

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

154.

124

Stransky

Geo Mr.

301

Abraham.

494, 508, 603.

Hist. Univ.

Descript. Rerum.

RESPUBLICA
BOHEMIÆ
à
M. Paulo Stranskii
descripta.

LVGD. BATAVORVM,
Ex Officina Elzeviriana. Anno 1634.

Sereniss. quondam Boemiae

R E G I S

F R I D E R I C I

filiis

Illustrissimis ac Celsissimis Principib.

RVPERTO & MAVRITIO

fratribus Germanis

COMITIBVS PALATINIS RHENI,

Bavariae utriusque Ducibus &c.

Ddnn. Ddnn. suis gratiosissimis,

VITAM VIVACEM,
HONORIS INCREMENTA,
FELICITATEM OMNEM.

Humilime ac ex animo precatur

*On modo exultarum literis,
verum & barbararum gen-
tium complurium, typis non
ita pridem descripta, ac in
publicum emissa Respub. in-
vito mihi etiam obnixequere reluctanti, im-
posuerunt interea dum exulo quandam
quasi necessitatem de Repub. gentis mea*

(:) 1

(in

DEDICATORIA.

In qua vos, PRINCIPES CELSISSIMI. Inter conceptus estis, quaque nec tam obscura, nec tam ἀπολίτῳ est, ut, de quo scribi sit opera pretium, nihil domi habeat) aliquid simile meditandi, inque literas conferendi. Optabam sane (quod ne nunc quidem optare desino) ut rerum usque doctrinaque & iudicio exercitator, quin & recentioribus, juxta ac vetustis Bojemicarum rerum monumentis abundanti-
 or, atque laris certioris aliquis admove-
 ret operi isti manum: verum, quia qui laboris id vellet sumere, nemo haec mihi est visus, differre rem diutius, atque describendo me continere nequitiam potui.

Et certe non sola fuerunt quae me huc impellebant aliarum, ut dixi, gentium exempla. Tantum videlicet valuit apud me quoque innatus in patriam amor, aman-
 tiumque patriae Virorum bonorum, ac in-
 primis vetusta nobilitatis gravisque iudi-
 cii Equitis, Stephani Gersttorfsii cohorta-
 tiones amicae, ut nec de soli natalis mei
 dotibus, nec de gentis, ex qua ab atavis
 genus repeto, vivendi ratione consociatio-
 neque publica, silere me amplius sint passae.
 Prodeco ergo in publicum, ac meum hunc
 factum in lucem, usque fortasse more,
 emitto. In quo, prout in tumultuariis fie-
 ri assolet, quamquam non pauca mihi vi-
 deor videre, quae de magni momenti rebus
 vel pra-

DEDICATORIA.

vel praterita sunt penitus, vel descripta, quam oportebat, tenuius: candidi tamen pectoris iudicem neminem existimo fore, qui voluntatis conatus mea probos, virum, quas ad scribendum attuli, imbecillitate metiri, vel temeritatis propterea condemnare me velit. Feci ego hic quantum potui, non quantum volui, non quantum debui. Voti omnis est summa, ut patria crescat honor, & ut ne opella hac mea cuiusquam, accuratius Bojemiam ac plenius ornare volentis πάλαιος luminibus, ullo modo officiat. Adumbravi autem Rempub. Bojemiam, non ea facie in quam belli hactenus flagrantis iniquitate est transformata, sed quæ eam cum jam olim, tum sedente adhuc ad ejus clavum patre Vestro beata memoria Rege, ornatisimam vidimus, quaque eam reflorescentem, à nobis & posteritate videri, cum lacrymis optamus.

Hanc, Illustrissimi, atque cum ob vestram ipsorum in homines nostros animi propensionem clementissimam, tum ob ἀντίπαλον patris in primis majorumque merita, obsequiis gentis Bojemæ fidelibus, venerationeque & amore immortalis omnium dignissimi PRINCIPES; hanc, inquam, Reipub. Bojemæ adumbrationem qualis qualis est, supplex Vobis ac venerabundus

DEDICATORIA.

duc consecro, dedico, offero; perquam humiliter ac enixe orans, ut eam gratam habere, meque adeo ipsum, vel in ultimo clientulorum vestrorum ordine connumerare velitis. Opt. Max. Pater, probro hominum sempiterno, Vos ambos, cum matre Regina, fratribusq; ac sororibus, omnibus generi nostro in multam senectutem conservet sospites, virtutibus exsuperanter coronet, collocatosq; in excelso maiestatis cubili, florere cum posteritate omni jubeat
FELICITER. *Dab. Nonis Novembr. anno Christiano clobcxxxiii.*

**Deditis. patria extorris
cliens**

M. Paulus Stransky.

CAPIT.

C A P I T V M

In hoc Reipub. Bojemæ libello

Inscriptiones.

C A P.	P A G.
I. Situ & qualitatibus Bojemæ,	1
II. Distriëtibus Bojemæ,	11
III. Statu Bojemæ,	112
IV. Incolis Bojemæ & eorum moribus	143
V. Regimine Politico Bojemæ,	154
VI. Religionis mutationibus & regimine Ecclesiastico in Bojemia,	247
VII. Provinciis coronæ unitis,	297
VIII. Principibus Regibusque Boj.	311
IX. Reginis Bojemæ,	370
X. Regum Bojemæ liberis,	383
XI. Ordinibus Bojemæ,	389
XII. Comitibus Bojemorum,	407
XIII. Muneribus seu officiis publicis in Bojemia,	416
XIV. Concilio seu cōsistorio regio,	435
XV. Tribunalibus juri dicundo constitutis,	445
XVI. Opulentia & potentia regni Bojemæ,	467
XVII. Re numaria & computandi ratione,	484
XVIII. Regiis redditibus,	498

Lecturo

REMPVB. BOIEMORVM.

Qua quondam nostri sparsim scripsere
Bohemi,

Hac Paulus Stransky cuncta Magister
habet. (regni,

Ecquid habet? patrii qua sunt in viscere

Quaq; in eo spectas, omnia solus habet.

Hic Legē Regemq; vides, hic munia plebis,

Ac enripeas, ut solet esse, vices;

Hic Luna eclipsin, Solis radiosq; videre est,

Utque utrumq; Fides religiosa refert!

Laudo tuos Stransky calamos, patriaeque
labores,

Postera quos gratum vita vocabit opus.

Perge diu patria jugi prodesse labore,

Nam pius est patria res recitare labor.

Si nunc labenti poteris succurrere, demum

Et pius & fortis, res erit illa, labor.

Aliud.

Sixtus ab Ottersdorffi Cocin, Cutthenus,
Adamus,

Bis duo Bojema lumina gentis erant.

Si spectes patria rerum linguaq; peritum.

Me Paulus Stransky iudice quint^o erit.

suo longe dilectiss.

Dn. Propatri

M. Georgius Colinius,

Bohemus,

REL.

REIPUBLICÆ
BOJEMÆ,
à

M. PAVLO STRANSKY
recens conformatæ,

C A P. I.

De situ qualitatibusq; Bojemia.

I. **E**UROPAEI orbis ea regio,
quam (quemadmodum
Chorographis placet) in-
ter longitudinis gradum
trigesimum quartum &
quintum aliquanto ultra trigesimū octa-
vum, & inter latitudinis gradū quadra-
gesimū octavum & nonum ad quinqu-
gesimū primum, gens mea colit, usitato
jam nomine Bojemia, seu Bohemia, &
Boemia, itemque Czechia vocatur. Est
autem illa ab Ortū ad Occasum lapides
quadraginta longa, ab Austro ad Septen-
triones triginta quinque lata, ita ut am-
bitu suo amplectatur lapides centum vi-
ginti tres. Insignia ejus provincialia, non
A quæ

quæ nunc sunt, olim fuerunt. Nam cum inde ab ipsis gentis incunabilis Aquilam nigram in scuto albo gestasset, Imp. Cæs. Frider. Barbarossa pro ea Leonem album bicaudem, diademate aureo caput cinctum in scuto rubeo usurpare iussit. Fabulæ id relinquimus, quod de præcingente aquilæ pectus sive aheni, sive calice quidam commentantur. Figura regio ipsa est ovali, & cingitur undiq; montibus ac sylva continua. Montes Sudeti vocantur, silva Gabreta, vel (sicut nostri eam nonnulli idiotismo vernaculo à ventorum agitatione cognominant) *Szumawa*. Peramoeni ergo, cujusdam amphitheatri formam illa repræsentat. Clauditur ab Ortus Silesia & Moravia, ab Occasu Norico sive Palatinatu Bavariæ, à Meridie Austria, à Septentrione Misnia & Lusatia. Aer ejus temperatus est, purus & salubris, tametsi Thrascias Corusq; eam plerumq; soleant perflare. Aquas non nisi domesticas bibit, quæ omnes intra regionis fines ex fontibus limpidissimis, passim per montana scaturientes, in rivulos, amnes, ac fluvios coeunt. Sunt pleræque omnes piscibus fecundissimæ, quæ suis singulæ alveis longas per ambages vagatæ, minores à majoribus, diversis in locis absorbentur, donec universæ in omnium tota regione famosissimum Albim ad Vistam, vel potius

tias ad Dieczimum collectæ, in vicinam Misniam evolvantur.

II. Princeps in his est, qui à nobis lingua vernacula *Labe*, à Latinis vero, per litterarum metathesin, *Albis* vocatur. Hic in plaga regionis, quæ Silesiam & Boream spectat, (ut Xiphilini * verbis utamur) *ῥεῖ ἐκ τῶ Οὐανδαλικῶν ὄρεων*, hoc est, ex præruptis, Silesiæ confinibus montibus duobus (*Krkonoſſe, das Riesengeburg*, seu Montes gigantum vulgus appellat) modico primum fonte erumpens, mox aliis decem fontibus quasi lacunis (unde à numero fontium Germanis *Elb, q. d. Elf*, id est, undecim, dictus †) in eundem alveolum confluentibus, perpetuantiumque iis in locis nivium colliquiis utcumque auctus, versus meridiem vadit, & suis quemque rivulis paulatim excrecentes amnes cæteros, Vpam nempe (ex iisdem montibus, alio tamen in loco ortum) supra, Metugen vero infra Iaromierzam; Worlicen, hoc est Aquilam, Laucznâ Chrudimcaque aliquanto prius auctum, ad Hradecium-Reginæ exhaurit. Inde converso ad Aquilones itinere, Cydlinam ad Libicen, Mrlinam ad Nymburgam;

* lib. 55. *Epitomes Dion.* † *Fabricius in suis per. Misnicar. libris.*

Gizeram itidem ex *Krkonošis* montibus profluentem, infra Tauffinium, obvios excipit, atque ita inter compascuos latrosq; saltus, quasi exsultabundus, Vultava, qui ab eo dignitate est secundus, supra Mielnicum occurrit. Eo vero istic, ut & brevibus interstitiis illinc discluso amne Bessovca, recepto, Chablovcam ad Nucznicias, Ohrzen seu Oegram, à plaga Occidentali, ex quatuor fluviorum parente Pinifero monte longis erroribus venientem, ad Litomierziceam, Bilinam ad Vřtām, Plaucznicē denique & Badebacham ad Dieczinrū combibit; indeque onustis annona, & rebus quodvis genus aliis, incolarum pariter & Misnicorum navibus, ut & artificiose in longam congeriem coagmentatis asserum, tignorum, oportunorumve foco lignorum, struibus dicam, an ratibus, usque & usque fatigatus, per saxis rupibusq; horridarum convallium fauces, in Misniam eluctatur.

III. Vultava seu Multavia similiter, cujus inter amnes proxima est ab Albi dignitas, in plaga flatibus Africi obversa, ex Lunæ silva Passavio finitima, paulo supra callem, quem aureum vocant, ebulliens, præter vicum Zelnavam, ad Ortum iter meditatatur, sed ob obstantia Rosenbergæ montana ad Septentriones

conver-

conversus, Crumlovum, & mox Cœ-
 nobium S. Coronæ dexter præterlabi-
 tur, receptoque Malcza, quem nostræ
 linguæ homines *Malice* vocant, Budie-
 goviciū adit. Progreffus inde aliquan-
 tulum, Luznicen à lixivio dictum, fi-
 nuosum retroque ab opido Tabor ad
 meridiem flexum amnem, paulo supra
 Tynam excipit. Zwicoviæ vero propu-
 gnaculo, à Germanis, voce nobis pere-
 grina *Clingenberg* dicto, propinquans,
 absorbet Blanicæ mixtum Vatavam, cum
 quo communi, lignatoribusque Pragen-
 sibus familiariter noto alveo nonnihil
 viæ emensus, Sazavæ, ex Moravo limi-
 te venienti, non procul ab aurifodinis
 Gilovianis, Mizæ vero seu Mzæ ad cœ-
 nobium Zbraslavinum (Aulam regiam
 Latine vocamus) junctus, & omnis ge-
 neris, frumento insuper, piscibus, caseis,
 sale, & cætero com meatu onustis, ædi-
 ficando aptarum arborum ratibus ple-
 rumque tantum non coopertus, Pragam
 Urbium cæterarum matrem, medius in-
 terluit ac scindit. Inde vero ob lapi-
 deum, duodeviginti arcubus, & utrin-
 que præaltis turribus insignem, octin-
 gentos sexaginta duos cubitos longum
 pontem, quo stratus ibi est, cum fremitu
 indignatus, per confragosa fuit, tan-
 tisper dum (quemadmodum paulo ante
 dictum

dictum est) supra Mielnicum in Albina
exoneretur.

I V. Fluminibus istis ac fontibus, ad-
didit natura, regionemque beavit, non
tantum calidis, verum & medicinalibus
aquis. Thermas valetudinariis peruti-
les, ei est largita in locis, quæ Teplicium
à calore, & à fervore *Wary* vel Caroli
balneum vulgus vocat. Illis anno Chri-
sti 762. suum volutabro, has 1335. ca-
nis venatici casu, ac pilorum *cu τῆς ἰξαι-
ραζέματι* ambustione, hominibus per-
hibent fuisse detectas. Cz'erna Hora, Lá-
deccumq; similiter, & *Tepla* tepidas ha-
bent undas. Acidis quoque fontium,
Oegrani, Comorzanianiq; aquis multo-
rum valetudinem esse adjutam est com-
pertissimum. Talis olim non longe à
Praga fuit fons miræ salubritatis ad Ste-
chovicium. * Lacus & stagna (exceptis
non adeo celebribus duobus vel tribus,
quorum unum prope Mostam seu Pon-
tem, Germ. *Bryx* opidum, alterum ad
Teplam, tertium vero ad *Blatnam* est)
vix ulla sunt. Piscinæ tamen, quarum
pleræque magnitudine lacus repræsen-
tant, permultæ passim habentur, com-
mendatisque ab exquisita bonitate cy-
prinis

* *Bobusl. Hassenst. Epist. ad Marti-
num Pollichium Med. D.*

primis, luciis, percis, & piscibus id genus variis, abundant. Testis ejus rei est Pardubicena, Chlumecena, Trzebona, Rozdialovicena, Copydlana ditio, ubi, locorum dominis pecuniosa, temporibus statis solet accidere piscatio.

V. Ager Bojemus cultus est omnis, gleba pingui, & non nisi perpauca in locis arenosa; silvis, nemoribus, saltibus, pratis, lætissimus, frugum omnis generis tam ferax ac dives, ut eas cum vicinis Norici & Misnæ incolis, luculento indigenarum emolumento, quotannis communicet. Vini ea terra nequaquam est sterilis, id quod ad Pragam, Litomierziceam, Mielnicum, Launam, Vstam, Chrudimam, aliisque aliquot in locis haud infeliciter, nec palato insuave provenit, ita ut, dummodo ejus ne sumus prodigi, & usibus necessariis sufficiat, & bonitate Moravico antecellat, Austriaco vero æquipolleat, quamvis ætatem ferre nequit. Nam qui post Silvium Munsterumque rei inexploratæ scriptores, de ejus austeritate nugantur, vappa ut se proluant, probe commeruerunt.

Lupuleta humulo præstanti-nobilia cum alibi passim, tum præcipue ad Zatecium, Launam, Clatoviam, Vstecam, solertia singulari coluntur. Hinc est

quod & cerevisia, alba (ut vocant) seu triticea, Pragensis cognomento *popeniezni*, Brodentis, Strzibrensis; Acerba siye hordeacea, Zatecensis cognomento *Samecz*, Racovnicensis, Slanensis, Boreccensis, Chomutoviensis, magnopere commendatur, & humulus in Bavariam, Voilandiam, Misniam, Lusatiam, exportatur.

Hortorum interea pomariorumque cura neutiquam habetur neglectui. Nam quia læta hîc, ac non infructifera est plantarum hortensium & sativarum æq; ac silvestrium propagatio, læta luxuriansque omnis generis leguminum, oleum, herbarum medicinalium, odoriferarum, coronariarum, complurium etiam non ita pridem peregre allatarum germinatio, incolæ, suo quisque loco operam dant, ut pomaria, hortos, viridaria, non modo ad usus, sed & ad delicias habeant quam instructissima. Aromaticas inter herbas, crocum non est herba ignobilis. Optimum id succo, odore, colore, fert hæc regio, cultura tamen ejus, utpote operosior, non est apud quosvis promiscua. Oleastros raros, sed oleum, quod domesticum esset, nec dum ullum hîc vidimus.

Cæterum in pratis & saltibus videre
est

est pascentem pecoris pecudumque multitudinem ingentem, in silvis nemoribusque permagnam ferarum ac volucrum abundantiam, ita ut nec pecuarios, nec venatores, nec aucupes, collocatae in eam curam operae possit poenitere. Sane sane regioni huic natura in facili esse noluit. Quamvis enim nec is prorsus ei sit negatus, ut ætatis superioris experientia ad Reginae Curiam, olim vero ad Slanam Bilinamque docuit; quia tamen vel fontes juges non erant, vel impensae redditibus inveniebantur majores, disturbatae sunt officinae, ac cessarunt operae, ita ut partim ad Bavarici, partim ad Saxonici salis usum reverti, satius fuerit visum. Defectus tamen hic compensatur divite fossilium cæterorum, metallorumque ubertate. Nec auri, nec argenti, nec stanni, nec cupri, nec plumbi, nec ferri, nec argenti vivi, nec sulphuris, nec aluminis, nec nitri, nec vitri nobis defunt fodinae ac officinae. Eruitur autem aurum ex fodinis Gilovianis & Cninensibus, eluunturque ac eliquatur ex sabulo in aquis Tetinianis, Vatavaeque amnis volutato; argentum imprimis Cutnae, Ioachimi-valle, Prziseznicii, Rudolphii, & aliquot Sufficæ vicinis locis, quandoque etiam Przibram, stannum, Crupeca & Slavcovi, seu

Slac-

A 5

Slaccowaldi, ferrum Zdechoviceis, ComarovI, Nyzburgi, & alibi: Cuprum vero, ut & plumbum, plerunque etiam inter argenti stannique venas reperitur. Aluminis officinas Borecum, vitri Krzi-vocladena ditio, Heralecium, Cragevici-um, Bircosteinum habet. Habemus domi marmoris, molariumque latomias, habemus calaim, amethystum, smarag- dum, sapphirum, jaspidem, qui in mon- tibus Krkonossis, ut & alibi, inter cotes metallicas inveniuntur; habemus varias, easque raræ elegantiae gemmas, quæ ex conchis propter Horazdegovicium in amnis Vatavæ profluente collectis, exi- muntur; habemus flammam scintilla- tione imitantes carbunculos, (vulgo *Granaty*) qui exportatæ è puteis Podse- dicianis ac Strzebivlicianis saburræ gla- reæque permisti, crebris percolationibus aqua elavantur, ac perpurgantur. Non- nihil etiam referri posset de ea regionis dote, quod à venenatis, raptoque viven- tibus animalibus, multo quam regiones cæteræ est securior ac expurgatior. Vrsi enim ac lupi sævæq; id genus bestię non adeo sunt in ea multæ: serpentes & scor- piones rari, dracones nulli. Quæ quo- niam ad rem non magnopere faciunt, in iis percensendis, animum ad alia verten- ti mihi esse prolixiori nec libet, nec ex- pedit.

CAP.

C A P. II.

De Bojemia Districtibus, Opidisque & locis potioribus.

I. **Q** Vanquam Moravia, Silesia, & Lusatia sunt provinciæ coronæ regni Bojemix jam olim concorporæ, & quamvis non sumus nescii, quod in Bavaria, ut & in Franconia ac Misnia, perquam multæ sunt ditiones quæ ad clientelam regni Bojemix pertinent, quarum nihilominus Vsurpatores ac Inseffores contra quam Vassallos decet, fidem ac reverentiam Majestati Principum Bojemix debitam, jam dudum vel prorsus negligunt, vel parum comiter colunt: de iis tamen plene differere nec hujus loci, nec nostri instituti esse judicamus. In sola ergo Bojemia commorabimur. Ejus autem supra memoratis finibus circumscriptæ, aliam quam nunc est, apud veteres fuisse divisionem, pauci inter nostrates sunt qui nesciant. Veteres eam aliquando in Przedlabianam & Zalabianam, seu, quod idem est, in Cis-Albinam, & Trans-Albinam, & utramque in aliquot territoria, sunt partiti: aliquando in dynastias sive toparchias, Caurzimanam, Boleflaviensem, & Lucensem, seu Zatecensem

censem dividebant. Wyſſehradum tamen gentis totius principi cum imperio ſupremo reſervabatur ſemper. Carolina tandem partitiſſio, quæ longo poſt tempore, Carolo Regi, Imp. eius nominis IV. placuit, publicè eſt approbata, ea quæ hætenus obtinet. Diſperſitus is eam eſt in provincias, ſeu, ut uſitato loquimur, in diſtriſtus quindecim, eoſque, ſuo quemque cognomine, maiorem partem à primariis iſtic urbibus cognominavit, videlicet

1. *Pragenſem*, 2. *Kaurzimemſem*,
3. *Hradecenſem*, 4. *Chrudimenſem*,
5. *Czaſlaviemſem*, 6. *Bechynemſem*,
7. *Vultaviemſem*, 8. *Podbrdſcemſem*,
9. *Trachenſem*, 10. *Pilznemſem*,
11. *Racovnicemſem*, 12. *Slanemſem*,
13. *Zatecemſem*, 14. *Litomierzicõeſem*, &
15. *Boleſlaviemſem*.

His nihilominus ſuperadditi jam ante Caroli ætatem fuerunt, peculiaribus viventes inſtitutis, ab Ortū ſolſtitiali Comitatus Cladſcanus ſive Glaceniſis, ab Occaſu æquinoctiali territorium Hebanum ſeu Egranum vel potius Oegranum, à ſolſtitiali Loctenſe ſeu Cubitanum, ita ut diſtriſtus omnes duodeviginti ſint numero. Omnium in his (ut res humanæ ſunt) urbium, arcium, caſtellorum, opidorum, vicorum, variæ, me hæcde poſſent notari, nunc blandi-

dientis, nunc sævientis fortunæ vicissitudines, varia nunc incrementa, nunc decrements, quæ tamen ego disertiori, & à re libraria instructiori inter populares meos alicui voluminis magni scriptori, relinquo post me memoranda: compendio tantum, Minervaque rudi, quæ ad manum, & in hominum ore sunt, quæque instituto huic meo conveniunt, luci committere connitar.

II. Pragensi districtu nihil amplius quam totius regionis caput Prahm, seu, quod perinde est, Pragam, ob ejus tum magnitudinem, tum prærogativas non vulgares, tum populi multitudinem, complecti placuit. (*Comit. Ann.* 1569, 1579.) Nomen Vrbi primi conditores à Slavica voce *Práh*, quod limen sonat, dederunt. Libussa enim, ut perhibent, vates ac princeps Bojemix, cum animi caussa Wysschrado egressa, celso quodam in monte confedisset, & in Vultavæ sinuosum inter rupes profluentem despectans aptum Vrbi condendæ locum circumspiceret, de marito Przemylli Ducis assensu, veteres Casurgis solo olim æquata Vrbi ruinas instaurare constituit; ambigenisque de indendo ei nomine, nonnullos ex ministris, qui tum aderant, amandat, &, Ite, inquit, per saltus istos ad villâ quam videtis, cumq; veneritis

ritis ad locum quo Brusca rivulus à Vultava absorbetur, lignatores quos habebitis obvios, quid agant, aut quid fabricent, interrogate, quodque responderint ad me referte. Obsequuntur principis dicto ministri, duosque sive fabros, sive lignatores securibus eo in loco arborem sternentes offendunt, quos humaniter alloquuti, ecquidnam moliantur, rogant? Respondentibus iis, limen se fabricaturos; ad Libussam revertuntur, eiq; quod à fabris responsum fuit, renuntiant. Vertit in omen nuntium Libussa, & , Felix id, inquit, faustumque sit, quod de limine nuntiatis. Vrbs quam statuimus *Prahæ* vocatur. Plerunque enim fit, ut in domum ingressuri, nisi proni caput inclinent, in limine ipso impingant. Sic si quis Urbis hujus nostræ hostis olim, quam amicus esse malit, nec eam pronus veneretur, suo ipsius malo id attentabit. Iacta ergo sunt Pragæ fundamenta (ann. 723.) in læva Vultavæ crepidine, ad pedem Petrzini Suillique montium, Przemyslo medias inter operas ad opus maturandum singulos cohortante. Et omnes quidem principi gratificaturi, certatim

— *instant operi regnisque futuris;*
sed rudis tamen ex limo mageriaque fuit ista substructio, quæ nihilominus solertibus principum commonestrationibus

tem-

tempore posteriore ab incolis & augebatur, & communiebatur, & nitidior, splendidiorque reddebatur, usque dum in eam, qua nunc conspicitur, tum amplitudinem, tum pulchritudinem paulatim assurgeret. Tres enim, quæ nunc sunt, ejus Urbes, neque uni omnes temporibus, neque uni principi accepta ferunt vel originis suæ primordia vel incrementa. Nam cum prior illa, cujus conditores Przemyslum cum Libussa fuisse docuimus, quæque postea Minor vocari coepit, capiendæ omni populi multitudini non sufficeret, nec hinc aquis, inde montibus clausus Urbis locus dilatationem ferre commode posset, Mnata princeps exstructam ab avia in Suillo montē ligneam domum amoliri, & subvecto ex Petrzino monte lapide, Vxori Strzezyflavæ, ejusque gynæceo arcem per amplam pariter & nitidam erigi jussit, quam nostra adhuc ætate, sacris æque ac profanis ædificiis ornatissimam, Hradczanisque pereleganti opido locupletiores factam, in subiectam triurbem Pragam despectantem cernimus. Magnam etiam populi partem in adversam Vultavæ ripam transtulit, & exciso nemore, condendæque Urbi majori fundamentis, ascendente (si M. Nicôlai SSudi observationi credimus) Scorpionis signo in plano

plano positus, primus Vultavam ponte ligneo junxit. Modicam tamen vidit multitudinis istius in ædificando industriam, donec ab ejus excessu Vogeno filio rerum potente, accita ex Minore Vrbe major populi turba, manum operi admovit, & ductis in obliquum, inde ab amnis crepidinibus, per mille fere & ducentos passus, profundissimis ex parte meridionali fossis, eam brevi & capaciorem, & munitiorem, & populosior, ac ædificiorum frequentia splendidiorem fecit. Ab eo tempore ætas hominum omnis Majorem hanc Urbem nunquam destitit excolere, ædificiisque cum publicis tum privatis, sacris & profanis, incrementa ei nitoremque majorem addere. Krzezomyslus princeps, exstructa intra ejus muros versus orientem magnifica Corte, frequens ipse quoque, ut & post eum principes plerique omnes, usque ad Vladislai II. tempora eam incolebant.

Carolus tandem rex, Imp. Romanorum ejus nominis IV. (præterquam quod eam studiorum liberalium Vniversitate exornavit) volens Wysshebrado alteri regis palatio, propiores habere cives, de assensu Senatus Pragæ Majoris, ductis prius inde, ab arce versus Orientem usque ad Porzicio villæ proximam
Vultavæ

Vultavæ ripam, validis & per certa intervalla turres præaltas sustentantibus portis ac mœnibus, Urbem quæ Nova vocatur, cœpit condere, Ann. 1348. Quæ ut maturius exurgeret, multis propositis immunitatibus, potestatem publice quibusvis fecit in Vrbe à se fundata, quam Carolinam vocari voluit, ædes novas construendi, ac eadem propemodum, qua Praga Major gauderet, libertate legibusque vivendi. Allecti ergo cum alia loci oportunitate, tum inprimis hortorum frequentium amœnitate plerique, præsertim materiarii, ferrarii, & id genus vicinos pulsibus assiduis inquietantes opifices, quin & non pauci quietioris vitæ homines, lares istic sibi ac domicilia figebant, ita ut non multis intra annos Novæ istius Urbis ea, quæ nunc conspicitur, facies apparuerit.

Hæc igitur fuit Minoris, Majoris sive Veteris, & Carolinæ seu Novæ, Urbium Pragensium origo ac incrementa.

Quæ vero, cum secunda, tum adversa cujusque fuerit fortuna, quoties fuerint variis bellorum motibus concussæ, flammisque & Vultavæ eluvionibus fœdata, pestis, famisque calamitatibus afflictæ, differere esset longum, neque huic instituto ac loco fortasse magnopere cōgruit. Vultum est, quod hîc libet adjicere,

B poetæ

poetæ nostratis, Petri nempe Capellæ,
editum de Praga epigrammatum, sic can-
nentis;

*Lignea prima fuit, posuit cum limi-
na PRAGAE*

*Iam tum surgenti prima LIBVSSA
sua:*

*Marmorea inde stetit, postquam super
aethera turres*

*Extulit, & magnas luxuriosa do-
mos.*

*Iam non Marmorea est, non Lignea, at
aurea tota*

*Continua facta est sede RODOL-
PHE tua.*

Splendoris nihilominus istius non
parum Vrbi huic detraxit, primum Pas-
savini, (ann. 1611.) postea Bucquojia-
ni, (ann. 1620.) & nuper Saxonici mili-
tis irruptio, (ann. 1632.) quarum pri-
ma fuit Vrbs Minor per menses duos
vexata; secunda opes ditiorum expila-
tæ; tertia domus plusquam mille trecen-
tæ, intra semestre vastatæ, armamenta-
rium regium evacuatum.

III. Praga ad Orrum tendentibus,
primus se offert districtus Curimensis,
vel potius Caurzimanus, ab omnium
hujus regionis vetustissima Vrbe Caur-
zima sic cognominatus. A vulgo voca-
tur *Kaurzisko*. Limes ejus ab Occi-
dente

dente est Vultava, & ab eo cognominatus districtus; à Septentrione Albis, ab Oriente districtus Czaſlaviensis; ab Austro districtus Bechynensis. Sunt in eo liberæ regni Vrbes Caurzima, Colina, & Broda cognomento Bojemica. Opida quæ cum omni vicino agro in Regis patrimonio censentur, sunt Gilovia cum aurifodinis, Brandeisum, sive Brundisum, cum arce Albi imminente, Costelecium ad Albim, loco à natura communito, Schelacovicæ, Zapæ, quæ me nascentem prima vidit, vicinæ, Sadſcaque. Nobilitatis autem ditione continentur cum agro suo, Libna, Cleczanum, Chwateubæ, Cloninum, Przerovum, Cluczovum, Caunica, Cerhenicæ, Zasmuky, Colodegæ, Aurzinovesium, Ratagæ, Sternberga, Costelecium in edito colle supra silvam quæ nigra vocatur, Pyſſeli, Hradecum seu Castellum ad Sazavam, Liſſno, arces partim solæ, partim cum opidis, & Domassinum, Benesſovumque opida: Cœnobium hîc unum est, Abbatia clarum, monachorum Ordinis Benedictini, quod ad D. Procopii supra Sazavam vulgo vocamus, Brzetislai II. Ducis opus. Sacra in eo, inde à principio, Slavica, non Latina, vel ulla peregrina lingua peragi erant solita. Tractus hic silvis abundat, ex quibus recisæ arbo-

res secundo Sazava Vultavaque Pragam,
 & ultra in cæteram Vultavæ Albique ad-
 jacentem viciniam subvehuntur. Est hîc
 silva per quam Praga Brodam euntibus
 iter habere est necesse, & quæ *Fidrolec*
 vocatur, latrociniis eo usque infamis, ut
 cum locum furibus obnoxium notare
 volumus, proverbio, *Gest tu co na Fidrol-*
ey, dicere soleamus. Inter regias seu re-
 gni Vrbes liberas est, ut dixi, Caurzima
 Vrbs cæteris vetustior, quæ à voce *Kaw-*
rziti, quod Latinis est *fumare*, nomen
 accepit. Lechum enim fratrem Czechi
 Ducis, cui suam gens nostra originem
 fert acceptam, perhibent paulo post quam
 à nostratibus ora hujus regionis quæ
 circa Rzipum, seu Zrzitum montem est,
 coli esset cœpta, propterea quod ager is
 omni sociorum fratris utriusque multi-
 tudini neutiquam sufficiebat, à fratre
 Duce fecisse secessionem, conversumque
 ad Eurum cum suis, bidui itinere perve-
 nisse ad locum quem inter nemora, lari
 figendo jam ante designarat. Is ut ne
 frater ejus esset nescius, ex compacto,
 tertio à profectioe sua die, Sole necdum
 orto, nemus proximum, quod in edito
 fuit, succendit, tanta excitata flamma, ut
 ejus fumum fratri sociisque in monte
 Rzipo conspicuum esse neutiquam dubi-
 tavit. In nemoris ergo flamma fumante
 absumpti

absumpti solo, mox ædificari cœptam Urbem ex eo Caurzimam vocari voluit; quæ quia in agro sita est frumenti feracissimo, pomariisque aptissimo, mature non solum domorum populique frequentia, sed & vallo maceriaque, adversus vim hostilem oportuna, inclaruit. Præfuisse illi fertur Lechus priusquam in Polonia confedisset, per annos plus minus viginti. A cujus discessu Borzislav Svogi filius, rerum istic de Croci principis assensu potitus, ditionis fines quaquaversus prolatabat, ideoque dynasta Caurzimensis audiebat. Hæredem is ac successorem accepit Mstibogium, decessoris exemplo principum in Bojemia amicitiam reverentes, dum vixit, colentem. Ei defuncto surrogatus est Rozhonius filius, vasti ac inquieti ingenii juvenis; Qui & Caurzimam munire, & principum Bojemiarum fortunæ in occulto invadere, nunquam destitit. Nec paterna contentus dignitate, princeps à suis, non dynasta, vocari voluit. Brevi etiam post, mota Nezamyflo principi de finibus controversia, quod jure nequirit, armis occupare tentavit, non contemnenda tamen suorum suaque clade. Captus etenim, Nezamyfli victoris mandato, naso mancus domum redire, alienoq; abstinere cogebatur. Cui sine prole decedenti à

Caurzimanis Slavomilus frater successor est datus, qui ditionem, Moravorum irruptionibus aliquanto jam tempore obnoxiam, parumque securam Horzeslao filio reliquit. Horzeslaus homo abjecti animi & meticulosus, cum Moravi grassatores Caurzimæ aliquando imminerent, eique excidium minarentur, missis ad eos legatis, seque suaque eorum potestati permittebat. Quem ii postriedie ad se in castra evocatum, supplicemque factum, exocularunt, vastatoque omni agro, in Wyſſehradensem viciniam excurrerunt. Sed à Mnata principe magnis animis rejecti, claudibusque multiplicibus affecti, ab inquietanda Bojemia abstinere & Horzeslao excæcato ditionum ejus possessionem pacatam relinquere sunt coacti. Et longæva certe ac diuturna fuit Horzeslai, sicut vita, ita & gubernatio. Qui tandem eam ad Dolisium transmisit. Dolisio res moderante, ingens Caurzimam invenit infortunium. Exorto siquidem ex negligentia incendio domestico, tota à fundamentis, una cum factis è maceria munitionibus omnibus, conflagravit. Ope tamen ac opera Dolisii, in alium locum translata, auspiciis melioribus instaurari, & *Zlicsko* vocari cœpit. Validus sane murus circum eam tum statim fuit inchoa-

inchoatus : verum ut ædium urbicarum
substructiones , ob civium dissidia sive
desidiam tarde assurgebant, ita & Do-
liffi, Zlicique filii mortibus

*—pendebant opera interrupta, minaq;
Murorum ingentes.*

Vix tandem Crasnico, ab obitu Doliffi
patris rebus imposito, operæ sunt per-
fectæ, & urbs instaurata. Fuit autem
Crasnicus vir supinæ temeritatis, & lin-
gua quam manu promptior, qui ratus se
jam in novis Caurzimæ suæ munitioni-
bus infortunii omnis securum, Necla-
num principem , alibi tum occupatum
armatus laceßere, & ducatum ejus præ-
dis abigendis percurfare pro ludo ha-
buit. Sed missa adversus ipsum à Nicla-
no valida militū manus, ducibus Wße-
boggio & Coldogio (quorum ab illo ple-
raque ditionis ejus loca vastata fuerunt;
ab hoc vero Caurzima ipsa expugnata ac
direpta) fortunis eum omnibus evertit,
fugaque latibulum apud Moravos qua-
rere compulit. Venit ergo tum in Prze-
myslæ stirpis principum manus, Caur-
zimana præfectura, quæ Lessao, ex pro-
cerib⁹ uni, à Neclano fuit commendata.
Eo sine liberis post decimum præfectu-
ræ annum satis concedente , ab Ho-
stivito principe Mstibogio fratri conces-
sa, ejus, Drzslai filii, ac Hostivodii ne-

potis imperiis annos fere octuaginta regebatur. Cum autem Hostivodius jam senex & improles, Moravorum grassatorum metu præfectura abiisset, vitamque, incertum quo in loco, finisset, dyastia omnis ad principes Bojemix recedit, ac cum Wysslehradensî ducatu penitus coaluit. Caurzima vero urbs semper pari cum cæteris liberis seu regis urbibus dignatione fuit, *Ann.* 959.

Intra duos à Caurzima lapides abest urbs *Colina*, quæ à quibusdâ Colonia nostra dicitur. Ædificarunt eam veteres ad sinistram Albis latus, nomenq; ei à fudibus, quæ *Koli* vocamus, indidisse videntur. Natus in ea fuit, (*Ann.* 1397.) summo quondam in Academia Pragensî magistratu functus M. Stephanus dictus de Colonia, primus Verbi Dei in templo Bethlehemitico Pragæ Minister, qui M. Ioh. Hussum aliquanto post accepit successorem. Item M. Iohannes Coloniensis, qui Evangelici Consistorii Pragæ Administrator fuit, (*Ann.* 1555.) & Matthias Borbonius Doctor Medicus. Propterea autem quod à magna Iudæorum multitudine habitaretur Colina urbs, à plerisque per ludibrium Iudæorum nidus appellatur.

Ab hac occasum versus tertio, à Praga vero quarto lapide dirempta, subortoque
nuper

nuper per imprudentiam incendio, flammis tota cū tribus templi turribus, cumq; curia protus absumta, (*Ann. 1627.*) stat in plano *Broda* cognomento *Bojemica*. Tempus ejus conditæ est in incerto: sed nomen tamen ei ex eo datum esse ferunt, quod cū *Wysslehradenses* *Caurzi* manique istis in locis armis infestis non semel inter se concurrissent, fusoque in sanguine pedes equi pariter & homines mersissent (quod vernacula nostra lingua *Broditi* dicimus) municipium istuc inter *Przistaupinam*, *Tuhorazam*, *Tuclacamque* vicos, ab eventu simili (nempe ab accedendo, acriter feriendo, genuflexioneque) nuncupatos, aliquanto post ædificatum, à mersatione ista seu vadatione cruenta, *Brodam* vocari voluerunt. Fuit olim sub potestate Archiep. *Pragensis*. Cinxit eam muro *Ernestus* Archiepiscopus primus; cæteris urbibus regiis, diplomate singulari eam in rem dato, accensuit *Rex & Imp. Sigismundus*, *Ann. 1437*. In ejus vicinia propter vicum *Hzibú*, commissum olim fuit memorabile illud prælium, quo haustæ ex *M. Ioh. Hussi* concionibus scriptisque, & indefesso studio excultæ purioris Evangelii doctrinæ sequax & tenax *Taboritarum*, ut vocabant, bellatorum multitudo, à *Compactatorum* sociis, pontificiis ac

Calixtinis popularibus suis, ultima clade est deleta. Et quia venientibus ex Moravia, inferiore Austria, Vngariaque viatoribus, assidue, ut Colina, ita & hic locus teritur, ratio ipsa dicitur, non pauca memoratu digna utrobique accidisse, quæ tamen sive majorum incuria, sive fortunæ iniquitas, mihi & posteritati hætenus invidit.

IV. Digressi ex Caurzimenfi districtu ad Ortum hybernum, veniamus in peramplam situque admodum amœnam provinciam seu districtum Hradecensem, qui vulgo *Hradecsko*, à primaria similiter istic urbe Hradecio-Reginæ, cognomentum est sortitus. Circumscribitur autem is ab Occidente districtu Boleslaviensi, ab Aquilone montibus Krkonossis & silvis ad Silesiam pertinentibus, ab Ortū Comitatu Cladscano Moraviæque plaga septentrionali, ab Austro denique districtu Chrudimenfi. Sitæ in eo sunt liberæ urbes, Hradecium, Jaromierza, Bydzovum, Trutnovum ad Vpam, & Dwurum seu Curia, quæ Reginarum Bojemix sunt dotales. De Regis patrimonio sunt Podiebradæ arx & opidum cum omni suo agro, vivario, multa silva ac piscinis. Has inter maxima per integrum fere milliare quaquaversum diffunditur, & *Blato* dicitur.

Albis

Albis opidum id à parte occidua alluit. In nobilitatis bonis censentur cis Cydlinam Dymocuræ, Copydlenum, Velisfus, Chlumecium; ultra Cydlinam vero Gitzinum, quod nuper à recens creato Fridlandiæ Duce dilatatum & mirifice exornatum, Cumburgum, Gilemnice Scharflerzum, Adrspachum, Peczka, Costa, Smirzicæ, Nachodum, Novo-Hradistium, Opocznum, Boruhradeca, arces, partim solæ, partim cum opidis: opida denique Tynecium, Zizelicium, Bohdaneczium, Horzicæ, Wrchlabium, à vicinis Albis scatebris vocatum, Hostinnæum, Police, Dobrusca, Trzebochovicium, Solnice, Rychnovum, Costelecium, & Vsta seu Ostia, sub Aquilæ fonte, & si qua sunt alia.

Opulenta hîc quoque est Abbatia & Cœnobium monachorum sectæ Benedictinæ ab Abbate Brzevnoviensi Paulo Bavaro ad limitem Silesicum, Iohannis regis ævo fundatum, & Volframi cujusdam nobilis patrimonio dotatum, cui Braumovio est nomen. In ejus territorio (ut hoc obiter attingam) postremis Rudolphi II. regis temporibus, & quamdiu Matthias rex regno præfuit, gliscebant excitatæ ob Teutono-Lutheranorum, (qui Slavicam linguam prorsus jam ex ea ora exterminarunt) per Romani-

staq

stas atrocem in religione inquietationem, acerrimis Pontificiorum pariter & Evangelicorum regni procerum disceptationibus nutritæ turbæ illæ perniciosissimæ, quæ bello flebili nuperæque nec unquam satis deplorandæ, puriorem doctrinam amplectentium Bojemorum, ab Imp. Ferdinand. II. ad Pragam acceptæ cladi causam ac principia dederunt, *Ann.* 1620.

HRADECIVM, Vrbs in hoc districtu primaria ad Albis & Vorlices Aquilæ Latinè confluentem loco editiore ac perquam amœno, à Dobrosloao illustri quodam dynasta cōdita esse perhibetur, *Ann.* 782. Vrbs est ampla satis elegans ac populosa, à Praga & Curna Pilsnaque dignitate proxima. Nomen traxit à muniendo, quod homines nostri *Hraditi* dicunt. Vocatur vero Hradecium-Reginæ, tum quia Reginarum Bojemix est dotalis, tum ut ab alio Hradecio, quod Henrici vocamus, discernatur. Destinata ac in usumfructum olim fuit data, (*Ann.* 1055.) à Brzetislao I. filiorum natu minimo Iaromiro, jam tum Episcopo Pragenfi à Duce patre designato, à Vladislao vero I. Duce, Sobieslao fratri, *Ann.* 1115. Sed posteriore tempore Reginis Bojemix dotis titulo attributa, nunquam inter Vrbes dotales connume-

numerari esseque primaria desit. Arx in ea fuit latere cocto non ineleganter ædificata, in qua Reginæ, Richsa-Elisla totos annos triginta, quibus marito Wenceslao II. Regi vidua supervixit, itemque Elisabetha Caroli Cæsaris vidua annos quindecim domicilium habuere, & vitæ finem fecere. Eam tamen arcem incendio aliquanto prius deformatam, opidani ipsi tumultu excitato, diruerunt, ita ut ad hoc usque tempus nitori pristino nequeat restitui, & nisi iudicum singulari tribunali, de quo suo loco * erit dicendum, nobilitaretur, jam dudum vasta desertaque in ruderibus jaceret. Schola in hac urbe semper frequens fuit, liberaliumque artium studiis celebris, templa similiter intra & extra mœnia assiduo verbi divini præconio personâta, inprimisque primarium, quod Spiritui Sancto est consecratû, & ArchiDecanatu insignie. Viri docti nati hîc quoque sunt M. Marcus, & M. Petrus de Gretz, Acad. olim Professores Pragæ, Cyprianus Leovicus, & Sfindelius Mathematici, Joh. Balbinus, & Vitus Orcinus Poetæ. Inter alia commendantur à bonitate pressi in hac vicinia versicolores caseoli. Sorores urbis hujus, ut dixi, sunt, *Iaromierz*
za in

* *Infra cap. 15.*

za in loco ubi *Albis* *Vpam* haurit, sive à *Iaromiro* principe, sive ab eo quod *Taromierziti* (Ver metiri) dicimus; *Bydzovum* similiter à *Bydo* conditore; *Trutnovum* vel potius *Trudnovum*, ab eo quod *trudno* (ægrimoniam vel τὸ μολιγγὸν) notat; *Dvurum* denique, hoc est curia, à conventibus quos *Reginæ* olim istic cum suis agitare consueverunt, cognominatæ regni urbes liberæ. Distant illæ à *Hradecio*, *Iarzemierza* secundo, *Bydzovum*, ut & *Dvurum* tertio; *Trudnovum* fere sexto lapide.

V. Dici de se vellet, utpote his locis contiguus *Comitatus Cladscanus* sive *Glacensis*; sed quia singulare is quippiam sibi vendicat, de eo, loco demum quindecimo placet differere : nunc aggrediemur districtum *Chrudimensem*, quem *Hradecensis* provincia à *Borea* attingit, quique orientali ac australi suo limite *Moraviam* respicit, occidentali vero districtum *Czaslaviensem*. Vulgo *Chrudimsko* dicitur à *Chrudima* urbe. Sunt in eo liberæ eademque *Bohemix* reginarum dotales urbes *Chrudima*, *Paumberga* vitiferis collibus decorâ, *Alta-Myta*, & *Policzka*.

Chrudimam à *Chrudo* conditore, *Altam-Mytam* læto delicatisque oportuno loco sitam, ab altis cædunt silvæ caudici-

bus,

bus, *Policzkam* denique à tendiculis vocatam nonnulli ferunt. Incola Mytæ fuisse olim putatur Cugeba quidam, homo insigniter, atque eo usque stupidus, ut proverbio vulgari locum ineptiis fecerit, quo designaturi hominem insulsum, solent dicere; *Neni nez, Kugeba z Meyta*. In patrimonio Regis hîc sunt, situm in monte, subjectamque quaqua versum planitiem ex alto despectans propugnaculum *Kuneticška hora* sive Cunaci-Mons, itemque Pardubicæ arx ad Albim cum splendido egregieque munito opido, ita ut nobis in proverbio sit: *Splendet instar Pardubicii*. Ditio est cum ob saltuum venatu aucupioque, tum ob piscinarum, quæ quadringentæ præter propter numerantur, piscationi opulentæ juxta & voluptuosæ accomodatissimarum, Rege haudquaquam indigna. Regiæ etiam huic ditioni paret Przelau-
cium opidum ad Albim, jam pridem ob litem quandam sententia iniqua perinde ac ridicula, ad X V I. Calend. Mart. (*Ann.* 1598.) decisam, deridiculo vulgi obnoxium. A nobilitate tenentur arces Miestecium-Hermanni, Chraftû, Cholticium, Chraustovicium, Coslumberga, Rychumburga, Chocena, Brandeisum ad Vorlicen, Novo-Hradæ, Cruceburga, Raubovicæ, Bystrus, Ziumberga, Rosycæ,

Rofycæ, Worle, Aurzeczicæ, Svogefficæ, Morafficæ, Dobrzicovum, Zamr-fcus, Auhericum, Geleninum, Przebo-va, Landefcorona, & quæ Epifcopa quondam fuit celebris, civitas etiamnum arxque non obfcura, Litomyſlæa. Vitri officinæ hîc quoque ſunt ad Heralecium & Wrziſtum. Tractûs præterea hic, ut & Hradecenſis totus, equorum fatura cæteris anteit.

VI. Ad occaſum attingit Chrudimenſem hanc provinciam diſtriſtus Czaſlavienſis, cujus fines obvertûtur à Septentrione diſtriſtui Hradecenſi, ab Auſtro Bechynenſi ac Moraviæ parti, ab Occaſu provinciæ Caurzimenſi. Vernacula noſtra lingua *Czaſlavuſko* vocamus ab urbe Czaſlavia. Regias hîc & liberas urbes habemus Cutnam ſive Montes Cutnæos, & Czaſlaviam.

Cutna nomen quæ dignitate poſt Pragmam prima eſt urbs, pleriq; volunt origine eſſe Germanicû; id quod alii à voce *Gutt*, quod opes, alii à voce *Kutte*, quod Cucullum notat, deducunt. Verû mihi M. Laurentii Sarcádri primariæ Cutnenſiû ſcholæ quondam Anteceſſoris placet judiciû, qui innixus fidei vetuſtorû quorundam monumentorum nomê hoc ex noſtrate voce *Kutiti*, quæ ſignificatione ad id, quod Latini fodicando ſeu ſcalpendo veſtigare

stigare dicunt, aliquo modo accedit. Nam quia Cutna est urbs metallica, * in qua ex repertis Wenceslai I. L. Regis ævo fodinis argentum, cuprumque præstantissimum permultis jam hominum ætatibus, ad hæc usque tempora magna copia eruitur, ita ut montis istius tricollis viscera, nunquam intermissis fossorum operis, noctes atque dies perreptentur, tundantur, fodiantur, scalpantur, ex eo *Kutna Hora*, scite admodum ac convenienter nomen invenisse est censenda. Tanta olim fodinarum istarum erant divitiæ, ut Romanorum Imp. Albertum Wenceslao regi, ex amico necessitudinibus conjuncto, hostem fecerint, ac irrogia ad arma concitarint, (*An. 1304.*) Henricum Carinthium (*Ann. 1308.*) ad expilandum regnum proritarint, à Zisca, cum eam Sigismundo Imp. præripere, eoque belli contra Hussitas gerendi nervum abscindere satageret, Anti-Christi crumenæ, à Georgio rege perasacculusque suus, cognominatæ fuerint. Hodie quamvis non æque affluent, luculento tamen nihilominus cultores suos beant lucro ac emolumento. Urbs Cutna est ab oneribus publicis immunis, & jam inde ab Iohannis regis temporibus,

C

(*Ann.*)

* *Michoviens. Polon. rer. lib. 4. c. 2.*

(*Ann.* 1338.) percussio arctiori, ac ei quod Rhodios inter & Athenienses, olim viguit simili quodam fœdere, cum Majori Praga in unam quasi civitatem coit, ut nempe qui civis esset Pragensis, idem jus haberet civitatis Cutnensis, & qui esset civis Cutnensis, gauderet etiam jure & civitate Pragensi. Emendis vendendis hæreditariis seu allodialibus in regno fundis, possessionibus, ac solo co-hærentibus id genus bonis, parem cum nobilitate impetravit (*Ann.* 1501.) à Vladislao & (*Ann.* 1541.) Ferdinando I. Regg. libertatem, nec urbium cæterarum more de tabulis regni inserendo contractu, Regis assensum specialem, aut, qui de eo referant, Internuntios ex nobilitate procurare habet necesse. Mercatores Cutnenses à vectigali Francofurti ad Mœnum solvendo, prorsus immunes esse jussit (*Ann.* 1359.) Imp. Cæs. Carolus IV. dato ad Aquas Granenses diplomate, pari jure ut Pragenses, Wratislavienses, & Sultzbachienses. Religionis urbs hæc, olim pontificiæ, post-hac repurgationis Euangelicæ, perquam fuit observans, Ministerio sacro scholisque bene ac sapienter constitutis, ut & quodam quasi presbyterio, longo tempore floruit. Sumtuosissimum hîc ac mirandi operis templum, quod ex sacra D.

era D. Barbaræ ædícula fossorum societatis ædificavit (*Ann.* 1390.) & quotidianis fere sumptibus etiamnum ornatus facit, quam in rem regia liberalitate in perpetuū donatæ unaquaq; hebdomade, ex Italica corte (sic monetariam officinam vocant) duæ sexagenæ grossorum, Pragensium pēdi consueverunt. Vno ab ea, sed prægrandi, lapide distat *Czaslavia*, urbs amœno planoque loco, à Czaslavo conditore, viro quodam opulento, magnæque apud Wnyslaum principem auctoritatis, cognomentum sortita, *Ann.* 796. Vt autem principio adversus inopinatas Moravorum irruptiones fuit ædificata, ita posterioribus temporibus, quoties ex ea plaga furor militaris in nos sc̄vit, prima fere semper infesta vidit hostis signa. Hîc nuper, extremis Matthiæ Regis temporibus, Comes Bucquojius: imperiales aquilas ostentavit, (*Ann.* 1618.) hîc aliquanto ante Matthias ipse, coronam fratri extorturus, Vngarorum, Austriorum, Moravorumque phalanges, ad arma nobis inferenda convocavit, *Ann.* 1608. In hujus urbis templo primario, sepulturæ honorem obtinuit victoriosus Hussitarum belli Dux Iohannes Zisca, cujus clava propter ejus epitaphium columnæ inscriptum, suspensa, usque ad nuperam, quam ab

Imp. Ferdinando II. accepimus, cladem, inviolata servabatur. Eam à victoria Pragensi in Moraviam tendens protervus Bucquojianus miles abstulit, & epitaphium abolevit, *Ann.* 1620.

Quinto ab urbe hac lapide ad Austrum euntibus occurrit non ignobile opidum *Broda Teutonica* dictum, à prædonibus Germanis ad sinistram Sazavæ amnis ripam, loco edito (*Ann.* 793.) olim fundatum, paulatimque à Bojemis meis amplificatum. Id neque libera urbs est, nec in Regis, nec in ullius ex nobilitate patrimonio. Et quamvis angustis in rebus, sicut quondam ex Maximiliani Regis liberalitate ad Comitum Turrensium; ita postea ex contractu recentiore (*Ann.* 1561.) ad Treczavæ stirpis Baronum patrocinium confugere, illisque eo nomine temporarium, sive honorarium quoddam pecuniæ vestigal, quasi ex tutelari jure pendere singulis annis soleat; sui tamen nihilominus est juris, & multis gaudet immunitatibus. In Regis patrimonio nihil his locis præter argenti fodinas jam dictas fuit, prius quam ditio Malešloviana ab Rudolpho Rege esset comparata, *Ann.* 1586. Sub nobilitate sunt Novo-Dwory, Zehuslicæ, Ronovum Lichtemberga seu Lichnicium, ~~Kretschitz~~ Czeſtinum, Zbraslavicæ, Wyli-

Wylimovum, Genicovum, Krzivusau-
dovum, Lipnicum, Humpolecium, Pol-
na, arces cum agris, quædam etiam cum
opidis suis, Malinum fossorum Cuten-
sium petulantia olim vastatum, Lede-
cium, Habrum, Chotieborzum, Przibi-
slavum opida. Est præterea in hoc di-
strictu Ordinis Cisterciensis Monacho-
rum cœnobium, qui sub Abbate vivunt.
Conditum & Sedlicense, ex Ehippippo
cognominatum id esse perhibetur ab E-
piscopo Pragenfi Daniele, Stirpe Barone
de Lippa, (*Ann.* 1149.) Et quia Curnæ
Urbi nimis est vicinum, persæpe cum
ea ejus Cœnobitzæ (ut sunt monachi ho-
minum genus irritabile, latifundiorum-
que helluones) de finibus ac jurisdic-
tione solent contendere.

VII. Districtum Czaflaviensem exci-
pit Bechynensis, insignis sane terræ tra-
ctus, à Bechyna propugnaculo, nomen
adeptus, qui ab Ortù æstivo districtum
Czaflaviensem, ab hyberno Moravos, à
Meridie Austriam, ab Occasu districtum
Prachensem, à Borea partim Vultavien-
sem, partim Caurzimensem attingit.
Lingua nostra *Bechynsko* vocamus. Urbes
in eo liberæ sunt Budiegovicium, Ta-
borum, Peldrzimovum, Tyna ad Mul-
dam.

BUDIEGOVICIUM, vel potius Bu-
diego-

diegovicz, quam Germani corrupte *Budeweyß* vocant, est Vrbs non solum splendida, sed & probe communita, ad dextram Vultavæ amnis, loco opportuno ædificata. Est vero non admodum vetus, ut quæ demum post Przemyßli-Ottacari II. Regis tempora, propter Cœnobium, quod eo loco à Dominico cognominatis sodalibus, idem Rex erexit, construi cœpit, neque dum trecentos quinquaginta annos stetit. Nomen ipsi à vigilantia videtur esse factum. *Buditi* enim nobis idē est quod Latinis ē somno excitare, inde *Budiegovvici* locus ubi dormientes excitantur. Vrbs est pontificiæ religionis cultrix rigida, & ab Evangelicorum institutis vehementer abhorrens. Tamen enim non pauci olim in ea fuerunt cives, qui à Romanis ritibus & doctrina alieni, non modo æquo cum cæteris jure civitatis gaudebant, sed & religionis Euangelicę exercitia libera habere permittebantur, nostra tamen fere demum memoria mos contrarius inolevit, & ne quisquam qui Romanæ Ecclesiæ placita improbaret, civitatis jus consequi posset, imperato eam in rem Rudolpho Rege privilegio, est sancitum. Etsi vero antehac quoque celebre fuit Budiegovicium, plurimum tamen innovit, cum militis Passavini in Bojemiam irru-

irru-

irruptione, eo intra muros recepto, tum post excitatum sub Matthia rege bellum: religiosum, diuturna, qua ab Ordinum Boemiae copiis premebatur, obsidione. Magnis est donatum privilegiis, & inter alia habet jus Stapulae, quae salis ex Austria Bavariaque vectores in ipsorum civitatem divertere, salque venum proponere tenentur, & non nisi depenso prius certo vectigali ultra progredi permittuntur.

Taborum, sive, ut cives ejus scriptitant, *Hradistie Hory Tabor*, hoc est, Castrum Montis Tabor, ab Hussi discipulis, quinto post supplicium doctoris sui anno, fundatum fuisse ac aedificari cepisse, publice constat. Ii namque cum ab adversariis, in templis divino cultui palam vacare prohiberentur, in abditis silvarum montiumque recessibus coetus sacros, exaedificatis eam in rem ligneis aediculis, agitare fuerunt coacti. Paulo vero post à Nicolao Hussio, qui intra mensem decimum crure fracto mortem obiit, & Ioh. Zisca, viro in hac vicinia equestri loco prognato, ad religionem armis tuendam conëitati, Austam, Baronis Sezymæ opidum, (ann. 1420.) post festam Bacchanalibus commensationem, multamque in noctem extractam computationem, somno vinoque sepultum, ma-

tutini invadunt, capiunt, ac diripiunt, indeque in vicinum, prærupto cuidam monti supra Luznicen impositum ejusdem Sezymæ Baronis castellum, facta impressione, sexto id die similiter expugnant, castrisque ibi positis, eorum curam Procopio Cameniceno commendant. Quoniam vero videbant adversarios ex Sigismundi Cæsaris cohortatione acturos, & arma in suam perniciem expedituros, tuto dubiis in rebus receptui ac asylo, locum aliquem idoneum capiendum, ac muniendum decernunt. Cumque nullus eo, ubi tum castra habebant, oportunior occurreret, de diruenda vicina Austa, & materia ejus ad ædificandam pro castris Urbem transportanda, consilia conferunt. Concurritur igitur, &

— *ferro circum, qua summa labantes*

Iuncturas tabulata dabāt, à sedibus altis
convelluntur impellunturque, ruit Austa urbs antiqua, & ex ejus ruderibus, assurgit nova, Taboritis, recens tum à castris sic vocatis, militibus stationem tutam datura. Ædificabatur autem tum illa, interius sane opere fere tumultuario, & prout quisque fixit tentoria; exterius vero, tametsi rupibus & amne defensa, fossa nihilominus, muro, ac propugnaculis

culis ingeniose communiebatur. Datum ei nomen est (ut & Taboritis ipsis) à castris. Ridiculus enim est Silvius, qui Taboritis, viris castrensibus convitium facit, & quasi complicibus suis à Tabore Palæstinæ monte cognomentum dedissent, false eos, sed inepte perstringit. *Tabor* namque in nostra lingua est id, quod Latinis castra, *Taborz*, idem, quod homines castrenses. Urbem hanc libertate donavit, post res suas in regno confirmatas, Imp. Sigismundus, privilegiisque abunde exornavit, & inter Vrbes regias connumerari iussit. A cuius morte cum Albertum generum regem ea habere (ann. 1438.) recusaret, & procures regni, qui Casimiro Polono, regni coronam imponere contendebant, intra muros cum Polonis præsidioque cætero accepisset, gravem ab eodem Alberto, ejusque affectatoribus obsidionem, per dies fere quadraginta perpessa, fortiter sustinuit, ac tricies mille bellatorum assultus frustraneos fecit, nec arma prius quam Albertus in vivis esse desisset, deposuit. Rudolphi II. Regis anno ultimo à Passavicis, ut vocabantur, militibus, stragemate occupata, (A.C. 1611.) grandi in periculo fuit. Nuper (An. 1621.) similiter cum datam Friderico Regi fidem, contra Ferdin. II. Imp. tenaciter obser-

observaret, ab ejus copiis Duce Balthasare de Marradas est cincta, quarum impressiones à 21. Maji, usque ad 8. Novembris viriliter retudit, & non nisi necessariorum penuria ad deditionem compelli potuit. Imminet ipsi Pintovca saltus haud inamœnus, itemque piscina ingens Iordanis cognominata, quæ vasto permagnæque altitudinis ac crassitie aggere coercetur, quem si quando diruperit, inundatione vulgo creditur Pragæ Veteri aliisque, ad Vultavam & Albim depressioribus locis, prægrande damnum allatura. *Luznice* flexuosus & aurifer amnis, ab occidua; alius vero quidam, ex supra memorata piscina, ignoto nomine evolutus, ab Australi eam parte lambit, pro ut hæc fere omnia plenius jam ante apud Silvium descripta cognosci possunt. *

Peldřimovum, sive *Pelhrzimovum*, Vrbs est opibus cum quavis Vrbe Regia certare non impotens, sed quia à literarum liberalium studiis hætenus fere abhorruit, ea propter nec de ejus origine, nec de ullis rebus memorabilibus, quicquam potuimus observare. Archiepiscopos Pragenses, dominos quondam agnoscebat.

* in collatione cum Taboritis habita, & *Hist. Bojem. capp. 1.4.*

ſcebat. Nomen accepit ab Epifcopo Peregrino, quem Bojemum vulgus *Pelhrzim* vocabat. Bello ſuperiore ab Ordin. Bojemix contra tranquillitatis publicæ in Bojemia hoſtes, ſub Mathia Rege excitato, eam apud mortales frequentem in ore fuiſſe meminimus, quod Cæſareo militiæ duci Comiti Dampierrio, cum quinques mille armatis advers⁹ Bojemos venienti, Septembri menſe, hoſpitium & occupandorum in vicinia aliquot municipiorum occaſionem præbuit. Reliqua inter Regias Vrbes hîc eſt Tyna, Vrbe-cula necdum ex veteribus favillis, ut oportuit recreata, nec ita pridem inter Vrbes regias cooptata; Vocatur autem *Tyna*, à voce *tynti*, quod eſt ſepire, quaſi Sepimentum, vel. Septû dicas, & Tyna ad Muldam ſeu Vultavam, ut ne cum Tyna Horeſſii cõfundatur. Vultava amnis (quod non ab re quis forte mirabitur,) abundat hoc loco Salmone piſce nobili, qui opulentioribus ſolet in deliciis eſſe. Fiſci bona ſeu regum patrimonialia, exceptis Budiegovicio vicinis argentifodinis Rudolphſtadianis, hîc non video eſſe aliqua. Quæ vero procerum nobilitatiſque ditioni ſubſunt arces, opida, vici & permulti ſunt, & nitidi, & complures bene muniti. In his principes ſunt Henrici-Hradecium, Trzebona, Bechynia,

chynia , Arces cum opidis adversus vim hostilem non vulgariter munitæ.

Henrici-Hradecium, alias Nova domus, seu castellum, mea opinione, ab Henrico quodam gēte Vitcovecio cognomen tum traxit. Ad nostram enim usque ætatem hanc , gentis ejus proceres qui Rosam auream pro insigni gerebant , & de Nova-domo vocabantur , dominos ea agnoscebat. Est Vrbs satis ampla, splendideque ædificata, & digna quæ libertatem pleniorē, locumque inter Vrbes regias aliquando inveniat. Erexit in ea, superbe à Iesu societate vocatis monachis, collegium luculentum loci dominus Adamus de Nova-domo, Baro inclytæ ejus stirpis penultimus.

Trzebona propugnaculum est perquam validum, in planitie inter paludes situm, Petri Woci, ex inclyta pervetustaque procerum Rosensium stirpe ultimi, industria ac magnificentia, cum aliis decoribus, tum in primis bibliotheca, ac armamētario exornatum. Nominis ejus origo videtur esse sumpta ex voce nostra *Trzeba*, quod Latini dicunt voce aptota Opus, quasi quis dicat loco isthoc sibi fore opus. Germani *Wittigenau* vocant. Pro porta ejus restagnat *Suviet* (quod est si interpretaris, Mundus) prægrandis piscina, in qua ædicula stat per-
vetus,

vetus, D. Agidio consecrata. Hostiles impetus semper ad hoc propugnaculum languerunt. Passavicus (*ann.* 1611.) miles non unus hîc corpore duram ex vulnere planxit humum. Bucquojius Comes (*An.* 1618. 1620.) per validum Matthiæ Ferdinandique Impp. exercitum ductans, necquicquam ei est insidiatus. Trzebona videlicet cæteris omnibus diutius in Friderici Regis fide perstitit, ac in hoc regno pene ultima in Imp. Ferdin. II. potestatem deditione venit, *Ann.* 1622. 2 Martii.

Beckynia similiter est arx egregia, loco opportuno & à natura munito, à primis Regni incolis Bojemis, in ardua rupe ædificata, cui opidum subjacet jam olim in hoc tractu non ignobile. Etenim cum ab arce hac & opido totus districtus hic nomen traxerit, conjectura est Urbes, quæ nunc sunt, liberas famæ celebritate huic tû haudquaquam fuisse pares. Nec à Taboritis ea olim, nec à Ferdinandicis nuper vi manifesta potuit expugnari: sed ab illis deditione, ab his proditione occupabatur, paulo tamen post, facta à regiis ex indicio pastoris cujusdam per subterraneos specus occultos, irruptione, recuperabatur. Minoris vero notæ, pleræque tamen non incelebres nobilitatis arces, castellaque, partim sola, par-

la, partim cum opidis hîc sunt: Sobeslaviam insigni à Petro-Woco ex illustri dynastarum Rosenbergiorum stirpe ultimo erecta dotataque religionis repurgatæ Schola celebris. Neustupovia, Horzepnicum, Lautcovia, Zelivum, Paczovia, Gistebnicium, Chaustnicæ, Nova-Bystrzicia, Lissovia, Landsteina, Novo-Hradium, Rosenberga, Rzecze; tum quæ Rubra, tum quæ Cardassii vocatur, Cerequicia, altera nova, altera (ut & Camenicia) Lescovecii cognominata, Poczatky, Czernovicium, Wessellium, Lomnicia, Suinæ, Benessovia cum Officinis vitrariis, Caplice, & quædam alia. Cœnobia monachorum tria, in hoc tractu sunt, Vadum-altum, Ordini Cisterciensi à Zavissio Rosenbergio dynasta erectum, ejusque familiæ monumentis insigne: Bechynense pro Franciscanis à Zdislao Sternbergio fundatum, & Milevscanum, monachis, qui Præmonstratenses vocantur, à Babona quodam Comite constructum. Totus autem hic districtus bello paullo ante Matthiæ regis obitum accenso, (ann. 1618.) ferro ignique misere fuit vastatus, incolæ pars trucidati, pars dissipati, ita ut ad hoc usque tempus multa calamitatis istius vestigia in oculos incurrant.

VIII. In Bechynensi igitur districtu seu

seu provincia hætenus versari, converteremus nos ad tractum omnium minimum, qui à Vultava fluvio Vultaviensis cognominatur. Vulgus *Wltavsko* vocat. Est autem is figura oblonga, ad Septentriones quasi fastigiata, cui ab Ortu & Borea, adjacet districtus Caurzimanus, à meridie triangulata, quædam districtus Bechynensis portio, ab Occasu partim Prachensis partim Podbrdscensis provincia. Nullæ in eo sunt Urbes liberæ, nullum regis vel fisci patrimonium, nullum Cœnobium. *Sedlczane* five, ut quidam scribunt, *Sedesse*, habentur hîc pro opido primario, quod tamen nobilitatis ditione tenetur, ut & Conopistæ, Tloscovium, Ofecznum, Merulæ-mons, Obdennicum, castella & arces, itemque Neveclovum, quod nescio quam ob rem, proverbio apud nos fecit locum, ut cum ingratis quid agere aliquem volumus significare, soleamus dicere, *Nechce se Czertu do Neuveklovva*, quod fere est, averfatur Diabolus Neveclovum.

IX. Relicto hoc modicæ amplitudinis tractu, in alium haud paulo spatiosiorrem transeamus, qui Podbrdscensis nuncupatur à licio forte, quod nostri *Brdo* appellant, quasi Sublicianum dicas. Vulgo *Podbrdsko* solemus nominare. Fines
ejus

ejus attingunt ab Ortū æstivo Caurzi-
mensē, ab hyberno Vultaviensē, à
Meridie Prachensē, ab Occasu Pilznen-
sē, à Septentrione partim Racovni-
censē, partim vero Slanensē distri-
ctum. Regia seu libera Vrbs in eo est
unica *Berauna*, ad dextrum Misæ amnis
latus exstructa, quæ quia in eam per-
sæpe Vulcanus desæviit, non admodum
splèdide reædificari potuit, sed nec pror-
sus est invenusta: Tertio à Praga abest
lapide. Teritur ejus via assidue à viato-
toribus in Imperii Germanici regiones,
ex Vngaria, Polonia, Silesia, ac Moravia,
per Bojemix Regnum iter facientibus.
Condita esse fertur à Lybussæ sorore
Tetca, & ex Slavossii mariti nomine,
Slavvossou appellata. Postea tamen cum
absumptis peste hominibus, aliquanto
tempore vasta ac deserta stetisset, & la-
trociniis infamis esse cœpisset, à vicinis
ex nostrate voce *Berau* quod nonnun-
quam *Rapere* significat, *Beraun* dicta
fuit. Figulorum officinis abundat, &
vasorum ejus opificii bonitate eleganti-
que excellit. Quoniam vero figuli ad
fornaces suas ignis quotidiani vehe-
mentia plerunque rubescunt, ideo pro-
verbium inter homines nostros invaluit,
ut quoties alicujus faciem ex ulcusculis
rutilam volunt notare, Beraunensem ap-
pellent.

pellent. Quoties hostis aliquis à Meridie vel occasu Pragam armis tentavit, nunquam periculo Vrbs hæc caruit. Sic memoria nostra Passavicus miles eam (ann. 1611.) expilavit, sic Ferdinandicus nunc nuper (an. 1620. 1632.) acerbe vexavit. Vno ab ea lapide abest clarissima, à conditore Cæsare Carolo (ann. 1348.) Caroloſteina cognominata, & superiore seculo inexpugnabilis iudicata, nostra vero hac sagacissimæ solertiæ ætate, ob circumstantes montes, bello parum utilis æstimata, arx & propugnaculum. Servabantur in ea hætenus singulari ac accurata diligentia Regni Corona, privilegia, & *παιμήλια* quæque reip. præstantissima. Ager vicinus cum castellis aliquot pagisq; & villis circumjacentibus, est in ejus ditione, cujus incolæ singularibus gaudent immunitatibus, quorû munus est custodiis perpetuis, pro arce excubare. Redituum ordinariorum, luculentorum sane, Burggravius est usufructuarius. Agnoscit quoq; arcis hujus dominium, pævetustû, & cum aliarum provinciæ principû sede, tñ inprimis Lidmiliz martyrio olim illustre Castellû ac opidû Tetinum, à Tetka Libuffæ sorore, & conditum & denominatû, in cujus aqua præterfluente, statimque in Misam illabente, auri ramneta repetiti cõsuêrûnt. Regis ac fisci patrimonium

peramplum hîc est & eximium, Cors-regia, Tocznicum, Z'ebzacum cum opido, Zbirohum, Dobrzissium, cum villis, filvis, agroque omni, & Cninensibus aurifodinis: Sunt Cœnobîa, Zbraslavianum, (Latinis Aula-regia) Cisterciensibus monachis, (*ann.* 1297.) à Venceslao Rege II. ad Vukavæ Misæque confluentem amœnissimo loco exstructum: S. Ivani seu Iohannis in petra vel spelunca, à Borzivogio I. Duce (*ann.* 909.) conditum, & aliquanto post monachis, sub Abbate, Benedicti regulam observantibus traditum, quod, ad sepulchrum S. Ivani eremitæ, peregrinatione anniversaria 9. & 8. Calend. Iunias, à maxima hominum multitudine, partim religionis, partim voluptatis ergo solet frequentari: S. Dobrotivæ, hoc est Benignæ, monachis Augustinianis ab Vlrîco Hasenborgio (*ann.* 1262.) ædificatum. In nobilitatis fundo bonisque, sunt Horzovicium, Lochoviciumque arces cum opidis Nyz'burgum, Comaroviumque castella cum ferrifodinis, Mnissëcum & Myta opidula, & quædam notæ obscurioris alia.

X. Perlustrandus tandem est districtus seu provincia, à vetusta, & jam in ruderibus jacente arce *Prachna*, Prachensis nuncupata, cui confines sunt, ab Ortu
Vukavæ

Vultaviensis & Bechnensis districtus, ab Austro Austria superior, ab Occasu diœcesis Passaviensis, & provincia Pilzenensis, ab Aquilone districtus Podbrdscensis. Peramplus quoque hic terræ tractus est, & nisi bello, Matthia regnante contra Zelotas pontificios à Bojemis Evangelicis moto, miserabiliter fuisset vastatus, cum populosus, tum opulentus. Vulgus nostrum *Prachensko* appellat. Liberæ hîc ac regiæ Vrbes sunt, Piseka, Suffice, Vodn'ana, & Prachaticum. PISECA est Vrbs in dextro Vatavæ amnis latere infra Blanices confluentem à primis auriferorum ramentorum seu arenæ istis in locis in Vatavæ amne repletoribus, condita, & *Pisek* quod arenam sonat, vocata. Ii namque cum experimento didicissent magnum se, si eluendo è glarea auro invigilarint, operæpretium facturos, conjunctis studiis Vrbi isti principia dederunt, quæ pedetentim & aucta, & munita, & populi multitudine impleta fuit. Excoluerunt ejus pomeria & agrum posteri, ita ut, & domi necessaria affatim, & foris congruam ordini suo auctoritatem haberet. Literas quoque mansuetiores semper, & sequuta est ipsa, & eos qui iis erant addicti, amavit ac magni fecit. Cladem, ut ego quidem arbitror, nunquam accepit

maorem quam ea fuit, quæ eam religio-
fo, poft defunctum Matthiam regem ab
Imp. Ferdin. II. nutrito, bello, graviffi-
me affixit. Namque cum à belli Duce
Comite Bucquogio, arctiffime obfeffa,
ad deditiorem 19 Augufti (*ann. 1619.*)
conditionibus periculofis faciendam ef-
fet compulfa, primo matronas puellasque
fuas promifcue conftupratas doluit, im-
manemque maleferiati militis Cæfariani
infolentiam pertulit. Recuperata poftea,
& capto Martino de Huerda in præfidio
iftic à Bucquogio, cum duabus cohorti-
bus relicto, Cæfarianis ad quintum De-
cembris diem, per Ernestum Comitem
Mansfeldium extorta, fanguinis fitienti
hofti truculento bilem fecit. Is anno fe-
quenti reverfus, vique eam maxima
adortus, undique cinxit, ac ferro & igni
à fundamentis intra dies paucos evertit,
deletis internecone ultima univerfis in
ea maribus. Rediit ergo (data à Cæfare
ipfi cum liber ex captivitate rediffet) in
Martini de Huerda hominis Hispani po-
teftatem Piſeca Vrbs, vafta tum ac de-
ſerta, cujus ſuperbo dominatu etiamnum
premitur. Emerſit homo iſte ex ſartore
veſtiario in turbis iſtis Bojemicis, & no-
men inter viros bello claros invenit, nul-
la re alia, quam religionis Euangelicæ
perſequentione. Etenim ubicunque ali-
quantus

quantulum posse sibi est visus, nihil fere aliud egit, quam quod homines à religione puriore, vel promissis mendacibus, vel tormentis exquisitis, avertebat, & ad pontificios cultus adigebat, gloriari ore blasphemus ausus, plures ab se intra breve tempus Catholicos esse factos, quam à Christo & omnibus ejus Apostolis toto prædicationis ipsorum tempore essent facti.

SVSSICE sive Suticum, Vrbs hujus tractus secunda, ex vico quodam parvulo ab auri ex glarea purgatoribus, qui à nostrorum hominum vulgo *Ryz'ovunický* vocantur, jam olim Urbis celebritatem accepit. Cum enim ii, divitem auri ramentorum copiam, inde ab ipsis, Vata-vz vicini amnis scatebris, in aquis volutari animadvertissent, laribus figendis locum hunc, jam ante, ut dixi, nonnullis ab hominibus habitatum, accommodum esse judicarunt. Metallicas igitur operas suas in amne, fabriles vero in sicco, ea industria urserunt, ut brevi & res eorum familiaris, & Vrbs inchoata, incrementa, haudquaquam contemnenda sumferit. Probavit hæc studia Mnata Princeps, surgentemque metallicam hanc Urbem, libertate cum aliis pari gaudere voluit. Nomen ei ex voce nostra *Sušiti*, hoc est à siccando, est datum, quasi Siccatorium

rium dicas. Ramenta enim ista recens ex aquis educta, crebrisque ablutionibus madentia, ad Solem siccare hîc oportuit. Situs ejus est humilis, in valle montibus circumdata, ideoque semper ea literarum, quam armorum, fama magis excelluit. Dedit autem Patriæ non paucos Viros doctos: Dedit (ut alios præteream) Rosalios tres, M. Iohannem, poetam gravissimum, M. Adamum, domi Primatem, & M. Sophoniam Zacæ Archigrammateum, facundia & politicæ prudentiæ scientia claros. Sexto ab ea lapide dirimitur, contraria ex causâ nomen sortita, Vrbs libera *Wodn'any*. *Woda*, nobis aquam seu undam: *VVodniti*, idem quod inundare, *VVodn'any* locum in quo aqua redundat, usitate notat. Ideoque *VVodnany*, Latine loquentibus non inepte fortasse possent Aquilegia dici. Germani corrupte, ut pleraque omnia, Budnam vocant. Vrbs est, ad Blanicen amnem, mediocriter munita, pervetus illa quoque, sed cujus conditæ, nec tempus, nec authores à quoquam, quod sciam, hætenus sunt proditi. Versimile tamen, & ex nominis notatione probabile est, eodem, quo Sufficen, ævo exstructam fuisse. Bello illa ob fidem Regibus, regnum libera electione adeptis, servatam, ut olim sub Georgio, ab Vngari Matthiæ

com.

complicibus, (*ann.* 1468.) ita nuper sub Friderico, ab Austriaci Ferdinandi aſſeſſatore Maximiliano Baviaræ Duce, (*ann.* 1620.) hoſtiliter fuit exagitata, ac militi in prædam data. Dedit ſimiliter & illa nobis complures doctos, patriæ perutiles viros, quos inter fuerunt, Thomas Huſſinecius Doct̃or Medicus, Bartholomæus Baronides, donata Carolino collegio domo, poſteritati memorandus, Wenceſlaus à Radcova, Iuris noſtri conſultus, Iohannes Campanus, poeta argutus, Græceque doctus, ambo Philoſophiæ Magiſtri. Altero à Vodnanis lapide diſtat Prachaticium, locum & nomen inter Vrbes Regias, nobis adoleſcentulis fortita, Vrbs limiti Bavarico vicina. Nec à quo, vel quando, ſit fundata, nec unde nomen habeat, maiores noſtri ſcriptum reliquerunt. Vetuſtam tamen eſſe, non eſt dubium, videturque datum ei nomen, vel à carie, vel à pulvere. *Prachni-vve'ti* enim eſt carie corrumpi, & *Prach*, notat pulverem, quorum ad utrumque, nomenclatura iſta alludit. Fuit olim ſub Antiſtite Wyſſehradenſi, poſt Zizcianos tamen motus hypothecæ titulo tranſiit in ditionem dynaſtarum Roſenbergenſium. Ducit in eam ex Bavaria per Lunæ ſilvam, locis paludoſis trabium compage conſtratus, olim anguſtus, ſed bello ſu-

periore latior aliquâto factus callis, quem aureum cognominant, quo sale onusti equi clitellarii ab agasonibus agi, & in hanc Urbem commeari, indeque frumento graves redire solent. Antiquissimum siquidem est in Vrbe hac salis emporium, quod ab Italis docti Stapulam vocant. Hanc ei invidere, ac in agrum suum pertrahere persæpe tentarunt potentes ex nobilitate vicini. Solis namque bello præclare gestis rebus, moderatoque clientulorum censu, & latifundiorum cultura, statum suum tueri olim in gente nostra soliti, celebres natalibus viri, ævo jam hoc, non putant plerique generi suo esse indecorum, non modo institoria, cæterisque popularibus negotiatoribus inhiare, sed non raro nec sordidis cautionationibus, ac nundinationibus abstinere, pudendo, ac viris stirpe claris probroso, exemplo. Invidia tamen ista hætenus frustra fuit, ac, regum æquitate, Præcaticio jus antiquum conservatum est. Fortunâ quam Ziscano olim, eandem Ferdinandico bello nuper, est perpeffa. Septembri enim mense (*ann. 1420.*) ut Ziscæ, ita & Bucquogii gladio, vi perruptis portarum obicibus, permultos ex suis civibus sanguinem profudisse flevit. *ann. 1619.* Natales suos Vrbi huic debet M. Christmannus (*Krzyszta'n* vulgo vocatur)

catur) Mathematicus celeberrimus, itemque Doctor Wenceslaus in Academia Carolina olim Rector. In literis tyrocinia sua accepta ei quoque tulit, natus proximo in pago, religionis in nostra gente repurgator M. Iohan. Hussus. Imminet ei mons ex ipso cacumine fontem aquae dulcis effundens, Libiehonius ab incolis vocatur à latere dextro, Blanice amnis à sinistro. In regio patrimonio, procurante Rudolpho rege esse hinc coepit, Rosebergicae domus proceribus, longa prius serie possessa, per ampla ac perquam locuples ditio Crumloviana, in cuius territorio visitur, re pariter & nomine oblectabile viridarium, ac spatiosa tempe, à Vilhelmo eius nominis ultimo dynasta Rosensi, figura quadrilatera aedificata, topiarioque splendido eleganter exornata, *Kratochuvil* nostris dicitur. Est autem Crumlovia arx pariter & opidum nitidum, probe communitum, in sinistra Vukavae ripa, oportuno fruticetisque & pratis lato loco constructum. Certum est id, ut & permultas in hac ora arces alias, à Vitconis cuiusdam inter proceres viri potentis, & multorum filiorum patris posteritate, ante annos plus minus sexcentos esse aedificatum, & voce, ut ajunt, à saltus curvatura desumpta, vel ab eo quod vulgo *Kry* (id est glaciei tabulas)

bulas) & *mliti* (commolere) dicimus, quasi *Kru mlovu* nuncupatum. Collegium Iesuitarum sociis in eo erexit idem, de quo dixi Wilhelmus Rosenbergius. Qui simulac plumas nido majores habere se aliquanto post viderunt, Euangelicæ religionis cives istic, Rudolpho rege occultis, Matthia vero regnum adepto, manifestis, machinationibus, premere non ante destiterunt, quam omnes penitus extirpatos ab se esse gauderent. Iter ad hoc opidum ex Bavaria, per Lunæ silvam à Passlâvicis militibus ante prætentatum, & posteritati nostræ forsan periculosum, bello Ferdinandico est apertum, ac, via nova, appellatum. Ejus beneficio Cæsariani, calamitoso nobis bello illo, quasi ex improvviso, & Crumloviam nobis eripuerunt, & Comitem Mansfeldium ad Zablatium oppresserunt, & spectatam nostris Budiegovicii expugnationem eluserunt. Sunt hîc non uno loco argentifodinæ, ad montem videlicet Reichensteinianum, Hradecæ, Nalzioviæ, & inprimis Przibramæ. Sunt in Varava amne, ut diximus, perelegantes in conchyliis gemmæ, ac in glarea auriamenta. Vicinum Crumlovix est monasterium ac Abbatia S. Coronæ Spinx, Cisterciensis instituti monachis, ab Ottacaro Rege, aliquanto ante quam, commissa

adver-

adversus Rudolphum Imp. infelici pugna, occubisset, à fundamentis (*Ann.* 1263.) * excitatum, & mox à victoribus Cæsarianis flammis absumptum, ex cujus opibus rege Matthia, pontificii Zelotæ episcopam Budiegovicii, novo exemplo, plantare cogitabant. Est & alterum, à S. Corona sexto lapide diremptum, sive cœnobium, sive Castellum cum opido Equitum D. Iohannis Melitensium, vestem alba Cruce insignem gestantium, Prioratu Magnò, sive supremo nobile, à pica ave garrula *Strakonice* cognominatum, cujus Prior supremus, quories ex indigenis optabatur, inter regni Ord. semper fuit præcipua dignatione.

Nobilitatis opes luculentæ sunt in hac provincia. Arces enim, opida, castella, prædiaque opima ab ea possidentur, qualia sunt Orticum, Zwicovia, Hluboca, tria ad sinistram Vultavæ ripam propugnacula, quorum virtus bello nupero præcipue enituit. Ante Carolosteinam conditam, Zwicoviæ, regni Coronam, cæterumque ornatum servari solitum ferunt, in qua Ferdinando Imp. ad obsequium compellenda, à Lazanscio tribuno

* *Chronicon Australe apud Freherum.*

no (ann. 1621.) operose ac diu sudatum fuit. Situs ejus est ad Vukavam & Vatavam confluentes. His adde Brzeznicen, Inarzium, Sedlecius, Horazdie'govium, Strzelam, Rzepinum, Carolibergam, Vimbergam, Helfenburgum, Vitcovum, arces ac castella, quædam sola, quædam cum opidis vel vicis: Mirovicius, Miroticius, Baltnam, Volinam, Bavorovum, &, à Ferdinandicis incolarum cæde nuper fœdarum, Netolicus, & alia gentium minorum opida non pauca, quorum origines, ut & pagorum, collium, nemorum, rivorum cognominationes, & si magnam partem non sunt ignotæ, iis tamen describendis lectoris nec auribus nec oculis molesti esse volumus.

XI. Descriptis autem Bojemiz provinciis, quæ degentibus Pragæ hominibus ad Ortum Meridiemque cernuntur; describemus jam quoque, ut poterimus, eas quæ ad Occasum & Boream sunt. Has autem inter occurrit, prima Plznenfis provincia, districtus nobilitatis, populi, rerumque omnium copia præcipuis nihilo inferior, præstantium vero ac scite compactorum caseorum bonitate, cæteris omnibus commendatior: *Vulgus Plzenske, & incolas Plzaky* vocat, à clarissima Vrbe regia quæ, à limacibus, eo loco,

loco, tum cum Vrbs (*ann.* 775.) condi-
 inciperet maximo numero repertis,
Plzen' sive Pilsna dicitur. Fines ejus per-
 tingunt versus Ortum ad districtum
 Podbrdscensem, Prachensemque, versus
 Meridiem ad oram Bavariz, versus Oc-
 casum ad Palatinatum superiorem seu
 Nortgoviam & oram Oegranam, Versus
 Boream vero ad districtum Lucensem,
 & Racovnicensem. Vrbes in eo regiz
 sunt Pilsna, ut diximus, Glatovia, Strzi-
 bro, seu Miza, Domazlicium, Rokyt-
 sana. PILSNA, est Vrbs post Cutnam mon-
 tem, toto regno celeberrima, tuto à na-
 tura loco, inter Mizam, & Bradaucæ
 aquis auctum Cadburzen amnes, splen-
 dide admodum ædificata, ac probe com-
 munita. Vhlava quartus in hoc tractu
 amnis, paulo infra eam Mizæ commisce-
 tur. In magna Vrbs hæc fuit gratia apud
 Venceslaum I. & Iohannem Reges, apud
 Sigismundum, & Ferdinandum utrum-
 que Cæsares, qui eam, & privilegiis, &
 opibus, exornarunt. Zisciano bello, mi-
 nas insultusque Hussitarum (*ann.* 1421.
 1433.) bis irrisit, & fortiter contempsit,
 eisque jam tum & postea semper, cum
 hilariis uno quoq; anno solenniter actis,
 insultavit, tum, recepto inter suos con-
 vitio, propudiose illusit, gabalum seu
 furcam apud se vetustiore esse disti-
 tans,

tans , quam esset Hussitarum irreligiosa hæresis. Verum cum Matthia rege accenso religioso bello, idem iter essent ingressi, & contra literis factam Ordd. Bojemis amicitiae contestationem, militem, Felice Dornhaino Duce, Directorum sigillis abusi, inauكتورarent, nō paucos ex nobilitate vicina captos in custodia tenerent, eruptionibusque ex Vrbe frequentibus prædas agerent, ac hostilitatis signa cætera darent, vicinos Zacenses & Racovnicenses irritarunt, Ordinibusque ad mittendum adversum se cum aliqua peditum equitumque manu Comitum Mansfeldium Ernestum, occasionem, nihil tale cogitantibus, præbuerunt. Venit igitur, comitatus Zacensibus Racovnicensibusque incolis, cum turmis ac cohortibus suis Mansfeldius in conspectum Pilznæ Urbis ad. 19 Septembris, civesque ad saniora consilia cohortatus, cum nihil moderati respondentes invenisset obsidionem inchoavit, ac contumaces ad frugem meliorem armis cogere contendit. Tulere eam obsidionem opidani fortiter, obsidentiumque conatus, armis contrariis retundere non prius destiterunt, quam hostis, post occisum aliquanto ante Dornhainum, Cadburze amne alio derivato, patefactoq; machinis muralibus, ab Ortum hyberno ad portam

Pra-

Pragensē per vetus balneum, ab Austro vero per Monasterium Capucinorum in Urbem aditu, vi maxima irrumperet, eamque ad 25. Novemb. diem, (*Ann.* 1618.) nequicquam resistantibus eriperet. Suburbia hortique peramoeni circum Urbem, ab ipsis civibus ante obsidionem fuere flammis consumpti. Furca vero, cujus vetustatem adversus Evangelicos cavillatorie jactitabant Pilznenses, ab obsessoribus est everſa, & nova, suspendendo ex ea primo omnium carnifici Urbico, (qui contra quam leges id genus nebulonibus permittunt, strenuus per hanc obsidionem Pilznensium comilito fuit, & milites Mansfeldicos complures sclopeti ictu interemit,) lignea, loco alio erecta. Defensa autem fuit à Mansfeldicis viriliter adversus Ferdinandos, ab eo die Pilzna, etiam post cladem Pragensē, tantisper usque dum, corruptis pecunia Urbi, à Friderico Rege impositis præsidiariis, frustra reclamante Hermanno Franco tribuno, (*Ann.* 1621.) in eorum manus deditioe venit. Dedit & illa nobis viros doctos non paucos, ac inter eos Procopium de Pilzna, Venceslaum Corandiceum, Iohannem Khernerum Magistros, Iohann. Dubravium, historiæ patriæ scriptorem, Casparem Cropacium Laureatum poetam,

Casp-

Casparem-Ladislaum Stehlicum Mathematicum.

Glatovia, vel fortasse melius CLATOVIA, Vrbs regia, Czimislaao præclaro cuidam dynastæ originem suam fert acceptam, (*an.* 771.) ac cū conderetur, nomen à Clavroca Czimislai uxore accepisse fertur, sed demū sub Vldrico principe (*An.* 1000.) vallo, murisque est circumdata, ac in ordinem Urbium liberarum coopata. Data olim fuit à Vladislaao principe, (*Ann.* 1243.) paternæ hæreditatis titulo fratri Theobaldo, cū omni terræ tractu, qui inde à fonte Vultavæ, usque ad Mizæ fluvii crepidines, protenditur, fuitque in ejus ac Theobaldi filii ditione per annos septem & quadraginta. Theobaldus enim junior, accepto tandem Znoymensi Ducatu in Moravia ab agnato principe Cunrado, Urbis ac tractus hujus dominio renuntiavit. Spectata hujus Urbis civium fides erga principes fuit, cum alias, tum difficilibus Georgii regis rebus. Pro eo namque, cum, is diris pontificiis impetitus, non modo procures quosdam suos, sed & Matthiam Vngariæ regem, cruceque signatos, Pauli II. P.P. ex Bavaria emissarios, hostes experiretur, conjunctis cum Ianovskio Barone viribus, durissima quæque subire non detrectarunt, ac prælio cum iisdem

cruce

cruce signatis feliciter (*Ann.* 1467.2 *Iul.*) commissio ad Negirzscum, occisoque Nothasto quodam nobili cruce signato, vexillum ejus in primario Urbis suæ templo suspenderunt. Nupero vero pro religione & patriæ libertate sumpto bello, grave similiter adiere periculû, cum pugnantibus pro Ferdin. Imp. adversus Fridericum Regem Baviaræ Duci Maximiliano, portas clausissent. Coacti tamen sunt & illi imperata facere, & Bavaro, quem dixi, Urbem dedere, quod ad 13. Octob. diem (*Ann.* 1620.) est actum.

STRZIBRO, sive Argentina nostra (*Strzibro* siquidem argentum Latinis significat) ad lævum Mizæ amnis latus sita, conditorem agnoscit principem Sobeslaum ejus nominis primum. Vocata autem Urbs hæc est *Strzibro*, propterea quod in fundamento ubi ædificanda erant ejus mœnia, argenti glebæ fuerunt inventæ. *Ann.* 1131. Commode est & ædificata & munita, commendabaturque hætenus non tantum nostrorum hominum, sed & Noribergensium mercatorum præconio, à coctæ è tritico cerevisiæ bonitate. Bello Hussitico (*Ann.* 1462.) occupavit eam, ex composito, ut tum quidem Pilsnenses querebantur, Przibico Clenovius, nec ea decedere voluit, quam accepta in compensationem

ab Imp. Sigismundo Volina cum omni
 ejus agro. Arma nuper per eam oram
 circumferente Bavarix Duce Maximili-
 liano, in Ferdinandi Cæs. potestatem, 16.
 Octob. (*Ann.* 1620.) invita venit, &
 ab eo paulo post Illavio militum tribu-
 no, nobili Marchico, est tradita. Nata-
 les suos ei debebant Iacobi duo, artium
 Magistri, viri inter doctos celebres; prior
 Iacobellus vulgo vocatus, Hussi in sacel-
 lo templi Bethlehemici Pragæ successor,
 alter vero, Strzibrensis dictus, Acade-
 miæ nostræ ante annos 138. Rector: si-
 militer Iohan. Hlawfa.

DOMAZLICÆ porro est Vrbs regia
 in limite Bavarico ad inhibenda hostium
 Bavarorum latrocinia, tempore Boleslai
 sævi principis condita, &, ut quidam
 nec probabiliter, nec convenienter per-
 hibent, à Germanis ex domestica cum
 stomacho iracundia nuncupata. Germa-
 ni enim lingua nostra nec loquuntur, nec
 viros *Doma zlicemi*, (quod de fœmi-
 nis diceretur,) sed *Doma zlymi*, voca-
 sent. Mihi videtur verisimilius, anxios
 ob crebras hostium excursiones, necessa-
 riorumque suorum expilationes, loci ac-
 colas, urgente domestico animi, sive do-
 lore, sive mærore, cogitasse de con-
 struenda munitione, ex qua, & in ho-
 stes prædam meditantes erumpere, &
 quoties

quoties numero ac viribus vincerentur, perfugium habere possent, ideoque Urbem hanc condidisse, & à *Doma*, hoc est *Domi*, & dolenter quiritantibus quos voce *Zelicy*, significamus, *Domazlice*, una saltem extrita vocali, cognominasse. Vt ut est, Urbem hanc semper pro muro Bojemis adversus Bavaros grassatores fuisse constat. Sunt quoque multo jam tempore sub eorum potestate hypothecario jure, homines alioqui non vulgaribus exemptionibus gaudentes, qui *Chodovve*, & vulgo *Psohlavvey*, nuncupantur. Perhibetur, captivos eorum patres in Bojemiam cum pecoribus supellectileque rustica transportasse ex agro castri *Chodzec* sive *Gdec*, in majore Polonia propter Notecium amnem sic vocato, * Victor Brzetislaus I. princeps, eosque in *Czirzin* ejus oræ silva ingenti (*Ann.* 1039.) collocasse, ac libertate multa ipsis concessa legibusque & præfecto constituto, limitis custodię præfecisse. Domazlicium Germani Taussium vocant. Qua de causa, ipsi viderint, modo ne ad tritam illam de Othone Magno fabulam confugiant. Ut autem prisco illo, & armis acri avorum nostrorum ævo, ita & Ferdinandico bello

E 2

bello

* *Cosmus lib. hist. 2. Alechariens lib. hist. 2. cap. 13.*

bello nupero, Bavarorum hostium imperus, omnium prima Vrbs hæc sustinuit. Ab eo enim limite, pro Ferdin. Cæsare, bellum in Bojemia gesturus Maximilianus Dux, irruptionem, (*Ann.* 1620.) Septembri mense fecit, & resistentes per triduum Domazlicenses; agro ipforum ferro ac igni vastato, quin & castris Vrbi admotis murisque verberatis, deditio- nem facere coëgit.

ROKYTSANA, denique, quinta hujus provinciae Vrbs regia, clivosa fere & silvosa, feraci tamen in regione est sita. Nomen videtur accepisse à vimine, vel vimineto, quod apud nos *Rokyti* dicitur. Episcopi Pragenses Urbis hujus libertati non raro olim fuerunt graves. Opes Urbis sunt luculentæ. Viros doctos M. Simonem, & M. Iohannem, illum Academiae Rectorem, hunc sub Georgio rege postularum Archiepisc. Pragensem, nec non M. Iacobum Philetum, consiliarium regium, aliosque plures, edidit. Famam quoque nuper (*Ann.* 1620.) invenit aliquam, ex positis ad eam nuper Friderici Regis castris, & inter velitares aliquot pugnas fugato in familiares silvas Bucquogiano milite; sed gaudium hoc illius non fuit diuturnum. Silva quæ inde à Myta lateribus suis ad eam fere pertingit, in longumque lapides aliquot pro-

tendi-

tenditur, *VVýdržiduch*, à rapinis, vocatur. Regius fiscus nulla hîc habet bona præterquam, si forte usus postulet, opulenta aliquot Cœnobia, qualia sunt Cladrubinû à Vladislao Duce (an. 1122.) monachis Benedictinis; Chotesslovinum & Teplense à Hroznata Comite, virginibus instituti Præmonstratensis; Plassense Cisterciensi sectæ, sub Abbatibus; & Pivoncanum, à Brzetislao I. principe in monumentum maxima strage è Bojemia depulsi ab se Henrici III. Imp. Eremitis Augustinianis, sub Priore, conditum. Nobilitati subjiciuntur arces, castella, opida, prædiaque perquam multa, ut sunt Cacerovia, Suanberga, Tachovia quondam Vrbs regia, Przinda, Borum, Svihoviam, Tyna Horeffii, Ronsperga, Ryzimberga, Viridis-mons, Opalca, Hersteinum, quædam sola, quædam opidis vel pagis aucta. His adde opida sola, Planam, Radnicen, Pilzenezum, Prezticen, Stodum Bielamy, Hostaunam, Negirzscum, & quæ ejus notæ supersunt.

XII. Pilsnensi provinciæ cohæret districtus, Lucensis à pratis, vel Zatecensis à Zatecio Vrbe, cognominatus. Fines ejus junguntur ad Austrum, ei, de quo diximus, tractui Pilznensi, ad Occasum Loctensi, ad Aquilones Misniæ montanis, ad Cæciam Litomerzicensi, ad Sub-

solanum Slanensi, & ad Eurum Racovni-
censi districtui. Vernacula lingua dicitur
Lucsko, vel *Ziatecsko*. Frugum, vini,
& præcipue humuli terra ferax. Suos
olim provincia hæc ex comitali populi
arbitramento accepit, & aliquandiu ha-
buit dominos de Przemyślæa domo
principes peculiare, Vratislaum Placi-
dum, & Vlastislaum ambitiosum. Zbi-
slaus Vlastislai patris hæres, in pueritia à
pædagogo Thuringo scelerate fuit ob-
truncatus, dynastiâ illâ ac ditione omni
ad agnatum Neclanum principem revo-
luta. Principum istorum ævo Ducatus
audiri voluit, & dividebatur in quinque
territoria. Primum erat ad Ryvinam,
secundum ad Vzcarn, tertium ad Brusin-
cam rivos, quartum vocabatur à silvis
Podlesina ad Mizarn, quintum Laucsko
ad Laucscarn. Tendit enim è medio hoc
tractu longis ambagibus per Slanensem,
districtum usque ad Vultavæ crepidinem
vallis quædam & plane modice reducta,
Laucska vocata; de qua vulgo jactari so-
let, etiamsi toto regno incidat annonæ
sterilitas, in solo vero Lauscæ agro seges
feliciter proveniat, habituram abunde
gentem totam unde fami antevertat. In-
colis hujus districtus innatum fere est, ut
sint superciliosi, subfannatores, & reli-
gionis publico consensu approbatæ, per-
tina-

tinacissimi cultores. Vrbes hîc regiæ liberæque sunt, Zatecium, Mosta, Launa, & Cadana.

ZATECIUM Vrbs præclara à præterfluentis, atque ab eo quod Latinis est, tepesieri vocati amnis *Ohrzes*, sive *Oe-gra* sinu, quem is subter Vrbem facit, nomen adepta. *Teku* namque, & ex eo cum, *za* affixo, *Zatecze*, radix est vocis nostræ *Zatoka*, quæ mari fluminisve sinum ac curvaturam notat. Suachus quidam pecoribus dives, conditor ejus fuisse perhibetur, (*Ann.* 718.) cui Halacus faber, molendinum aquarium, novo tum his regionibus invento, primus sub ea fabricfecit. Excoluerunt eam posteri, & intra annos quinquaginta, non tantum privatis publicisque ædificiis multo nitidiorum reddiderunt, verum & mœnibus præaltis clauserunt. Infestabantur autem persæpe Misnensium, hominum universæ gentis Slavicæ hostium perpetuorum, validis irruptionibus, quos tamen plerunque sic excipiebant, ut præda Lucensis in ore ipsis amaresceret. Religionem Christianam cæteris diutius sunt averfati, eam tamé semel ex Græca disciplina amplexi, cōstantissime coluerunt,*
nec

* *Georg. Dux Anhaltin. in concion. de Venerab. Sacram.*

nec prius unquam quam Ferdinandica Evangelicorum per Bojemiam persecutione nupera, ut una saltem specie in usu Cœnæ sacræ essent contenti, pertrahi potuerunt. Semper quoque ordinis boni servans, & literarum humaniorū amans fuit Zatecium, ideoque Viros doctos, ac rerum peritos, & ad reipub. clavum ipsa admovebat, & patriæ formabat. Cōstitit videlicet Martinum Humelium, Venceslaum Arpinum, Iacobum Strabonem, Georgium Suffilium, Matthæum Mendicillum, Matthiam Gryllum, Iohannem Nepressium: edidit Paulum & Georgium publicos in Academia Professores, Nicolaum Artemisium, Iohannem & Ioannem Strialios, omnes artium Magistros, Laurentium Span Medic. Doct. Iohan. Orpheum & Vitum Trojanum poetas, itemque alios permultos. Commendationem non vulgarem habet decocta ex hordeo cerevisia præstanti, quæ vocatur *Samec*. Hussiticis motibus propius cum copiis accedentes Germanos præfules abscedere coegit inglorios. Anno 1421. A Ferdinando vero rege, cum is contra pacta hæreditaria, ac inconsultis regni Ordd. bellum Ioh. Frid. Saxoniz Electori fecisset, & Zatecenses ad invidiosam militiam istam coacturus, in Urbem; immodico stipatorum numero, ingre-

ingredi vellet, nec à Civibus admissus esset, graviter sunt mulcati, proscripto Primæ M. Nicolao Artemisio, solique bonis omnibus, ne impune regem offendisse viderentur, imo & portarum valvis, civitati, ne clauderetur, ademptis.

Ann. 1547. Aperta igitur nocte dieque semper stabat Vrbs hæc omni reliquo Ferdin. Regis tempore, & gratiam claudendarum portarum, factæque eam in rem alligationis, in regni Archivo disputationem, non nisi ægre demum ab ejus successore Maximiliano Rege impetravit.

Ann. 1565. Nuper vero Fredericus Rex, cum sumendæ regni coronæ cum Elisabetha uxore liberisque Pragæ Palatinatu suo Octobri mense (*Ann. 1619.*) contenderet, in hanc Urbem omnium primam ex itinere divertit, festaue populi acclamatione est exceptus. Vnde postea victores pontificii, eo magis ejus cives habuerunt suspectos ac exosos. Univerfali religionis purioris, à Ferdinãdo Cæsare Quatuor-Viris annis proximis demandata persequutione, (*An. 1627.*) permulti boni, cælestisq; veritatis tenaces, ejus cives, cū uxoribus familiaque omni, patria excedere, quam fidem rectam deferere, maluerunt. Ante casum tamen istum, clarissimos quosque ac meritissimos de ea Vrbe

E 5 Viros,

Viros, morte placida ad cælestem curiam evocavit DEVS. Iohan. Georg. Electoris Saxonizæ suscepta Novembri mense (*Ann.* 1631.) in Bojemiam expeditione bellica, accepit quidem Vrbs hæc ex ejus exercitu præsidium signorum aliquot, sub vicaria Caroli Bosii præfectura: sed cum is, tametsi de periculo monitus, cuticulæ curandæ melius quam excubiis vigilanter agendis attenderet, ab Hermannno Czerninio, cum vicinis rusticis, ac quibusdam selectorum militum Cæsarianorum manipulis, aditu, occulto irrumpente ad 7. Calen. Mart. (*Ann.* 1632.) ipsis Bacchanalium hilariis, seque, & Vrbem captam, sensit.

M O S T A seu Pons (*Germ. Bruck* seu *Bryx*) Vrbs inter regias, hac in provincia, secunda, & loco quidem limoso, sub montibus, Bilinæ piscoso amni à dextris sita, populosa, ampla, & satis nitida est. Nomen ei à ponticulis, ob ebullientes è terra aquas passim in Vrbe positæ, vetustas dedit. *Mosť* videlicet lingua nostra pontem vocat. Despectat in eam nobile propugnaculum seu arx inter limitaneas numerata, ac in montis ardui vertice ædificata. Primi ejus conditores ignorantur. Vetusta tamen est ejus origo, & multa libertas. Lingua Bojemica in ea jam fere obsolevit, & id quidem

quidem non alia validiore de causâ,
 quam Misniorum connubiis cum hujus
 Urbis puellis frequentatis, & magistra-
 tus nostri, contra quam leges, ratioque
 suadent, de linguæ nostræ cultura præ-
 postera negligentia. Religio in ea varia-
 vit. Bello enim Zisciano pontificiis, Vla-
 dislai secundi regis ævo, & postea plus-
 quam continuis annis centum, repurga-
 tis ex Lutheri doctrina cultibus sacris ad-
 hæsit, perpaucis in pontificia religione
 perseverantibus. Suboriente namq; jam
 inter nos nuper bello religioso, necdum
 plures ab Evangelica fide alieni numerari
 poterant in ea Vrbe cives, quam qua-
 draginta septem, cum eam amplecten-
 tes, essent trecenti quadraginta quinque,
 demptis habitantibus in conducto, civi-
 tatis jura adeptis opificibus. Communi-
 ter autem cultus divini exercitio utrique,
 alii post alios uti erant soliti, in primario
 Urbis templo, toto tempore illo, quo
 firmatus Vladislao rege ad 3. Id. Mart.
 (Ann. 1485.) inter Evangelicos ac Pon-
 tificios in religione syncrētismus, à Pon-
 tificiis observabatur. Observabatur au-
 tem is utcunque, tantisper dum imbutis
 Iesuvitico Zelo tranquillitatis publicæ
 turbatoribus, nec machinationes occul-
 tæ, nec vis aperta, ad eum disfluendum
 satis esset valida. Matthia enim rege de-
 mum

num præcipue eruperunt in nervû technæ Mostanorum, haud secus ac aliorum ubivis id genus farinæ, pontificiorum, Rudolpho rege occultis consiliis adversus Evangelicos concives textæ ac re-textæ. Ad fisci igitur præsidem & ejus consilium, (ista in causâ fortassè judices don suos,) pertracti Mostani Evangelici, illius sententia exercitii religiosi jura, in templo, de quo diximus, penitus amiserunt; (*Ann.* 1615.) non ita pridem vero per constitutos exturbandæ è regno pietati sinceriori Quatuor-Viros, (*Ann.* 1626.) vel & ipsi cum pontificiis idem de fide loqui, vel solum vertere, sunt coacti.

Abest ab ea tertio lapide L A V N A, Vrbs in dextro Ohrzes amnis latere, figura semicirculari à Vlastaco & Sobessio fratribus grassatoribus, metu latrociniiis promeritæ poenæ, adversus Vogenum principem, ex Launa vico quodam tenui ædificata, & egregie communita. Res quasque victui quotidiano necessarias, frumentum vinumque domi habet abunde, piscibus saltem exceptis, quos amnis suburbanus subministrat parcius. Cives ejus sunt jurgiosi, & conventibus quibusdam comestatoriis, qui ab illis D. Margaretæ vocantur, æquo impensius dediti, quos ad portam Urbis frequentare, di-

re, dicacitateque procaci agitare, urbanitatis loco habent. Hussitico bello Zatecensium consilia erant sequuti; sed Ferdinandico proximo, ad posteritatem parum decoro exemplo, nec ullo prius edito virilitatis documento, (*Ann.* 1620.) muliebri credulitate verba sibi dari sunt passi, ac Alberto Valdsteinio, postea Fridlandiæ Duci novo, ejusque legioni, cum qua Cæsari militabat, portas prid. Non. Novemb. aperuerunt. Adolescente vero sensim, meditata à pontificiis longo tempore Evangelicæ veritatis persecutione, religionem quam à patribus acceperant, quamque erant hætenus sequuti omnes, momento quasi deseruerunt, ac ad pontificiorum placita transierunt universi. Cum post, prælio ad Lipsiam superatum Tillium, Saxonix Elector Ioh. Georgius in Bojemiam Novembri mense, (*Ann.* 1631.) irruptionem faceret, militem ejus simili facilitate admiserunt, sed quemadmodum ante à Valdsteinio, sic & tunc à Traundorfio, militum ducibus legionariis, fortunas suas expilatas deplo-
rarunt.

Zatecio ad Occasum euntibus tertio disjuncta lapide occurrit Vrbs regia à Conditore Cadano CADANA dicta, (*Ann.* 821. Sita est in læva amnis Ohrzes ripa. Crebras olim accipiebat à Misniis vicinis
malis.

brum castellum, Boreca seu Gorcavium, cum opido saluberrima cerevisia, vicinisque aluminis officinis nobilitato, Ruvenicum, Beczovum, Postoloprta, Novo-Hrad, Liczovum, Wintirzovum, Mastiovum, Waleczium, Bochovum, Angelicus-mons, Clafterecium, Novo-Schumburgum, Hassensteinum, Hogenovesium arces, tam cum, quam sine opidis, cum prædiis, villisque permultis, ut & opida sola, Gessenicum, Zluti-cium, Chyflæ, Slavcovum, Ostrovum, Prziseznicum, repertis sub Imp. Rege Carolo (*Ann.* 1341.) argentifodinis clarum, & quæ accolis nota sunt cætera.

XIII. Zatecensi provincia egressi perambulabimus districtum Vultaviensi non multo majorem, qui Racovnicensis, & vulgo *Rakovnicksko*, à Racovnico Vrbe Regia, & his in locis sola, cognominatur. Adjacet autem is, Zatecensi districtui parte sui occidua, ad Ortum vero cuspide tantum quadam mucronata inter districtum Slanensem à latere Septentrionali, & inter districtum Podbrdscensem à latere australi interjectus pertingit. Regiuncula est silvosa & montana.

RACOVNICVM, seu ut alii loquuntur, Racona, regiae Urbis ac libertatis plenioris honorem, Ordd. in comitiis regni interces-
tercesso-

Intercessoribus, à Rudolpho rege, non ita
 pridem (*Ann.* 1588.) est consequuta:
 antea siquidem fisco regio accensebatur.
 Nomen à Cancro, quem propterea in in-
 signi gestat, obtinuit: is enim nobis *Rak*
 dicitur. Est Vrbs mediocriter munita,
 verum non adeo magna. Ob cerevisiæ
 singularem bonitatem semper fuit cele-
 bris; nuper vero, (*an.* 1620.) & Ferdinan-
 dicorum & Fridericianorum castris, quæ
 utrique habuere ei propinqua, pluribus
 hoc nomine etiam apud externos inno-
 ruit. Prodiere ex ea non pauci viri egre-
 gie literati, politicisque in rebus cum
 laude versari, quos inter fuere M. Tho-
 mas Iavorzicius, Sixtus Ottersdorffius
 ob defensam sub Ferdin. I. gentis suæ li-
 bertatem, gravi atque cum multis com-
 muni infortunio irretitus; M. Georgius
 Ostracius, M. Matthias & Paulus Grylli,
 alique. Vladislavus I. ejus nominis prin-
 ceps, paulo plus quam uno ab ea lapide,
 ædificavit in silva, trans Mizam fluvium,
 celebrem illam, omnis pretiosioris regni
 suppellectilis custodia magnorumque vi-
 rorum carceribus arcem, Krzivocladum
 nobis, Burg-Leyfam Germanis voca-
 tam, eique agrum multum ac redditus lu-
 culentos fisci regii hereditarios adsigna-
 vit. Ex hujus ditionis silva, singulis an-
 nis ingens lignorum multitudo, Miza se-
 cundo

malis, clades, quas tamen non semper inultas est passa. Religionem Evangelicam tardius illa quidem admisit, semel tamen, (*Ann.* 1525.) Ludovico adhuc rege, admissam, Zelotarum adversariorum criminationibus ac turbationibus variis nequicquam vexata, constanter nihilominus tenuit, reddita apud Regem Ferdin. I. facti sui diligenti ratione, & causis admissæ, absque Pontificiorum concivium suorum injuria omni, religionis purioris explicatis. Cumque non ut optavit regem isto in negotio propitium experiretur, omnium Evangelicorum Ordd. commendationem ei placando adhibuit, *Ann.* 1537. Ab eo igitur tempore Regg. ad religionis apud se exercitia, quantumvis (*Ann.* 1593.) ringentibus æmulis, habuit conniventes, ad id usque tempus quo iisdem propemodum, ut Mosta artibus enervata, Pontificiorum potentia succubuit. Vrbs alioquin est situ amœna, & opibus sat felix ac beata suis. Regii fisci ditio non alia est in hac provincia, quam quæ fodinis argenti Prziseznicensibus, Sonnebergh, Platnensibus, & Bastianbergensibus, itemque stanni fodinis Slawcovianis, & Lauterbachianis, Schonfeldianisq; comprehenditur. Chomutovia quoque opidum nitidum & amplum, Georgio Baroni

roni Lobcovicio, Rudolphi regis edicto jam pridem est è potestate exempta, regioque fisco (*Ann.* 1595.) adscripta. Erat olim in usufructu Crucigerorum Pragensium, quam Sigismundus Imp. tandem Iacobo Wrzesowecio pignori dedit. Laudem ex eo habet cum paucis communem, quod cerevisia ejus non vulgaris est bonitatis. Nomen ei ex heliciis videtur esse inditum. In procreatos stirpe non Bojema ejus incolas, jam olim jactari cœpit, & hætenus vulgo in ore est diverbium, *VVssudy Lide, vv Chomutovve Niecmy*; quo, toto regno homines esse significatur, solam vero Chomutoviam à Germanis incoli. Erratici siquidem Germani plerique, lares solumque in quo lucem primam aspexerunt, aspernati, pernicioso linguæ nostræ periculo, inter gentis nostræ homines sedes sibi quidem, sicut olim, ita & hoc nostro ævo, passim figere gestiunt, vernaculum tamen sermonem nostrum discere, ignominiosum putant. Qua in re quia fortunam olim Chomutoviæ primum omnium ex voto sunt periclitati, opidumque id, exturbata sensim nostra lingua, popularibus suis impleverunt, diverbio isti fecerunt locum. In nobilitatis agro sunt Catharinæ-mons, Eisenberga, Czerveao-Hradecum, hoc est rubrum

brum castellum, Boreca seu Gorcavium, cum opido saluberrima cerevisia, vicinisque aluminis officinis nobilitato, Ruvenicum, Beczovum, Postoloprta, Novo-Hrada, Liczovum, Wintirzovum, Mastiovum, Waleczium, Bochovum, Angelicus-mons, Clasterecium, Novo-Schumburgum, Hassensteinum, Hogenovesium arces, tam cum, quam sine opidis, cum prædiis, villisque permultis, ut & opida sola, Gessenicum, Zluti-cium, Chyssa, Slavcovum, Ostrovum, Prziseznicium, repertis sub Imp. Rege Carolo (*Ann.* 1341.) argentifodinis clarum, & quæ accolis nota sunt cætera.

XIII. Zatecensi provincia egressi perambulabimus districtum Vultaviensi non multo majorem, qui Racovnicensis, & vulgo *Rakovnicksko*, à Racovnico Vrbe Regia, & his in locis sola, cognominatur. Adjacet autem is, Zatecensi districtui parte sui occidua, ad Ortum vero cuspide tantum quadam mucronata inter districtum Slanensem à latere Septentrionali, & inter districtum Podbrdscensem à latere australi interjectus pertingit. Regiuncula est silvosa & montana.

RACOVNICVM, seu ut alii loquuntur, Racona, regiae Urbis ac libertatis plenioris honorem, Ordd. in comitiis regni intercessio-

intercessoribus, à Rudolpho rege, non ita pridem (*Ann.* 1588.) est consecuta: antea siquidem fisco regio accensebatur. Nomen à Cancro, quem propterea in insigni gestat, obtinuit: is enim nobis *Rak* dicitur. Est Vrbs mediocriter munita, verum non adeo magna. Ob cerevisiæ singularem bonitatem semper fuit celebris; nuper vero, (*an.* 1620.) & Ferdinandicorum & Fridericianorum castris, quæ utrique habuere ei propinqua, pluribus hoc nomine etiam apud exteros innotuit. Prodiere ex ea non pauci viri egregie literati, politicisque in rebus cum laude versati, quos inter fuisse M. Thomas Iavorzicius, Sixtus Ottersdorffius ob defensam sub Ferdin. I. gentis suæ libertatem, gravi atque cum multis communi infortunio irretitus; M. Georgius Ostracius, M. Matthias & Paulus Grylli, alique. Vladislavus I. ejus nominis princeps, paulo plus quam uno ab ea lapide, ædificavit in silva, trans Mizam fluvium, celebrem illam, omnis pretiosioris regni suppellectilis custodia magnorumque virorum carceribus arcem, Krzivocladum nobis, Burg-Leyfam Germanis vocatam, eique agrum multum ac redditus luculentos fisci regii hereditarios assignavit. Ex hujus ditionis silva, singulis annis ingens lignorum multitudo, Miza secundò

cundo Pragam submittitur, indeque per Vultavam & Albim, in loca materia fabili destituta distribuitur. In hac arce captivi sub custodia tenebantur olim, Otho Dux (*ann.* 1110.) à Vladislao principe agnato, Henricus Ioh. regis Cancellarius (*an.* 1318.) à regni proceribus, Henr. Dux Austriæ (*Ann.* 1322.) à Ioh. Rege, Venceslaus N. Theologiæ Doctor (*Ann.* 1544.) à Ferdinan. I. & nuper nonnulli, (*Ann.* 1621.) à Ferdin. II., ut & alias alii permulti. Huic arci subest opidum novum Strassecium, (*Ann.* 1616.) ob causam religiosam, & quia Pontificii sacerdotis ministerio in sacris cultibus incolæ ejus uti delectantur, à Mathia rege graviter multatum. Ditione nobilitatis continentur Horosedlæ, Petrsburgum, Sosna, Psovlæ, arces, & Senomacæ opidum. Cœnobium in hac ora nullum est.

XIV. Slanensis districtus Racovnicensi conjungitur à parte meridionali, versus occasum habet provinciam Zatecensem, versus Aquilones Litomierzicensem, versus Ortum Caurzimanum. Vulgariter *Zrzitsko* & *Slansko* vocamus. *Zrzitsko* à *Zrzito* monte; *Slansko* à *Slana* Vrbe regia hujus oræ similiter unica. Horreum Urbis Pragensis, districtum hunc quidam judicant, Est autem

SLANA

SEANA Vrbs à falsedine dicta, sub vasto monte de voluntate Nezamyssi principis, à priscis nostris salis coctoribus, loco humili condita, & contra Lucensium incursus utcunque munita. E-rumpebat enim ex monte isto aquæ salis fons, & accolis erigendarum salinarû, ac mox Urbis exstruendæ, occasionem dabat, sed qui intra paucos annos, ut & al-ter Bilinensis, exaruit. Etsi vero dispa-rentibus aquæ istius scatebris, emolu-mentoribus omnium spes salinatoribus istis videbatur perisse, nihilominus ta-men ii conditam ab se Urbem neutiquam deferuerunt, sed ad agri hortorumque culturam conversi, ac cerevisiæ domi co-ctæ ad hæc usque tempora vulgo cele-brata bonitate, in spes novas erecti, pau-latim rem familiarem pariter & publi-cam inter suos confirmarunt, locum-que ita excoluerunt, ut & ædificiis niteret, & vitæ tuendæ necessariis re-bus abundaret. Iuventus Urbis parum morate educari olim solita, similiter ut virgines Pragenses, equique Cutnenses, jactando in petulantiam suam veteri cuidam parum fortasse conveniente di-cterio, non amplius relinquunt locum. Teritur enim multorum ore, virgines Pragenses, equos Cutnenses, adolescen-tes Slanenses, tria esse quæ perraro sint bona.

bona. Patrimonium fisci regii, præter
 Vnhofstam opidum, vicosque aliquot di-
 tioni Krzivacladenæ adscriptos, non me-
 mini hîc esse ullum: Duo nihilominus
 virginum cœnobîa: Vnum Doxanæ, &
 rerû omnium abundantia lautissimum,
 & loci inter saltus amœnitate lætissimû,
 (Ann. 1144.) à Gertrude Vladislai prin-
 cipis uxore, Vestalibus instituti Præmon-
 stratenfis est conditum. Ohrze seu Oe-
 gra pomariis virgultisque passim cinctus
 amnis id alluit. Alterum Tynecianum, à
 Plichta Zerotinio, Vestalibus D. Claræ
 erectum, & honeste, non tamen ad lu-
 xum, dotatum. Est similiter hîc uno sal-
 tem lapide à Slana Vrbe disjunctum, in
 præpingui glareâ temperato solo ab Un-
 garis olim (Ann. 956.) conditum opi-
 dum Velvaræ seu Welvarium. Nomen
 traxisse fertur ex Vngaricis vocibus *Bel*
 & *VVar*, farris opidum significantibus.
 Non numeratur id quidem inter Vrbes
 regias, verum tamen sub *σφοδρική*
 Burggravii supremi, plerisque Urbibus re-
 giis immunitatû amplitudine est par, in
 hoc etiam superior, quod ager ipsius cû
 magnam partem sit juris liberi adeoque
 emphyteusis perpetua, tabulis regni absque
 regii consensus internuntiis, quoties legi-
 timus cōtractus intervenit, potest inferi,
 quæ alioquin nobilitatis prærogativa
 censetur

censetur. Nobilitatis dominium agnos-
 cunt cætera, ut est Raudnicia arx & opi-
 dum peramplum, olim etiam cum Ar-
 chiepiscopi Prag. procerum Smirzicio-
 rum, ac ex Polonia Ostrorogorum, do-
 minatione leñi tenebatur, satis fortuna-
 tum. Mercatura enim ac cæteris hone-
 stis quærendæ rei mediis, ex Albi, quo
 alluitur, percommode potest uti. Talis
 præterea est Budina, arx & muris cin-
 ctum opidum, ad Ohrzes latus dextrum,
 Hostiviti principis ævo, ex vetustiore vi-
 co ædificatum, ac à tuguriis nuncupa-
 rum. His adde Berzovicium, Bezcovi-
 cium, Hospozinum, Nelahozevesium,
 Micovicium, Ocorzen, Bustehradam,
 Rubrum Augezdum Cladnum, Smecz-
 num, Cornhusam, Srbecium, Dieyi-
 cæum, Slaviatinum, Patcum, Wranum,
 cum prædiis agroque perquam fertili.
 Est in hac provincia mons celebris ille,
 ac patenti in planitie eminens conspicuus,
 Zrzjt à specula vocatus, ab aliis Zrzjp,
 hoc est mons *κατ' ἐξοχλήν* appellatur.
 Primi gentis nostræ conditores sub eo
 primum omnium (*Ann. 550.*) consedis-
 se, nostræque reipublicæ initia dedisse
 feruntur. Vertici ejus perquam spatiose
 imposita, à Sobeslao principe instaurata
 potius quàm fundata stat ædícula D. Geor-
 gio dicata. Ab hoc monte, tertio versus

Austrum lapide, absunt Budeczæ Urbis veteris, à divino quodam Lessino Budeco, viro alioqui nobili, in edita quadam rupe, familiaris nescio cujus spiritus monitu, olim conditæ rudera, quæ schola improbarum magiæ divinationisque disciplinarum diu celebris, & à sexus utriusque juventute nobili, ut & à Przemyslo Libussaue, discendi causa frequentata fuisse perhibetur.

XV. Subsequitur jam ut de Litomierzicensi provincia differamus, quam vulgus *Litomierzicko*, à primaria ejus Urbe cognominat. Ea fere tota sub Sudetis montibus protenditur, figura pyramidalis, cujus basis Zephyro, Africo, Libanoque obversa, Lucensi & Slanensi districtui incumbit, latus vero septentrionale Misniæ montanis, Australe limiti districtus Boleslaviensis adhærescit, condus denique versus Boream Cæciamque ad Lusatia superioris limites pertingit. Provincia vini inprimis, ac pomorum, quin & frugum feracissima, Misniæ cis-Abinæ horreum. Regis seu fisci patrimonialia bona nulla hîc sunt nisi forte in stanni fodinis Crupecanis (Hrobanæ enim Roztochianæque argentifodinæ, jam olim sunt exhaustæ,) urgente vero reipubl. necessitate etiam in provenibus cœnobiorum. Sunt autem in hac provincia

vincia duo saltem cœnobia reliqua, Osecanum sub Abbate ab Ottacato rege Cisterciensi, & Sub Melnicanum sub Priore ab Hroznata Comite, Augustinianorum ordini datum, quamvis Osecanum Ferdin. I. regis ætate Archiepiscopus Antonius (ut & Suetecianum quod principio Rubeæ Crucis gerulis institutum tandem vero alendis D. Claræ Vestalibus datum fuit Rudolphi II. tempore Zbynecus,) ad se pertraxit. Dotalis hîc præterea est reginarum Bojemix ditio arcis Melnicanz; ditio opima ac locuples, sed quæ plerunque nostra memoria alicui ex proceribus pignoris titulo utenda fruenda concedebatur; nuper autem (*Ann.* 1627.) per Imp. Ferdin. II. imito cum Wilhelmo Slavata quodam contractu, à reginarum patrimonio penitus avulsa. Nobilitatis ager hîc similiter peramplus est & opes luculentæ. Tenentur enim ab ea arces Teplicium, Duchczövum, Bilina cum opidis muro cinctis, Libczovesium, Strzebivlicium, Podsedicz, cum gemmarû fodinis, Libochovicium cum opido, Clopejum seu Hasenburga, Brozanæ, Lovosicz, Sulevicæ, Czizcovicæ, Cossalovum, Scalca, Nedviediczium, Costomlatæ, Milestovum, Vgezda sub monte qui Acutus dicitur, Sobochlebæ, Daubravius mons propugnaculum Ra-

dislai Wchynicii industria nuper è veteribus ruinis egregie instauratum, Supius seu Vulturinus mons, Brzeznicæ Blanchensteinæ succenturiata, Schonsteina, Gilovia, Bideburga, Dieczinum propugnaculum limitaneum, Brzeznum, Svadovum, Sirzecovum, Libochovanæ, Ziteniciæ, Zahorzanæ, Ploscovicæ, Enchovanæ, Gizterpæ, Aufstecum cum opido muris cincto, Radaunum, Brocenum, Conogedæ, Stolinquæ, Marquardiciæ, Libchava, Bircosteina, Nova arx, Lippa, Mlado Beneslovum, Rumburga, Sh lucrovum cū opidis itemq; Scheracovum, Hanspachumque, & alia permulta, nec inculta nec infructuosa. Opida præterea sola, Camenicea, Radausslovum, Hofstecca, Trzebenicæ, & metallifera duò, Crupca, Hrobumque monachale. Iam veto liberæ ac cultissimarum vinearum collibus longe lateq; omnibus antestantes in hac provincia Vrbes, sunt Litomierzicæ, Vsta, Melnicum, ad Albim sitæ omnes. Vinosi censentur plerique omnes earum incolæ.

LITOMIERZICÆ, seu Litomierzicium, (quæ civitatem mihi non contemnendasque fortunas dedit; sed eas anno post septendecimo, Imp. Ferdin. II. toto regno Evangelicos exturbante, ob posthabitu à me religioni puriori, patriæ for-

fortunarumque amorem, nullo jure eripuit,) est Vrbs populosa à dextro Albis laxere, splendide locoque opportune ædificata. In nominis ejus origine explicanda, variant nostri homines. Alii enim à Lidomiro, quem ejus conditorem esse volunt; alii ab hominibus reconciliandis, quod vulgo *Lidi mirziti* dicimus; alii à *Ljto*, quod idem est cum latino *Miseret*, & *Mierzice*, quod idem est cum Germanico *Maß*, eam desumunt. Etsi vero sententia prima secundaque, vero non sunt prorsus absimiles, quia tamen ab usitata Urbis nomenclatura magis quam opinio tertia discedunt, eapropter probari à me non possunt. Fateor quidem ego à Lidomiro Cossali filio (quem à conciliandis hominibus nomen habuisse linguæ nostræ natura evincit) (ann. 771.) eam inter Radiczium, (qui locus nunc *Hradecz*, corrupte vocatur, & D. Stephani æde est celebris,) Pocrateciumque cortes, condi cæpisse: nihil tamen id credo obstare, quominus tertia sententia vera credi possit, quæ ait; Molitorem quendam cum ei, Urbem condere parans, fabrisque de alimonia prospiciens Lidomirus, frumentum ex quo farinam faceret, ad modiolum esset admensus, idemque modiolus in subterlabentem Albim interea è manibus ipsius

excidisset, querula voce exclamasse, *gestit mi lito te mierzice*, hoc est, Dolori mihi est amissio hujusce modioli. Lidomirum ergo arrepta ista molitoris querimonia, Urbem suam ex eo *Litomierzice* vocari voluisse. Vetusta igitur sunt Urbis illius incunabula, quæ paulatim posterorum industria, ac ædificiorum amplitudine, & populi multitudine crevit. Moenibus tamen & vallo demum (*ann. 1019.*) à proceribus Vurssovicensibus, quorum tum in ditione fuit, communibus gentis sumptibus, offensi Vldrici principis metu, ante annos sexcentos, circumdata ac communita est. Cum vero damnatis à Brzeislao II. ob structas principum vitæ insidias, atque in Lusatiam deportatis Vurssovicensibus, bona eorum universa in ærarium principis essent illata, (*Ann. 1096.*) Litomierzicea libertatem, ac inter Urbes sub principum patrocinio viventes locum, multaque posthac privilegia obtinuit, quæ anno fere ducentesimo post, (*Ann. 1297.*) incendio, quo Urbs hæc fœde fuit deformata, pleraq; omnia perierunt. Iohannes rex Ottacarorum * privilegia, quæ flammis, de quibus diximus, erepta supererant adhuc aliqua, ei confirmavit, & nova aliquot addidit;

Ejus

* *Abrahamus Hofman Lusatia.*

Ejus vero filius Carolus Imp. mercatu annuo ab VIII. Calend. usque ad VI. Idus August. celebrando, seu nundinis solennibus, quin & jure Stapulæ, quo omnis generis Albi navigantes mercatores, non alibi naves suas, quam in hujus Urbis seu emporii portu (*Nakel* nostri vocant) sive onerare sive exonerare permittuntur, eam locupletavit. Vladislao II. rege, muri ejus plerisque locis ruinam minitantes instaurabantur, ac propugnaculis frequentibus exornabantur. Maximiliano vero & Rudolpho imperantibus, Albi impetuose præter eam ruens amnis, prælongo ac scientissime sumptuosissimeque fabrefacto ponte ligneo, ab ea fuit stratus, quem proxima Electoris Saxoniae in Bohemiam expeditione, cum post everfa magnam partem suburbica Litomierzicæ ædificia, hosti propinquanti ad VIII. Id. Iunias (*Ann.* 1632.) loco cederet flammis penitus absumsit Ioh. Melchior Sualbachius, magno civium ac accolarum incommodo. In hoc, Litomierzicæ agrum lambente Albi, magno numero capiuntur vernis mensibus, longe quam alibi meliores sapidioresque murenæ & salmones; æstivis vero etiam grandes sturiones. Hic vindemiæ tempore multo quam alibi suavior conficitur murina, itemque ex sinapi trito ac
vini

vini recentis decocto, sapa seu defrutum.
 Hac in Vrbe hospites ac amicos huma-
 niter excepturi cives, vini tam consueve-
 runt esse prodigi, tamque cibi præbendi
 immemores, ut propterea duplici scom-
 mate, vulgo meruerint notari. Dicit nam-
 que solet; homines à Litomierzicianis
 potu fere suffocari, fame vero enecari.
 Item oportere esse felicem, qui non fue-
 rit Zatecii ludibrio habitus, Launæ pul-
 satus, Litomierzicæ vini potu immodi-
 co gravatus. Communi consensu rece-
 ptarum religionum perquam fuit tenax
 Litomierzicea. Etenim ut olim à ponti-
 ficia ad Euangelicam, ita nuper ab Euan-
 gelica ad pontificiam, ægertime potuit
 traduci. Venceslao namque IV. rege è
 vivis sublato, & regnicolis passim Hussi
 successorum ministerio, Romani ponti-
 ficis placita repudiantibus, cum id ea
 suos quoque intra muros invalescere cer-
 neret, cives à plurium religione dissen-
 tientes, nullo sanguinis necessitudinisve
 discrimine (*Ann.* 1418.) in Albim mer-
 gere, quam in numinis colendi rationi-
 bus variationem ullam permittere ma-
 luit. Sic cum imperata nuper à Cæs. Fer-
 din. II, sacrorum metamorphosis (*Ann.*
 1626.) sæviret, viaque nulla, qua vis
 major posset evitari, appareret, plura
 quam quingenta incolarum ejus capita,
 optione

optione ipsis data, bonis mulctari, solūque potius vertere, quam veritatem agnitam ejurare elegerunt, qualis cōstantiæ exemplum, Praga una excepta, Vrbs alia Bojema nulla dedit. Reditus hujus Urbis publici, necessariis impensis publicis comparati, modici sane sunt, sed eos tamen bonorum principum munificentia quandoque sublevabat. Iura ejus agnoscens pomerium perangustum quoque est: Undique enim Cœnobiorum ac nobilitatis agro constringitur. Antiquitus jure Saxonico utebatur, & Scabinatus tribunali clara fuit, ita ut opida vicina, Urbesque adeo nonnullæ à domesticorum judicum subselliis, ad ejus sententiam provocare diu in more habuerint: quæ prærogativa non ita pridem ipsi, (*Ann.* 1610.) comitiorum placito est extorta. Viri docti in ea sunt nati, Matthias Vicen, Iohannes Gelinecius, Henricus Mraz, Andreas Lucinus, Andreas Mistico, Venceslaus, & Sigismundus fratres Heniochi, omnes artium philosophiæ Magistri, itemque Daniel SStyrkolsky Doctor Medicus.

Ab ea versus Thraſciam abest altero lapide V s r a Vrbs in montium angustis à Russisvado & Lahoborio fratribus ædificata. Mediocri est magnitudine, sed loco hostibus expugnata facili, mœnibus suis

suis non magnopere tuta. Nomen ei plerique ab *Hanſti* voce nostra, dumetum significante, factum esse contendunt, alii tamen probabiliore ratione ab Ore, quod *Uſta* vocamus formant. Sita enim, ut dixi, est in angustiis ad quas Albis flumen aquas suas per convalles quasi os vel fauces aliquas in Misniam evomere incipit; Vnde non inepte iudicio meo posset Ostia vocari. Exigitur in ea hac tempestate multa plerunque publicanorum insolentia portorium regium, in limite à mercatoribus quibusque navibus merces portantibus, antehac pendi solitum. Vinum quod hîc ante urbanis sub rupibus nascitur, quodque ideo *Podskalske* dicitur non habet aliud in patria nostra à quo generositate superetur, nec locus fere ad Albim alius est, ubi typhlarum, seu oculatorum piscium captura sit uberior. Vernaculam nostram linguam qui calleant, paucissimi in ea jam sunt incolæ, idq; non alia urgentiore de causâ, quam ex qua simili corruptela Mosam laborare diximus. Pugnatum olim in ejus vicinia ad *Przedlicen* vicum fuit prælio apud nos valde memorabili, ad xvi. Calend. Iul. (*Ann.* 1426.) quo Misniorum sub Friderici Marchionis, & Catharinæ ejus uxoris signis, * multa millia ceciderunt.

Vrbſque

* *Hist. de Landgr. Thuring. cap.* 162.

Vrbsque ipsa hæc expugnata ac direpta, toto posthac triennio deserta stetit. Locus pugnae hodieque *na Beháni* vocatur, columna gestæ rei teste insignis. Navatæ tamen tam impendiosæ Sigisf. Imp. istius adversus Hussitas operæ, Marchio Fridericus mittam Electoralem, præteritis proximis Alberti Electoris defuncti agnatis, ab eodem Imp. præmium (*Ann.* 1423.) tulit, ad hæredesque suos transmisit. Urbem Vltam præ multis aliis amavit, Imp. Ferdin. I. ob causam illi cum Plznenſibus Budiegovicenſibusque communem nobilitati similiter in montanis istius habitanti, quoties suborta controversia coram arbitris ex compromisso disceptanda, vel componenda erat, locus hic quoque præ aliis plerunq; conventui ut commodior eligi hætenus suevit.

MELNICVM vero Litomierzicea euntibus ad Ortum hybernium, intra lapidem quartum occurrit, Vrbs sub Albis & Vultavæ confluentibus, arduo in colle, à nescio quo ex Bessi dynastæ stirpe, ante Hostiviti principis ævum condita, mœnibus vero à Slaviboro D. Lidmilæ patre circumdata, ac nitidior facta. *Ann.* 877. Datum ei nomen est à molendo, sive molitoribus. *Meli* namque idem quod molo, *Melnyk*, idem quod molitor
sive

sive locus in quo sunt molendina , notat. Vrbs quidem est parva, sed peramœno, ac propulsandæ hostium vi oportuno loco exstructa, à rubri vini suavitate delicatis potioribus præcipue commédata. Refertur in numerû urbium quæ Reginarum Bojemix sunt dotales. In ea (habet enim mœnibus impositam arcem) à principum maritorum mortibus vitam transigebant, cum aliæ principes ac reginæ, tum imprimis Barbara Sigism. Imp., & Iohanna Georgii regis viduæ. Alluit eam à parte Aquilonari modicus amnis Břlšovca à Břlšov, de quo diximus nomen hætenus servans, vulgo nunc voce jam pridem corrupta *Sřobka* vocatus, quo molæ aquatiles aliquot etiamnum aguntur. Ager Urbis est arenosus, sed neutiquam sterilis. Immunitates suas ac libertatem Urbibus regiis parem jam à vetustis temporibus semper habuit, & adversus malitiosas plerorumque arcis præsectorum machinationes defendit.

XV L. Reliqua nobis adhuc est, districtum Litomierzicensem parte sui occidua, Silesiam Septentrionali, Hradecensem tractum Orientali, Caurzimanum Meridionali, attingens provincia, quæ vulgo à Boleslavia Vrbe *Boleslavuske* vocatur, ampla satis, fertilis, ac populosa. Participat ejus fertilitatem non solum

Lusatia

Lusatia, sed & ipsa Silesia. Regis patrimonium in ea est Benatchæ, Lyssa, & Brandeisensæ ditionis pars trans Albim non modica cum Opoczino & Hlavencio voluptuariis. Benatchæ, seu Venetia nostra, arx est à dextris amnis Giseræ, arduo in colle cum opido tenui, quæ ætate demum nostra à Dominæ stirpis proceribus per Rudolphum regem est redempta, fiscoque adjuncta. Lyssa vero sive Mons-Calvus arx similiter est cum opido in subjectam ingentem silvam regiam ex alto despiciens. Reditus utriusque præcipui sunt ex piscinis, quæ iis locis sunt & numerosæ, & cyprinorum delicatiorum multitudine præstantes. Cœnobيا in hoc districtu hac ætate nulla sunt, nisi forte si quis Boleslaviæ veteris, D. Venceslai Cenotaphio-nobilem, Dd. Cyrilli & Metudii ædem, recensque insanis aliquot annorum (1613. & seqq.) laboribus sumptuosissime ac splendidissime ædificatum, & ante annos plus minus triginta, peregrinationibus anniversariis, incerta vel potius superstitiosa de causa, frequentari cœptum, Divæ Virginis delubrum, Cœnobii nomine appellandum putet. Urbes hujus loci regię duæ sunt Nymburgum & Boleslavia.

N Y M B U R G U M est urbs in patenti pla-

G

ti pla-

ti planitie, loco propulsandis hostium insultibus valde idoneo, à Vicemilo dynasta quodam inter Albis & Mrlinæ confluentem exstructa, lateritioque muro, & profunda, amni alveum præstante fossa, probe firmata. Vicemilus quidem eam de suo nomine Vicemilovum voluit vocari; domestici tamen propter suum silvestrium familiare volutabrum, quod ab iis, ædificantium metu, ægre istic deserebatur, Suini--Brodam dici maluerunt. Nymburgum vero multo talem tempore post, à Germanis, hominibus peregrinis, voce peregrina nomen accepit. Venceslaus I. I. Rex unice eam dilexit, & cum ampliorem, tum privilegiis ornatorem fecit, quin & primus eam in urbium regiarum numero esse iussit. Olerum omnis generis ac leguminum abundantia pariter & succosa bonitate præ aliis excellit. Proximæ Saxonici militis in Bojemiam irruptioni, (*Ann.* 1632.) quasi obicem urbs hæc objecisse est visa, quam is quia vi expugnare non potuit, missilibus ignium artificialium machinis, totam una cum ponte quo Albis iungebatur, in cineres redegit, ac ab eo tempore nullos laude dignos progressus in Bojemia amplius fecit. Potatores inclyti, alibi sane non tam male, ut Nymburgi audiunt. Hic namque

namque ii exorbitant persæpe, & pocula, alii aliis in oculos exinanita, capitibus impingunt; unde proverbium fœvit jactari; *Timt po Nymburgsku, i. propino more Nymburgico.*

Versus Aquilones lapide tertio ab eo est dirempta BOLESLAVIA urbs, non vetus illa, cujus jam ante meminimus, sed alia, à qua tota hæc provincia accepit nomen. Veterem illam ad Albim intotius (ut plerisque placet) Bojemix umbilico, Vratislaus princeps (*Ann. 915.*) fundavit, & Boleslaus Sævus (*Ann. 937.*) excoluit; hanc juniorem vocatam, Boleslaus junior, seu ut postea frequentius vocabatur, Lenis vel Pius, in collé *Hrobka*, qua voce sepulcretum significatur, condidisse fertur. *Ann. 973.* Avorum nostrorum memoria fuit urbs hæc in ditione procerum Michaloviciorum, Cymburgiorum, tandem Cragiriorum, postea stirpis Hassisteinæ Lobcoviciorum, à quorum postremo, Bohuslao Ioachimo libertatem plenam, (*Ann. 1595.*) nobis adolescentulis ære grandi emit, ac Rudolphi Regis-Cæsaris clementia locum inter urbes regias (*Ann. 1600.*) obtinuit. Arx in hac urbe est, veteris in eam protestatis nec dum penitus oblita, quæ simul ac Comitem Hohenlochium & nuper Pappenheimium,

monia, Gablona, & alia numero non pauca.

XVII. Huc usque ac hactenus versati sumus in recensendis iis Bojemix provinciiis, seu districtibus, qui inde à primis gentis nostræ incunabulis sub eodem magistratu summo, eadem lingua, legibus, moribus, institutis vixerunt: nunc jam accedimus ad tres reliquos describendos, qui tamen jam olim iure clientelari, cum corpore Bojemico, vinculo indissolubili coaluerunt; actibus tamen Bojemorum panegyricis non solent, ut cæteri provinciales interesse, neque consiliis de repub. intervenire. Immunitates nihilominus, instituta, leges, ac consuetudines quasdam peculiâres semper & habuerunt, & ad hæc usque tempora tenuerunt. Lingux similiter usum neutiquam nobiscum communem habere voluerunt, quales sunt Comitatus Cladscanus, seu Glacensis, provincia Hebana seu Oegrana, & districtus Lœctensis seu Cubitanus. Nobilitas horum districtuum pleraque omnis ex Ordine Equestri est, paucissimis saltem exceptis, qui, Barones cum sint, agrum istic possidere jam pridem cœperunt. Principum Bojemix vasalli sunt omnes.

XVIII. Circumdatur autem Comitatus

catus Cladscanus, cui nomen à Cladsko primaria ejus oræ urbe ac propugnaculo munitissimo est factum, ab Aquilone & ortu Silesiæ terminis, ab Austro angulo quodam Moraviæ, ac (sicut & ab occa-
sa) provincia Hradecensi. Fuit olim, nunc in Polonorum, nunc in Bojemo-
rum manibus, donec ex fœdere, quod Ottacarus rex cum Henrico Duce (*Ann.* 1280.) percussit, priscorum principum Minsterbergensium seu Sambicensium dominio accrevit; quem tandem Iohan-
nes rex à Boleslao Duce (*Ann.* 1322.) redemit, ac regno Bojemæ in perpe-
tuum conjunxit, quinquennio nihilo-
minus post, (*Ann.* 1327.) ex pacto, Vu-
ratislaviæ Duci Henrico VI. usufructu in eo ad vitæ dies concessio. Ardentibus tamen postea Hussiticis motibus, venit in possessionem procerum gentis Podie-
bradiæ, qui longo post tempore Min-
sterbergæ Duces erant creati, tenebatur-
que eorum ditione totos plus minus an-
nos octuaginta, usque dum ab Alberto,
Carolo, & Georgio fratribus, (*Ann.* 1500.) Vldrico Comiti Hardecchio,
cum is paulo ante, morè incolis Bojemæ
usitato, in Regis regnique fidem sacra-
mento esset receptus, venditionis titulo
fuit resignatus. Ex Hardecchiorum ma-
nu Iohanni Pernsteinio dynastæ con-
cessus

cessus fuit, qui cum Arnesto Archiepiscopo Salisburgensi Bavarizque Duci, oppignoravit. Arnesto è vivis sublato, succedendi agnato in ejus usufructu jus habere se contendebat Bavariz Dux Albertus: sed quia per regni leges non licebat, ut inter provinciz incolas locus illi esset, (alia ratio Arnesti hominis clerici fuit, alia Alberti principis politici,) Ordines Maximiliano regi authores in comitiis (*Ann.* 1567.) fuerunt, ut pignus istud seu hypothecam à Bavaro, vel ipse redimeret, vel è proceribus Bojemis cuipiam, qui vellet, redimendam cum usufructu concederet. Sed res tamen ista ac Ordinum placitum, non prius quam duodecennio post, Rudolpho jam regnante, exitum invenit, cum ex ære Ordd. collectio, Comitatus hic (*Ann.* 1579.) onere peregrini æris liberatus, Regum usibus publico comitiorum decreto, ea lege fuit assignatus, ut nec vendi in posterum, nec in hypothecam dari, nec permutari, nec ad usumfructum cuiquam concedi, nec alio quolibet modo alienari unquam posset. Est igitur jam in regia possessione, perque præfectos, plerumque Barones, gubernatur.

Primaria, ut diximus, urbs in eo est *Gladscum* (vulgo *Glacium*) seu *Glaciz cum*

cum arce in colle ac loco arcendis hostibus commodo ædificata, hominumque industria probe communita. Alluit latus ejus dextrum amnis Nissa, ponte ex urbe lapideo stratus. De urbis hujus conditore silent nostri, ut & Polonici, scriptores, de perverusta tamen ejus origine non parva sunt apud eos vestigia. Veri simile autem est, nomen ei vel ab eo, quod Cladu, pono, vel ab eo quod *Clada*, *tignum seu trabs*, nostris dicitur, esse datum, & *Kladko* dictam, quasi locus esset, in quo tignorum multitudo deponitur. A Sobieslao principe cum Polonis bellum Wladislao fratri faciente, (*Ann.* 1114.) igni fuit penitus deleta, sed quindecimo anno post splendidius, quam ante, fuit instaurata. Cœnobium quod in ea Canonici Augustiniani regulares, ab Arnesto Archiepiscopo erectum, & D. Virgini dicatum habuerunt, non ita pridem (*Ann.* 1597.) occuparunt novæ sectæ homines Iesuitarum socii, qui simulac pedem istis in locis fixerunt, nunquam à turbis respirare potuit hæc provincia. Bojemis, qui nec dum sunt consopiti, motibus bellicis, integro fere post cladem Pragensem biennio, virtute Francisci Comitis à Turri, in Friderici Regis fide fuit retentum propugnaculum hoc, ac adversus Ferdinandicos defensum.

G s

donec

Hebnum igitur vel Oeгра urbs ipsa, alluitur ab Australi latere tepidiusculis illis Ohrzes fluvii aquis, tota nitida, tota culta, quæ inter alia etiam Fonte aquæ acidæ, & confectæ ex melle potionis (*Picy med vocamus*) excellentia, commendatur. Celebris quoque est aliquot, Cæsarum cum Bojemix Regg. olim (*Ann. 1461.*) memorabilibus conventionibus. Imp. Cæs. Ludovicus Bavarus privilegiis eam, & multa libertate ornavit. Incolæ ejus cum virtutum omnium, tum imprimis literarum humaniorum sunt amantes. Conditæ ejus tempus apud me est in incerto. Arces & opida in hoc districtu celebriora sunt, Cunzvardum, Libensteinum, Nechanicæ, & quædam alia, in quibus est Chlumum cænobium D. Virginis, annuis, Septembri mense, peregrinationibus notum.

XX. Loctensis denique seu Cubitanus terræ tractus, qui solus nobis hic restat adumbrandus, territorio suo attingit ab Ortū Lucensem, ab Austro partim Lucensem, partim Hebanum districtum, ab Occasu & Septentrione Voigtlandiam. Lingua nostra vocatur *Loketſko*, à primaria istic urbe, quam *Loket*, hoc est Cubitum, vocamus. Germani *Elbogen* dicunt. Fuit autem jam olim, vel Vöge-
ni principis, ut videtur, ævo, districtus
hic

hic non tantum in Bojemia principum potestate, * sed & à gentis nostræ hominibus habitatus, qui montanum istum tractum prohibendis è Norico ac Misnia prædonum irruptionibus opportunum, nequaquam incultum, multo minus absque gravi suorum incommodo hostibus occupandum, relinqui posse viderunt. Iohannis regis temporibus in usufructu Elisabetæ reginæ fuit, † à qua & ejus liberis, non raro animi colligendi gratia habitabatur. Sigismundus * Imp. illum suo ViceCancellario & tum Egyensi Capitano Caspari Schlichio dedit, cujus gentilium ditione adhuc avorum nostrorum memoria tenebatur. Patrimoniales regum redditus hîc præcipui sunt ex argenti fodinis, quæ ad opidum Ioachimi Vallem, (Ann. 1516.) incun- te regnum Ludovico repertæ præstantes sane habentur.

Urbs ipsa *Loßum* seu *Cubitum* una cum arce in ardua rupe edito colle, locoque inaccessio est sita, & non tam hominum industriâ, quam naturæ beneficio adversus vim hostilem adeo probe munita, ut inexpugnabilis fere semper habita-

* Comit. ann. 1615. † Chron. Aula Reg. * Goldast. tom. Const. III. Silvius hist. B.

donec commearus penuria coactum, ob-
 fidentibus ad VII. Calend. Novembr.
 (Ann. 1622.) conditionibus non sper-
 nendis dederetur; à fulmine non multo
 post disturbatum, mox vero Bojemiciis
 Ordinum sumptibus ex ruinis vicissim
 excitatum. Arces & opida in hoc Co-
 mitatu sunt, Chelnavia, Levinum, Ho-
 molæ arx ruderibus solum, & luculento
 Regum Bojemorum patrimoniali agro
 nota; Dufshicum sive Reinhercium, Ry-
 cherzina, Wunsfelburga, Sualdevasum,
 Reichensteinum, Neudicum, Lande-
 cum. Habelswerda, Mitwaldum, Schon-
 feldum, & si quæ sunt alia.

XIX. Hebana seu, ut alii vocant, Oe-
 grana provincia vel regiuncula, cohæret
 primo ex Occidentali plaga Bojemiz
 aditui, ac nominatim accedit districtui
 Lucensi parte sui Occidentali, quæ Cæciæ
 obvertitur, quæ vero Subsolanum Vul-
 turnumque respicit districtui Plsnensi.
 Ad Austrum contingit Palatinatus Ba-
 varici fines: ad Occasum *Vliskensko* seu
 Voiclandiam, & ad Aquilones partim
 Voiclandiam, partim provinciam Cu-
 bitanam. Regiuncula est fecundissimis
 hortis & agris, variisque pomorum ac
 fructuum generibus luxurians. Scindit
 eam ac irrigat mediam erumpens è pini-
 feri montis jugis fluvius, quem Latine
 scriben-

scribentes Germani Oegram, nos à tepidiorē ejus aqua Ohrzen, vocamus. Ademit autem illam, Bavaricę Duci Henrico, (*Ann.* 1193.) primusque belli jure regno nostro acquisivit Przemyſl-Ottacarus Dux. Quæ cum aliquandiu in Bojemotum potestate fuiſſet, per ambioſum, augendisque privatis familiæ opibus ſordidiſſimum principem Rudolphum Habſpurgium, cum is ad Imperium perveniſſet, Ottacaro II. Sino- niis artibus extorquebatur, verum novennio poſt, in prælio Marchefeldiano cæſi partis Regis filio, (*Ann.* 1285.) & in Regno ſucceſſori, Venceſlao II. dotis nomine reſtituebatur. Et cum neſcio quo jure in Bavaricę ducum manus recidiſſet, Ludovicus Imper. ejus nominis IV. eam Iohanni Boi: regi operę ſtrenue adverſus Fridericum Auſtrium navatæ, compenſandorumque ſumptuum bellicorum, qui ad vicies mille marcas puri puri argenti aſſurgebant, præmium eſſe voluit, ac de principum Electorum aſſenſu (*Ann.* 1322.) poſſidendam dedit. * Sortita autem eſt hæc regiuncula nomen ab urbe iſtic primaria, quam lingua noſtra ab inflexu, *Heb*, Germanica à præter labente amne *Eger* vocat.

Hebrun

Hebnum igitur vel Oegra urbs ipsa, alluitur ab Australi latere tepidiusculis illis Ohrzes fluvii aquis, tota nitida, tota culta, quæ inter alia etiam Fonte aquæ acidæ, & confectæ ex melle potionis (*Picy med vocamus*) excellentia, commendatur. Celebris quoque est aliquot, Cæsarum cum Bojemix Regg. olim (*Ann. 1461.*) memorabilibus conventionibus. Imp. Cæs. Ludovicus Bavarus privilegiis eam, & multa libertate ornavit. Incolæ ejus cum virtutum omnium, tum imprimis literarum humaniorum sunt amantes. Conditæ ejus tempus apud me est in incerto. Arces & opida in hoc districtu celebriora sunt, Cunzvardum, Libensteinum, Nechanicæ, & quædam alia, in quibus est Chlumum cænobium D. Virginis, annuis, Septembri mense, peregrinationibus notum.

XX. Loctensis denique seu Cubitanus terræ tractus, qui solus nobis hic restat adumbrandus, territorio suo attingit ab Ortus Lucensem, ab Austro partim Lucensem, partim Hebanum districtum, ab Occasu & Septentrione Voigtlandiam. Lingua nostra vocatur *Loketsko*, à primaria istic urbe, quam *Loker*, hoc est Cubitum, vocamus. Germani *Elbogen* dicunt. Fuit autem jam olim, vel Vöge-
ni principis, ut videtur, ævo, districtus
hic

hic non tantum in Bojemia principum potestate, * sed & à gentis nostræ hominibus habitatus, qui montatum istum tractum prohibendis è Norico ac Misnia prædonum irruptionibus opportunum, nequaquam incultum, multo minus absque gravi suorum incommodo hostibus occupandum, relinqui posse viderunt. Iohannis regis temporibus in usufructu Elisabethæ reginæ fuit, † à qua & ejus liberis, non raro animi colligendi gratia habitabatur. Sigismundus * Imp. illum suo ViceCancellario & tum Egyensi Capiteo Caspari Schlichio dedit, cujus gentilium ditione adhuc avorum nostrorum memoria tenebatur. Patrimoniales regum redditus hîc præcipui sunt ex argenti fodinis, quæ ad opidum Ioachimi Vallem, (Ann. 1516.) ineunte regnum Ludovico repertæ præstantes sane habentur.

Vrbs ipsa *Loßum* seu *Cubitum* una cum arce in ardua rupe edito colle, locoque inaccessio est sita, & non tam hominum industriâ, quam naturæ beneficio adversus vim hostilem adeo probe munita, ut inexpugnabilis fere semper habita

* Comit. ann. 1615. † Chron. Aula Reg. * Goldast. tom. Const. III. Silvius hist. B.

habita fuerit. Circumstant eam undique montes prærupti præcipientesque, in quorum medio una sola cum base sua assurgit. Hanc Orhze seu Oegra àmnis infra collem alveo suo veluti profundà ac lata fossà contentus, rapido inter fragosa montium præcipitia delabente fluente sinister alluens, in obversa sibi collis parte angulum constituit, è quo tanquam è voragine regurgitans, sinuoso illam anfractu ambit & ceu cubiti amplexu, (unde nomen etiam fortita,) cingit, atque à dextri lateris montibus separat. Aditum illi vicinus in læva mons, quæ rupi urbis basi contiguus est, quadam quasi cervice ad rupem ceu collo ad caput protenso, præstat, eumque adeo angustum ac brevem, ut hac iter curru facientes, urbem prætervehi minime possint. Sed quum per vias undequaque in compita &, ob præcipitia ac invia, in angulum ad portam, qua unà tantum clauditur, peracutam coeuntes ad civitatem perventum est, nolentes volentes eam ingredi coguntur, & per longum vicum ad forum usq; progressi, acto ibidem in gyrum curru, iisdem, quibus paulo ante ingressi, vico ac porta exeunt, & ad montis oppositi, præruptique bivio imminentis saxi alterutrum deflectentes latus iter cœptum pergunt.

Hæc

Hæc nuper bello, quo Ferdinandus Cæsar Bojemiam occupabat, obsidione ab ejus ducibus gravi, fuit in permagnas angustias conjecta, & quum nulla auxilii spes appareret, pulvisque tormentarius jam defecisset, Nonis Maj. (Ann. 1621.) deditionem facere coacta. Sunt in ejus territorio multæ arces ac opida, quæ nobilium, Regibus Boemiæ clientelæ juribus obnoxiorum, dominio tenentur, ut sunt *Wary* seu *Therma Carolina*, scatebris aquæ vehementer calidæ nobiles, itemque Ostrovum ac Lichtenstadium opida. His adde Königbergam, Neudeccam, Falconovum, Hertenbergam, Schonpachum, Cagerum, Stampachum, Globenum, Cetlicium, Przeniluvicium, Schancam, Deysam, Polomum, Delbiczum, Telecium, Otnovicium, Lucum, Reslivicium, Maclovicium, Berseticenum, Crupam, Copiecznum, & cæteras arces, castella, opida, vicos.

De statu Bojemia.

I. Pinione nostra diutius in delineandis Bojemiae districtibus sive provinciis sumus commorari, & præter instituti forsitan nostri rationem prolixius scripsimus: nunc jam de incolarum ejus Statu memorare quædam libet. Intricata profecto est, & difficilis illa quæstio, in qua disputatur, sit, necne, Bojemia Imperio Germanico ullis feudalibus, quas vocant, legibus adstricta vel obnoxia. Permulti sunt, qui eam Germanici Imperii feudum, principes vero nostros Imperatorum vassallos seu beneficiarios faciunt. Nonnulli vicissim sunt, qui Germanis principibus nihil in eam juris concedunt, principesque Boemos rempub. populi, ut volunt, liberi, sola DEI gratia, ac mera incolarum voluntate, & capessere, & gerere asseverant. Accidit hic disceptatoribus his plerisque idem, quod de primis Philosophis observavit Iustinus Martyr, * quod nempe, Συνέβη τοῖς πρῶτοις ἀψαμένοις τῇ παιδείας ταύτης, καὶ διὰ τῆς ἐνδόξου γνησιότητος, ἀκολυ-

* In dial. cum Triphone.

ἀπολαύσῃται τῆς ἐπέτα, μηδὲν ἐξιστά-
 σαιτας ἀληθείας περὶ. Litem profe-
 cto ego istam, nolo meam facere, tan-
 tum quæ à parte controvertentium utra-
 que, ad sensus sui defensionem proferri
 solere scio, Minerva rudi recitabo.

II. Et inter eos quidem, quos genti
 Bojemæ Status controversiam movere
 jam olim cæpisse constat, præcipui sunt
 scriptores Germani, qui Bojemiam Im-
 perii Germanici beneficium, & ejus
 principes Imperatorum vasallos esse, ple-
 rique omnes contendunt. Ajunt enim
 quandoquidem provincia ista non alibi
 quam in Germania est sita, omnino esse
 necessarium, ut incolæ ejus, cum legibus
 ac jure hujus Imperii communi tenean-
 tur, tum summum in eo magistratum,
 pro suo quoque superiore non tantum
 agnoscant, verum etiam fortunas suas
 omnes ei acceptas ferant. Esse autem
 Germaniæ portionem Bojemiam, ex
 Strabone, Ptolemæo, Mela, Plinio,
 Geographisque cæteris, imo & ex Cos-
 ma, Daubravioque scriptoribus nostris,
 pro confesso ponunt, qui Vistula Orien-
 talem, Alpibus, quæ ultra Danubium
 sunt, Australem Germaniæ limitem de-
 finiunt. Manifestum præterea id esse
 quoque ex eo dicunt, quod inde à Caro-
 li M. ætate, omnes, præisci etiam illi gen-
 tis con-

tis conditores, ex quo regionem hanc ceperunt incolere, armis subacti, in iura ac dominium principum Germaniae transferunt, ab iisque leges ac magistratus accipere assueverunt.

III. Et quamvis erant duces apud Boemos nonnulli, qui rebellionem excitata jugum istud, contra datam fidem, excutere tentarunt, principum tamen Germanorum armis semper fuisse coercitos, ac officium & imperata facere coactos. Morigerorum ac fidem religiose servantium clientum exempla esse in Mnata, Vogenoque principibus, quorum ille Theoderico & Meginfrido Caroli M. ducibus (*ann.* 791.) cum exercitu in Vngariam euntibus ac redeuntibus, de comitatu diligenter prospiciebat; * hic Ludovico Imp. Francofurti conventus principum agenti, (*ann.* 822.) cum honorifica legatione, consueta munera, siue canonem mittebat: in D. Wenceslao, qui ad mandata Henrici Imp. cognomento Aucupis Ratisponæ (*ann.* 923.) præsto fuit, partimque pietate, partim obsequiis, magnam ab Imp. gratiam iniit: [:] in Iaromiro, qui quamvis à Rege Poloniae Boleslao (*ann.* 1005.) tota re-

* *Annal. Car. & Lud.* [:] *Vitechin-
aus. Hagecus.*

ea regione esset exfutus, quia tamen Henrico II. Imp. fidem suam approbavit, armis ipsius, dignitati pristinae fuit restitutus: * in Wratislao I. Wladislao II. & Przemyſlo-Ottacaro I. qui obsequiis, præstitisque fideliter cum quibusvis, tum inprimis militaribus ministeriis, ab Impp. Henrico IV. Friderico Barbarossa, & Philippo, coronam Regiam promeruerunt, ac posteritati cum magna servatae dominis suis fidei commendatione reliquerunt.

IV. Ob feloniam vero rebellionem commissam ac temeratam debitam magistratui superiori fidem, male multatorum in Bojemia principum exempla apparere in Hostivito, vel, ut alii tradunt, in Krzesomyſlo & Wlastislao fratribus, qui cum Imp. Cæs. Ludovicum Pium, interea dum is debellato in Moravia Radicio seu Radslao Mogemiri nepote, domum vellet cum exercitu per Bojemiam reverti, clade non modica affecissent, paulo post ab ejus filio Ludovico, (ann. 848. 849.) biennio toto armis propterea exagitati, pacem petere, & non solum imperata facere, sed & obfides dare sunt coacti: [:] in Boleslao
H 2 ſævo,

* *Dithmar Mersb. [:] Annal. Fuldens.*

ſavo, & Brzetiflao I. quorum ille Ottonem M. (*ann.* 950.) * hic Henricum III. Impp. (*ann.* 1042.) (:) ſuperbis ac petulantibus reſponſis offenderunt, cumque officii, ut par erat, eſſent admoniti, turbulenta, quam ſana, conſilia ſequi, ac armorum, quam precum, viam ingredi maluerunt. Domitam tamen fuiſſe iſtarn eorum contumaciam, ac utrumque non niſi facta coram Imperatoribus publica culpæ deprecatione, & fidelitatis arctiore ſacramento præſtito, rebellionis gratiam obtinuiſſe: in Przemyſlo-Ottagaro II. qui cum poſt impetratam à Rudolpho Imp. inveſtituram, homagiumque præſtitum, perjurio ſe contaminafſet, ac Austriam Stiriamque provincias, quas jure non potuit, armis Imperatori Domino ſuo extorquere tentafſet, vitam in prælio (*ann.* 1278.) ad Marchefeldum amiſit. [:]

V. Addunt & hoc tertium pro cauſæ ſuæ deſenſione argumentum, vectigalis nempe, ſeu tributi penſionem. Negari enim non poſſe, ab eo tempore (*ann.* 804. 805.) quo Caroli M. auſpiciis ab ejus filio Carolo juniore, armis domita, ac in verba Imp. Caroli M. jurare

(* *Regino. & Wiſichindus.*) (:) *Marian. Scotus.* * *H. Mutins.*

rare fuit coacta Boemia, * seculis aliquot continuis ejus incolae argenti marcas quingentas, bovesque centum & viginti, Imperio Germanico solvere habuisse necesse, nec ab onere isto prius quam tempore Friderici II. (ann. 1212,) liberatos fuisse. Iuris autem manifesti esse, ut vectigalia seu tributa id genus, non nisi superiores ab inferioribus, domini à subditis, exigant. Nec obstaré, si quis dicat, exemptione ista qua Frider. II. Imp. canonis antiqui pendendi gratiam Bojemis fecit, feudi naturam expirasse, ac regno absolutam merique imperii libertatem collatam fuisse. Certum enim esse, quod Imp. in mentem id nequaquam veniebat, ut supremo juri, quod in Boemos tanto tempore habuerunt ipsius decessores, hoc ipso aliquid detraheretur: certum etiam esse Cæsarea exemptione illa, qualitatem saltem, non naturam ipsam feudi Bojemici, aliquantum variasse; reservasse præterea Imperatorem non vulgare munus prisce portionem, quo Boemiam obnoxiam reliquit, ut videlicet, tum eunti ad Imp. Curiam Polono regi de comitatus securitate prospicere teneretur, tum proficiscentibus Romam inaugurationis causa Imperatoribus ipse, vel trecentos ar-

* *Regino. Schafnaburgensis.*

maros, daret, vel argenti marcas totidem repræsentaret.

VL. Multum denique ad probandam feudi Bojemici naturam valere dicunt, ipsorum Bojemorum, cum principum à populo comprobatas actiones, qui (cum sint Imp. Archipincernæ) Romanorum Imperatores dominos suos, provinciamque omnem Imperii fiscum seu Cameram esse fatebantur; * qui Impetatoribus, quoties jubebantur, militabant; qui Curias ipsorum, quoties vocabantur, frequentabant; quorum principes rempub. adituri, ejusque administrationem auspicaturi, investituram solenniter ab iis petebant. Probandis his omnibus non esse operoso labore opus. Ipsos enim præcipuos Bojemicarum rerum scriptores Cosmam, Dubravium, Hagecum, passim ea recensere. Dominum fuisse appellatum Cæsarem à Boleslao Sævo; (ann. 964.) Brzetislao utroque (ann. 1038. 1042.) ac Friderico (ann. 1157. 1179.) Ducibus; à Wladislao utroque & à Georgio (ann. 1460.) Regibus: sic fiscum Imperatorium esse provinciam illam totam, fassos esse, non tantum Brzetislaum I. (ann. 1042.) sed eunctos etiam ejus consiliarios; militasse Cæsaribus cum Bojemis suis, Slobie-

flaum

* *Ditmar. Chron. lib. 6,*

flaum II. (*ann.* 1139.) Cunrado in Saxonia, Wladislaum I. (*Ann.* 1159.) itemque Sobieslaum I. (*ann.* 1175.) Friderico in Insubria; Henricum-Brzetislaum (*ann.* 1194.) Henrico in Lusatia; Wenceslaum I. (*ann.* 1236.) Frederico II. & Georgium (*ann.* 1458. 1462.) Friderico III. in Austria, Ferdinandū I. (*ann.* 1547.) Carolo V. in bello Smalcaldico: Ad Imp. aulam venire iussos, obtemperasse, venisseque Sobieslaum I. (*ann.* 1132.) ad Lotharium Bambergam, Wladislaum I. (*ann.* 1159.) ad Fridericum Roncalias, Fridericum (*ann.* 1187.) ad Frideri: Noribergam, Przemyslum (*ann.* 1200.) ad Philippum Moguntiam, & ad Fridericum II. (*ann.* 1212.) Basileam, Wenceslaum II. (*ann.* 1294.) ad Adolphum Grumhaynam, & (*ann.* 1299.) ad Albertum Noribergam; Iohannem (*ann.* 1318.) ad Ludovicum IV. Oegram & Domazlicium: regalia investiturasque ab iis petiisse ac accepisse, Borzivogium II. (*ann.* 1098.) Wrilum II. (*ann.* 1101.) & Wladislaum (*ann.* 1110.) Duces ab Henrico, Wladislaum postea regem (*ann.* 1138. 1140.) à Cunrado; Sobieslaum II. (*ann.* 1174.) & Fridericum, (*ann.* 1178.) à Friderico I. Henricum-Brzetislaum (*ann.* 1191.) ab Henrico, Wenceslaum I. (*an.*

1226.) à Friderico II. Ottacatum (*ann.* 1262.) à Richardo & (*ann.* 1276.) Rudolpho Wenceslaum II. (*ann.* 1292.) ab Adolpho; Iohannem (*ann.* 1310.) ab Henrico patre, Georgium (*an.* 1459.) & Wladislaum (*ann.* 1477.) à Frideri. III. Ferdin. I. (*ann.* 1527.) à Carolo V. Matthiam (*ann.* 1608.) à Rudolpho II. Ferdinandum II. (*ann.* 1617.) qui nunc jam imperat, à Matthia, & alios ab aliis. Omnia vero hæc talia esse, ut cum apud omnes sanos rerumque peritos fidem, ut notoria, tum ad tuendam Imperii Germanici maiestatem, demonstrandamque summam Cæsarum in Bojemos potestatem, contra diversum sentientes ac perduellioni fenestram patefacientes, plus quam satis valeant.

V I I. Restat igitur ut aliis quoque, quos contrarium sentire diximus, aurem accommodemus, &, quæ ab iis ad asserendam Bojemæ gentis absolutam libertatem produci solent, percipiamus. Queruntur omnes illi, Germanos scriptores, contra quam historicos decet, affectibus immodice servire; & de iuribus gentis suæ nimis arroganter ac ventose, nostræ vero nimis dilute, plerumque etiam injuriose, ac dissimulanter differere. Negari nullo modo posse, viam facti apud Germanos, semper fere
via ju-

via juris fuisse priorem, esse ipsos gentem ambitiosam, invidam, finitimorumque rebus prosperis insidiantem, nec vicino ulli ex animo bene cupientem. * Præ se illos semper contempsisse cum alios quosvis, tum imprimis Slavicæ linguæ homines, iisque non modo servitute gravandis, verum etiam penitus extirpandis, vires omnes suas intendisse. Magnifice quidem illos jactare, quasi Vngari, Dani, Poloni, Marcomani, Helvetii, Allobroges, Batavi, aliquotque alii, regum Alemannicorum sint clientes seu vasalli. Sed si quis gentes illas interrogat, num res ea sic se habeat, responsuras, jactantiam istam Germanicam, gerras esse meras: Sic si quis rerum Bojemicarum experiētem aliquem, vetustatisque gnarum virum roget, Bojemia, socia ac fæderata Germanici Imperii, an vero beneficiaria ac feudalis sit regio, asseveraturum firmiter, amicam potius, ac societate æterna devinctam, quam ullo modo servam vel clientelarem esse; idque his quæ sequuntur de causis.

VIII. *Principio*, Haud quaquam omnibus probari, quod Bojemia in Germania potius quam in Sarmatia colloca-

H 5 tur.

* *Cosmas lib. II. ad Ann. 1020.*

tur. Argutiam hanc nihilo esse firmiorē, quam si quis Romanæ urbis territorium Italianque universam, propterea quod ab hominibus priscis Græciæ magnæ esse regio dicebatur, Imperii Græcorum seu Macedonici provinciam vocare velit. Non vulgaria occurrere, ob quæ quis diversū de Bojemia debeat statuere. Neminem videlicet esse inter Geographos veteres, qui à Bojemis hac tempestate habitatam terræ portionem, Germaniæ regno verbis disertis accenseat; recentiores vero, vel caritatibus domesticis plus æquo addictos, gentem suam adulari, vel errore multis communi, ab accuratiori rei investigatione averti. Quibus Germania finibus circumscribatur, ex Tacito, Mela, Solinoque, attentis lectoribus esse manifestum. Cornel. Tacitum, * scriptorem vetustum pariter & idoneum, quique cum Germanis Rheni accolis diu & multum fuit conversatus, aperte dicere, Germaniam omnem, à Gallis, Rhetisque & Pannoniis, Rheno & Danubio fluminibus; à Sarmaris Dacisque, mutuo metu aut montibus, separari, cætera Oceanum ambire. Pomponium Melam [:] similiter tradere, ab Occi-

* *De morib. German.* [:] *Lib. 3. Geograph.*

Occidente eam ripis Rheni usque ad Alpes, ab Oriente Sarmaticarum confinio gentium, qua Septentrionem spectat, Oceanico littore obduci. Solinum denique * perhibere, extendi ipsam inter Hercynium saltum & rupes Sarmatarum; ubi incipit Danubio, ubi desinit, Rheno perfundi. Cum igitur Bojemia Germaniæ ad Orientem ultra saltum Hercynium & Sarmaticos sive Sudetos montes sit sita, & à Germania locorum asperitate metrique mutuo separetur, nihil esse quam ob rem à Sarmatia avellatur. Marobudum cæterosque Marcomanorum seu Moravorum reges, iis & vicinis quaque versum locis, longe olim & late regnasse, Quadis, Vandalis, Sarmatis, Sirbis, (Suevos corrupte vocant,) præfuisse, sed rerum in Germania potitos nunquam fuisse. [:] Germaniam enim illos, ut Paterculus * ait, ad lævam & in fronte, Pannoniam ad dextram, à tergo sedium suarum Noricos habuisse. Accedere vetustis hisce rationibus argumenta etiam ex historia recentiore. Ab Hénric. Aucupe & Ottonibus Imperium Germanicum versus Orientem ultra Al-
bim,

* Solin. cap. 27. [:] Entrop. in Rom. Hist. brev. lib. 8. * Vell. Pat. 1. 2. 2. Hist. lib. 2.

bim & uique ad mare Balticum cæpiſſe
 prolatari, defendendisq; à mutuo ex
 Sarmatis oriundarum Slavicarum gen-
 tium metut, ejus finibus, præfecturas li-
 mitaneas eſſe conſtitutas, & earum cu-
 ſtodes, nomenclatura Germanica, Mar-
 chiones cognominatos. Id genus præ-
 fecturis, ubique à Germania dirimi ho-
 dieque, ut Poloniã, ita & Bojemiam;
 Marchia nempe Brandeburgi, Luſatiã,
 Miſniã, Stiria, & quæ jam pridem [*an.*
1156. vel (quod alii volunt) *an. 1165.*] in
 Archiducatum eſt converſa Auſtriæ ſu-
 pra Amefum. Carolum V. quibus Ger-
 mania finibus terminetur, melius quam
 quenquam ſciſſe; cum tamen eam in cir-
 culos partiretur, Bojemia nec verbo uno
 meminifſe, nec in aliquo circulo eam re-
 cenſeri juſſiſſe. Vidifſe id & ſenſiſſe
 ſimiliter, Ferdinandum I. non tantum
 ante, verum & poſtea quam Rex Roma-
 norum fuit ſalutatus, qui cum ex confi-
 liariis ſuis comperifſet, conventu Vor-
 matiendi ab Ordd. Imperii (*ann. 1545.*)
 de Bojemis eſſe conſultatum, ut propte-
 rea, quod Imperii Germanici eſſent
 clientes, in partem ſerundorum onerum
 publicorum pertraherentur, contribu-
 tionibusque, pariter eum cæteris Ger-
 mania incolis, pro rata, ut dici ſolet, one-
 rarentur, rem indigniſſime tulit, & poſt
 captum

captum accurate cum suis consilium,
proximis, quæ post confectum bellum
Smalcaldicum, (ann. 1548.) Augustæ
habebantur, Imperii comitiis, publice
ac solenniter novo isti ac præter mayo-
rum morem attentato Ordinum incæ-
pto intercessit. Asseruisse namque illum
(ut ex inserta actis Comitiorum regia
ipsius obnuntiatione liquet,) Bojemiam
esse Regnum non solum ab oneribus id
genus liberum, sed & ab Imperio Ger-
manico prorsus, cum gente tum institu-
tis, segregatum, ubi verbis disertis:
Ob nun gleich wol / inquit, die
Kön. Mayest. als ein König zu
Böhmen / etliche Land vnd
Herzschafften der Teütschen
Sprach vnd jungen/vom Heil-
Reich zu sehen erkennen; So
haben dieselben Land vnd Her-
zschafften von Rom. Reich we-
der Schutz vnd Schirm/ Fried
noch Recht/ sondern seind von
dem Reich Deutscher Nation
in ein ander sonders Reich vnd
Nation von alters her abgeson-
dert, vnd den selben nicht incor-
porirt/

porirt / vnd also des Reichs
 Deutscher Nation bürden / an-
 schlagen / vnd Contributionibus
 nit vnterworfen. Omnia autem
 ista, ejus esse notæ, ut opinioni eorum,
 qui Bojemiam in Germania statuunt, è
 regione aduersentur, ita ut cuius possit
 esse obuium, non esse necessarium, ut
 Bojemi, vel leges ac jura ab Impp. Ger-
 manicis accipere, vel pro supremo ma-
 gistratu suo, ipsos agnoscere teneantur.

IX. Ex fide digna historia esse *tan-*
dem quoque certum, terram hanc, quæ
 Bojemia dicitur, cum in eam Czechicæ
 gentis conditores primi venerunt, pror-
 sus fuisse vastam, incultam, ac silvis to-
 tam horrentem, & homines incolas vel
 perpaucos (nec illos tamen Germanos)
 vel omnino nullos habuisse. * Vacuam
 igitur, ac quæ in nullius dominio tum
 fuit, recepto à cunctis gentibus jure, ab
 iis fuisse occupatam, tempore longissi-
 mo, absque omni molestia, in oculis vi-
 cinarum gentium, libere & fide bona,
 possessam, ac diuturno usu captam, nec
 quenquam fuisse qui vel in possessione
 legi-

* Cosmas & Dubrav. histor. Boj. lib. 1.
 Mechovienf. hist. Polon. lib. 1. cap. 1.
 Silvius hist. Boj. cap. 3.

legitime quæſita incolas novos turbare, vel dominium, aut jus aliquod, in regionem ipſam præſendere vellet. Demum poſt omnem hominû memoriam, poſtque exactas ætates aliquôt, cum jam improbo ac indefeſſo Czechitarum labore terra quondam deſerta, vaſta, ac ſqualida, faciem aliam induiſſet, ſuiſque cultoribus fruges omnigenas, nec eas modo tuendæ vitæ neceſſarias, ſed & in deliciis uſurpari ſolitas, quin & gemmas, argentum, aurum, metallaque cætera, cornu divite, affunderet, vicis, opidis, caſtellis, Urbibus, florere cœpiſſet, exarſiſſe invidia vicinos ex Germanis Moraviſque homines malevolos, qui (*ann. 793. 794.*) quietem Bojemorum publicam turbare, de iis proſtigandis conſpirare, regionem primo latrociniis, tandem etiam juſtis exercitiſus infeſtare erant auſi. Cumque nec clandestinæ, nec manifeſtæ ipſorum machinationes, ex voto ipſis caderent, Bojemæque gentis fortuna interea magis ac magis creſceret, ac politia inſuper ipſa, viris, opibus, legibus, ornatior de die in diem evaderet, tum furere ipſos cœpiſſe, nec deſtituiſſe Acheronta prius movere, quam Impp. Germanos (jam tum enim cœpit habere Germania Reges, qui Occidentis Imperium tenuerunt,) adverſus inviſum genti Germani-

cæ

cæ hominum genus, ad arma concitarunt. Erupisse igitur in nervum radices tum agentia inter Germanos Bojemofque odia, ac in solo Bojemico (*ann.* 805. 846. 848. 849. 857. 869.) sub Impp. Germanicorum, & Principum Bojemorum signis contrariis, aliquoties Marte cruento fuisse decertatum, pugnantibus pro dominatu injusto Germanis, pro patriis laribus & avita libertate Bojemis: victoriam vero nunc penes hos, nunc penes illos sterisse. Et quamvis semel forsân atque iterum, in eas angustias reducti erant Bojemi principes, ut herbam Germanis regibus porrigere, pacemque à victoribus pretio redimere cogerentur, nunquam tamen eo potuisse adigi, ut libertatem, leges, mores, jura, consuetudines patrias abjicerent ac ejurarent.

X. Vi quidem ac in virum constantem cadente incommodi gravioris metu, extorta aliquando ipsis à Regibus Germanis fuisse pacta nonnulla, acceptæ à majoribus majestati non semper honorifica, qualia erant, pacem prece ac pretio mergari, tributum annuum pendere, de comiter colenda ipsorum majestate obsides dare, (*ann.* 805. 848.) & si qua id genus fuerunt alia; ut tamen ipsis, vel alium, quam qui ordine ac gradu eminentioribus deferri solet, quemque Constanti-

stantinopolitanis Impp. deferabant, honorem haberent, vel dignitatem suam, seu, ut nunc vocant, regalia accepta ferrent, neuiquam assensisse. Triumphatos igitur, ut cum Tacito loquamur, semper magis, quam victos fuisse, documenta vel exempla, quæ contrarium probent, nulla proferri idonea. Scribere quidem Reginonem, & ex eo Frisingensem, ducatum Bojemiar, ab Arnulpho Imp. fuisse Suatoplucio Moravorum regi concessum; verum, si quid ejus fecit Arnulphus, de corio alieno, non de suo, liberalem illum fuisse, ex eo esse manifestum, quod nunquam Suatoplucius Bojemiam in possessionem accepit. *am. 891. 892. 897.* Et Imperatorem hunc certe, si Bojemiam Suatoplucio concessisset, neque alienum ab se illum, belloque novo occasionem dantem reperturum, neque Ducis & procerum Bojemorum legatos Ratisponam cum muneribus ad se missos, ac auxilia adversus hostes Moravos obnixè postulantes, tam humaniter fuisse admissurum, nec promissis tam amicis oneratos, donoque honoratos, domum dimissurum, neque ad limitem Danubio propinquum pro ipsis toto autumno cum armis excubaturum.* Hen-

* *Annales Fuldenses.*

ricum Aucupem à malevolis fuisse quoque adversus Bojemum irritatum, & magno cum exercitu (*ann.* 928.) Bojemiam invasisse, sed cum Pragam pervenisset à Venceslao pietate non vulgari spectatissimo gentis duce, verbis amicis, muneribusque placatum, absque maleficio domum redisse, & arctissimam postea cum eo amicitiam coluisse. * Othonem Magnum, ut omnium Slavorum, ita & Bojemorum libertatis acerrimum oppugnatorem, denuntiasset quidem aliquando Boleslao Duci, ut Ratisponæ sibi esset præsto, & Germanorum principum exemplo in verba sua juraret. [:] cumque is imperata facere renuisset, & allegata accepta à majoribus libertate, ad nulla id genus servitia teneri se respondisset, arma corripuisse, & Boleslaum totos quatuordecim annos, nunc victorem, nunc victum, bello in Boemia fatigasse, ultimo tamen cum in oppugnatione Boleslaviae, (*ann.* 950.) quæ nunc verus vocatur, & tum nova dicebatur, miles ejus non multum à periculo abesset, proelium consilio diremisit, comiterque majorum exemplo, & absque libertatis præjudicio omni colere ejus

* *Witichind. Monachus l. 1. [:] Hageus.*

eius majestatem ac pensionem annuam pendere promittenti Boleslao pacem dedisse. *

XI. Sequuta longo post tempore esse pernitiōsa ac feralia apud Bojemos inter fratres agnatosque Duces odia, simultates, ac de principatu concertationes. Poluisse enim plerisque, quod in principum electionibus, fratres vel agnati ipsis anteponebantur. Ideoque invidia ac ambitione actos, persæpe ad Germanos confugisse, & corrogatis apud eos auxiliis, bellum in patria accendisse, sceptraque à quibus tam populi voluntate, quam procerum suffragiis arcebantur, vi rapere tentasse. Germanos vero Cæsares non prius auxilia ipsis voluisse vel decernere vel afferre, quam sacramento ac conditionibus, quæ in avitæ Bojemorum libertatis præjudicium obtrudebantur alligati, suam in patria dignitatem Germanis Imperatoribus acceptam ferrent. Pervenisse via ista ac ratione probrosa ad Bojemiarum regimen, primum omnium Vldricum ducem, qui latomirum fratrem legitime inauguratum principem, Henrici III. Imp. opibus ducatu exsult, ac in Poloniam fugavit. [:] Et

I 2 quam-

* *Witichind. lib. 1. Sigebertus Gemblacens. [:] Dithmar. Chron. lib. 9.*

quamvis exsul infelix de ista tam atroci & dignitatis accepta invasore fratre injuria, apud eundem Imp. Mersburgi questus, remedium se adversis suis rebus inventurum sperabat, vincula tamen pro restitutione petulisse sub Ethelbodi praesulis custodia. Ab hoc porro fratri in manus traditam Vursovicensium suavis oculos amisisse.

——— *En quo discordia fratres*

Perduxit miseros !

XII. Gloriari ab eo tempore non destitisse Germanos, Bojemiam fasces suos Germanicis Impp. submisisse, & duces, qui in eorum verba jurare tenerentur, habuisse. Vanam tamen esse istam jactantiam. Vldricum enim principem, ut & posteriores ejus stirpis duces, si quam promiserunt, vel dederunt Impp. fidem, nihil avitae gentis libertati potuisse derogare. Personales fuisse istos contractus, & cum personis exspirasse. Nunquam enim in id, quod sic ab iis est gestum, populum consensisse, nunquam id ratum habuisse, nunquam sigillo publico seu terrestri munivisse, quin imo omni id genus servituti, masculine obnuntiavisse, ac contrariis actibus, nullam eam esse docuisse. Manifestum id ex eo esse, quod suas leges, suaeque jura, Impp. id genus praesumptionibus opponebant, nec ullius

ullius ducis, qui Cæsaris beneficio, & non libera ipsorum electione, præfse ipsis contendebant, imperia, absque controversia ferre volebant. * Cæsaris decreto connitentes ad sceptrâ principes, Cæsaris, non suos, principes per ludibrium vocabant. Exempla esse in Borzivogio II. Vldrico II. Sobieslao juniore, Theobaldo adolescentulo, qui quamvis de ducatu à Cæsaribus investiti, iis tamen quos populus optabat, dignitate cedere fuere coacti. Nec Brzetislaum I. nec Contrados, nec Zpitihnevum, nec Svatoplucum, nec Vladislaum I. nec Sobeslaum seniore, Duces, nec Przemyšlos, nec Carolum ejusque filios, nec Albertum, nec Ludovicum, nec Maximilianum, nec Rudolphum II. Reges, cujusquam Cæsaris beneficio fasces suos, vel acceptos tulisse, vel tenuisse. Cæteros vero cum Ducibus tum Regibus, ut Wratislaum, Vladislaum, Wenceslaos I. & II. Georgium, Matthiam II. propterea quod gratia, cum apud subditos, à quibus eligebantur, tum apud Cæsares, cum quibus familiariter versabantur, niti, ac multum valere se videbant, Imperatorum importunitati cessisse, & investituras plerumque renitentibus, vel etiam

inficiis proceribus suis, quasi *ἐκ τῆς πνεύσεως* accepisse. Et certe illas etiam, quas sic accipiebant investituras, honorarias saltem, ac abusivas fuisse, & de dignitate, quam in Electorum collegio jam olim promeruerunt hactenusq; obtinent principes Bojemix, quam de ducatu aut corona ipsa, potius esse intelligendas, ac interpretandas, documento esse literas Impp. feudales, seu Brevia testata, quæ à Frideric III. Vladislaus II. (ann. 1477.) & à Carolo V, Ferdin. I. (ann. 1541.) acceperunt. Inter Impp. (Rudolpho I. saltem excepto) repertum esse neminem, qui Bojemiam vel Moraviam, electis à populo suo Ducibus Regibusve *in feudum* aut *jure feudi ab se concedi* dixerit. Omnes dignitatem iis confirmando, distincte feuda Germanica, Bojemix Moraviaque olim ab Imperio coherentia, à Bojemia ipsa & Moravia secernere: illa absque exceptione jure feudi concedere, has certo modo, *juxta morem, juxte & rationabiliter, quatenus ab iis & Imperio debebant suscipi ac teneri*, ideoque feudalìa jure feudi, propria vero jure proprietatis, cum pleno dominio obtinenda confirmare consuevisse. * Factos quidem

* *Invest. Frid. II. Richardi, Adolp. Imp. Absolut. à banno Wencesl. R. Albert.*

quidem fuisse supplices Henrico III. Brzetislaum I. (ann. 1032.) & Rudolpho I. Przemyllum-Ottacarum II. (an. 1276.) ac fidem iis sacramento dedisse, sed partim malis artibus, insidiosisque versutorum flagitatorum consiliis irritos, partim juris inimica necessitate, ac temporis iniquitate adactos, id quod alioquin non debuerunt, certis conditionibus fecisse. *

XIII. Esse præterea hoc *tertium* quod vindicandis ab Impp. Germanorum dominatu Bojemix principibus serviat, Bojemici nempe principatus vetustatem. Publice enim constare, quod confederit gens Bojema his in terris, constitutamque suis moribus ac legibus rempub. tenuerit, & libere ab se optatorum principum sceptris gubernata fuerit, longe prius, quam Germanici Imperii nomen esset inter homines auditum, quodque, nec leges, nec majestatis jura, nec vivendi morem, ab iis acceperit, nec Ripuatorum, vel Longobardorum placitis unquam subscripserit, cum tamen ea sit feudorum natura, ut omnia ista, à dominis superioribus recognoscant, iisque accepta ferant. Carolum M. hominem gente Francum non Germanum, post aliquot

* H. Mutinus Chron. German. l. 21.

quot secula demum, Imperii fasces in Occidentis regionibus arripuisse, & cum prolatandorū dominatus sui fīdium insatiabili cupidine arderet, fuisse quidem Bojemicae libertati insidiatum, immissoque ex Bavaria cum armata manu in fines gentis Carolo filio, fortunam periclitatum; sed cum is, (ann. 806.) cruenta victoria poritus domum redisset, & de virtute Bojemorum bellica, deq; inaccessibleis regionis itinerū difficultate, ad patrem retulisset, cumq; Bojemi etiam ipsi, muneribus oblati amicitiam cum illo se sincere culturos, majestatemque ejus imperii, comiter veneraturos recepissent, ab ulteriore noxa abstinnuisse. *

XIV. Negare similiter neminem posse, feuda, & eorum jura, quam Bojemorum repub. legesve, multo esse recentiora. Bojemam nempe rep. pariter cum Longobardorum in Italia regno coepisse ac crevisse, & Germanico imperio, sicut dictū jam est, aliquot seculis esse priorem: feuda vero & eorum consuetudines, in Germania demum post Ottonum tempora & post Henricos, sub Imp. Lothario Saxone, usu invaluisse, nec quenquam adhuc auditum esse, qui (ut de cæteris in Germania feudis factum est) tempus certum, quo Bojemis usitata, fas-

* *Badin. de Rep. lib. 1. cap. 9.*

ta, fasces suos principibus quibus vellent committendi libera potestas, ab aliquo fuerit adempta, & quo Bojemia Cæsarium Germanicorum beneficio primum conferri, aut à quo principe primum via ista possideri cœperit, edere potuerit. Verum profecto esse quod Friderici III. Imp. internuntio Gurcensi Præsuli, apud Lincium aliquando mascule respondit missus à Georgio Rege Iohannes Sternbergius: Liberum videlicet Bojemos regem habere.* Cunctos præterea tam recentiores, quam priscos illos Bojemorum principes, sola Dei gratia, & populi sui voluntate, in regno suo se rerum potiri ac regnare, hætenus constanter esse professos. In comitiis vero Imperii publicis inter Status, nec locum illos, nec vocem habuisse hætenus, nec ut haberent, unquam ambuisse. Merito igitur videri absurdum, si quis, quod vetustius est, ei quod noviter inolevit, ortum ac splendorem suum acceptum ferre debere, vel, quod tot principes viri, divinitus & à populo suo se habere agnoverunt, falso, & dicis causa, ab ipsis jactatum fuisse commentetur.

XV. Nec sane si vel maxime quis ponat, dominium supremum in Bojemiâ

I 5

habuisse

* Gerard. Roe. Hist. Austr. lib. 8.

habuisse vel habere Germanorum Impp. obedientiamque eis fuisse à Bojemis denegatam, viam facti & armorum eos debuisse contra recusantes juris ordini legitimo anteponere * Recepti enim esse juris, recuperantem sua per vim, omisso juris ordine, jus omne, quod habuerit perdere. [:] Societate quidē, foederibus, ac amicitia propiore, &, dubio procul, quam ullum aliud regnum arctiore, cum Germania Bojemiam jam olim coisse, sed societatem tamen ac amicitiam istam nihil, vel Germanici, vel Bojemici populi majestati, legibus, juribus, moribus, libertati, derogare. Hos intra fines stetitisse semper utraque in gente concordiam, quos, quoties pars alterutra (velut, cum amicorum alius alio est potentior, non raro leonina esse solet societas) transgredi est visa, hostilitati ac bello viam fuisse patefactam. Exempla esse in promptu. Cum Henricus I I I. (ann. 1040.) manibus Polonicas à Brzetislao repeteret, Lotharius (ann. 1126.) æmulum dignitatis Sobislao opponeret; Albertus I. (ann. 1304.) minerarum decimas à Wenceslao II. exigeret, ideoque primus jus armorum, secundus jus distribuendorum munerum,

tertius

* l. exstat ff. quod met. caus. [:] l. si qui in tantam C. unde vi.

tertius denique jus argentinae, Bojemis imminuere vellet, bella statim exarsisse, in quibus pacis ac concordiae turbatores Cæsares, cladibus memorabilibus in Boemia acceptis, ab iniquis attentatis desistere, & sarcindae amicitiae priori sincerius operam dare, sunt assuefacti.

XVI. Vindicandae denique à Germanica servitute Bojemorum principum dignitatis documentum etiam suggerere, ipsorum *αὐτονομίαν*, & usitata apud reges populosque liberos majestatis jura, Ecclesiastica pariter & civilia. De omnibus iis principes ac populū Boemiae habuisse semper, & adhuc habere, plenam disponendi, ordinandi, constituendi, & administrandi potestatem. Vix aliquid esse, quod vel cultu DEI constituendo, vel justitia & externa disciplina, pace & tranquillitate publica conservanda, vel juste promovendis regnicolarum commodis, & avertendis incommodis, possint in regnis suis, Daniae, Vngariae, Poloniae reges, quod non similiter Boemiae principibus in Boemia facere sit integrum; nec quicquam esse, in quo se ad Germanici imperii ordinationes componere habeant necesse. Patriis, non peregrinis ullis moribus definitam ipsos habere curam integram legum & judiciorum, distribuendarum poenarum &

præmiorum, securitatis publicæ, belli gerendi, populi extranei sibi confociandi, quin & jus commerciorum ordinandorum, monetæ, idiomatis, linguæ: distribuendorum munerum privilegiorumque, mutæ defensionis ac auxilii, bonorum regni custodiendorum, comitiorum indicendorum, & si quæ sunt alia, quæ Politici inter majestatis jura referre velint.

XVII. Nihil ad ré facere si quis obtundat, istam tã in alto collocatã à patronis suis Bojemæ gentis majestatem loco moveri prorsus, ac in ordinem cogi, simul ac oculos quis convertit ad onus tributum, quod inde à Caroli M. vel ad minimum ab Ottonis Magni ævo, Imp. Germanicis in singulos annos pendere cgebantur principes Bojemi, vel ad servitium, quod inaugurationis causâ Romam petentibus Romanis Regibus Friderici III. decreto præstare jubentur; cumque cogitat, jura quibus antecellere dicuntur, plerisque in Germania principibus cum iis esse communia. Nam quod ad tributum attinet, ex ejus pensione non necessario ad clientelam vel servitutem aliquam consecrarium strui. Non solos enim clientes, vel *ἀρχοντοὺς* ac dedititios, id genus onera subire, verum quandoque etiam vicinos juris alioquin sui popu-

populos: hoc tamen interesse, quod id illi luant ex debito, hi ex pacto. Alioquin, si omnes qui tributa pendunt, vassalli propterea fiant, judicandum omnino esse, ipsos quoque Germanos veteres, non solum Francorum, ut Helmoldus (a) refert, sed & Danorum, olim vassallos fuisse, quos septies, sub jugum missos, majoribus suis Daniæ regibus sub tributo serviisse, scribit Ericus Rex. (b) Non putasse sibi indecorum pacem tributis redimere, ipsos etiam Romanorum Impp. (c) Gallum à Scythis; Sigismundum, Ferdin. I. Rudolphum II. & alios, à Turcis: sic hodieque eam ab iisdem Turcis redimere Polonos & Venetos, nullo *αὐτονομίας* suæ præjudicio. Idem de centum quinquaginta, sive armigeris sive argenti marcis, quibus Romam ad inaugurationem profecturi Germani reges, à Bojemis principibus honorari aliquando consueverunt, esse sentiendum. Veri haudquaquam esse simile, ut cuiquam possit esse ignotum, ejusmodi onera à doctis, qui *κνέμω*, & quod res est loquuntur *pensiones* vocari, non *tributa*.*

Iura

(a) *Chron. Slav. lib. 1. cap. 3.* (b) *Hist. gent. Dan. Erici Regis.* (c) *Zosimus hist. lib. 1.* * *Boëdin. de Repub. lib. 5. cap. 5.*

...sua, secundum publicum, belli
...propiis terminis suis confocian-
...ordinan-
...idiotarum, linguae: di-
...privilegio.
...defensionis ac auxilii,
...custodiendorum, comi-
...inducendum, & si quae sint
...Politici inter majestatis jura
...viri.

XVII. Nihil ad re facere si quis obta-
...in alio collocata à patronis
...majestatem loco mo-
...ac in ordinem cogi, si
...quis converterit ad omnes tribus,
...à Caroli M. vel ad minimis
...Magno xpo, Imp. Germani-
...pendere cogebantur
...vel ad servitium, quod
...Romam petent
...Friderici III. de
...cumque
...dicuntur
...principibus cum
...quod ad
...hinc
...ac dediti-
...ver...

populos: hoc tamen interesse non debet
illi tantum ex debito, sed ex pacto. Quod si
si omnes qui tributa volunt, vasa
propter hanc, utilitatem videri
esse, tunc magis servare debent,
non solum sanctitatem, sed etiam
fidei, sed etiam servare omni vasa
fidei non debent, sed magis fidei,
magis hanc servare debent sub tribu-
ta servare, etiam hanc fidei. (b) Non
magis hanc servare pacem tributis
servare, magis hanc Romanorum
hanc, et Galiam et hanc; Sigismun-
dum, etiam et hanc II. & alios,
etiam hanc hanc tam ab iisdem
hanc servare hanc & Venetos,
magis hanc hanc per judicio. Idem
hanc hanc, five armigeris
ive hanc hanc, quibus Romanis
magis hanc hanc Germanis
etiam hanc hanc honorat, etiam
quando hanc hanc, esse sententia, etiam
etiam hanc hanc esse simile, etiam ob-
sequantur esse hanc, ejusdem hanc las,
etiam hanc, etiam hanc & quod hanc indi-
cuntur.

Iura vero majestatis, quæ apud Bojemos sunt in usu, multo quam principum in Germania esse ampliora, augustiora, ac liberiora. Quamvis enim negari nec possit nec debeat, Germanos proceres, multo quam Hispanos meliore esse conditione, in multa libertate vivere, & quasi diviso cum regibus suis imperio, de ipsorum majestate pleraque quasi participare: jura tamen ista, splendori ac magnitudini regum Bojemix æquiparari neutiquam posse, ut de quibus authoritate & arbitrio princeps quisque suo, (quemadmodum in Bojemia fit,) in sua provincia ac territorio, nihil quod non, vel publice approbatis Imperii Recessibus congruat, vel communi Ordd. judicio prius constitutatur, rogare, sancire, præscribere, possit. Non debere igitur, quantumvis insignes Germanorum principum prærogativas, regum Bojemorum absoluto majestatis juri æquiparari. Atque hæc sunt, quæ in hac de Statu Bojemix inter Germanos Bojemosque nonnullos controversa quæstione, in medium solere adduci observavimus; de quibus, quia altioris sunt indaginis, decernere, cum muneris nostri esse non arbitremur, Lectori æquo, & ei, in cujus foro res tantas cognosci, vel ex partium compromisso, vel de jure, oporteat, judicium omne relinquimus integrum.

C A P.

CAP. IV.

De Incolis Bojemia & eorum moribus.

I. **I**N enarrandis ut aliarum gentium, ita, cum veterum, tum qui nunc sunt, Bojemorum originibus, in nullo impingere vel hallucinari, res est si non ob perplexitatem, & historicorum dissidentia judicia impossibilis, at talis certe, quæ ingenii captum nostri superat. Eam nos intactam sane relinquere voluissimus, si non balburire, quod aliis impurè licuit, nobis quoque licere putassemus. Agemus igitur, partim aliorum vestigia, partim judicium nostrum sequuti, primum de veteribus, tandem vero de his ipsis, qui ad hoc adhuc tempus eam incolunt, Bojemiarum terrarum populis. Nullos autem, qui commemorantur à scriptoribus notæ probatoris, possumus observare vetustiores hujus terrarum incolas, quam qui primi nomen ei leguntur indidisse. Hos perhibent cognomento Bojos dictos, genteque & lingua Gallos fuisse, * ac in Gallia Cisalpina sive Celtica,

* Strabo Geogr. lib. 5.

Iura veto majestatis, quæ apud Bojemos sunt in usu, multo quam principum in Germania esse ampliora, augustiora, ac liberiora. Quamvis enim negari nec possit nec debeat, Germanos proceres, multo quam Hispanos meliore esse conditione, in multa libertate vivere, & quasi diviso cum regibus suis imperio, de ipsorum majestate pleraque quasi participare: jura tamen ista, splendori ac magnitudini regum Bojemix æquiparari neutiquam posse, ut de quibus authoritate & arbitrio princeps quisque suo, (quemadmodum in Bojemia fit,) in sua provincia ac territorio, nihil quod non, vel publice approbatis Imperii Recessibus congruat, vel communi Ordd. judicio prius constituatur, rogare, sancire, præscribere, possit. Non debere igitur, quantumvis insignes Germanorum principum prærogativas, regum Bojemorum absoluto majestatis juri æquiparari. Atque hæc sunt, quæ in hac de Statu Bojemix inter Germanos Boemosque nonnullos controversa quæstione, in medium solere adduci observavimus; de quibus, quia altioris sunt indaginis, decernere, cum muneris nostri esse non arbitremur, Lectori æquo, & ei, in cujus foro res tantas cognosci, vel ex partium compromisso, vel de jure, oporteat, judicium omne relinquimus integrum.

C A P.

C A P. IV.

De Incolis Bojemia & eorum moribus.

I. **I**N enarrandis ut aliarum gentium, ita, cum veterum, tum qui nunc sunt, Bojemorum originibus, in nullo impingere vel hallucinari, res est si non ob perplexitatem, & historicorum dissidentia judicia impossibilis, at talis certe, quæ ingenii captum nostri superat. Eam nos intactam sane relinquere voluissimus, si non balburire, quod aliis impurè licuit, nobis quoque licere putassemus. Agemus igitur, partim aliorum vestigia, partim judicium nostrum sequuti, primum de veteribus, tandem vero de his ipsis, qui ad hoc adhuc tempus eam incolunt, Bojemiarum terrarum populis. Nullos autem, qui commemorantur à scriptoribus notæ probatoris, possumus observare vetustiores hujus terrarum incolas, quam qui primi nomen ei leguntur indidisse. Hos perhibent cognomento Bojos dictos, genteque & lingua Gallos fuisse, * ac in Gallia Cisalpina sive Celtica,

* *Strabo Geogr. lib. 5.*

Iura veto majestatis, quæ apud Bojemos sunt in usu, multo quam principum in Germania esse ampliora, augustiora, ac liberiora. Quamvis enim negari nec possit nec debeat, Germanos proceres, multo quam Hispanos meliore esse conditione, in multa libertate vivere, & quasi diviso cum regibus suis imperio, de ipsorum majestate pleraque quasi participare: jura tamen ista, splendori ac magnitudini regum Bojemix æquiparari neutiquam posse, ut de quibus authoritate & arbitrio princeps quisque suo, (quemadmodum in Bojemia fit,) in sua provincia ac territorio, nihil quod non, vel publice approbatis Imperii Recessibus congruat, vel communi Ordd. judicio prius constituatur, rogare, sancire, præscribere, possit. Non debere igitur, quantumvis insignes Germanorum principum prærogativas, regum Bojemorum absoluto majestatis juri æquiparari. Atque hæc sunt, quæ in hac de Statu Bojemix inter Germanos Bojemosque nonnullos controversa quæstione, in medium solere adduci observavimus; de quibus, quia altioris sunt indaginis, decernere, cum muneris nostri esse non arbitremur, Lectori æquo, & ei, in cujus foro res tantas cognosci, vel ex partium compromisso, vel de jure, oporteat, judicium omne relinquimus integrum.

CAP.

CAP. IV.

De Incolis Boemia & eorum moribus.

I. **I**N enarrandis ut aliarum gentium, ita, cum veterum, tum qui nunc sunt, Boemorum originibus, in nullo impingere vel hallucinari, res est si non ob perplexitatem, & historicorum dissidentia judicia impossibilis, at talis certe, quæ ingenii captum nostri superat. Eam nos intactam sane relinquere voluissimus, si non balbutire, quod aliis impurè licuit, nobis quoque licere putassemus. Agemus igitur, partim aliorum vestigia, partim judicium nostrum sequuti, primum de veteribus, tandem vero de his ipsis, qui ad hoc adhuc tempus eam incolunt, Boemiæ terræ populis. Nullos autem, qui commemorantur à scriptoribus notæ probatoris, possumus observare vetustiores hujus terræ incolas, quam qui primi nomen ei leguntur indidisse. Hos perhibent cognomento Bojos dictos, genteque & lingua Gallos fuisse, * ac in Gallia Cisalpina sive Celtica,

* *Strabo Geogr. lib. 5.*

Iura veto majestatis, quæ apud Bojemorū sunt in usu, multo quam principum in Germania esse ampliora, augustiora, ac liberiora. Quamvis enim negari nec possit nec debeat, Germanos proceres, multo quam Hispanos meliore esse conditione, in multa libertate vivere, & quasi diviso cum regibus suis imperio, de ipsorum majestate pleraque quasi participare: jura tamen ista, splendori ac magnitudini regum Bojemix æquiparari neutiquam posse, ut de quibus authoritate & arbitrio princeps quisque suo, (quemadmodum in Bojemia fit,) in sua provincia ac territorio, nihil quod non, vel publice approbatis Imperii Recessibus congruat, vel communi Ordd. judicio prius constitutatur, rogare, sancire, præscribere, possit. Non debere igitur, quantumvis insignes Germanorum principum prærogativas, regum Bojemorum absoluto majestatis juri æquiparari. Atque hæc sunt, quæ in hac de Statu Bojemix inter Germanos Bojemosque nonnullos controversa quæstione, in medium solere adduci observavimus; de quibus, quia altioris sunt indaginis, decernere, cum muneris nostri esse non arbitremur, Lectori æquo, & ei, in cuius foro res tantas cognosci, vel ex partium compromisso, vel de jure, oporteat, judicium omne relinquimus integrum.

C A P.

CAP. IV.

De Incolis Bojemia & eorum moribus.

I. **I**N enarrandis ut aliarum gentium, ita, cum veterum, tum qui nunc sunt, Bojemorum originibus, in nullo impingere vel hallucinari, res est si non ob perplexitatem, & historicorum dissidentia judicia impossibilis, at talis certe, quæ ingenii captum nostri superat. Eam nos intactam sane relinquere voluissimus, si non balburire, quod aliis impurè licuit, nobis quoque licere putassimus. Agemus igitur, partim aliorum vestigia, partim iudicium nostrum sequuti, primum de veteribus, tandem vero de his ipsis, qui ad hoc adhuc tempus eam incolunt, Bojemiarum terrarum populis. Nullos autem, qui commemorentur à scriptoribus notæ probatoris, possumus observare vetustiores huius terrarum incolas, quam qui primi nomen ei leguntur indidisse. Hos perhibent cognomento Bojos dictos, genteque & lingua Gallos fuisse, * ac in Gallia Cisalpina sive Celta,

* *Strabo Geogr. lib. 5.*

tica, inter Padum & Trebiam sedes quondam habuisse, cum tamen Romanorum armis essent à Julio Cæsare victi, ex iis excessisse, & incincatos Hercyniæ silvæ campos incolere cœpisse. Supervenisse tandem, excitos à Marobudo duce Quados seu Squados & Marcomanos vel Moravos gentem Suevicam, qui Bojos incursionibus perpetuis infestabant, nec usum seu culturam terræ quietam ipsis relinquere volebant. Bojos itaque Marcomanorum istorum violentiæ cessasse, & Bojemia relicta, ad Danubium in vicino Norico consedisse, pro Bojisque Bojoaros, & corrupta postmodum ab Hunnis vel Avaribus voce, Bavaros vocari voluisse.

II. Marobudum vero, occupatis habitis pro derelicto (quos prædiximus) locis, finitimos omnes aut bello domuisse, aut conditionibus juris sui fecisse, corpus suum custodia, tum imperium perpetui exercitiis pene ad Romanam disciplinam formam redactum, brevi in emimens & Romano quoque imperio timendum perduxisse fastigium. * Hoc rege, & post ejus mortem procreatis ex ejus stirpe successoribus regnum ab eo constitutum tenentibus, Moravos fere usque ad

* Vellej. Paterc. libr. hist. 2.

ad Nervæ Trajanive ætatem in Romanorum gratia ac amicitia perstitisse, vimque & potentiam ex autoritate Romana participasse, armis interdum, sæpius pecunia adjutos. Exstincta demum Marobudi stirpe, externos homines ad Regnum fuisse admissos, à quibus offensi Romani Impp. arma corripuerint, cæsosque & dissipatos multis ac ingentibus cladibus Marcomanos, & ad paucitatem redegerint, & suos se intra fines continere coëgerint. Paucitate igitur sua, & Romani dominatus metu terrefactos Marcomanos, Vindorum, Vandalos ab aliis appellatos populos, ex Sarmatia, à Mæotide lacu ad quærendum novas sedes effusos, & propter Vistulam incertum lare oberrantes, in terras suas invitasse, ac in societatem fortunæque communionem admisisse. Ex hac discretorum gente & lingua populorum commixtione, factum esse ut sermo cultusque Suevicus, (idiotismum enim suum Suevos habuisse ex Tacito * cognoscimus, sed Germanico is, an Gallico veteri, propior fuerit ignoramus,) sensim apud Marcomanos obsoleverit, illatusque cum colonis novis Slavicus inoleverit. Cum vero gens Vandala, ut ex Iornan-

K de,

* *de morib. German.*

de * & Procopio discimus, vexatis prius bello persæpe, ut quique proximi erant, Germanis, de Constantini Imp. assensu, meliorum sedium appetentia, ex Vistulæ ac Baltici maris ora profectionem in Pannoniam decrevisset, conjunxisse cum ipsis studia permultam ex Marcomanicarum terrarum, inprimis vero earum, quæ ad utramque Albis Oderæque ripam sunt, incolis, voluntariam cognati generis juventutem, ac vacuis, plerisque in locis, derelictis suis sedibus, Vandalorum ducum auspiciis, cum uxoribus & liberis esse sequutam. Exhaustam igitur hac ratione hominibus quoque, ac cultoribus magna sui parte destitutam Bojemiam, silvis horrere cœpisse, ac feris magis quam viris domicilium præbuisse.

III. Et hi priscis temporibus fuerunt Bojemiarum incolæ, à quibus habitatam olim eam fuisse accepimus: de posterioris temporis colonis, deque iis, qui hætenus eam incolere non desierunt, verba pauca, quam multa, facere, instituto nostro convenientius, & iis qui accuratam Martini Cromeri historici Poloni (:) ea de re disputationem, vel non ita pridem (ann. 1614. 1615.) emissas ex Academia Pragensi

** de rebus Geticis. (:) lib. I. cap. 14. 15. 16.*

genſi à Matthia Sudetino I.C. theſes, legunt, gratius fore judicamus. In eo ſane omnes conveniunt, homines, qui poſt Valentiniani Imp. & Attilæ Hunni tempora, vacuum & deſertam à Vindo-Suevis iſtam regionem, ex jure gentium primi occuparunt, ut ii quoque ſunt, qui hætenus eam inhabitant, gente ac lingua Slavos non Sclavos fuiſſe. Vnde vero, vel ex quo orbis angulo prodierint, non inter omnes perinde convenit. Complures ex Croatia, nonnulli ex Ruſſia huc commiſſe ajunt. * Venerunt autem, Czecho & fratre Lecho ducibus in Moraviam primum, incertum quam magna, ſed numerofa tamen, cum nobilitatis tum plebis ignobilis, multitudine: cumque eam linguæ ſuæ populo plenam offendiſſent, ac de Bojemiam incolentium Vindorum popularium ſuorum raritate edoſti eſſent, recta eo contendunt, diſque penatibus ſuis ad locum, ubi Vukava in Albim ingreditur, depoſitis, circa montem, qui hætenus *Rzjp*, hoc eſt collis, itemque *Zrzjt*, hoc eſt

K 2 ſpecula,

* *M. Petr. Codicillus ann. 278. MS. Anonym. 450. Bernard. Vapovius ann. 550. Martin. Cuthenus ann. 639. Dubrav. hiſt. Bojem. lib. 1. Hagecius in præmio ann. 644.*

specula, appellatur, sedem lari figendo delegerunt. Exterriti quidem advenarum novorum metu, priores sparsim per tuguria latitantes incolæ, primum se in familiares specus abdiderunt, sed cum ex sermonis cultusque cognatione, populares suos esse cognovissent, mutuo hospites salutarunt, hospitalibusque donis, lacte, caseo, carne, honorarunt, quin & post cognitam adventus causam, in perlustranda, quaqua versum regione, duces se eis obtulerunt. Ex eo factum, ut brevi omnis veteris & novi populi multitudo, contracta ex quotidiana conversatione amicitia ac familiaritate, in unam eandemque gentem coaluerit, & more Slavinis, libertatis contentissimè studiosis gentibus cæteris usitato, Czechii se ducis paternæ, magis quam herili gubernationi submiserit, quinetiam, ex ejus nomine, cognomentum Czechorum assumerit.

I V. Durat adhuc eadem, ut gens, ita & cognominatio: Qui etsi à Germanis lingua vernacula *Bohemen*, Latina Boëmi, vel Bohemi, Bojemive, vocentur, ipsi tamen Czechowe dici malunt, & à Slavice loquentibus omnibus, imo & ab Ungaris Græcisq; recentioribus, sic quoque appellantur * Bojemos vero, vel Bohe-

* *Bonfin. de Rep. Ung. passim.*

Bohemos quoties ipsi se vocant, respiciunt, non ad Bojos incolas illos regionis suæ priscos, * sed (quemadmodum Silvius (:)) id jam olim observavit) ad nativas Slavicæ linguæ voces *Boj*, quod pugnam, vel *Buh*, quod Deum, & *Muž*, quod virum significat; viros nempe esse se pugnaces & divinos innuere volentes. Sermo illorum à Russorum, Polonorum, Croatarum, Vinidorum, cæterarumque Slavici nominis gentium sermone, dialecto saltem differt: qui quia elegans, copiosus, suavis, grandis est, & ad quarumvis materiarum expositionem satis commodus, (?) majores nostri in eo orando, perpoliendo, augendo, & ad posteritatem propagando, præcipue ac feliciter elaborarunt, imo ne neglectui haberetur, legibus caverunt. (!) Verum quam ii in eo excolendo, ac in nativa puritate conservando accurati fuerunt; tam ætas hæc degener, in scordando, inquinando, attenuando, & oblivione

K 3 \ æterna

* *Laen. Chalcondylas, hist. rer. Turcicar. lib. 2. (:)* *histor. Bojem. cap. 3. (?) M. Daniel præfat. in Silvam quadring.* (!) *Ius provinc. B. 32. Municipale, B. 8. Comitia an. 1615. M. Ioh. Huf. Exages. in Decalog. cap. 40.*

156 R E I P V B L I C A E
 æterna damnando est impudens: Etenim
 quam nec in vitio ponunt pleriq; omnes,
 nec indecorum esse putant, materna in
 lingua passim ridicule *σολοικίζειν*, tam
 decorum ac festivum esse somniant, ad
 populum Bojemicum effusissime *βαρ-
 βαρίζειν*. Rusticum opinione illorum
 est os pariter & calamus omnis, qui non
 peregrini idiotismi subinde coacervatis
 centonibus ad fastidium exuberet. Coër-
 cendis *Θρασύγλωττοις* & *φιλοσόλοι-
 κοις* istis, non uno me hercle Valla ha-
 beremus nunc Bojemai opus & Linacro.
 Sed hæc *παρίεργος*: præstat mores no-
 stros enarrare.

V. Et vitis gens nostra urgetur, &
 virtutibus excellit. Vix enim quisquam
 credat, aliquam hominum multitudi-
 nem reperiri, in qua omnes, vel pror-
 sus sint mali vel prorsus boni; quique
 omnes pariter mereantur vel commen-
 dari vel vituperari. Notarunt in Boje-
 mis vitia historici varii varia. Imp. Fri-
 der. L. feritatem, (a) Frisingensis, (b)
 Helmoldus, (c) Silvius, (d) Bartolinus (e)
 rapa-

- (a) Goldast. *Tom. Const. III. pag. 362.*
 (b) Otto Fris. *de gest. Frid. I. l. I. c. 16.*
 (c) *Helmol. Chr. Slav. l. I. c. I.* (d) *Æn.*
Silv. Hist. Boj. c. 1. (e) *Ricard. Bartol.*
Auftriad. lib. 8.

rapacitatem in bellis, & truculentiam, Thurocius (f) furorem, Bonfinius (g) inedia, sitis, sudoris, ac squaloris castrensis impatientiam, Chronici, quod Aulæ regiæ vocatur, Anonymus author, (h) novitatis appetentiam, ac in vestibus capillarique cultu, versatile ingenium, bibacitatem vero plerique omnes. Cromerus (i) gentem gloriosam, Hassensteinius Baro(k) semper belli, quam pacis avidiorem, vocat. Quæ vitia, si quidem jam tum melioribus adhuc seculis illis, tam adulta fuerunt, quid de his quæ, sequiori hoc & plusquam dissoluto ævo, haud parva incrementa acceperunt, scripturos, si reviviscerent, existimamus censores illos non omnino iniquos? Nihil tamen interea vetat, quo minus sentiamus, magistras vitiorum istorum nobis fuisse gentes illas ipsas, ex quibus viri, à quibus sic sumus notati, originem habuerunt. Homines Germani, inquietos, seditiososque natura, & (quod convitium impu-

K 4

dens

(f) *Ioh. Thuroc. Chron. Vng. part. 2. cap. 63.* (g) *Anton. Bonfin. Decad. 4. lib. 12.* (h) *Chron. Aut. reg. part. 2. cap. 23.* (i) *Mart. Crom. Polon. Hist. lib. 9.* (k) *Barthol. Hassenst. epist. ad Vladisl. Regem.*

dens est) Regum proditores ac interfectores esse blaterant. Bebelius (l) convitiator malevolus, Apostatas nos vocat, gentemque rebellem, nec veretur concitandis in excidium nostrum principibus Germanis, classicum canere. Virtutes vero commendatæ, in Bojemis sunt, ab Helmoldo (m) hospitalitas, ac in bellicis congressibus fortitudo, à Dubravio (n) magnanimitas & virium fiducia, à Silvio (o) pactorum conventorum tenax observantia. Bonfinio (o) sunt genus hominum Martiale & natum ultro ad bellum. Dissimulari sane neutiquam potest, vel plura in nobis, vel certe tam multa, quæ reprehendar, reperturum, veterem Satyricum nostratem Nithardum, quam multa, quæ laudaret, reperit Bojemix & procerum nostrorum encomiastes Hieronimus Balbus, I. C. poëtaque Italus, si reditum in vitam utrique farum vellet concedere. Sicut enim falsus poëta is non est, qui (p)

..- Ser-

-
- (l) *Heinr. Bebel. Hecatoësticho de vict. Max. cont. Bohem.* (m) *Helmol. Chron. Slav. lib. 1. cap. 1. 83.* (n) *Histor. Bojem. lib. 1.* (o) *Histor. Bojem. cap. 1.* (p) *Decad. 2. lib. 6. Item. Decad. 4. lib. 2. 5. 6.*

„ ——— *Servant inquit sua pect̃a Bohemi, Et,*

„ ——— *Truces gens haud spernenda Bohemi: ita nec*

ineptus ille fuit, vel pictor, qui depictis in vestibus habitu patrio cujusque gentis viri & fœminæ imaginibus, Bojemum solum ferrur nudum, panni fascem ad pedes habentem, finxisse & dixisse, relinquere ab se ipsi liberum, ut, cum cultu identidem alio atque alio gaudeat, pro arbitrio se, ac prout velit, ipse convestiat; (q) vel Censor, qui proverbium in nos evibravit,

„ *Eosdem habet cum simia*

„ *Mores ferox Boemia,*

„ *Quæ facta viderit facit*

„ *Cultusque priscos abjicit.*

VI. Ipsi mihi si sit, quod sentio, dicendum, dixerim, Bojemum præter vitia jam enumerata virtutesque, esse, ut plurimum, rerum peregrinarum confectatorem & admiratorem, patriarum vero & domi nascentium fastidiosum æstimatorum ac contemptorem, fortunæ cum adversæ tum secundæ, habere socios quam plurimos gestientem, disciplinæ severioris impatientem, dum hilarus est tractabilem, dum mæret sto-

K § macho-

(q) *Hagencus ad ann. 1367.*

machosum, dum esurit, non cantillan-
tem, (quod Germanus habet in more)
sed indignantem, non tam ingenio judi-
cioque quam industria destitutum, in
inimicitiiis tum suscipiendis tum depo-
nendis tardiusculum, (r) bello primum
quasi indocilem, postmodum perquam
habilem & impavidum, inter gentes
ἐπερογλώτῃς Gallis, Britannis, Italis,
Vngaris, quam cæteris, sociabiliorē:
Polonos vero fratrum loco habentem,
ut ὁμογλώτῃς. Quæ sane si dixero,
de Bojemiarum incolis, tum mori-
bus, verba me satis multa fecisse non
dubitavero.

C A P. V.

De Regimine Politico in Bojemia.

I. **R**erum pub. administranda-
rum genera, & diligenter à
politicis sunt explicata, &
vulgojam dudum nota. Bojemi tempore
omni, quo usu semel captam, possessam-
que hætenus regionē incoluerunt, unius
sere, temperato tamen, & quodammo-
do cum optimacibus terræ diviso impè-
rio,

(r) Hæc. in ann. 1407.

rio, voluerunt gubernari, nisi quod post morte abruptum principum regimen, ter forte vel quater, incertus aliquandiu, & quasi arbitrarius, aut timocraticus fuit inter ipsos reipub. status. Vnius autem illius, qui reipub. Bojemiam gessit dignitas, cum tempore variavit. Non enim à principio tanta, quanta nunc est, fuit. Quibusdam quasi gradibus ad hoc culmen ascendit.

II. Populus, qui primus, ut diximus, cum Czecho, Bojemiam colere coepit, & gentem nostram condidit, erant homines probitatis admirandæ, fideles inter se ac concordes continentesque: nemo qui alteri noceret, vel injuriam faceret,* nemo qui, *hoc meum est*, dicere sciret, fuit; ὁμοσύνῃ, & ὁμόνοια, quoad fieri potuit, erant, in commune satagebant, quicquid habebant, nostrum vocabant. (:). Aequo igitur jure, ac sine superciliosa dominatus ambitione, vitam agebant. Vel nihil, vel modicum erat de quo certarent, aut in factiones discederent. Alebat præterea mutuam inter illos concordiam, quod externis nationibus, quæ aut lingua, aut moribus essent discordes, nullis adhuc immixti, scē gentē

* *Cosmas Chr. l. 1. Chr. Boleslav. c. 2. (:). Ioh. Duxavina hist. Boj. lib. 1.*

gente & sermone, & institutis pares, Bojemiam inhabitabant, in eaque societate & inter se conjunctione, quam inter similes natura conciliare solet, magno cum consensu acquiescebant. * Vnde factum est ut Czechii monitoris ac rerum moderatoris, velut quadam patria autoritate contenti, magistratu alio, qui potestate vel jurisdictione aliqua eminentiore multitudini praeesset, neutiquam haberent opus. Quamdiu igitur Czechus in vivis fuit, oeconomicus, ut ita loquar, fuit in repub. Bojema, magis quam regius principatus.

III. Czecho mortuo, perstitit aliquandiu populus Bojemus in beata illa ac turbarum nescia simplicitate, concordia, & æquabili societate; Rex ipse sibi quisque fuit. Posteaquam vero cæperunt homines peregrini commerciorum causa ex Moravia, Norico, & Pannonia in Bojemiam commeari, & alii agrestem populi vitam fastidire, alii communem agrorum & nonnullarum aliarum rerum usum irridere, alii furto rapinae tranquillitatem publicam turbare, tum misceri cuncta insolitis concionibus, turbulentis catibus, & rixosis contentionibus. Cumque nemo esset, quem revere-

recre-

* *Ioh. Dabravini Hist. Boj. lib. 1.*

rerentur mali, implorarent vindicem boni, quique auctoritate sua vulneribus reipub. posset mederi, defatigata victaque tandem malis tam pertinacibus multitudo omnis, cladi internecinae antevertere constituit, & ad reparandum, via à Czecho jam pridem commonstrata, reipub. statum, animum rursus convertit. Mature itaque capto consilio, placuit unum aliquem virtute præstantem, bonum, justum, ac multitudini maxime gratum, ex sua gente virum, Czecho surrogare, auctaque pro temporum ratione aliquantum ipsius dignitate & potestate, rerum ipsi summam committere. Publico igitur conventu & cōcordibus populi suffragiis, in oculis Supani & Turesci fratrum, qui sanguine Czechum attingebant, deferabatur regimen ad Crocum, tum quidem adhuc juvenem, sed qui Czecho seni quondam, ob egregias animi dotes carus, & multitudini ob divinationis auguriorumq; scientiam singularem, inprimis acceptus habebatur. Accepit autem à populo reipub. administrandæ potestatem Crocus, non ut princeps, qui ex arbitrio suo imperaret, sed ut Prætor, qui ex æquo & bono jus diceret. * Nondum enim ullæ exstabant scriptæ

scriptæ leges, sed id vim legis habebat, quod consuetudine moribusque populi esset approbatum. Et quia novi subinde gravesque emergebant casus, quibus decidendis nec consuetudo quicquam tum adhuc suggererebat, nec unius iudicium suffecturū videbatur, addere quoque Croco placuit ex optimatibus quasi Senatores aliquot, rerum usu & experientia præstantes, qui lites cognoscenti ipsi pro tribunali assiderent, & quoties res difficilior occurrisset, capita cum eo conferrent. Atque hic secundus jam fuit crescentis in Bojemia majestatis gradus.

IV. Administravit ergo Prætoria ista ac νόμων δημοκρατικῇ authoritate remp. populi sui Crocus ille, ejusque, cognominis patri filius, & neptis Libussa, alius post alium, tantisper dum accepta à patribus morum simplicitas, frugalitas, sagtagendique in commune diligentia, in usu ac observantia fuit: cum vero commodum privatum publico anteponere, & habendi amore prius ignoto ardere didicissent in populo plerique, tum lites ex litibus feri, ac deferri antehac solitus honos & obsequium magistratui dnegari, adeoq; moderatum hoc ac lene regimen à potentioribus despiciatui haberi, ab infirmioribus vero injuriis, quas patiebātur, remedium non invenientibus, princeps

princeps qui νόρος ἐπὶ ἀδικεῖντος ha-
beret, & potentia esset instructior, opta-
ri cæpit. Æschyl. εἰδὲν ὄφελος πολι-
τείας μὴ ἐχέσης νόρος ἐπὶ ἀδικεῖντος.
Rebus novandis non ultimam quoque
causam objiciebat imperium muliebre,
quod permulti, ut viris indignum, pu-
dendum, gentiumque cæterarum mori-
bus improbatum, perosi, ferri diutius
nec debere, nec absque dedecore posse,
vociferabantur.* Corrigendum itaque
errorem, & Libussa viragini, quam non
bene consulti rebus præfecissent, pote-
statem abrogandam, virumque qui pu-
blico omnium consensu principatu di-
gnus videretur, translata in ipsum uxo-
ria dignitate, matrimonio ipsi iungen-
dum. Hoc Libussa comperto, metuens
ne viro forte, quem noller, nubere coge-
retur, conventum indicit, & concione
advocata, pro se, suisque gestæ reipub.
rationibus, oratione jam ad gravitatem
composita, jam apologis temperata, ver-
ba diligenter facit, si forte multitudinem
adhuc tum fluctuantē ab incæpto aver-
tere, & dignitatem præsentem suam,
statumque, cum bona universorum gra-
tia prorogare posset. Verum cum sur-
dis fabulam narrari animadverteret, ora-
re in-

* Hagedius ad ann. 715. 720.

re institit, ut ultro vellent rem eam suæ fidei curæq; committere, & virum, qui Bojemix cum imperio præfesset, quemque ipsa maritum habere dedignari non posset, Diis potius, (vates enim fuit, fortilega, & fatidica) quam hominibus authoribus creare. Cum autem consilium assensu comprobassent, eique populo principis, sibi vero mariti legendi, potestatem fecissent, postridie omnes ad audiendum oraculum, quod Dii per nocturna sacrificia facti propitii, de principe futuro ediderint, reverti jubet. Reversis postridie ad horam omnibus, & Deorum responsum à Libussa efflagitantibus, progressa illa cum puellis in medium: *Quod bonum faustumque, & felix sit, inquit, viri Bojemi, maritum mihi Dii, vobis principem, dant virum indigenam, Przemyssum nomine. Legatos igitur astutum deligite, qui illum adeant, principemque consalutatum in arcem Wysshradum deducant. Deliguntur ergo decem ex omni numero primores, Libussæque sistuntur, cognituri, quo loco quærendus esset Przemyssus. His illa: Candidus hic, inquit, asturco meus, vobis viam præbit, & principem vestrum, ad ejus genna provolutus, indicabit; hunc vos sequimini. His dictis, & data legatis, qua Przemyssum induc-*

induerent, veste pretiosa, equum dimittit.

V. Faciunt iussa illi, & equi ad Aquilones cursum movētis vestigia premunt. Qua iter habuerint, vici ad Bilinam amnem à veteribus exstructi ostendunt. *Brozanky, Hlinany, Rzehlovice*, ab equi hujus effectis, videlicet, vadatione seu mersatione, in limo volutatione, & hinnitu, dicti. Appropinquans tandem Stadicio vico equus, de via deflectit, & ad virum, vervaſtum quoddam bubus duobus proscindentem, propius accedit, poplitesque ei ac cervicem, quasi venerabundus, submittit. Quo legati viso, accedunt & ipsi, viroque, post reverenter habitum honorem, unde, à quo, & quid veniant, exponunt. Is cognita adventus causa ad præstigias quasdam (vates enim & ipse ac divinandi sciens fuit) confugit; iis demum fine postmodum facto, ad legatos conversus: *Cedamus inquit, pareamusque numini, ab aratro nos ad solium principale vocanti: Libussam, natam loco illustri puellam, fortunatis hymenais nobis jungemus, consentientibusque populi universi votis datos imperii Bojemici fasces viriliter capeſsemus.* Læti hoc responso legati, vestem, quam à Libussa acceperant, confestim promunt, indutumque ea principem

L equo

eque imponunt, & ut in Wyſſehradum arcem pergere cum ipsis velit, orant. Impetrant quod orant, Wyſſehradoque tandem propinquant Lybuſſam cum omni gynæceo; & effuſos in occurſum principis procereſ populique turbam ingentem obviam cernunt. Exceptus igitur feſtis acclamationibus Przemyſlus, in arcem introducit, & Lybuſſa ſolenni ritu in uxorem ducta, non modo; ut deceſſores, iudex, rector, protector, verum & princeps ac dominus, (*ann. 712.*) ab omnibus ſalutatur; atque ut ne qua in principum inaugurationibus ſolita adhiberi pompa, prætermiſſa videretur, dignitatis inſignia (in hiſ erant Czechi veteris ſella, veſtis talaris, mitra ſci- pioque,) pro more accepit.

VI. Rerum hoc modo potitus apud Bojemos Przemyſlus, magiſtratum, uxoris æque ac ſuo arbitrio geſſit, Bojemos, gentem feroculam, frænos pati, ac dicto audientes eſſe coëgit, legibus ab ſe poſitis, (quarum pleræque nec hodie obſoleverunt) conſtrinxit, & ut verbo uno dicamus, quid more patrisfamilias, ævo priore uſitata adminiſtrandæ reipub. procuratio, à recens inveſto dominatu deſpotico diſtaret, ſero intelligere docuit. Vnde videmus, tertium hunc fuiſſe altius connitentiſ inter Bojemos principum

pum majestatis gradum. At vero utut consortis in imperio præter uxorem impatiens fuit, nec potestatem suam ullis cancellis circumscribi tulit Przemyslus, cum tamen mortem Lybussa obisset, & ipse jam quoq; ætate vergeret, tum Wasta duce excitati muliebres motus diuturni, tum aliis etiam de causis sæcunda turbarum seges, fecit ei regimen ferendo difficile, ac valde onerosum. Advocatis igitur in consilium nobilioribus, quos jam tum quoque homines nostri *Zemany* & *Wladyky* vocabant, (a) delectos communibus omnium suffragiis, paucos aliquot locupletiores in societatem oneris adscivit, ita tamen, ut arduis saltem ac difficilioribus in rebus consilio ipsorum & opera uteretur, non ut dignitatem cum ipsis suam communicaret. Vocavit autem illos *Lopoty*, à curarum anxietate, quos ætas posterior *Urzedniky Zemské*, cognominare maluit. Latinis, procures, primores, optimates, solent dici. Horum de numero erant Dolislaus, Ctiradus, Milausius, Hynchuvogius, Vurssus, & alii, quorum nomina ignorantur.

V I L. Gubernabatur porro, constanter in hoc splendoris fastigio consistent-

L 2

te,

(a) Hagecius ad an. 720. & 1072.

re, Przemyſli auspiciis introducto dominatu isto despotico, resp. Bojemorum ab invicem succedentibus Przemyſli & Libuſſæ nepotibus pluſquam trecentos & ſexaginta annos continuos, ad id videlicet uſque tempus, quo manus quadringentis marcis perunctus, Germanorum Imp. Cæſ. Henricus ejus nominis IV. Herbipoli, vel Moguntia, ut perhibent alii, principum Imperii conventum agens, (ann. 1082. vel (ut quidam volunt) 1072.) Coſmas (b. Wraſiſlao Duci, Brzetiſlai Pugnacis filio, dignitatem auxit, & corona capiti impoſita, regem ex Duce creavit. Quartus ergo hic fuit amplificatæ ſummo apud Bojemos magiſtratui majestatis gradus, in quo illa, (niſi quod poſt Wraſiſlai Wenceſlai IV. Albertique Regg. obitus, interrupta quodammodo fuit) ſextum jam ſeculum numerans, hodieque conſiſtit. Non diſputamus jam, illata in Bojemiam dignitate illa regia, & eam conſequuta Wraſiſlai Regis multo quam unquam frequentiore, cum principibus Germanis converſatione, aulaeque imperialis conſectatione, melior ſit an deterior facta provinciæ & incolarum conditio: Principi illa forſan honorificentior, quam reipub. utilior;

(b) *Miehev. lib. 3. cap. 4.*

lior; vel, qua liber ac juris sui Simon in infidias Germanicas pelliceretur, Delila quædam dolosa fuisse videri potest. Suspiciari certe nihil prohibet, arripuisse inde Germanos captatam diu occasionem arrogandæ Imperatoribus suis in Bojemiam supremæ potestatis, & spargendæ in vulgus opinionis, principes qui non regalia, quæ vocant, de manu Imp. accepissent, rebus in Boemia legitime præesse non posse.

VIII. Quam latè vero vel olim patuerit, vel hodie pateat despotica illa regnantis apud Boemos principis potestas, cum ex hinc inde collectis monumentis, quorum gestarum in nostra gente rerum descriptores meminerunt, tum imprimis ex legum regni fundamentalium sanctionibus cognoscitur. Constat enim ab ipso etiam Przemyſlo, leges quibus Nezamyſlus filius posteaquam ad reip. clavum pervenisset, populum gubernare jubebatur, esse latas, rebusque id tandem exigentibus, à provinciæ optimatibus, de principum assensu paulatim cumulatas, ac consuetudine observantiaque diuturna usque adeo confirmatas, ut corpus reipub. universum iis velut basi fundamentoque solido innixum, hætenus in statu suo steterit inconcussum, nec ullus princeps novus, priusquam in eas solenni

inauguratione, majorum more jurasset, aditum ad gubernacula habere potuerit. Illæ etiamnum, sicut principibus, ad tuendam dignitatis majestatem, continendumq; in officio populum serviunt, ita populo adversus principum tyrannidem iniquitatemque omnem, præsidio sunt. Permulta sane principibus in moderanda ex arbitrio repub. illæ largiuntur, sed nonnulla populo quoque, vel soli vindicant, vel cum principe communicant. Quæ quid vetent, quid sanciant, si plenius cognoscere quis velit, cum nos, ad repetitum ex vetustate & usu magistro constitutionum provincialium codicem, ablegamus.

IX. Vetantur illarum autoritate Reges (*ar. 2. 17. 19.*) à regno quicquam abalienare pignorisve dare, (*ar. 3.*) libertati regni legibusve, ullo modo obrogare; (*ar. 9.*) præter Barones, Equites, Civitates, plures in Regnum Ordines invehere; (*ar. 13. 28.*) vassallos de feudis Majoribus alibi quam in arce Pragensi, vel, ut minimum, intra Bojemæ fines, investire; feuda item ipsa & clientelas, quæ ultra regni limites sunt sitæ, vendere, alienare, aut ab oneribus consuetis quoquomodo liberare, (*ar. 20.*) nuntios, sive de inferendis, sive de expungendis rebus quæ reipub, sint, ad tabularii

bularii custodes ordinare; (*ar. 22. l. 23.*) patrocinio, publicave fide sua iudicii provincialis jurisdictioni, vel potestati hæreditarii domini, quenquam eximere; (*ar. 27.*) alienigenas ad arcium præfecturas vel publicas functiones ullas admoveere; (*ar. 29.*) præter morem priscum, jura, & libertatem, militiam incolis imperare; (*ar. 23. l. 5.*) in jus vocati iudicium defugere, & si qua sunt similia. Contra vero habent Reges ex eadem provincialium constitutionum auctoritate (*ar. 3.*) soli, plenum jus ac potestatem statuendi, quod velint, de rebus quibuscvis, quæ tum conservando, tum illustrando splendori majestatis regio, honesteque augendis reipub. commodis conferant, nec ab institutis moreque recepto dissideant: Ideoque (*ar. 4.*) comitia illi conventusque Ordinum soli indicunt; (*ar. 12. 14. 15. 16. 19. l. 42. n. 1.*) nundinarum mercatumque, condendorum privatim testamentorum, & metallifodinarum jura, vectigalia, portoria; nobilitatis insignia; urbium arciumque tum ædificandarum munientiarumve, tum demoliendarum facultatem; redemptionem pignori creditoribus regis datorum bonorum; clientelas item post defunctos absque hærede possessoribus ad fiscum devolutas; ut & bona

quomodolibet à *Nobis* five vacantia, multasque, quibus volunt conferunt & largiuntur; (*ar. 37.*) incolas, qui regis & reip. hostibus militant à militia avocant, eosdemque nisi paruerint condemnant; (*ar. 2. 11.*) cœnobiorum monasteriorumq; bona pro libitu vel distrahunt vel oppignorant; (*ar. 5. 10. 11.*) perduelles, hostesque reipub. professos, purgandi causa Senatum postulantes, data ad tempus fide publica securos præstant; (*ar. W. 2.*) eruti ex fodinis auri argenteque canonem ac emolumenta sibi vendicant, & nonnulla id genus alia, voluntate imperioque absoluto moderantur.

- X. In cæteris vero limitata, vel cum optimatibus quodammodo divisa est ipsorum potestas & administratio. Leges enim de quibus loquimur, non parvis in rebus eandem esse volunt amplissimi Senatus & Regum in Bojemia libertatem, jus, & potestatem, permittuntque nominatim actoris arbitrio, utrum coram dicasterio regni majore, an coram Rege ipso velit cū adversario experiri; (*ar. 6.*) de capite & existimatione, (*ar. 22. X. 12.*) de injuriis, (*ar. O. 43.*) de falsi crimine, (*ar. 32.*) de religionis approbatae turbationibus, (*ar. L. 40. S. 5.*) de vi privata, (*ar. O. 6. 7.*) de relucendis pignori-
bus regis; (*ar. R. 21.*) sumenda de

noto.

notorie maleficis ac sceleratis vindictæ arma, æque regni Senatoribus ac Regibus in manus dant; sicut Reges, ita & Senatores jubent, (*ar. I. 45. 54. 62.*) pupillis tutores vel ætatis veniam, si opus sit, dare, eorumque, ut & furiosorum, commodis invigilare, & ne qua expilandis, dilapidandis, distrahendisve ipsorum hæreditaribus fraus iis à tutoribus vel curatoribus fiat, obicem ponere; (*ar. F. 15.*) si quibus transfundendorum ex tabulario de initis contractibus apographorum, (*ar. L. 48.*) quoties constituendorum ad lites procuratorum generalium, sociis vel tutoribus; (*ar. I. 59.*) quoties contrahendorum ingratorum agnatis matrimoniorum, virginibus pupillis, facultas est concedenda; (*ar. K. 7.*) quoties sunt sororum innuptarum factæ cum fratribus de patrimonio transactiones confirmandæ; (*ar. K. 10.*) quoties fraternitatis sive consortii, & rerum communione jura conferenda, parem in his omnibus faciunt provincialis judicii majoris, & Regum jurisdictionem.

XI. Ut communis ergo est in his omnibus Senatui amplissimo cum Regibus, neque his magis quam illis *αὐθεντία* concessa decernendi ratio; ita ad Ordinum universorum, vel ad minimum ad Optimatum, primorumque volunta-

res & consilia, alligata est prorsus Regum voluntas, si quid novi (*ar. 5. B.2.11.*) in distribuendis, quæ terrestria vocamus, muneribus, (aulica enim & fiscalia, ut & minoris momenti ministeria quævis, Rex, ut vult, libere distribuit,) (*ar. Z. 4.*) in rogandis vel abrogandis legibus; (*ar. 17.*) in alienandis, transcribendis, vel pactionibus ullis adstringendis, insertis in corpus coronæ Bojemicæ ab Imp. Cæs. Carolo IV. opidis, arcibus, ditionibus, & provinciis; (*ar. 18.*) in facienda alienigenis emendatorum in regno bonorum soli potestate; (*ar. L. 6. 9. 10. 31. 32. 33.*) in coërcendis ulciscendisve publicis hostibus, & eorum fautoribus, vel quavis alia vi armata, in vindicandis ab exteris injuriam passis, ut & liberandis in captivitatem abductis regni incolis; (*ar. D. 49.*) in cogendis ad officium contumacibus jurisq; prævaricatoribus; (*ar. W. 8. 15.*) in statuendo cudendæ monetæ modo & pretio; (*ar. 10.*) in cooptando in numerum judicum alicujus tribunalis, Regio causarum patrono, (fiscalem alias vocant,) si quid, inquam, in his cæterisve majoris momenti negotiis Rex velit decernere novi, rem prius vel ad Ordines universos in comitiis, vel ad Optimates collegialiter, in consistorio suo referre;

sette , nec consilium ipsorum modo sed & assensum exquirere habet necesse.

XII. Hæc igitur est gubernandæ apud Bojemos meos reipub. ratio , hic magistratus summus, hæc principum, hæc populi universi majestas. Ritus porro commendandæ principibus reip. ac in ipsorum inaugurationibus adhiberi solitus, non uniusmodi semper fuit. Primis illis, ante & post Przemyslum , temporibus, cum Bojema gens adhuc à Christianorum sacris erat aliena, brevissimus is fuit & simplicissimus ; apud novitios Christianos , & ante quam reges regnarunt , aliquanto sane splendidior, sed non multum operosus ; post reges vero creatos, exemplo gentium aliarum evasit cum apparatu magnificentior, tum festivitate, stipulationibusque regum & populi mutuis, solennior. Prisci illi, ex gentilismo nostri majores , & qui prius quam Episcopa Pragæ fuit erecta , sub Christianis aliquot principibus vixerunt, habuerunt satis convocata ad Gezercam, subiectum Wysehrado fontem, omni populi multitudine, prolatisque in medium, Libusæ solio, & Przemyfli mitra ducali , ac pera agresti , cum factis querno robore calceis , duces novos , stipulata prius ab ipsis in gubernando patrii moris observantia, publice proclamare , in Libusæ
illud

illud solium collocare, peræque & calceorum agrestium intuitu, ad originis tenuioris cōsiderationem & modestiam commonefactis, mirram ducalem solennibus cum acclamationibus, veneratione, ac obsequiorum contestationibus, in caput imponere. * Claudebant *παρήμεραι* istam epulæ, communis lætitiæ testes. Cum vero Christiana religione gens esset imbuta, & Episcopatus à Boleslao Pio constitutus, adhiberi ad hanc celebritatem cœpit ipse etiam Episcopus, qui inaugurationis tempore, cum reipub. toti ac duci novo, felicia quæque precaretur, tum multitudini in peragendo majorum more, actu isto solenni, religione & pietate præiret.

XIII. Regibus tandem populo datis, eorumque coronatione ad Archiepiscopos devoluta, creverunt & pompa & ceremoniæ: coronæ, sceptri, pomi, gladii, lanceæ, unctionis usus invaluit, ministeria inter ecclesiasticos & politicos procures distributa. Quæ qua ratione ætate nostrâ, & à quibus expediri soleant, paulo plenius, quam ab aliis forte est factum, libet explicare. Ergo quoties de inaugurando rege consentiunt regni
Ordi-

* *Hæc. ad ann. 833. Dubrav. lib. hist. 2.*

Ordines , ad conditum diem , quem ab electione per novum regē acceptata , intra mensem sextum jubet denuntiari lex Carolina. Regalia, quæ vocant, seu regni *κειμήλια* ex Carolosteina arce à regni Optimatibus afferuntur , convocanturque in arcem Pragensem è regno præcipui omnes, ac ex unitis regno provinciis legati, ipsaque etiam numerosissima plebis turba confluit. Ad Sacrarium D. Wenceslai , in quo regni illa , pridie ejus diei Pragam allata, *κειμήλια* reconduntur, Carolosteinenses, uterque Burggravius & vasalli , die pariter & nocte in excubiis sunt. Supremus vero regni Curia-Magister , ædem D. Vito sacram , Comitium , regiamque & palatium, theatro interea, tapetibus, pannoque rubro, & cæteris, quæ tantæ festivitati opus sunt , splendidissime ac operosissime adornat. Vbi ad diem horamque in Comitium veniunt omnes , Burggravius Regni supremus, valvas comitii jubet aperiri, & rogat omnes, velintne, ut electus votis communibus Rex , publice ac majorum more ab se proclametur. Cumq; voce concordii assentiuntur Ordines universi , tum ille voce quantum potest sublata : *Supremo, inquit, omnipotentis DEI numini gratum, amplifi-*
cando

cando in nostra gente cultui ejus sincero accomodum, regnoque huic honorificum, utile, felixque & sanctum id sit. Ego Burggravius Pragensis supremus, ex officio meo, in nomine beatissima, sanctissima, ac individua Trinitatis, unius DEI nostri, Serenissi. principem N. in regem Bojemia electum, & acceptum esse pronuntio. Hoc audito multitudo omnis exclamat; Vivat, vivat, vivat, N. Bojemia Rex! & concilio dimisso, Ordines ex comitio in D. Venceslai sacrum, regalia visuri discedunt. Legati similiter provinciarum regno unitarum, & cum suæ quisque dignitatis insignibus, Canonici, Præpositi, Abbates, Holomucensis & Wratislaviensis Episcopi (quos duos jam olim Regis Assistentes vulgus appellavit,) ipseque adeo Archiepiscopus Pragensis, in templum veniunt, & loco quisque suo confident.

XIV. Quorum adventu ad sacrum D. Venceslai nuntiato, Burggravius procuresque ex Bojemis alii, numero frequentes, Regem in templum deducturi in regiam abeunt, & quamprimum Regis alloquendi potestas iis fit, venerabundi, honore prius ipsi habito, per Burggravium idiomate Bojemorum vernaculo, in hanc sententiam verba faciunt: *Hodie, Princeps Serenissi. tres inclyti hu-*
jus

jus regni Ordines, majorum laudabili more, secundum leges ac libertatem gentis, conventu publico, in supremo regni Dicastorio, Regem te Bojemia declararunt ac pronuntiarunt, precati ex animis universi, ut hanc Majestatis Tua in legitimum Bojemia Regem electionem atque acceptationem, faustam & felicem esse velit jubeatque DEUS. Quoniam vero inaugurationi Majestatis Tua, ac coronationi solenni, dies hac est constituta orant omnes qua par est veneratione, ut primum omnium, cum publica universorum, tum privata singulorum, Regni hujus incolarum, privilegia, immunitates, libertates, jura, & leges, vetustas, laudabiles consuetudines ac instituta, facto eam in rem diplomate singulari, rata habere ac confirmare, itemque festa Majestatis Tua inauguratione, de repub, ad legum normam gubernanda, decessorum Tuorum Bojemia regum exemplo, sacramentum sive juramentum regium præstare publice velis. Hæc cum dicta sunt diploma privilegiorum confirmatorium Burggravio tradit Rex, & quæ inaugurationis tempore decessores sui ex legum præscripto præstare essent soliti, se similiter sacramento interposito præstiturum, Ordinesq; omnes & singulos clementer habiturum, recipit. Itur igitur in metropolitanum D. Viti

tem-

templum. Eunt autem bini & bini, Civitatum Regiarum delegati, Minoris, Novæ, Majorisque Pragæ Senatores: hos sequuntur ex nobilitate equestris Ordo & Barones, quotquot in comitatu Regis illo reperiuntur. Divertunt vero ad destinatam in templo ordini quique suo per gulam. Optimates vero, & publicis regni muneribus insignes, procures in ædis sacræ vestibulo Regem, cum aulico comitatu suo, caduceatoribusque, & ensifero adventantem, excipiunt, & recta in D. Wenceslai sacrarium deducunt.

XV. In sacrario Rex exsutus veste sua à Supremo regni Camerario, trabea talari auro picta coloris phœnicei induitur. Interea dum Rex induitur, Archiepiscopus cum Episcopis, & Clero omni, ab altari magno, ad idem sacrarium, Regem prodeuntem ad erectum coram altari magno solum Regium deducturus, venit. Præstolante igitur pro foribus Clero, sacrarium referatur, & primi prodeunt hæreditariis in regno muneribus fungentes procures, post eosque cum regalibus Optimates, qui progressi, clero ad latus dextrum subsistunt. Archiepiscopus accedens propius, Regi in vestibulo stanti paucis benedicit, & mox inter tympanorum tubarumque sonos ingentes, Clerici primi Archiepiscopo ad altare magnum

magnum præeunt; sequuntur regni dapifer cum prægustatore, portantes uterque, ille deauratum, hic argento obductum panis libum; pocillator cum collega, portantes uterque plenum vino doliolum, ille deauratum, hic argento incrustatum; tertio loco inter Subcamerarium & Carolosteinensem Burggravium medius, incedit gerens sceptrum, regni Archi-Notarius; huic proximus it inter Archi-Cancellarium & Curiaë Iudicem Supremum medius, cum pomo auro Archi-Dicastes; quinto loco cinctus à latere dextro portante bacillum nigrum. Supremo regni Curiaë-Magistro, à sinistro vero coccineum capitium gestante regni Archi-Camerario, ingreditur gestans coronam Regni Bojemiaë Inter-rex seu Burggravius Pragensis supremus. Oprimatibus istis succedunt caduceatores & Marecalli, dexter provincialis cum gladio D. Wenceslai in vagina ex serico rubenti recondito, sinister vero aulicus cum gladio evaginato. Marecallis proximus ingreditur capite discooperto trabatus, inter Holomucensem & Warrislaviensem Episcopos medius, Rex, qui tandem consistentibus sibi ad dexteram, gestantibus Regalia proceribus, in genua ante solium regale provolutus, Archiepiscopum precantem audit. A precibus

M

his.

his erectus, ab iisdem episcopis, verba faciente Holomucensi, traditur Ahiepiscopo apud altare coronandus. Archiepiscopus acceptis & in altari collocatis regalibus, in genua cum toto circumstantium cætu procumbit, & Litaniam canitur.

XVI. Ea finita Optimates & Episcopi, Regem ab altari, ad solio Regio propinquum locum priorem reducunt, qui cum in genua, velut ante, subsidit, Archiepiscopus eum rogans: *Vis fidem sanctam inquit, à Catholicis viris Tibi traditam tenere, & iustis operibus observare?* Respondente; *Volo*: pergit ille, & : *Vis, inquit, regnum tibi à DEO concessum, secundum iustitiam patrum Tuorum regere & defendere?* Respondente; *Volo, & ope fretus divina, modis me id omnibus facturum promitto.* Missæ officium, quod vocant, à Musicis inchoatur, & Rex paulo post surgens, solium Regale conscendit, cinctum parte dextra ab Episcopo Holomuc. Burggravio, Curia-Magistro, & plerisque proceribus Bojemis, sinistra vero ab Episcopo VVratislaviensi, Archi-Camerario capitii gerulo, caduceatoribus, & Marecallis. Iamque recitato ex Epistola textu sacro, filetur prorsus, & Rex Burggravio comitatus, per Episcopos ad altare denique ducitur.

Hic

Hic ingenua procumbens Rex, Archiepiscopo librum Evangeliorum apertum tenente, & Burggravio verba præcunte, Bojemica lingua juramentum facit, * &:
Iuramus DEO, inquit, [matri Deiparæ, sanctisque omnibus,] in sacro hoc Evangelio, velle nos & debere, Baronibus, Equitibus, Nobilibusque, item Tragensibus, Civitatibusque reliquis, ac universa Communitati Regni Bohemie, Instituta, leges, privilegia, exemptiones, libertates & jura, adeoque vetustas, bonas, laudabilesque consuetudines, inviolatas servare, ab hoc eodem Regno Bohemie, nec abalienare quicquam, nec oppignorare, verum pro nostra virili id potius augere ac amplificare, & omne quod bonum honorificumque Regno illi sit facere: Ita nos (hæc dicturus, digitis manus dextræ duobus, Evangelii librum contingit,) *DEVS adjuvet, & sancti omnes.* Iurantibus Regis verba excipiunt Archiepiscopus & Episcopi illi ambo, orantes alius post alium ex formula. Absolutis præcationibus, nudatum ab advolutis lateri ejus dextro, regni ArchiCamerario & Cubiculariorum Decurione supremo, Regis lacertum dexterum, pectusque & scapulas, ungit oleo, latusque gladio D.

M 2 Wen-

* *Constit. Reg. ar. 2.*

Wenceslai præcingit, annulum digito manus dexteræ indit, sceptrum in dextram, pomum vero in sinistram tradit, preculas identidem miscens Archiepiscopus.

XVII. His ita pro more peractis, sedenti in solio Regi dexter assistens Burggravius, oratione ad proceres populumque Bojemix conversa contentissime, voce ter repetita rogat, &: *Vultis, inquit, vestro huic Regi subjici, obtemperare, fidelesque esse, & Regnum Majestatis sue, ope vestra ac opera firmum præstare: tum etiam præbetione vestrum ei coronando assensum?* Annuentibus & terna similiter responsione comprobantibus dicta universis, ad Regem convertitur, & venerabundus rogans: *Vine Rex clementissime, inquit, privilegia cuncta, libertates, immunitates, jura, leges, vetusta laudabilia instituta, & consuetudines cum publicas tum privatas, tribus regni hujus Ordinibus omnibus, fartas rectas servare, nec eas ulla ratione violare.* Rege, præstaturum ea omnia respondente, Archiepiscopus una cum duobus illis, quorum aliquoties meminimus, Episcopis & Burggravio, regio illo diademate caput Regis, precibus adhibitis, cingit. Episcopi porro secedenti pone altare, coronamque gestanti Regi, oleum quo ungebatur

gebatur abstergunt, vestemque convenienter aptant. Vnde cum is, Archiepiscopo preces ingeminante, reversus in solio confedit, Burggravius ad proceres, populumque omnem, in verba Regis juraturos, præfatur & ait: *Quandoquidem N. princeps serenissimus, legitime Rex est electus ac coronatus, in nomine D. O. M. ego Majestatem suam omnibus tribus Ordinibus, universo regni hujus populo, Regem Boemia pronuntio, esseque jubeo. Vultne igitur Majestati sue fideles esse, obtemperareque ac subjici? Velle, respondentibus, & singulis monitu ejusdem Burgravii digitos duos sursum erigentibus, primus ad Regem propius accedit, ac factus illi supplex, impositum capiti Regio diadema, digitis duobus contingit, & ut idem omnes, qui loco non prohibentur, cum veneratione præstent, commonefacit. Hymnus interea eucharisticus B.B. Ambrosii ac Augustini cantatur, & cum Optimates, tum quivis alii ex Baronum Equestriumque Ordine, quod Burggravium fecisse viderunt, supplices ac venerabundi pro se quisque faciunt, tacta vero digitis corona, Barones fere Regi à dextris, Equites à sinistris consistunt. Rex tandem procidentes in conspectu delectos aliquot, gladio D. Wenceslai in brachium sinistrum ter percutit, ac*

182. R E I P V B L I C A E
tir, ac militiæ auratæ Equites creat.

XVIII. Cantores porro & Archiepiscopus, hynno illo lætitiæ finito, pergunt in Missæ officio, cumque cantando ad Offertorium, quod vocant, perveniunt, consurgit Rex, & medius inter Episcopos, accepta ex dapiferi pocillatorisque hæreditarii manibus duo panis liba illa, & vini vascula, Archiepiscopo ad altare offert, tota arce Pragaque omni, campanarum pulsibus, & majorum æque ac minorum tormentorum fragoribus personante. Post hæc Pacis tesseram osculatur Rex, & mox corona ei caputioque, inter iterata campanarum ac tormentorum muralium tonitrua, per ArchiCancellarium admotis, sceptroque & pomo Archi-grammateo ac ArchiDicastæ in manus redditis, ad altare inter Episcopos medius accedit, Eucharistiamque, (Burggravio & Curia regni Archi-Magistro linteamen tenentibus) ex Archiepiscopi manu sumit. Quod dum fit, stantes propter solium hæreditarius regni à dextris, regius vero aulicus à sinistris, Marecalli, gladium uterque evaginatam mucrone ad terram defixo tenent, nec ante quam Rex ab altari surgit, attollunt. Reverso denique ab altari, & in genua procumbenti illi, benedicit conceptis verbis Archiepiscopus, & can-

campanæ jam tertium tota Praga pulsantur, machinæque grandiores, simul & minores disploduntur.

XIX. Sacris ad hunc modum finitis, Rex in ornatu regio, gestans regalia, eadem qua ingressus erat pompa ac comitatu, templo egreditur, & per panno constrata tabulata, palatiumque majus, in tabularium Regni, & mox in supremi Dicasterii conclave, ad epulas solennes concedit. Ab ipso vero templi vestibulo qua Rex ingreditur, usque ad Dicasterii limen, fusi recens aurei nummi & argentei, in turbam confertim stantem disperguntur; * In arca vero arcis, rubrum albumque vinum, plenis labris fluit, ac à turba promiscua hauritur. Tympana interim & tubæ, clangore sonoro, epulis Regalibus signum dant. Instructæ jam ante ponuntur apparatus exquisitissimo, mensæ duodecim, præter Regiam nempe seorsim loco paulo editiori stantem, pro singulis Regni Optimatibus singulæ; Baronibus ad mensæ Regiæ latus dextrum; Equestribus ad sinistrum. Ad suam quisque accumbit: Rex cum viris Principibus regumque exterorum legatis: Optimates cum invitatis ea de caus-

M 4 sa, fa-

* *Cosmas, & Hageci ad annos 1343. 1347. 1437. 1438. 1471. & passim.*

sa, familiaribus aulae potioribus, & amicis quisque suis. Mensae sub conopeio accumbenti coronato Regi, ministrant haereditarii dapifer, praegustator, pocillator, cum accitis eam in rem ex nobilitate permultis. Ad cubiculi vero regii custodiam, excubare toto illo coronationis die tenetur, ex Vladislai Regis instituto, nobilis stirpis Swaroviae natu maximus. Omnes denique absentes aequae, ac epulis Regiis praesentes, festis clamoribus ingeminant: *Vivat, vivat, vivat triumphatis reipub. hostibus, N. Boemiae Rex.* Mensis remotis, trabea Regi in tabulario Regni exsultur, Regaliaque ab eo Optimatibus recondenda traduntur. Sic Rege in regiam cum comitatu aulico, aliis vero huc & illuc in diversa euntibus, Optimates cum proceribus & regni primoribus regalia è vestigio in D. Wenceslai sacrum referunt, ibique tantisper dum post tertium quartumve diem in conditorio suo arcis Carolosteiniae reponantur, clientibus arcis illius, diurnis pariter & nocturnis vigiliis custodienda credunt.

XX. Atque haec aeo nostro usitata inaugurandorum Boemiae Regum est consuetudo, haec pompa, hic ritus, haec ceremonia: Quoniam vero regni querendi viae duae duntaxat sunt legitimae,
(viam

(viam armorum, quam quidam his addunt tertiam, tyrannorum potius quam Regum esse ducimus, nec arma, quæ ambitionis cupiditatē serviunt, iusta iudicamus) quoniam non aliæ, inquam, legitimæ sunt quærendi regni viæ, quam Electio populo non extorta, & Hæreditas ex sanguinis propinquitate nata, videtur prope necessarium interrogare, quæ via, quove, hæreditatis an electionis jure, ad principatus illud fastigium conscendant Bojemorum Reges novi; statuere autē hac de re non cuivis est promptum. Etenim ejus quæstio hæc est generis, ut de ea ex historiæ patriæ scriptoribus, & eorum plerumque, vel verbis alienis factæ recitatione, vel linguæ lubricitati imputandis fortasse, ac inconstantibus loquendi formulis, certi nihil possit concludi. Leges etiam regni fundamentales, privilegiaque, quin & optima legum interpretes consuetudo ipsa, ac observantia diuturna, in sensus contrarios trahi nuper cœpit. Cum enim Ferdinando Archiduci Austriæ, vivente adhuc, remque urgente Matthia rege, designato ac coronato (*ann.* 1617.) Bojemorum Regi, regnum post mortem Matthiæ, Bojemi, conventu cum unitarum regno provinciarum legatis frequentissimo, abrogassent, & Frideri-

M s cum

cum V. Electorem Palatinum (an. 1619.) regem creassent, acerrime longeque majoribus, quam unquam, contentionibus, de regni jure, deque dandorum Bojemis Regum rationibus, sicut armis, ita & calamis, certatum utrinque fuit. Ferdinandus princeps, ab Electoribus interea Romanorum Imp. creatus, & qui ab eo stant, contendunt Bojemiam esse regnum hæreditarium, & principes quotquot ei ad hoc usque ævum cum imperio præfuerunt, (unico via exorbitanti rebus imposito Georgio rege excepto) hæreditatis intuitu, fasces ejus apprehendisse. Ordines Bojemi contra constanter dicunt, & tantum non clamant, electione gentis liberæ, non hæreditate, dignitatem consequutis principibus se paruisse semper, diversumque sentientes, quicumque sunt, acceptæ à majoribus libertati suæ, vim manifestam facere queruntur. Gladius Ferdinandum fecit in hac causa superiorem; calamorum concertationes, approbatum à parte utraque judicem nondum videntur invenisse. Ut igitur in hac à togatis etiam agitata questione seu disceptatione, habeat unde rerum momenta promat ac ad vericubile aditum faciliorem inveniat posteritas, excerpta ex variorum, quæ inspicere est datum, dissertationibus variis,

tum

tum Imp. Cæs. Ferdinandi II. tum Bojemiarum Ordinum, producta in publicam tuendi juris sui argumenta, in thesi duntaxat, non in hypothefi (singularia enim quæ utrinque in controvertentium partium disputatione permulta occurrunt, ab instituto nostro videntur aliena) pro ingenii modulo nostri, recensebimus. Volumus enim ab omni id genus temeritate quam longissime abesse.

XXI. Allegatur ergo ab iis, qui Bojemios reges hæreditatis jure ad regnum pervenire volunt, cum consuetudo, & inde à Libuffæ ævo introducta, nec nisi semel interrupta, observantia; tum à supremo gentis magistratu eam in rem edita, ac legibus regni publicis expressa privilegia, gestarumque rerum testis historia. Servatum videlicet perpetuo fuisse propagato ex Przemyſlo & Libuffa generi hunc honorem, & primum duces, postea vero reges, ex solo illo, ſucceſſione ordinaria fuiſſe ad reipub. clavum aſſumptos, tantisper dum mares eſſent ſuperſtites. * Cum vero ſtirps maſcula in Wenceſlao III. defeciſſet, ideoque per morſum mortis Regum generatio fortis. Eſſet deviſta, fœminis ſanguinis ejusdem, habitum fuiſſe honorem eundem,

* *Ius hæredit. Ferd. fol. 18. 39. 44.*

dem, [:] ac primum Annam Henrici Carinthii, postea vero Elissam Iohannis Lucemburgici uxores, Wenceslai, cuius meminimus, sorores, ad sceptrum fuisse vocatas, earumque jure maritos ipsarum, esse in dotali regno rerum potitos. Elissæ sobolem regnasse ordine. Et cum Ladislaus rex, ejus ex Iohanne Lucemburgico abnepos, absque liberis decessisset, virilisque proles regia nulla existeret, adeoque post Ladislaum electus in seditione Georgius Rex, tandem similiter occubisset, reditum esse ad genuinū sanguinem regium, & Wladislao Ladislai ex sorore Elisabeta nepoti, regni diadema impositum; ab eo vero primū ad Ludovicū filium, & hoc sine prole è vivis exempto, ad Annam filium transmissum. Hujus porro Annæ, ex Ferdinando marito posteror, Maximilianum, Rudolphum, & Matthiam Imp. ordine sibi in hoc regno successisse, ac, eodem quo antecessores, hæreditatis jure, ad reipub. Bojemæ gubernacula conscendisse. Æquitatem igitur ipsam ac majorum morem sequutos Ordd. vidisse semper, quod (ut * & à Freder. III. Imp. aliquando monebantur) electione haud quaquam
opus

[:] *Chron. Aul. regia.* * *Silvius Hist. Bojem. cap. 58.*

opus sit, in iis quos natura Reges dedisset; ita ut inconcussa tot seculorum observantia, certissimo sit documento, rebellionē execranda contaminari illos omnes, qui majorum his moribus, vetustatisque venerandæ exemplis oblectari, simul etiam ausu nefando, Regibus pro arbitrio, ac per nudam electionem creandis, florentes, Albertinis pariter & Carolinis pactis veteribus subnixos, in Austriaca domo Bojemi sanguinis principes, ab hæreditariis regni Bojemici fascibus, quantum in ipsis, arcere neutrquam erubescunt.

XXII. Perpetuæ huic ac tam vetustæ observantiæ, (præteritis vetustissimis illis, Hostiviti nempe cum Mstibogie fratre concordatis, & testamētaria Brzetislai I. de principatu dispositione) ab iisdem hæreditarii juris patronis subjunguntur *secundò*, privilegii (ann. 1212.) à Friderico II. Imp. Bojemis olim dati declaratoria Imp. Cæs. Caroli IV. (ann. 1348.) Bulla Aurea, Rudolphi Imp. (ann. 1290.) privilegium Erfordianum; Wladislai Regis eo nomine secundi (ann. 1510.) dispositio, posterior Ferdinandi I. Regis (ann. 1545.) recognitio, pro directorioque liberis ab eo relictus codicillus; itemque optimatum, & quorumvis in magistratibus ministeriisve regis

regiis constitutorum, usu recepta iuramenta. Omnia hæc partim ab universo Bojemorum populo (ann. 1547.) comitiis calatis esse comprobati, (:) & Constitutionum provincialium Codici, pro publica indubitataque lege inserta, partim observantia quotidiana confirmata.

Caroli Cæsaris Bullam quod attinet, ea expresse determinari, *Electionem Regis Bojemia in casu duntaxat & eventus, quibus de genealogia, progenie, vel semine, aut prosapia regali Bojemia, masculus vel femella superstes legitimus nullus fuerit oriundas, ad Praelatos, Duces, Principes, Barones, Nobiles, & Communitatem regni præfati & pertinentiarum ejusdem, rite, juxte, & legitime pertinere.* Constare sibi Carolum hunc Imp. (ann. 1356.) etiam in Bulla Imperii Aurea Noribergensi, * ut qui reservans Imperatorib. de vacantibus in Imperio Electoribus secularibus provisionem, regnicolas Bojemos exceperit, & si quando nullis exstantibus regii sanguinis hæredibus Electoratum ejus regni vacare contingerit, provisionem *juxta continentiam concessorum Bojemis privilegiorum, & observatam consuetudinem* dnu-

(:) *Ius provinc. a. 1. * cap. 7. §. si vero.*

diuturnam, Ordinibus ipsis, non Imperatori, competere ostenderit. Sicut ergo in Electoribus secularibus cæteris, hæres proximus succedit jure hæreditario; ita & in Electoratu Bojemico, ac in regno ipso, quod ab Electoratu separari nequit, [:] proximum Regis defuncti hæredem, hæreditatis jure debere succedere: Et sicut proviso Imperatori in cæteris Electoribus secularibus, non nisi cum nullus est hæres, competit; ita Electionem Ordinibus in Boemia, non nisi cum regnum vacaverit, hoc est, cum nec mas, nec fœmella sanguinis regii superfuerit, concedi. Manifesti id esse juris, ampliusque etiam probari ex Rudolphi I. Imp. Attestatione, (?) quam de competente in Imperio Regibus Boemiæ Electoratus jure, Erphordix dedit. In ea ipsum quoties Regis facit mentionem, & quicquid in Imperio & Imperatorum electionibus, juris Regi tribuit, toties hæredem ipsius meminisse, iisdemque similiter tribuere. Neminem ergo nisi qui vel insaniat ipse, vel Imp. insaniisse somniet, hæreditariam Regum in Boemia successionem negare posse.

Wla-

[:] *Ius hered. Ferd. II. pag. 15. 16.*

(?) *Mel. Göldast. tomo Constit. II. pag. 86.*

Wladislai Regis de liberis suis (ann. 1510.) factam, sigillo regio munitam, nec illam obreptitiam, verum tam à Bojemis, quam ab Ungaris Ordinib. publice approbatam dispositionem hic quoque facere, qua testatur Rex, *Si contingerit Regem Ludovicum filium absque heredibus decedere, Annam filiam, Ludovici sororem, vi juris, exemptionum, & privilegiorum regni Boemia, legitimam Regni Boemia heredem futuram.*

Regis Ferdinandi I. Recognitionem posteriorem, sesquianno prius quam uxor ejus Anna regina, in vivis esse desisset, Ordinibus datam, ut. & ejusdem Regis liberis paulo post Annæ matris obitum directorii vice relictum Codicillum, cum his consonare, in quo utroque assleverat Rex, *post luctuosum Ludovici Regis in prælio absque heredibus interitum, Annam suam uxorem, utpote Ludovici Regis sororem germanam, & legitime natam hæredem, vigere libertatum, privilegiorum, & constitutionum Imp. Caroli IV. factæque à Wladislao Rege Dispositionis, veram quoque, ac ab Ordinibus agnitam & acceptam Regni Boemia esse heredem, atque Reginam, ideoque Regnum ipsum Boemia, quam diu supersunt, ex regio sanguine sive masculi, sive fœmina, non pertinere ad Electionem*

*tionem Statuum, sed cadere in superstiti-
tes regii sanguinis personas. Status pra-
terea ipsos recognovisse, quod Regnum id,
non per Electionem, sed per legitimam ha-
reditatem & successionem ad Annam Re-
ginam, tanquam hereditariam reginam
& dominam, transierit. Probari rem
hanc denique posse ex usitatis, cum à
Magistratibus inferioribus ac Ministris
quibusvis regiis, tum à Burggravio su-
premo, & arcium Pragensis Carolostei-
nianæque Præfectis, ex præscripto le-
gum provincialium præstari solitis, ju-
ramentorum formulis. * Iurare nempe
singulos illos, præter DEVM & Regem,
pariter Regis hæredibus; qui nequaquam
id alias facturi, vel Ordd. ipsi permissuri
essent, si quæri, non nasci, sibi reges sen-
tirent. Assensos autem esse his Regg. suo-
rum Constitutionibus, Attestationibus,
& ordinationibus Ordines Bojemos pu-
blice universos, elucescit plus quam satis
ex eo, quod earum etiam in ipso legum
regni Codice accurate meminerunt, [:]
profidentes expresse, eligendi Regis se
potestatem legitimam non ante habere,
quam cum Aurea Caroli Imp. Bylla, &
Regum, Wladislai Diplomate, Ferdi-*

N nandi-

* *Ius provinc. B. 3. 7. 8. [:] Ius pro-
vinc. A. 1. B. 20.*

nandique Recognitione, definitus casus inciderit. Accepisse in hanc sententiam privilegia Bojemorum etiam, tam Bavariz Ducem Maximilianum nuper, quam Poloniz Regem Jagellonem jam olim. Bavarum videlicet, cum attentatz recens Electionis Bojemicz acceptionem Friderico agnato * dissuaderet, prudenter monuisse, quod tamen *Ordd. Boj. suo modo habeant Reges eligendi potestatem; Electionem tamen istam esse quadamtenus, hereditariam, & ad haeres alligatam.* Jagellonem vero Bojemorum legatis, cum regnum hoc ei offerebant respondisse; [:] *Scire se, Bojemiano Wenceslai regnum, HAEREDITARIO IVRE ad Sigismundum fratrem pertinere.*

XXIII. Gestarum praeterea hac in gente rerum scriptores plerosque omnes, esse similiter in hac sententia. Vbique enim, vel ex suo, vel ex populi sensu, in hac causa scribunt, semper haereditum, paternaeque haereditatis facere mentionem. Legi videlicet apud Cosmam (?) scriptorem non malum, *Esse justitiam Bojemorum ut semper inter Principes eorum major natu solus potiatur in principatu.*

* *Epist. Monaco. 24. Sept. 1619. data.*
[:] *Cromer. Polon. orig. lib. 18. (?) hist. Bojem. lib. 3. ad an. 1100. 1125.*

patu. Et, *Sobieslaum* (loquitur de *Sobieslao* seniore) jure hæreditario, in principatus solio elevatum fuisse avito. *Silvii* verba * similiter esse, quod; *Nezamyslus* *Przemyslo* morienti fuerit hæres dictus. *Hostivitus* *Neclami* principis majorem natu filium, hæredem à patre fuisse institutum. Legatos *Alberti Austrii* flexisse *Bojemos*, cum *Elisabetam* *Alberti* uxorem suaserunt non esse paternam hæreditate privandam, *Albertum* & uxoris, & suo jure, & soceri iudicio præferendum. *Reginæ* quoque legatos alios, rogasse ut ne *Bojemi* contra jus gentium, paternam hæreditatem pueri [*Ladislaui*] adimerent. Negasse *Fridericum* Imperatorem, orphanum, cuius tutelam gereret, hæreditatem se quoque pacto invasurum, *Ioh. Dubravii* [:] esse quoque stylum similem, ut qui scribat, *Wenceslaum* ætatis prærogativa, partes priores in successione principatus abstulisse, & inter ipsum *Wratislaum* & fratrem minorem, hæreditatem fuisse divisam. Propinquum morti *Brzetislaum* Pugnacem, decreto statuisse ut ex principum filius ne alius ad paternam regni successionem, nisi natu maximus pro-

N 2

vehe-

* *hist. Boj. cap. 9. 55. 57. 68. [:] hist. Boj. lib. 2. 7. 1. 17. 19. 28.*

ueheretur, ceteri fratres, sorte quisque sua contenti essent; Et quemadmodum parens inter filios hæreditatem distribuerat, sic partem à quoque suam ab ipso funere fuisse aditam. Ottacarum Regem, ex Cunigunde uxore superducta, Wenceslaum regni hæredem procreasse. Bojemos hærede regni amisso, Pragam in domum Episcopi, ad jus comitiorum coisse. Rudolpho Rege mortuo, ingenti rursus certamine comitia esse inita, & in his Iohannem Prasulem jus Anna, qua Henrico nupta fuit, ex legibus propugnasse, cum diceret, fratribus non exstantibus, primam sororibus in successionem regni causam esse, non quidem ut ipsa regnent, attamen marito regnum acquirere possint, si eum habuerint, quem aut pater, aut regnum illis dederit. Vota omnium & suffragia huc inclinasse, ut Ioh. Lucemburgensis Rex postularetur, hac conditione, si Elisabetham regni hæredem in matrimonium acciperet. Nuntium ex Ungaria advolasse nuntiantem, reginam Elisabetham enixam esse, & perinde regni Bojemie hæredem. Wencesl. Hagecum * denique præ omnibus his, rem istam crebrius inculcare. Ex permultis ipsius narrationibus hæc esse evidentiora cum ait :

* In Chron. Bojem.

ait: *Vogenum* (ann. 804.) à primoribus declaratum fuisse principem tanquam hæredem: *Drahomiram* (ann. 917.) vicariam reipub. administrationem ambientem fuisse in *Ordinum* conventu protestatam, quod nemo à *Bojemis* possit eligi princeps, filiis ipsius ex marito principe susceptis exstantibus; Ipsorum videlicet; esse in principatu successionem. Convocatos à *Friderico* (ann. 1178.) *Barones*, *Equitesque* ipsum statim tanquam *Vladislai Regis* & patris hæredem assumisse in *Dominum*. *Przemyslum* (ann. 1226.) habuisse id gratum ut *Venceslaus* filius esset suus in regno hæres: *Przemyslum* regis *Venceslai* filium, *Bohemix* hæredem (ann. 1254.) copias magnas conscripsisse: *Othonem Brand. Marchionem* (ann. 1279.) machinatum esse ut *Bohemi* universi deleverentur, & hæres quoque ipse *Venceslaus* interirët; *proceres vero Bohemos* ab eodem *Marchione*. (ann. 1280. & 1281.) ut hæredem dominumque ipsorum, quem in arcta custodia tenebat, regno redderet, efflagitasse, nec id prius, quam exsoluta pecunia grandi, impetrasse. *Venceslaum II. Regem* (ann. 1305.) cum vita finem erat facturus, filium *proceribus* commendasse, atque ut ei velut *Domino* suo hæreditario morem gererent, admonuisse. *Annam* & *Elisabetam*

betam eiusdem VVenceslai filias, in publicis regni comitiis (ann. 1306.) provocasse ad Bojemica privilegia, qua sancirent ut Regno Rex hæres, ubi per marem nequeat, saltem per fœminam optetur. Apud Imp. Henticum VII. (ann. 1310.) professos publice esse Bojemorum legatos, VVenceslaum seniore, cum moreretur, reliquisse regni hæredes VVenceslaum filium, & Annam Elisabetamque filias: hunc vero ipsum Wenceslaum, nec marem, nec fœminam hæredes reliquisse; Henricum Carinthium, iure uxoris hæredis regnum occupare. Pragenses Sigism. Imp. cum conventus (ann. 1419.) Brunæ Moravorum ageret, per legatos orasse, ut sua Maj. Caf. tanquam Dominus & hæres in regnum suum Boemia veniret; Vertente tamen anno, de ipso tametsi patris hærede ac fratris successore à finibus regni, in primis vero ab Urbe regum sede, penitus arcendo, nec pro domino unquam agnoscendo conspirasse. Sigismundum nihilominus (ann. 1420.) in arbitros consensisse, perque eos Pragensibus, siquidem sibi ut Domino hæreditario subijci vellent, gratiam obtulisse, & prætorum oblivionem sancire voluisse: Spretam tamen fuisse admirandam hanc Imperatoris lenitatem, & Pragenses in factum per primores Bojemos, de arcendo

cendo à sceptris Bojemicis hæreditario Rege ac domino, Decretum Czaflavianum, (ann. 1421.) consensisse. Commotum rei indignitate Imp. ad Ordines universos Czaflaviam scripsisse, & solenniter denūtiasse, *quod si pergant ipsum iniquis istis rationibus hæreditario suo regno Bojemix excludere, non sit injuriam tam enormem diutius neglecturus; Commentum enim esse, & ab omni ratione alienum, quod spargant hæreditatē suam & regnum proprium esse aliqua ab se infamia commaculatum. Reductos igitur (ann. 1422.) in viam fuisse regia denuntiatione hac ex nobilitate non paucos, & contra satagentes Coributi in regnū inaugurationi cives Pragenses, magna contentione decertasse, ac, propterea quod Regem jam ante haberent legitimū Wenceslai fratris successorem, Carolique patris hæredem, Sigismundum Imp. in Regis Rusi coronationem consentire noluisse. Sublato è vivis Alberto Rege, Reginam enixam fuisse filium patri posthumum Ladislaum. Hunc à Bojemis, & prius, & post, (ann. 1440. 1441. 1443. 1444. 1446. 1451. 1453.) quam fuit natus, votis concordibus compluries, ac cum Procopii Rabesteinii, tum Friderici Imp. judicio, *verum patris hæredem fuisse pronuntiatum. Cum Wladislaus Rex**

decessisset, Ludovicum filium, (an. 1518.)
 misso in Bojemiam Ioh. Zierotinio, po-
 stulasse ab Ordinibus, ut *tanquam Do-*
minus ipsorum hereditarius, & Rex Bo-
 hemiae coronatus, ad regnum admittere-
 tur. M. Danielelem Veleflavinum, * et si
 recentior, iudicio tamen & diligen-
 tia, scriptoribus illis vetustioribus nihilo
 inferiorem, id quoque agnoscere. Vo-
 care eum, ratione videlicet eadem, Eli-
 sabetam Sigismundi, & Annam Vladi-
 dislai, Regg. filias, *unicas regnorum Un-*
gariae Boemiaeque haeredes; qui scripto-
 res omnes, cum & terantur complurium
 manibus, & probentur à plerisque omni-
 bus, fieri non posse, ut tam concors, to-
 tiesque repetita ipsorum assertio, in du-
 bium merito possit vocari. Nihil obstare
 quod jactant cerebrosi quidam, frequen-
 tem scilicet, & in ipso legum Bojemica-
 rum Codice, & in his ipsis historiae pa-
 triae scriptoribus, occurrere usum vo-
 cum *Wolenj*, & *vvoliti krjzie* vel *krá-*
le. (:) Iis namque non nisi abusive si-
 gnificari, quod ipsi comminiscuntur,
Electionem, & *Eligere principem* vel *Re-*
gem; sed revera, quemadmodum in
 ceteris

* *Calend. histor. in Genealogia Caro-*
li IV. & Ferdin. I. (:) Ius hered.
Ferd. II. pag. 41.

cæteris hæreditariis regnis est usitatum, *Acceptationem seu assumptionem, & acceptare, seu assumere principem vel Regem.*

XXIV. Hæc autem sunt quæ à juris Regum Bojemorum hæreditarii, patronis produci, ut adamantina, observavimus, & ex verbosis dissertationibus, in narrationem breviorē contrācta, exponere volumus. Dabis jam nobis, amice Lector, veniam, si Minerva fortasse, quam res exigit, pinguiore, alterius quoque partis, & eorum, qui Reges Bojemis nasci negant, quique viros principes, liberis populi Bojemici suffragiis legi, ac ad reipub. gubernacula vocati contendunt, hac tempestate protrācta in lucem argumenta colligere, ac pro instituti ratione nostri, recensere tentaverimus. Provocant igitur etiam illi, ad vetustam consuetudinem & observantiam perpetuam, regni privilegia, observantia istius priscæ confirmatoria, non largitoria, Pontificum Romanorum, aliorumque principum exterorum iudicia, & historiam.* Consuetudine apud omnes Slavici nominis gentes usitata, & longa, per secula aliquot continuata observan-

N 5

servan-

* *Deductio causarum abrogata Ferdin. II. dignitatis Bojem. parte 1.*

servantia, ajunt (:) jus sibi id quæsisse Bojemos, ut, multo quam Australis mundi plagæ gentes, liberius viverent, nec nisi creatis, voce votoque populi omnis, magistratibus, morem gererent. Virtutis meritorumque opinionem, non sanguinis jura, in iis qui reip. gerendæ destinabantur, fuisse spectata. Neminem id posse negare, cui vetustatis Czechicæ exempla non sunt ignota. Primos gentis conditores, cum in regionis oras commigrassent, nec judicem, nec principem habuisse: Quicumque in sua tribu, *persona vel moribus honoratior habebatur, sine exactore, & sine sigillo, ad eum confluxisse, & de causis dubiis, ac illatis injuriis, salva libertate, disputasse.* * Inter honoratiores illos, fuisse Czechum quasi omnium primum, cujus moderatione monitionibusque paternis sit factum, ut ipsum multitudo omnis, non modo præ cæteris venerari, verum & genti novitiæ toti, cognomentum ex ejus nomine adsciscere voluerit. Cum vero gente temporis progressu multiplicata, & Czecho sene dudum morte sublato, (quia reipub. clavum nemo tenebat)

conten-

(i) Procop. de bello Gothico lib. 3. Bodin. de rep. lib. 5. * Cosmas rerum Bojem. lib. 1. princ.

contentiones ac altercationes, vulgo frequentes orirentur, collatis in commune sententiis, ventum eo esse, & populo omni placuisse, ut reipub. moderandæ præficeretur cum dignitate aliquis unus, quem populus liber, muneri isti obeundo idoneum sponte delegisset. Et quamvis superstites in populo erant nati stirpe clara viri, qui sanguine Czecho jungebantur, quique, si hæreditarius fuisset Czechi principatus, à successione excludi jure nequissent, * *Crocum tamen*, procreatum diverso genere virum, iis fuisse prælatum, & voce populi publica, gubernandæ multitudini præfectum. Cumque is, ordinata apud Bojemos repub. Polonis tandem, (:) eadē ab iis de causâ evocatus, veller, ut propinquis, similiter gratificari, translatam ab eo, populi suffragiis, fuisse dignitatem in filium patri cognominem *Crocum* juniorem. Et ex hac origine fundamentoque fluxisse apud Bojemos jus principum Electione creandorum, ac via hac unica, principes regesque, quotquot genti cum imperio præfuerunt, dignitatem suam esse consequutos.

XXV.

* *Pulcava hist. Boj. c. 3. Hagecius ad an. 670. (:) Al. Guaguin. compertorum Polonic. M. Daniel. Calend.*

XXV. Exercuisse vero jus id populum Bojemum, in viridique observantia tenuisse perpetuo, tam cum domesticos sanguinis regii principes reipub. dabat, quam cum peregre ipsos, ex extraneis familiis cooptabat. Apparere id in quadraginta fere continuis actibus, quibus post minime natu Croci filia Libussa viraginis duodecennalem reipub. administrationem, totidem Bojemi sanguinis principes, intra septingentos & septendecim præter propter annos, traduntur communi populi omnis voluntate rerum summæ fuisse præfecti. * Sublatis è medio tandem, anhelantium ad premendam imperio Bojemiam æmulorum ex Austria artibus detestandis, patre quidem Wenceslao II. (an. 1305.) veneno, & unico ei cognomine filio Wenceslao III. (ann. 1306.) percussoris telo, (:) tamen si Suihovii, Hasenburgique Barones; illi ex Wladislao Wratislai Regis primi filio quintogenito; hi vero ex Cassa Croci Ducis filia natu maxima, legitimis natalibus descendentes mares, præsto erant, neutrquam tamen, vel

* Hagecus ad an. 715. 720. (:) Pulcava histor. Bojem. cap. 88. & 89. Chron. Boleslavian. Michov. lib. 4. cap. 3.

vel ipsos illos, juris hæreditarii prætextu, ad regnum adspirasse, (quod alioquin si hæreditate, non electione, regnum hoc deferri credidissent, haudquaquam prætermitturi fuisse videntur) vel populi suffragiis vocatos esse. Electum nempe esse, fugatò competitore Henrico, Rudolphum Alberti I, Imp. filium (*ann.* 1306.) principem sanguinis jure nullo subnixum, qui interemto Wenceslao Regi succederet. Spontanea vero, an extorta fuerit ista Rudolphi Regis electio, de eo litem intendere non esse opus. Constare id tamen, cum idem Rudolphus, anno in regni administratione nec dum plane completo, vitam (*ann.* 1307.) commutasset cum morte, inter Bojemos, de Regis electione, acres excitatas fuisse cōcertationes, aliis alium volentibus; donec post altercationes acerbæ, etiam invito Imperatore Alberto, Henricus, nuper à Rudolpho profligatus, Wenceslai trucidati sororius, calculo partis majoris, rerum est potitus. Huic triennio post, quia impotenter & avare rempub. gerebat, potestatem ab Ordinibus fuisse abrogatam, & Iohannem Henrici Imp. filium (*ann.* 1310.) * Regem postularum & unctum. Illum, postea

* *Chron. Eluvangense.*

postea quam ex uxore Elisabeta Wenceslai Regis cæsi sorore natu minima, plures procreasset filios, fecisse quidem, quid post mortem suam iis fieri vellet, Dispositionem paternam; sed cum metueret, ne ea ab Ordinibus aliquando, ut scriptura privata, pro nulla censetur, (*ann. 1341.*) postulasse in comitiis calatis, ut eam ratam haberent, & ex filiis, quem vellent, successorem sibi designarent Ordines. Quod etiam impetravit. Regnasse igitur post eum, de populi assensu absque controversia, cum filium Carolum, tum nepotem Wenceslaum. Wenceslai morte, (nullos enim habebat liberos) fratrem ejus Sigismundum Imperatorem, gessisse se quidem pro regni hærede, Bojemis proceribus nonnullis in hoc etiam ipsum adulantibus; quia tamen nova erat ejus hæc prætentio, atque is interea, nec expectato legitimo Ordinum assensu ac vocatione, absque comitiis, arce Pragensi regia utraque occupata, & militum præsidio commeatuque communita, in paucorum Bojemorum præsentia, ac inter strepentina, (*ann. 1420.*) collecti ex peregrinorum gentium colluvie, militis arma, coronam regni arripuit, difficilimos in perferenda, exemplo olim nocitura hac insolentia, ex nobilitate plurimos, tum in-

primis

primis Pragenses, esse expertum. * Non solum enim à gerêda repub. ignominiose rejiciebatur, sed & electos Wladislaum, Jagellonem, Witoldumq; & Coributum, regni sibi æmulos ac adversarios objici dolebat. (:) Vix tandem anno quindecimo post, cum jam mutuis se vulneribus Bojemi attrivissent ipsi, pacis artibus magis, quam vi armata, ægerrime obtinuisse, ut violenta ista ac illegitima coronæ regni apprehensio sua, (ann. 1435.) conventu Ordd. frequenti, rata haberetur; ac decretum de se ad regni sceptrum admittendo fieret. Morienti Sigismundo successisse populi Electione libera, vocatos ad regna ex Austriaca, Cunstata, & Jagellonica familia Reges; ante Ferdinandum I. quinque. * Omnes illos falsos esse ipsos, Ordinum se decreto ac electione libera, ad dignitatem regiam pervenisse. Ferdinandum I. Ludovici sororii sororium & successorem, (?) item Maximilianum ejus filium, ut & Rudolphum Matthiamque nepotes, eadem, non diversa via ac lege ad culmen in Bohemia

* *Dubrav. lib. 24. (:) Dub. lib. 26.*

* *Silvius hist. Boj. cap. 55. Hager. ad an. 1453. 1458. (?) Wladisl. privilegia varia, & facta vice Ludovici Recognitio.*

jemia regionum conscendisse, id quod ex omnium illorum usurpatis eam in rem, cum prelationibus, tum scriptis documentis, cuius sit obvium. Etenim Ferdinandum I. quamvis initio, *mere privata*, quæque nec comitiorum decreto, nec sigillo regni publico vim legis unquam accepit Vladislai soceri, de Anna uxore dispositione (*ann. 1510.*) seductus, postulabat per legatos, ut cum uxore regni hærede naturali, Rex in dotale regnum, vi factæ à Vladislao transactionis asumeretur;(:) cum tamen nihil suæ prætensionis isti ab Ordinibus deferri intellexisset, & aliquanto tamen post, ex renuntiato ad se Electionis decreto, melius comperisset, Regem se oportuisse declarari, non hæreditarii juris cuiusquam necessitate vel prærogativa, verum suffragiis populi liberi liberis, gratum id habuisse totum, & comprehensa literis Recognitione, publice esse professum, *quod Barones, Nobiles, & etiam Civitates, & tota Communitas Regni Bojemia, ex sua libera & bona voluntate, juxta libertates illius Regni ELEGERINT se in Regem Bojemia, non ex aliquo debito. At vero confirmatum tandem in Regno;*
malis

(:) Legator. Ferdin. ad Bojemos ann. 1526. in comit. postulata.

malis hominum turbulentorum, proditorumque patriæ nonnullorum consiliis esse usum, qui libertati Bojemorum illi in occulto invidebant, viasque ejus quoquo pacto opprimendæ circumspiciebant. Et quamvis complura, tam augendo domus Austriacæ splendori opportuna, quam evertendis Bojemorum privilegiis institutisque veteribus servientia, (ann. 1545. 1546. 1547.) extorta paulatim Ordinibus fuere, animadvertisse tamen brevi post, Regem sagacem, malum fore diuturnitatis custodem metum, & ea quæ violentis rationibus istis, genti hæreditarios dominos natura aversanti extorsisset, nec diu duratura, nec apud posteritatem locum inventura. Ea propter neque Carolinæ declarationi, neque socii dispositioni, neque obtrusæ ab se Ordinibus vel obreptitiæ Recognitioni posteriori fidere voluisse, sed comitiis Pragæ (ann. 1549.) indictis clementissime postulasse, ut Maximilianus maximus natus filius, Rex Boemiæ ab Ordinib. designaretur, & mortuo sibi successor declararetur. Assensisse postularis regiis Ordines, & usurpandorum Bojemici Regni insignium ac tituli, Maximiliano (ann. 1562.) potestatem fecisse, coronatione in patris mortem dilata, quæ anno post decimotertio demum fuit

O

peracta.

peracta. Lætum vero Ordinum voluntate tam prompta Maximilianum, Validoletto datis literis, perque Henricum Wallensteinium, prolixas iis (*ann.* 1554.) egisse gratias, addita Recognitione, qua reipub. de ea ex legum præscripto olim gubernanda, cavebat. Vicissim, cum idem Maximilianus Rex, anno ab inauguratione sua duodecimo, Ordines Boemos pro more convocasset, Ernesto filio & Vratislao Perensteinio ipsum mandasse, ut Rudolpho filio natu maximo, regni procures presentatione privata conciliarent, qui cum populo commendatum, Regem sibi assumerent ac declararent. Sed cum Wilhelmi Rosensis reguli, clandestina presentatione ista offensi, & Bojemis in Regum delectu eandem, qua Poloni gauderent, esse libertatem, Boemicumque diadema dignum probe esse in quo petendo opera major collocaretur, palam dictitantis, responso, ab incepto illi desistere, atque ad Regem Imperatorem reverti re infecta essent coacti, Maximilianum demerendo Rosensi, per Richandum Streinium arcem Raudvicensam cum opido ac latifundiis universis obtulisse, & nihilominus comitiis publicis ejusdem filii sui, eodem modo quo (*ann.* 1575.) Rudolphus ipse postea Matthiæ fratris, designationem ab
 Ordi-

Ordinibus precario tandem quærere habuisse necesse, & conditionibus certis impetrasse. Rudolphi denique & Matthias Regg. confessiones, liberæ creatorum regum potestatis Bojemicæ restes, ut & Coronæ Regiæ ab Ordd. postulationes, cum in transactione ad Pragm inter fratres facta, tum in mandatis, quibus legati ad comitia Pragensia (ann. 1608.) missi Bojemo-Brodæ instruebantur, inque Recognitionibus, tempore quo Matthias Rex tum designandus tum inaugurandus erat, Ordinibus ab utroque datis, esse, repetito subinde liberæ *Electionis* vocabulo, expressas, quarum, quia plurium manibus teruntur, recitare verba nihil attineat.

XXVI. Accedere his omnibus tacitam hæreditarii in Regno Bojemo juris ab ipsis Regum liberis refutationem, quod inter eos inventus hætenus fuerit nemo, qui more in hæreditariis provinciis frequentato, Bojemicæ se principem vocaret ipse, vel à Patre, aliove quocumque, vocari sustineret. Alioquin, nisi notoria esset legendorum pro arbitrio principum apud Bojemos libertas, nequam illos vel designationem coronamque à populo sibi obnoxio fuisse tam sollicitè exposcituròs, vel à principatus hæreditarii titulo abstenturos. *Quin*

nec Regem quidem hactenus ullū fuisse, qui ab inauguratione sua, non regnum hoc suum, à provinciis, quas habebat, hæreditariis, loquendi etiam formulis distinxerit, quique Rex hæreditarius vocari gestierit. * Quod si id quis vel maxime attentasset, Ordines proculdubio fuisse, vel intercessuros, vel *hæredis* aut *hæreditarii* voces, non aliter quam pro successore vel possessore accepturos, sicut videlicet eas olim in suis ad Ortonem, Marchionem, & Frider. III. Imp. legationibus accipiebant, &, ut non raro eas in ipso jure quoque Cæsareo (:) accipi constat. Esse audaciam affirmandi non ferendam quod adversarii dicant * *Brati, vuzyti, przigiti, vznati krale, & zvvoliti krale*, in Bojemica lingua esse indifferenter æquipollentia. Nam quod inter *sumere, accipere, acceptare, agnoscere Regem, & eligere seu deligere Regem*, discrimen Latine loquentes statuere cunque velint, idem revera in Bojemica lingua, si nativam vocum significationem servemus, esse statuendum. *Diediezný & Wolný Kral*, Bojemis
aut-

* *Speculum Proscripti à Ferdin. Frider. (:) ff. l. 37. tit. 1. §. 1. & l. 50. tit. 16. §. 138. & 170. * Jus hæred. Ferdin. II. pag. 41.*

αὐτολέξει tam inter se opponi, quam Latinis *hereditarius & electus Rex*.

XXVII. Nec esse quod moremur, si quis in consequentiam juris hæreditarii trahat, quod in hujus regni principatu, maximam partem ejusdem stirpis ac sanguinis principes, alii aliis successerint. Idem agi in Imperio Germanico, quod inde à Sigismundi Imperatoris obitu ad hunc usque diem, totis fere annis ducentis, non nisi ab unius familiæ Impp. fuit administratum. Videri idem in Vngariæ Poloniæque regnis. Et actus quosvis, esse ex agentium intentione dijudicandos, contractusque ex contrahentium proposito vel destinatione regulandos. Ingratitudinis esse indicium, & inceptum absurdo absurdius, ex mere voluntaria ac liberrima facultate, contra agentium mentem voluntatesque, facere velle necessitatem. Quod Rex alter alterum ex eodem genere exceperit, virtutibus id, & innatò erga regiam prolem Bojemicæ nobilitatis studio esse adscribendum.* Merita hîc regum, non hæredes, in filiis coronari. Bodinum (:)

sane vere & acute scribere, quod, tam-

O 3

etfi

* *Besold. de success. regia lib. 1. dissert. 1. (:)* *Bodin. lib. de repub. 6. cap. 5.*

etſi Bojemi, Poloni, Dani, Tataſi **NVL-**
LA VI ſibi Regum creationem eripi pa-
 tiantur, filios tamen omnibus anteferri
 putent oportere, ut ſucceſſionis benefi-
 cio bellorum civilium ſtirpes elidantur.
 Ex conſtante ergo tot ſeculorum obſer-
 vantia, luce meridiana clarius juſ illud
 eſſe, quod Bojemi eligendis voluntate
 populi libera ſuis Regibus jam olim uſu
 ſe cepiſſe, & hodie quoque integrum ha-
 bere contendunt.

XXVIII. Obſervantiam hanc diu-
 tiurnam illuſtribus etiam inclytorum
 Ducum & Imperatorum, Sobieſlai nem-
 pe ſenioris, Philippi, Friderici II. Ca-
 roli I V. aliorumque, diplomatis eſſe
 Bojemæ genti confirmatam. Publicis vi-
 delicet id genus Inſtrumentis, confirma-
 rum ſakem fuiſſe creandorum ſuffragiis
 principum morem patrium priſcum, ac
 approbatam, non datam tum primum
 genti, uſitatam hanc perpetuamque ob-
 ſervantiam. Neutrquam ſcilicet opus ſibi
 vel olim fuiſſe, vel hodie eſſe privilegiis
 ullis aut conſeſſionibus, acquirendo de-
 monſtrandove ei, quod inde à primis
 originis ſuæ authoribus, accepiſſent, ha-
 buiſſent, & quo ſtudioſiſſime uſi ſem-
 per fuiſſent. Et primum quidem à So-
 bieſlao Bojemorum Duce, conſentiente
 populo univerſo, comitiis calatis, deli-
 bera-

beratione matura, rempub. Bojemam accuratius fuisse ordinatam, & lato de creandis in posterum principibus Bojemis decreto fundamentalī, lege æterna cautum, (ann. 1135.) ut *Vacante principatu Bojemo, Barones, Equites, Civitates, Præfeti sive ecclesiastici, sive secularer, ac clientes provincia, Pragam convocentur ad diem universi & votis consentientibus principem intra triduum eligant. Quod si in partes scindantur, nec convenire inter se possint, tum eum vocem habere, principemque declarari debere, quem Senatus & Civitas Pragensis suffragio approbasset. Principem porro electum, priusquam rempub. capeſſat, adeoq. quam primum Pragam sit ingressus, Baronibus, Equitibus, Civitatibus, de ratis habendis tuendisq. eorum jurib. ac libertate, debere sacramento cavere. Si quando vero Princeps vim ab hostibus inferri provincia sinat, injuriamque istam ac dedecus negligat, Ordines tum universos, nec vefligalibus ei, nec obsequiis ullis amplius teneri, nisi emendet, ac præſtito ante magistratum initum sacramento satisfaciāt.* * Iurare in hanc legem solitos Duces Regesq. Bojemix posteriores omnes. A Philippo Cæsare, Bojemis ob Przemysli

* Hagecius ad dict. ann.

myſſi Ducis, gentisque fortitudinem (ann. 1200.) non ſolum Regem datum, verum & privilegio inſigni, eligendorum regno temporibus æternis Regum poteſtatem, magnis principum Imperii acclamationibus Moguntiaſe eſſe roboratam. (:) Hoc tamen ipſo, principum Bojemorum dignitati, non uſitata in optando magiſtratu ſummo, gentis libertati, novi aliquid acceſſiſſe. Imp. Cæſarem Frid. II. patris patrique veſtigia præmentem, privilegio ſimiliter luculento Bojemos ornaffe, voluiſſeque in perpetuum, ut QVICVNQVE AB IPSIS IN REGEM ELECTVS fuerit, ad Imp. accedat, regalia DEBITO MODO recepturus. (?) Velle videlicet Fridericum, ut principes Bojemorum omnes, ſint poſthac & ſalutentur, non, ſicut antehac, Duces, verum Reges; & id quidem, non qui hæreditatem paternam creverint, ſed qui ad dignitatem, populi Bojemi electione pervenerint. Carolum IV. Imp. cum ſtabiliendæ in Germania paci Bullam Auream (ann. 1356.) Noribergæ conde-

(:) Hagecius ad an. 1200. Buxdorf. in Diſſert. ad Aur. Bull. theſi 82. Drefſer. millenar. VI. part. ſecunda. 1212. (?) Hagecius ad an. diſt. Alleg. Deduct. Boj. pag. 41.

conderet, similiter privilegia hæc de libera Ordd. Bojemia in præficiendis regno Regibus, electione, solenniter confirmasse, cum attestatur, (;) *Vacante regno, Bojemia regnicolas jus habere eligendi Regem Bojemia juxta continentiam eorundem privilegiorum, & observatam consuetudinem diuturnam.*

Ius autem illud Regis eligendi, ex diuturna eqq; observata consuetudine à populo Boj. nec quæri nec haberi potuisse, nisi regnū multo ante Caroli Imp. ævum aliquoties vacasset. Vacasse porro id non quod Reges liberis caruissent, vel dignitati sponte renuntiassent, vel exturbati à potentiore fuissent; sed quod morte extincti, locum successori à regnicolis eligendo vacuum reliquissent. * A Wladislao rege ejus nominis in Bojemia secundo, cum dissidentibus adversus nobilitatem Civitatibus, sedens pro tribunali jus aliquando redderet, legem regiam esse latam, ut posthac ab Regis cujusque obitu Regi electione creando comitia intra mensem habeantur. Nec tanti esse æstimandam, vel aliam Caroli Bullam, illam privilegii Fridericiani, (quod bona quorumvis pace sit dictum)

O 5

elu-

(;) *Aurea Bulla cap. 7. §. si vero al.*

* *Decisioni. Wlad. R. an. 1502. §. 1.*

eluforiam magis quam declaratoriam; vel ea vetustiorẽ Rudolphi I. de Bojemico Electoratu Attestationem Imperatoriam; vel bellum Smalcaldicum; vel Regum fortasse Bojemorum offensas; ut concessiones tam inclytas, ac pacis in Imperio conservandæ basin unicam, uno quasi ictu rescindant, vel ob privata cuiusquam emolumenta, causamve quamvis aliam, ratione ulla convellant. Declaratoriam certe Bullam istam, esse multis modis vitiosam. Factam esse (an. 1348.) præter Bojemorum intentionem, à diverso rogato, nec reipub. sed caritativis domesticis prospiciente Carolo nec dum Cæsare; abrogatam ab ipso, cum privilegiorum Bojem. confirmatione eodem die, tum initis postea (an. 1366. reciproco contractu, cum domo Austriaca pactis contrariis, quæ & ipsa quoque, jam olim sint à Friderico III. (an. 1462.) remissa ac abolita; adeoque rejectam etiam à Bojemis per complures actus contrarios. Et sane, qualis qualis est, sibi eam ipsi repugnare, cum confirmatam à Frid. II. Bojemis regum legendorum libertatem, nunc ad defectum tamen masculini quam foeminini regum sanguinis restringit; nunc *per quemcunque modum vacare contigerit regnum, ad Prælatos; Duces, Principes, Barones, Nobiles*

biles & Communitatem regni & pertinentiarium ejusdem, rite, julte, & legitime, in perpetuum pertinere concedit. Attestationem Rudolphi I. (*ann. 1190.*) Erphordiensem, esse ex eo rerum genere, quæ non multum sint expetendæ. Imperatorem enim hunc, (*ann. 1262.*) cum Ottacaro Regi patri, quæsitæ legitimo investituræ Cæsareæ titulo provincias tres nobilissimas, Austriam nempe, Stiriam, & Carinthiam, (*ann. 1276.*) per vim dolo mistam, eripuisset, & mortis ei se causam dedisse doleret, Wenceslao filio, in generum jam quoque adscito, Regi tum ob ætatem (annos is explebat demum viginti,) demulceri adhuc oportuno, in compensandæ injuriæ paternæ vicem, ludicro isthoc, fucum facere non intempestivum duxisse. * Hæredum Regis generi jura inculcare ipsum hoc diplomate tam operose, ut de jure ac libertate Bojemica vel opprimenda cogitasse ipsum, vel non, quemadmodum oportuit, probe informatum fuisse cognosci queat. Dicere namque hîc ipsum non potuisse, vel à Rege, vel à populo Bojemo, se, ut id testaretur, fuisse interpellatum. Titulos videlicet dignitatis dare,

* *Annal. Henr. Steronis. H. Mutini lib. 21.*

dare, quam virulos reddere, oppido fuisse satius; si tamen is quicquam tibi dedisse est censendus, qui ex asse, quem ante habebas, unciam vel sextantem quoque decerpit. Nec enim nihil esse, quod quidam quærunt, an non honor Regum Bojemiarum ac dignitas major tum fuerit, cum ii ex Ottonis IV. constitutione, convenientibus ad diem, creandi Romanorum Regis causa (ann. 1209.) Imperii Electoribus, in ipsorum collegio sessitabant dissidentium votorum arbitri, quam cum ex Rudolphina hac Attestatione collegarum loco esse cæperunt? Bellum Smalcaldicum quidem, (ann. 1547.) sicut Germaniam, ita & Bojemiam calamitate multis nominibus lugenda involvisse, Aureæ tamen Bullæ Carolinæ posterioris, ne vel unum iuris dispunxisse vel imminuisse. Bojemum per id tempus Regem, vulgatis toto regno, ac paulo post etiam typis descripto volumine uno comprehensis suis editis, citationibus, pro tribunali accusationibus, condemnationibus, palam certe fecisse, offensæ, quam vindicare constituisset, causam, perduellione (ut interpret-

* Goldast. *Constit.* tomo 3. Fascic. temporis ætate sexta ad an. 1004. *Chron. Boleslavian.* cap. 48.

interpretabatur,) dedisse ex Ordinum regni corpore procures, equites, civitates sane complures, sed regni tamen corpus totum nequaquam. Novum igitur non immerito posse videri, quamobrem non solos authores suos tenuerit poena, sed evagata etiam latius, ad regnum totum redundarit? aut quamobrem disposito passim ad terrorem in armis milite, conventu Ordinum non suo, in publico legum provincialium Codice, non tantum usitatae * juramentorum formulæ insolentibus hæredum regionum auctariis interpolabantur, verum etiam, custos libertatis priscae de regibus creandis (:) lex regni vetus & fundamentalis, antiquabatur? nova, & illa certe ad oblitteratam dudum Bullam Carolinam, Vladislai Regis privatam nec publice unquam ab Ordd. legis vim indeptam dispositionem, Regisque, ipsius qui hæc jubebat, recognitionem post annum à coronatione sua duodevigesimum obrepticiam, alligata surrogabatur? hocce fuit, velut Sambucus (?) arbitratur, libertatis amplitu-

* *Ius provinciale. Vetus mihi O.Æterniæ. H.vj.O.x. Novum B.ij.vj.vij. (:) Ius provinc. Vetus mihi O.iiij.b. & O.vj. a. b. Novum A.j. B.xx. (?) O-rat.in obit.Ferd.I.*

phitudinem castigare? an non novationibus id genus, invehendo sensim dominatui hæreditario usus fuit? Quæ si, vel his forte graviora recentiora, tantopere quem terreant, ut Bojemus fuisse aliquando Troes lugeat, eum cogitare debere, posse olim surgere ætatem, quam melior fortuna sequatur; Et, quod vi vel metu fit, à Prætore non haberi ratum?

XXIX. His obiter ad hunc modum productis, succedere Pontificum Romanorum, principumque exterorum, de Bojemica in Regibus optandis libertate consentientia judicia. Clementem Papam interpellatum à Bojemorum rege Iohanne, de danda Archiepiscopo Pragensi consecrandi Reges Bojemus facultate, gratificatum ei esse, & Bullam Avénione (ann. 1343.) edidisse, qua Archiepiscopo eidem, inaugurandorum ritu solenni, haud quaquam pro hæredibus se gerentium, sed futuro tempore quovis *electorum*, in Bojemia Regum, potestatem facit. Diserte enim ab ipso statui * *ut Archiepiscopus Pragensis, qui est, vel erit posterioribus temporibus, concessa sibi ab Apostolica sede facultate, prædictos Bojemia Reges, in fide & religione, Ecclesia*

* Hagecius.

*clesia Romana additos, qui Electi fuerint, ungere, coronareque cum sollemnitate ad id requisita possit. Eandem præterea Bullam esse testem, Iohannis Regis non diversum quoque in hac causa fuisse iudicium, ut qui (Clemente recensente,) studiose & humiliter orarit, ut Reges Bojemi, qui tempore posteriore fuerint ad Regnum ELECTI, sua unctionis coronationisque sollemnia, ex manibus Archiepiscopi Pragensis, qui pro tempore esset futurus, sumere possint. Eugenium quartum una cum Synodo, quæ tum Basileæ convenerat, ad Albertum Austriam Sigism. Imp. generum, & Cazymirum Polonum, electos in diffidio Bojemiarum Reges, Oratores quidem de pace suos, Wratislaviam misisse, quam cum ii plene conficere non possent, multis hinc inde jactatis, (ann. 1439.) rem eo perduxisse, ut potestas fieret Bojemis, denuo quem vellent regem creandi, id quod tamen mors Alberti regis abruperit. * Pium pontificem, rerum Bojemicarum inprimis scientem virum, scisse probe quod Georgius Rex, unico electionis, nullo hæreditatis, titulo, ad Regnum Bojemiarum fuerit à Regnicolis vocatus; ut legitimum*
tamen

* *Ant. Bonf. rer. Ungaric. decad. 3. lib. 4. Cromer. de Orig. Pol. gent. lib. 4.*

tamen Regem eum ad conventum Mantuam (an. 1458.) invitasse, & Wratislavienſibus præcipiendo (an. 1459.) mandasse, ut desistere à calumniis omnibus vellent, & ita se erga eundem REGEM habere, ea non denegando, quæ ei deberentur jure. Sixtum IV. cum Imp. Fridericum III. ob investitum Wladislaum Regem increpabat diserte scripsisse (ann. 1477.) quod nemini sit dubium solos proceres Bojemos qui sint Catholici, & à quibus Matthias Corvinus antehac fuit in Regem ELECTVS, habere legitimam Regis eligendi potestatem, & Sedem Apostolicam ex authoritate sua potuisse pronunciare ELECTIONEM Wladislai Poloni, propterea quod ab hæretico fuerit facta, de jure esse invalidam, & quæcunque in electione ISTA essent decreta vel constituta, vim nullam habere. Principum aliorum de Bojemorum in optandis regibus libertate, ac jure manifesto cognosci judicia, ex eorum expeditis ad Bojemos legationibus, quibus in comitiis creando Regi dictis, orando, preſando, pollicendo, largiendo, haberi sui suorumque rationem postulabant, coronamque ambibant. Fecisse id (an. 1307.) Impp. Alberrū pro filio Friderico, Henricum VII. (an. 1310.) pro fratre VValramo, Sigismundum (ann. 1437.) pro Alberto

Alberto genero, Carolum Galliarum Regem (ann. 1458) pro filio : & pro se vicissim quemque, Frider. nempe III. Imp. (ann. 1471.) Cazymirumque Poloniæ, & Matthiam Vngariæ Reges, VVylhelmum Saxonæ, Sigismundumque & Albertum Austriæ, ut & VVilhelmum Ludovicumque Bavarix, Duces, (ann. 1526.) quosdamque alios, qui, si hæreditate reges regno obvenire iudicassent, neutiquam in tanta Bojemici sanguinis regii principum, sexus utriusque multitudine, invadendæ hæreditati alienæ, in totius orbis conspectu, tantopere invigilatos fuisse. Poloniæ Regem VVladislavum, * factam Cazymiri fratris electionem Bojemicam, non modo pro legitima agnovisse, sed & in Albertinorum de ea repudianda missorum ad se legatorum conspectu, impediturum eam negasse. Invitato ad sceptrum Bojemica Alberto Bavaro, in capestendis iis obstitisse, non tam hæreditatis alteri debitæ opinionem, quam distractam in studia contraria gentis religionem. Etenim eum (ann. 1440.) cum electionem de se factam renuntiassent legati, & articulos religionis Bojemicæ in quos consentiret, recitassent, Bojemica:

P lingua.

* Bonfin. decad. 3. lib. 4.

lingua (ut fertur) respondisse. *Si quis stans districto telo, me aut vitam deponere, aut in articulos istos consentire juberet, vitam amittere, quam consentire maluerō*: Egisse denique genti toti gratias, nec dignitatem, quæ offerebatur, gratam habuisse. [:]

XXX. Iam vero quod Pontifices Romani, Imperatores, principes, adeoque Reges etiam quidam Bojemix vel regnicolæ ipsi, in Bullis, Rescriptis, pactionibus, contractibus, literisve suis, hæreditatis & hæredum regionum Boj. faciebant quandoque mentionem, notariorum id incogitantix ac oscitantix esse imputandum. Abreptos namque stilo Curix alias apud Reges populosque hæreditarios recepto atque frequentato, in his esse hallucinatos, nonnullos præterea non tam axiomatis quam sanguinis hæredes scribendo intellexisse. Sed & clausulas id genus, quæ ex notariorum consuetudine apponuntur, parum operari, à Collegio I. C. Bononiensi, esse jam olim in causa Finariensi responsum. * Nec nihil esse, quod uni hujus generis literario instrumento, sexcenta, tum vetera tum recentiora, possunt opponi, quæ in materia

[:] Hagecius. *Specul. Proscr. Frid.* pag. 138.

* Jac. Menochius *Resp. in causa Finar.*

materia alioquin competenti, hæredes prorsus fuisse præteritos ostendunt. Si hystoriam quis, sive domi, sive peregre scriptam, velit evolvere, & omnia quæ ad hanc causam facientia occurrerint allegare, habiturum testium pelagus patentiissimum. Cosmam, Hagecum, Dubravium, domesticos; Mutium, Bonfinium, Cromerum, Roo, peregrinos, esse instar omnium. Passim ab illis doceri Bojemos jus liberum habere Regum populi suffragiis regno præficiendorum, & jure etiam hoc suo, quoties casus tulit, semper usos libere. Cosmam * referre, quod cum Przemyssus ad principatum accerseretur, his ipsum legati compellarint verbis: *Domina nostra Lybussa, & plebs universa, mandat ut cito venias: te ducens, te judicem, te rectorem, te protectorem, te solum nobis Dominum ELEGIMVS.* Referre porro eundem; *semper in Ducu ELECTIONE fieri, ut decem millia numerorum, aut plus, in populum spargantur. Zpitibnevum omnes Bojemica gentis magnos & parvos, Communi consilio, & voluntate pari, (ann. 1055.) elegisse sibi in Ducem.* Imperatorem cum pecunia ab Vldrico expugnabatur, dedisse quidem ei *ducatus insignia & vexillum,*

*zum, sed in Ducem eligendi optionem posuisse in arbitrio Bojemorum. Et, Vladicum sane (ann. 1101.) expostulasse cum proceribus per legatum de repulsa, ac contendisse ut, quia Borzivogio esset ætate major, pro patriæ more, admitteretur ad principalis sedis honorem; operam tamen perdidisse, nec ejus prætensionem quicquam apud proceres valuisse. Svatopluko in castris ad Glogovum ex insidiis cæso, postulatum à quibusdam, & ab Imp. Henr. in Ducem electum fuisse (ann. 1109.) Othonem occisi fratrem, sed quia id sine consensu Bojemorum fiebat, frustra fuisse eorum temeritatem, recitatoque in concilio decreto priore, Wladislaum qui Svatopluko principatum ineunte jam tum votis universorum successor ipsi designatus erat, jura principatus jure adoptata, omnibus assentientibus obtinuisse. Audisse se ex ipsius Sobieslai principis ore, cum ad frequentes, tum in palatio Wysehradensi Ordines queribundus diceret. (ann. 1130.) * O Boëmienses proceres, non laudo, neque extollo me, sed veritatem dico; Vivente fratre meo Duce Wladislao, neque scuto, neque alia vi, istum Ducatum percepi, sed DEI misericordia & electione fratris*

* *Paraleip. Cosma.*

*fratris mei adhuc Viventis vestraque omnium sum adeptus, hacque ratione & iustitia, me iuste & rationabiliter arbitror possedisse. Silvium * scribere quoque his similia: Legatos nempe qui à Libussa & populo Czechico ad Przemyslum erant ablegati in hanc ipsam sententiam fuisse affatos; Solve bone vir, quem nobis superi dederunt principem. Salve boves, atque ascenso equo, nobiscum venito; Libussa te virum, Bojemia Ducem poseit. [:] Confosso apud Holomucium Wenceslao Rege, venisse forte Pragum, ducem Carinthia Henricum; hunc Bojemos Regem sibi delegisse. Ferentem vero id agere Albertum Imp. repente coactus copius Bojemiam esse ingressum, Henricoq; regno perturbato, Rudolphum filium suum Regem constituisse. [?] Qui cum absque liberis (Ebendorferus [!] Canonicus & Professor Viennensis relictum ab eo tradit fuisse filium, qui tamen ne glebam terræ Bojemicæ à patre hæreditatis jure accepit,) primo regni sui anno decessisset, dissidentes inter se Bojemos, alios Fridericum Rudolphi fratrem, alios Henricum, quem dejecerant, petiisse; Vicisse*

P 3 Hen-

* hist. Bojem. cap. 6. [:] cap. 30. [?] 31.
[!] Chron. Austriac. lib. 3. ad ann.
1307.

*Henrici factionem. Ab Imp. Regis Alberti Claudii morte, [:] Bojemor, qui eius causa, inter se dissidebant, apud Pragam convenisse, atque ad eligendum novum Regē, ad VIII. Calend. Maias diē statuisse. Dubravium * esse quoque in hac hæreſi, & diſerte ſcribere, Bojemis poſt abrogatam Borzivogio dignitatem, turbulentiffime inter ſe agentibus, coiffe tandem gentis Senatum, & de Principe vel revocando, vel novo deligendo conſilium iniffe: paucis revocari Borzivogium placuiſſe, ceteris omnibus vociferantibus, ab aratro potius ruſticum, quemvis, quam Borzivogium, Deorum ipſorum contemptorem, ad principatū revocandum eſſe. Pragā à funere Zpiſihmevi, Wratiflao, Conrado, Othone, convenientibus, in eo conventu ab Omnibus Ordinibus Wratiflaum poſt Zpiſihnevum natu maximum, Bojemia principem fuiſſe declaratum. [a] Vita excedente Conrado principe, haſiſſe in ambiguo diu Ordines, num Brzetiflaum ab exilio ad regnum paternum revocarent, ut cuius etiam tum veteres mores ſuſpectos habebant, an domi potius eligerent unum aliquem ex fratribus ejus, qui regnaret. [b] Poſt Brzetiflai cadem, Borzivogium jam antea*

[.] *Silvius cap. 57. * Hiſt. Boiem. lib. 4. & 8. [a] lib. 9. [b] lib. 10.*

antea principem, & à fratre & à Casare designatum, Praga solenniter honorem iniisse, non tam jure, quam multorum favore. Interfecto apud Ologovum Svatoplucum, & Othone ejus fratre à quibusdam; Waceco authore, in castris principe lecto, Hermannum Pontificem, & Fabianum palatii arcis Wysshradensis tunc Palatinum, deplorata in comitiis Svatopluci cade ficaria, haud minore dolore fuisse questos, de electione in castris facta, contra majorum instituta moremque veterem, dein contra jusjurandum, quo fidem suam Wladislao obligaverunt, ne ad alium quam ad ipsum post obitum Svatopluci, principatum deferrent. Huc fluentibus non solum Ordinum praestantiorum, sed etiam popularium animis, ipsum etiam Othonem cum aliis, Wladislauum principem salutasse. Cum autem Borzivogius exsul à Wladislao hoc principatum, ut frater natu major, repeteret, rejectum fuisse ad Ordines, & hoc à Wladislao retulisse responsum; Non esse rem privatam, quam Borzivogius peteret, sed ad universi populi suffragium illam pertinere. Proin haud ab uno fratre, sed ab omnibus Ordinibus principatum esse ambiendum, quoniam id demum firmum, stabileque futurum fuerit, quod communi consilio decretum esset.

set. [c] Cum, persolutis defuncto Wladislaw fratri iustus, ad ineundum principatū Sobieslaus Pragam venisset cum uxore, Othonem ei prius de arce Vicegrado non cessisse, quam comperit principalibus comitiis illum omnium Ordinum consensu principem declaratū fuisse. [d] Cum ad sedandam conflata a Sobieslaw, sibi & Frederico filio in Cæsaris aula invidiam, legatos ad Cæsarem misisset Wladislaus Rex, exorasse illos aliud nequissse, nisi ut Rex Wladislaus vel ipse regnum continuaret, vel daret liberam Bojemis eligendi successorem potestatem. [e] Conradum ex Asia. reducem, cum nuntium in itinere accepisset, Frederico mortuo principem se Boemia ab Ordinibus declaratum esse, vertentē se ad suos dixisse: Nunc bene navigavi, postquam naufragium feci, unde ad principatum usque emerſi. Henrici-Brzetislai corpore Doxanos illato, de Successore in comitiis fuisse ab Ordinibus variatum, primoribus ad Przemysslaum, uti ceteris. atate priorem, inclinantibus; alia nobilitate cum ipsis civibus Zpitihnevo adolescenti, ob memoriam Cunradi suffragantibus: Obtinuisse tandem sententiam qua Przemysslai frater Wladislaus de custodia ereptus,

[c] lib. 11. [d] lib. 13. [e] lib. 14.

ereptus, princeps constituebatur. [f] Confesso Holomucii Wenceslao Rege adolescente, Boiemos Pragam in domum Episcopi ad ius comitiorum coisse, summaque contentione de Rege eligendo certasse, aliis peregrinum regem penitus aspernantibus, aliis inter Rudolphum, Casarium Alberti filium, & Henricum ex Carinthia, qui praesens aderat, variantibus. [g] Albertum Austrium Sigism. generum, compositis Budæ rebus, in Bojemiam accelerasse ut electionem ibi de se factam praesens comprobaret, confirmaretque contra omnes qui ab illa non solum dissentiebant, sed alium iam sibi Regem, plane puerum delegerant. Extingto morte Ladislao rege, maiore quam unquam ambitu comitia regis creandi in Boemia caluisse, adeo multos magnosque competitores fuisse, qui illa calefaciebant. [h] Sed non defuisse Gubernatori providentiam ad cavendum, ne prius ulli Oratores in Senatum vocarentur quam Rex futurus deligeretur. Locum eligendo regi fuisse in domo pratoria Veteris urbis constitutum. Imbecilliores aliquando corpore Georgium Regē, ac de Regni successore sollicitum, vocasse ad se primores ex omnibus Ordinibus, scireque ex illis vo-

P 5 *luisse.*

[f] lib. 19. [g] lib. 28. [h] libi 30.

luisse, quid de Regis, successoris in regno sui causa agere, quemve regem sibi legere destinassent; cumque illi apud Polonos Regem esse quarendum respondissent, dejectum de spe successionis suorum, satagisse modis omnibus, ut dites atque opulentos filios relinqueret. Eo vita functo, ob varias omnium tunc Ordinum voluntates, placuisse, ut comitia Regis creandi ad Montes Cutnenses transferrentur. [i] Rossensem, Sternbergium, NovoDomani regulos, contentissima suffragatione Matthiam iuvisse: Sed maiorem numerum Wladislaum Cazymiri Polonia Regis filium, etiam tum adolescentem, nullarumque partium factionibus per aetatem infectum, Regem poposcisse, numeroque prevaluisse. Hæc cum scriptorem, [k] (sicut & Dubravium nuper) domui Austriacæ consecratum, rem istam multo quam alios crebrius inculcare. Ex permultis ipsius narrationibus hæc hominibus contentiosis oculos vulnerare cum perhibet: (an. 721.) *Libusam concitata à Robonio, adversus regimē muliebrem suum, Boiemorum nobilitati iniunxisse, ut ad diem, quem principi eligendo primo quoque tempore esset constitutura, Libini sibi præsto sint omnes. Rem se ipsorum arbitrio*

[i] lib. 31. [k] Chron. Boiem.

trio velle permittere, ut quem dominum populo elegerint, ipsa habeat maritum. Morem se ei gesturam, obsequio, quam ab iis ipsa sit experta, haud paulo maiore. Vocatis igitur ad diem, Divum de principe optando responsa edisseruisse, ac legationis, qua electio ei denuntiaretur, ad Przemyssum ocius cum muneribus destinandæ monitricem fuisse. Legatos, cum equo duce ac indice principem novum reppererunt, Libussæ, cognominatique, à Czecho populi omnis nomine, his eum verbis compellasse; (ann. 722.)

Salus, & solve boves princeps lectissime salve: Libussa domina nostra, & populus Czechorum omnis, jubent te venire absque mora, ac fasces principatus sumere; res nostra universorum, nosque adeo ipsi, in tuis sumus manibus: te principem, te iudicem, te rectorem, te defensorem, te dominum solum elegimus. Ultimo tandem principatus (ann, 745:) anno correptum morbo gravi Przemyssum, convocasse Optimates, & quod princeps olim ab iis esset electus magnas egisse gratias, orantem ut eandem Nezamysslo filio velent servare fidem. Spe autem bona ab iis impletum, vita finem fecisse, & Nezamyssum principem electum in eius solio ducali fuisse collocatum. Sic Nezamysslo decedente, (ann. 783.) Optimatum mandato

dato convenisse multitudinem omnem, & elegisse concordibus cunctorum votis in principem Mnatham eius filium, sic Wogenum, Ostromeccio (ann. 804.) accersitum, fuisse electum; sic cum Wogenus (ann. 832.) fati concessisset, convocato populo universo, disceptatum inter Optimates ac primores, utri e duobus eius filii committenda esset rerum summa: conventu frequenti populum (ann. 873.) elegisse principem, & in principati solio collocasse Nectani filium Hostivitum. Borzivogium principem. (ann. 890.) electum, cum paulo post ritus sacrorum veteres abiecisset, concursu populi facto, fuisse de dignitate (ann. 894.) dejectum, sed post multiplices, etiam cruentas consultationes, quarto anno post (ann. 898.) revocatum. Zpitihnevo mortuo, & Borzivogio sceptrum qua abdicarat resumere abnuente, (ann. 907.) electum, rebusque impositum fuisse Wratislavum: Wratislavi huius filium & successorem Wenceslavum in palatio Wysohradenensi conventu procerum frequenti (ann. 921.) dixisse ad matrem; Esse se videlicet patris voluntate ultima relictum patrimonii haredem, ab Optimatibus vero primoribusque & melioribus terra universis principem electum. In Boleslai Savi locum fuisse (ann. 967.) electum eius filium cognomento

mento Lenem Boleslaum. Post fata Brzetislai Pugnacis, Bojemos cum conventu ad Wysehradum publico Brzetislai principis testamentum deliberatione matura expendissent, (ann. 1055.) elegisse sibi principem, voluntatibus consentientibus, Zpitihnevum defuncti filium natu maximum. Ab eius morte fratrem Wratislaum, unanimi cunctorum voluntate (ann. 1061.) electum fuisse principem. Cum Otto à quibusdam, Waceco suatore, princeps in castris apud Glogovum postulatus, Pragam inaugurationis ergo esset (ann. 1109) adductus, fuisse ab Optimatibus & multitudine cetera, insolentia isti intercessum, & quia prater assensum populi publicum, absque mandato Wacecus cum Theodorico rem eam essent ausi, decretum factum, ut temeritas ista, nec locum, nec vim ullam obtineret. Via igitur iuris & populi universi electione, pervenisse ad culmen hoc dignitatis Wadislaum, Svatopluci jam olim designatum successorem. Morienti porro huic Wladislao, maxima Boemorum universorum congratulatione (an. 1125.) suffectum fuisse, Sobieslaum fratrem juniorem. Hunc cum de structis vita sua infidiis questurus, concionem (ann. 1130.) aliquando advocasset, verba ad primores populi facientem dixisse; Vobis me vos.

vivo

vivo adhuc Wladislao meo fratre dominum elegistis; locum itaque hunc dignitatis adeptus sum. *DEI* misericordia & vestra electione, ac devolutionis equitate. Defuncto vita Sobieslao exarsisse in populo creandi causa principis, turbas ingentes, alius in alium inclinantibus, postremo tamen (ann. 1140.) convenisse Naczleradi prudentia universos, & elegisse principem *VVladislaum VVratislai Regis ex VVladislao filio nepotem Wladislai* hujus filium Fridericum, gratia populi excidisse, & Bojemix finibus vel ingratiis excessisse. Eo (ann. 1182.) discedente procures sibi elegisse dominum ex *Moravia Cunradum Ducem*. Inferius *Henrico-Brzetislao principi Duxani* cum luctu peractis, (ann. 1197.) convenisse regni primores, & de principe eligendo tractasse: *Przemyslum & VVladislaum* fratres productos fuisse ut Candidatos. Hunc ex custodia extractum, & in dominum electum, rerum accepisse habenas, illum ne injurias acceptas vindicaret, prateritum, vicem ejus miserantibus ex nobilitate tenuioribus plerisque. *Fridericum Imp.* (ann. 1212.) fecisse in *dieta Basiliensi* *Bojemorum regi* eam gratiam, ut ipse & ejus successores, regia dignitate ornentur, non *Casarum* munere, sed populi sui electione. *Inbente Przemyslo Rege* (an. 1226.)

1226.) convenisse Pragae Ordines Boemos, & de filio ejus Venceslao, vivo tum adhuc patre, in Regem eligendo consultasse. Alberti Iulci Imp. filium Rudolphum (ann. 1307.) deprehendisse, nonnullos ex Boemis ab se, ut quem inviti elegissent, animo esse alieno. Irritos Henrici Carinthii dominatu avaro ac socordi procures, (ann. 1310.) alios mutuum rogasse, ideone Regem ipsum elegissent ut Boemicis rapinis seque suosque editaret? an non principis reipub. securi potestatem, ut habuissent eligendi, ita habeant abdicandi? alios responsasse, Henrico Casari esse filium Iohannem, & fratrem Walramum, posse alterutrum postulari regem. Accitos Lothum à Iohanne Rege regni Ordines, in os ipsi (ann. 1318.) objecisse; Habere se ab antiquo, comprobatum à Regibus Imperatoribusque, jus & facultatem domini Regisque, qui placuerit, eligendi & assumendi: mirari se magnopere, quòd fiat, quod nihil pensi habeat Rex, suo absque scitu, Ludovicum regno obtrudere, Ordinumque in regibus eligendis iura, irrita facere, quod nullo modo sit tolerabile. Comperta Sigismundi morte, (an. 1437.) convenisse Pragae Ordines, & videntes reipub. esse ex usu, ut Rex absque mora eligeretur, elegisse Regem alios quidem Alber-

Albertum Austriacum Sigismundi generum, alios vero Cazymirum Poloni regis fratrem: Et Albertum fuisse Praga (ann. 1438.) ab iis qui ipsum elegerant splendide exceptum. Albertum Bavarum de sua in Regem Boemia (ann. 1440.) electione fuisse per legatos factum certiorum. Barones, Equites, Pragenses, & civitatum aliquot legatos, post longam, de iis, quae e rep. essent, deliberationem, (ann. 1458.) elegerunt simul & declarasse Regem Boemia Georgium. Pratoris apud Cuthnam comitiis, post multam deliberationem, concertationesque varias, consensisse (ann. 1471.) tandem Ordines & Regem elegerunt Vladislavum. Iustis Ludovico Regi persolutis, viros octonos ex singulis Ordinibus selectos, sacramento fuisse devinctos, (ann. 1526. 1527.) ut Regem dominumque regno eligerent; Et, Regi electo Iglaviam usque obviam fuisse itum.

XXXI. Hæc quæ sic cunctis petita recensentur, & multa, & parte sui maiore superflua fortasse cuipiam posse videri; importunitatem tamen adversariorum esse tantam, ut testium paucitate vel brevitate nolit esse contenta. Devorandam igitur esse necessario, & exterorum quoque historicorum consensu accumulandam hanc prolixitatem. Præcipuum & accuratum historiarum Germanicarum scriptorem,

ptorem Mutium, * esse quoque usurpatæ in regibus creandis Ordinum Bojemorum libertatis testem, cum ait : *A scelestata VVenceslai adolescentis nece, Bojemos post longam consultationem elegisse Henricum Comitem Tyrolis & ducem Carinthia. Albertum vero Imp. ubi intellexit Henricum electum in regem, in Bohemiam cum exercitu movisse, & ejecto Henrico, fecisse Regem Boemia Rudolphum filium. Post Rudolphi mortem, magnam inter Bojemos obortam esse controversiam; alios enim alium voluisse regem. Quosdam aliquem Bojemum voluisse; aliorum quosdam Fridericum Rudolphi fratrem, quosdam Henricum Carinthium petiisse. Henricum quidem omnes fuisse electuros, nisi multi à tumultibus abhorruissent. Ubi Henrici Imp. filius, (de Iohanne [:] loquitur) fines Boemia attigit, occurrisse illi obviam Henricum, quem Bojemi in Regem elegerant. [?]* In Boemia testamento, quo hæres regni Bojemici Albertus constituobatur, promulgato, quosdam recusasse Albertum, & Casimirum regis Polonia fratrem Regem salutasse Bojemorum : Et, Bojemos qui Regis Polonia fratrem in Regem Bo-

jemia

* German. Chron. lib. 22. [:] lib. 23.
[?] lib. 28.

jemia elegerant, comparasse copias. Post mortem Alberti, in Boiemia fuisse magnas dissensiones, alium alium regem volentibus. Convenisse totum Boiemicum regnum, variasse sententiam in Rege eligendo. Fuisse qui vellent Ladislaum, sed maiorem partem contradixisse, & ducem Bavaria Albertum elegisse. * Exempto è vivis Ladislao, de Regno Boiemia contendisse multos. Boiemos in magno omnium procerum & magistratum conventu, audisse eorum omnium causas ex Oratoribus eorum, verum iudicasse se quoque viros esse. Quamobrem elegisse Georgium Pogobradium. Confirmari hoc jus etiam à Bonfinio, [:] qui scribit, cum Georgius Rex humanis excessisset, Cuiusdam Henricos omnes ac alios è Boiemia convenisse, ut ex more Regem eligerent. Rudolphi Cæsaris historicum Ioh. Sambucum, hoc loco non debere præteriri, cuius Oratione in Ferdin. I. obitum hæc sint verba: *In Hungariam Vornatia Regem designatum esse profectum; Exin. xxvii. anno, Regem electum Boiemia. Polonicarum rerum scriptores, cum Michoviensem, [:] tum imprimis Cromerum, [:] calculo hæc suo similiter comprobare.*

* lib. 29. [:] decad. 4. lib. 2. [:] lib. 4. cap. 53. 62. 67. [:] lib. 21. 27.

probare. Cromero perfibente, post Sigismundi mortem, fuisse Boiemos in duas factiones divisos, & partim Albertum, quem Ungari iam sibi regem creaverant & coronarant, partim Cazimirum VVladislai regis fratrem ad regnum invitasse, Silesiorumque Duces & nobilitatem Brengensem, Cazymirum electum regem Boiemorum approbasse. Georgii Boemiae Regis Oratorem Albertum Costicam Postupicium, retulisse ad Poloniae regem Cazymirum, filium eius aliquem, ab Georgio, de sententia Boiemorum procerum, successorem, prateritis filiis suis destinari, non hæreditario jure quod nullum esset regni apud liberam gentem, sed singulari quadam omnium Boiemorum in Cazymirum propensione, & lingua cum Poloniae communione. A morte Georgii Regis, comitiis Ptage creandi novi regis causa institutis, inter Boiemos neutiquam convenisse. Nam alios Polonum, alios Ungarum, alios Casarem cupiisse, nonnullos Henricum Georgii defuncti filium maluisse. Fuisse qui ad regem Francorum spectarent: Ludovici quoque Bavarum mentionem nonnullos fecisse. Ad extremum in comitiis ad Cntnos montes, VVladislauum Cazymiri Polonorum Regis filium, Regem fuisse ab iis renuntiatum. Ferdinandi Archiducis Bibliothe-

carium de Roo *⁴ quanquam in extollem-
da principum suorum generis dignitate
& gloria est impiger, & quanquam per
pacta affinitatesque cum Regibus Boje-
mis, quæsisse eos hæredibus suis jus ad
sceptra Bojema censet; interdum tamen
veritatis vi ipsa convictum, Electionis
Bojemicæ jura & usum, nec dissimulare,
nec silentio involvere posse, ut cum scri-
bit; * *Boiemia procures extincta in*
VVenceslao regum familia virilis seminis,
de novo creando rege, consilia Praga
iniisse, dissidentibusq; in Rudolpho Alberti
Cas. filio, & Henrico Carinthio procerum
studii, VVenceslai regis sorores Annam
& Elisabetam in comitia venisse, uti sui
ratio haberetur, orasse. Fuisse itaque Hen-
ricum Anna maritum in regem ele-
ctum. Casarem vero Electionem, non
accedente Imperii autoritate factam,
nullius momenti esse docuisse. Rudolphum
paulo post Pragam cum exercitu ingres-
sum, nemine ob metum intercedente; ab
his qui aderant, in regem electum, & à
Moguntino coronatum esse. [?] *Boiemos*
aliquot procures, ac senatum Pragensem,
abdicato Sigismundo, VVitoldum Litua-
nia ducem, per legatos ad regnum vo-
casse.

* *historiar. Austr. lib. 1.5. [?] lib. 2.*
[?] lib. 5.

caste. * *Recitato in procerum conventu Sigismundi testamento, Bojemos re diutius in consilio agitata, tandem ad Nonas Majj. Albertum regem creasse; solos intercessisse eos qui à Barbara regina in consilium adhibiti fuerant. Ab his omnibus uno consensu Casimirum Wladislai Polonia Regis fratrem fuisse nominatum, & (sicut in margine legitur,) contra Albertum electum Bojemiam regem. Piaczconi, qui missu nuntium orabat, ne Albertus in vita sua factione regnum adeat, in quo sine suo atque suorum suffragio firmam sibi sedem nunquam esset habiturus, responsum à Casare per eosdem esse: Non precario se regem esse, sed jure, & priorum electione, nec plura emercari suffragia opus habere. Ladislao vita functo Bojemos Praga comitia regi creando habuisse, & ex multis ejus regni Competitoribus, qui variis ex causis (recitari hic causas) ad id aspirabant, Georgium faustis omnium acclamationibus, Boiemo- rum regem esse salutatam. [:] Wladislao Casimiri Poloniae regis filio, Bojemiae rege renuntiato, & in Regnum vocato, in comitiis, quæ Fridericus Cæsar cum Imperii Ordinibus Ratisponæ habebat, [?] actum etiam esse de Boiemo-*

Q 3

rum,

* lib. 5. [:] lib. 6. [?] lib. 8.

*rum, Electione, & an rata haberi deberet
disceptatum. Improbasse vero eam Ponti-
ficem ut ab hæreticis factam, ac irritam
fieri debere, per legatum suum contendisse.
Matthia quoque legatos, ne ea ab Imperii
Ordd. approbaretur intercessisse, quod ipse
prior electus esset. Principes vero plerof-
que Imp. Friderici iudicium sequutos ad
Wladislaum proniores fuisse.*

XXXII. Omnia hæc, quæ ut jam ex-
plicavimus, ex observantia constante re-
gni privilegiis, virorum principum judi-
ciis, historiaque, tuendo in creandis ele-
ctione libera regibus juri Bojemico, pro-
ferri à multis didicimus, & hoc loco non
incommode commemorari posse exi-
stimavimus, ajunt esse talia causæ ejus
patroni, ut Ordinibus Bojemis nullius,
tam Lectoris, quam arbitri honorarii,
vel judicis æqui (si forte in aliquem pars
utraq; velit aliquando compromittere,)
censura ullo modo sit pertimescenda.
Ego sicut iudicium mihi de re tam ar-
dua sumere metuo, sic alios experien-
tiores, quo minus sumant, neutiquam
prohiberi oportere, video.

*De Religionis Mutationibus &
Regimine Ecclesiastico in Bo-
jemia.*

Gens nulla tam fera est, ut vel
numen prorsus nullum esse cre-
dat, vel ritus ejus colendi nul-
los habeat. * *Omnes inquit vir-
oris mellei, religione moventur, & DEOS
patrios, quos à maioribus acceperunt, co-
lendos sibi diligenter, & retinendos arbi-
trantur.* Sic Bojemos *desordas novas*
semper, & religionibus deditissimos fuis-
se, sicut historia, ita cum vetera, tum
nova ob oculos passim versantia monu-
menta, testantur. Variasse tamen cum
tempore apud eos, ut numina ipsa, ita &
cultus religiosos, quin & ipsas moderan-
dorum sacrorum rationes, non ab re
forte erit, si explicare conati fuerimus.
Volumus autem accipi conatus hos, non
in eam partem quasi vel natura sua im-
pias ac jam olim ejuratas superstitiones
resuscitare, vel plures quam unicam co-
lendi numinis viam rectam statuere me-
ditemur, sed ut tam dissidentium una in
gente, totiesque mutatarum opinionum

Q 4

ac ri-

* *Cic. 6. act. in Verrem.*

ac rituum factorum comparatio, vanitatem humani ingenii legentibus patefaciat, & unum id quod sit optimum, esse quoque cum antiquissimum, tum Deo proximum, velut in speculo spectandum proponat. Sic cum consulerent Athenienses Apollinem Pythium, quas potissimum religiones tenerent, oraculum editum est, eas quæ essent in more majorum: quo cum iterum venissent, majorumque morem dixissent sæpe esse mutatum, quæsiuissentque, quem morem potissimum sequerentur è variis, respondit, Optimum. Mutatum vero persæpe apud Bojemos quoque fuisse sacris in rebus majorum morem, & religiones alias vetustissimo, alias medio, alias recentiore ævo, ut publice probatas, obtinuisse, nemo procul dubio est, qui vere dici neget. Videtur porro posse hoc loco non incommode agi, primum de religionis in hac gente variationibus, tandem de religioso in sacris rebus ordine, seu regimine.

I I. Ævo igitur quo primi gentis conditores, mei majores, in has oras ingressi divos penates suos secum attulerunt, & aliquot seculis postea, profana, & eadem fere in Bojemia, quæ apud Slavicas gentes cæteras, culta fuit religio, iidem sacrorum ritus, eadem Deastrorum numina,

mina, quorum parens fere creditur fuisse Græcia. Nec potuit, cæcum in divinis genus hoc hominum, publice receptis numinibus esse contentum: privatim sibi quisque domi quoque suæ DEOS confingebat. Credebantur autem ii alii aliis esse majores & potentiores. Maximus sane omnium fuisse perhibetur principio *Pron* sive *Peron*, à verberare, forte *Кергунъ* & *Здъс*, cui postea anteferebatur, vel ad minimum æquabatur, *Сувато-Вѣт*. *. Illius cultui sacer erat locus in urbe veteri Starogrado apud Oldenburgum: hujus vero Iulini sive Vinnetæ, urbe apud Rugianos omnium quoddam Europæ urbium maxima. Pronio nullum, Svianto-Vito adolescentis facie expressum, ponebatur simulachrum: Huic delubrum, illi lucus peculiaris, cultu amplissimo dedicabatur, ac statis uterque mensibus concursu maximo frequentabatur. Omnes illinc Slavi, ipsi adeo quoque Bojemi, rebus deploratis responsa ac opem petebant, omnes deæstros istos sacrificiis honorariisque annuis colebant. Pronii cultus ex Græcia, ut diximus, ad Slavos videtur commi-

Q 5

grasse,

* *Chron. Slavor. authoris incerti cap.*

18. Helmold. Chron. Slavor. lib. 1.

cap. 53. 70. 84.

grasse, Suianto-Viti vero ex Monachorum Corbejesium disciplina profluxisse. Imp. enim Ludovici. I. ævo, perhibentur ex S. Viti nomini consecrato cœnobio Corbejano, in Rugiam venisse monachi aliquot, religionis Christianæ præcones, jactaque in populo superstitioso ab ipsis tum fuisse qualiacunque, sed ea tamen immodica S. Viti martyris de prædicatione respersa Christianismi fundamenta. * Cum autem armis tribusque ambitiosorum ac avarorum nominis Germanici principum, cum cæteræ Slavicæ gentes, tum Rugiani quoque acerrime premerentur, mutasse apud eos profano cum dominatu etiam novos cultus Christianos, & Rugianos, excussio jugo Germanico pulsique Corbejensibus doctoribus, religionem vertisse in superstitionem, colendoque tam operose Suianto-Vito principia dedisse. Lucus & cultus Pronii à Geroldo Antistite succisus, Suianto-Viti vero simulacrum, direpto ejus fano ac ærario opulentissimo, à Waldemaro Danorum Rege concisum crematumque fuit. [:] Vestigia tamen venerationis Suato-Viti, ex Slavi-

* *Helmold. Chron. Slavor. lib. 1. cap. 6. §. 3. [:] Helmold. lib. 1. cap. 84. & lib. 2. cap. 12.*

Slavicarum gentium animis, necdum penitus eximi potuerunt. Hodie namque inter eos adhuc, amicum amicus manu gratulabunda excepturus, *Witeg*, *uviteg*, vel, *Witam te*, solet ingeminare, compellationeque hac sua, Svianto-Vitum quasi Sospitatorem celebrare. Summis hisce Diis jungebantur Dii complures quasi intermedii, superi videlicet, & inferi: ac inferi vicissim partim stygii, partim terrestres, partim aquatici; nymphae etiam, seu montium, fontium, & nemorum potentes Deæ.* Cælestium à me numero censentur, *Chasen*, *Ladon*, *Zizlila*, *Marzena*, *Zivviena*, *Chrvorx*, *Zelun*, *Pohoda*, *Mekosla*, *Pochuvist*, vel, *Nehoda*, qui, nisi ego fallor, notant, Solem, Martem, Venerem, Dianam, Cererem, Typhonem, Mercurium, Serenitatem, Pluviam, Nimbium vel quamvis Intemperiem. [:] Inter Stygios videntur referendi, *Merot*, *Radamaß*, *Njvva*, *Tasani*, *Sudice*, *Wily*, *Trzibek*, quod est, Pluto, Rhadamanthus, Proserpina, Eumenides, Parcae, Hecate, Lues. Terrestres habiti sunt, *Zel*, *Poleb*, *Sfetek*, sive *Sfkrzitek*, *Diblik*, hoc est, Genius, Liber, (Cromero Castor, Poluxque)

* *Cromer. Hist. Polon. lib. 3. [:] Hagec. ad ann. 709.*

luxque) Lar, Vesta. Fontium, montium, silvarum, imo & aëris Deos Deasque, à priscis illis Bojemis invocatos quoque fuisse memorant nostri scriptores, sed nomina eam in rem, quod sciam, nulla prodidere. Domi similiter quisque suæ Deos fere sibi comminifcebatur, & præter publica illa numina, libamentis victimisque colebat. Sic Climbam Tetca Libussæ soror, Dyrsam Przemyslus, Crastinam Nezamyslus, Kyhalam Banca, Crofinam Lidmila, coluisse feruntur.

III. Stetit autem profana hæc ac vanissima terriculorum istorum colendorum superstitio, seculis, ut dixi, aliquot, nec variavit prius quam (si Annalibus Fuldensibus * habenda est fides) Ludovici regis Franci opera ac jussu, baptizati in Theophania quatuordecim Bojemorum duces, cum hominibus suis Christianam religionem sponte suscepissent; vel (sicut nostri plerique omnes consentiunt) prius quam Borzivogius princeps Velehradi apud Moravos à Græcæ religionis Episcopo D. Metudio Christianorum sacris (ann. 894.) Junio mense esset initiatus. Qui cum domum revertisset, & religionem quam recens erat

* *Annal. Fuldens ad ann. 845. Sigebertus Gemblacensis.*

erat amplexus, non modo palam profiteretur, verum etiam plantare in provincia conniteretur, efferata multitudo populi permagna, & ob abjectos absque consensu publico ritus sacrorum indignata, dignitate Borzivogium abdicavit, provinciæque finibus excedere coëgit. Caruit tamen intempestivus hic & male consultus populi fervor eventu exspectato. Nec enim homines, quam Borzivogii exemplo semel imbibierunt, & superstitionibus patriis certiores esse cognoverunt, religionem deponebant, nec respub. principe destituta, motus graves ac turbas perniciosissimas effugiebat. Revocare igitur ac loco priori restituere Borzivogium, necessitas imponebatur Bojemis. Revocatus ille rediit ex Moravia Pragam, (ann. 898.) stipatus ordinis sacri virorum comitatu frequenti. Excitus ab eo quoque est Archiepiscopus Welehradensis Cyrillus, qui populo vanis numinum commentis fascinato Christum prædicaret, ac legitimo unius, solius veri Dæi cultu commostrato, ritus religionis ordinaret, presbyteriumque & Scholas constitueret. Solertissima ille usus diligentia dexteritateque, brevi permagnos fecit in erudienda multitudo profectus, frequentissimo populi concursu conciones crebras

crebras in æde sacra, quæ hodieque antè Latam Curiam cognominatur, habere solitus. Quadriennio tandem post, constitutis prius sacrorum administris & presbyterio Pragæ, pietatisque ac liberalium disciplinarum schola BudeczI, Romam, (*ann. 902.*) videndi magis quam discendi causa, est profectus. Græcorum enim is in religiosis rebus instituta sequebatur, & Græco, in plerisque tum adhuc opido sinceriore, non Romano ritu plantatam in Bojemia Ecclesiam ordinârat. Sumebat autem inter maximas ac continuas fere, gentilismo inhærentis multitudinis non mediocris infectationes, conformata hæc ad Græcum morem apud Bojemos religio novitia, majora indies incrementa, primaque illa sacrorum mutatione apparebat rem populi verti paulatim in melius. Extructæ in provincia passim ædes sacræ, & scholæ tanto purioribus castæ pietatis exercitiis ardentius personabant, quanto stercoreorum numinum vanitas, superstitionisque prioris illusio stulta, evidentior fiebat. Mira videbatur in terriculorum fanis larariisque solitudo.

IV. Potiente verò rerum in Bojemia principe Boleslao Leni, Mlada ejus soror (incertum cujus consilio) Romam abit, & ritus ecclesiæ Latinæ complexa, in Boje-

Bohemiam redit, Iohannisque Romani Papæ XIII. Bullam de antiquandis Græcis, & introducendis Latinis religionis ritibus, fratri Duci reddit. *ann.* 967. Hinc nata sunt secundum jam variandæ apud gentem meam religionis principia. Accepta namque Bulla Papali Boleslaus, procerum Christianorû concilium convocat, & præsulis Romani placitum iis aperit, simulque ostendit, stare sibi in animo, ut in arcis templo (templum hoc Venceslaus princeps & Martyr honori D. Viti dedicarat) Episcopum Romanarum ceremoniarum per provinciam moderatorem constituat. Monet præterea omnes, ut id calculo similiter suo comprobent, & factorum ritus à Mlada sorore Roma illatos, prolixèque collaudatos, secum ultro, cum amplectantur ipsi, tum suos quisque amplecti jubeant. Voluntate principis audita, fie murmur in concilio, parsque assensu dicta comprobatur, pars vero muliebri iudicium repudiat, nec bene à Cyrillo Meudioque constituta, novationibus ullis esse convellenda clamat. Perstat nihilominus in sententia princeps, & Diethmarum quendam Saxonem, qui nuper Pragam ad tumbas D. Viti & Venceslai religionis causâ advenit, & ob facundiam linguæque Slavicæ scientiam, multum

tum in aula carus fuit, Episcopum declarat. Ab eo igitur tempore gens Bojema scissa in tres religionum sectas fuit. Alii siquidem, quorum tamen numerus sensim minuebatur, gentili, alii Romano, alii Græco, more sacra tractabant. Temporis tandem progressu gētilissimus prorsus exolevit, & nobilitas præcipua, ut & plerique omnes qui cum Germanis vicinis frequentiores esse, commerciaque habere consueverant, à ritibus Græcis recesserunt. Tenuiores duntaxat & plebs rebus domi præsentibus contenta, Græci ritus sacra tenaciter servabat.

V. Æque autem vetustioris Græcæ, quam recentioris Latinæ disciplinæ sectatores, cætus suos sacros agitare libere poterant, atque agitabant. Et cum nihilominus plebs rudior, partim ex paganismis repetitis, partim ex plausibiliore Latini ritus disciplina attractis opinionibus, Græcæ observantiæ sinceritatem sensim & incogitanter contaminasset, commodum evenit, ut religiosi quidam ex Galliis Germaniæque profligati, Petri Waldis discipuli, viri tum pietate, tum sacrarum literarum scientia spectatissimi, (*ann. 1176.*) in Bojemiam venirent, * & delecto ad Zatecium domicilio, permultos

* *Hagecius.*

multos ex qualis qualis tum adhuc Græcæ observantiæ incolis, familiares sibi facerent. His igitur navos quibus religionem inquinatam haberent, illi qua fieri potuit modestissima ratione demonstrabant, & quid de uno quoque fidei Christianæ capite castius esset sentiendum, ex scripto DEI verbo inculcabant. Factum hac monitorum opera est, ut & pietatis purioris consectorum, tam in bono quod hætenus tenuerunt obfirmarentur, quam emendandis in quibus hallucinabantur, advigilarent; & Latinarum partium Antistitibus stomachus commoveretur. Quamvis autem monachi sacerdotesque ex eorum grege, modis omnibus laborabant, ut nulla alia, quam quæ cum Romanæ Sedis decretis tota congrueret, religio in regno obrineret; ut tamen repurgatæ, quam diximus, pietatis exercitia nusquam publicæ esset, efficere haud quaquam potuerunt. Multis demum ac longis sudoribus Carolo reimp. Bojemam gerente, rem eo deduxerunt, ut cum suo, tum confluentium ad recens Pragæ erectam studiorum liberalium Scholam universalem Zelotarum peregrinorum instinctu, omnes ab Ecclesiæ Romanæ institutis alienas religiones, promulgatis quibusdam statutis vetuerit primus in Bojemia Archie-

chiepiscopus Ernestus. At vero ne sic quidem, quod urgebant, consequi videbant tranquillitatis publicæ turbatores monachi. Intercesserunt enim Interdicto isti Iohannes Miliczius, Cunradus *Stiekna*, aliq; quidam viri docti & pii. * Nunquam ii eo poterant perducī, ut ab habendis more suo, nunc in arce regia, nunc ante Lætā Curiam, vel loco quovis oportuno, cætibus sacris abstinere. Sic cum ii in vivis esse desissent, & jam quoque, sicut Ernestus Archiepiscopus pedum Iohanni *Vk*, sive Ocello, primo sedis Apostolicæ legato; ita Carolus Rex regnum Wenceslao filio, reliquissent, iisdem, vicinis Græco mori institutis, rem divinam, in æde arcis regię sacra, sub turri majore, frequentibus concionibus, facere erat solitus M. Matthias de Ianova cognomento Parisiensis.

V I. Iohanne Archiepiscopo morte sublato, datus ei est successor Iohannes alius, cognomento Gensteinius, vir religioni pacique natus. Is quia sacrificiis monachisque plus quam par erat indulgens fuit, lenitate sua ac conniventia causam iis præbuit, abhorrentis à Romanæ sedis placitis, sacrorum exercitii, sicut

* *Bohusla. Presbyter Chron. Boj. lib. I. pag. 14. 15. 16.*

sicut ex arcis regiæ, ac quibusvis toto regno templis, penitus eliminandi, ita brevissimo tempore post, omnibus prorsus in locis, partim dirarum imprecationibus, partim armis sanguinariis omnino sistendi. Etenim quæ, nunc in nobilitatis veritatem amantiæ castellis, nunc in abditis silvarum recessibus, invisi sibi cultus sacra, à promiscua turba ingenti multitudinæ passim frequentari, nec dirarum anathemata quicquam contra proficere compererant, armis correptis, in redeuntès à cætibus sacris, manu militari insiliebant, pulsabant, spoliabant, abducebant, mulctabant, excarnificabant, gladio vel igni perdebant, in metalli fodinas Cutnenses præcipitabant. Duravit malorum hæc lerna ac conscientiarum carnificina, ab Iohannis Uk Archiepiscopi obitu totos fere annos viginti. Gliscen-
tibus vero adhuc tam perniciosis machinationibus istis, excitavit Bojemis DEVS fidelem voluntatis suæ veritatisque propugnatorem M. Iohannem Hussum, qui & politicorum rabiei sacerdotalis ministrorum inconsideratiam, & sacerdotum ipsorum, in oppugnanda cælesti Sapientia sævitiam, verbis acribus corripere. Vocavit illum ex Academia Pragensi Iohannes Mulheimius, ac in sacello quod non ita pridem consensu Venceslai Re-

gis ædificavit, quodque Bethlechem cognominavit, in sacra Verbi DEI prædicandi functione, M. Stephano de Colonia successorem dedit. Aperuit autem permultis omnium ordinum hominibus in malitia non penitus obduratis, oculos ejus ministerio DEVS, ut tum ab ulteriore innocentis populi persecutione desisterent, tum agnitis monachorum Romanensium præstigiis, ad puriorem majoribusque olim suis probatam, colendi DEI disciplinam ipsi quoque transirent. Exacerbati isthac Hussi *παρρησία* Romanæ obedientiæ sacerdotes, indignantesque in profliganda, quam oderant religionis via, operam tot annorum suam frustra fuisse, jam apud Archiepiscopum, jam ad regem, jam ad Cæsarem, jam ad Papam Romanum, multis ipsum criminantur, nec sudare desistunt prius, quam pelleretur Constantiam sub fide Cæsaris publica Hussus, à Concilii Senatu (ann. 1415.) hæreseos damnaretur, ac ignis supplicio de medio tolleretur.

VII. Verum scripti sanguine judicii præcipitantia, quamvis Hussio vitam eripuit, authoribus tamen suis, & eorum ordini toti, non tam profuit, quam nominibus multis nocuit. Hussi namque indefensi supplicio tam atroci, irritati ejus sectatores, convēti omnium Bo-

jemia

jemiarum simul & Moraviarum Ordinum Pragæ actis, reque diu deliberata, per doctoris sui latus ac condemnationem totam Bojemorum gentem hæreseos ignominia notatam, injuriaque non ferenda esse læsam censuerunt. Expostularunt igitur (*ann. 1415. 1416.*) de injuria, cum sacro isto Concilii tribunali, cumque Sigismundo Imperatore, & ut de Hussio præter jus ac æquum interempto, deque iniusta genti toti hæreseos infamia, pacis sibi mediis satisfaceret, rogarunt. Sed cum expostulatoriarum ipsorum literarum, neque à Concilio, neque ab Imperatore, dignarum, ad quas responderetur, essent judicatarum, ferro emendationem, ab adversariis esse exposcendam, religionisque per Hussum ad majorum disciplinam instauratarum, libertatem priscam tuendam, decreverunt. Fecerunt autem initium ab ædibus sacris, quæ quia annis superioribus, introductis partis adversæ Sacerdotibus, suis in religione sociis per vim erant ereptæ, repeti ab invasoribus primum omnium oportere judicarunt. Protestati igitur per delectos sexus utriusque ea de re coram Wenceslao Rege, Nicolao Hussinocio verba faciente, exturbarunt ex iis sacerdotes omnes, qui vel Hussum sententiam injusta damnatum esse negabant, vel doctrinam ritusque sacros,

apud ejus discipulos more majorum usitatos, improbant. Sic vim quam aliis nuper fecerant, factam tum ab aliis pari ratione ferre cogebantur viri isti Romanistæ. Qui quia iniquis se modis vexari opinabantur, opem apud Sophiam reginam (Wenceslaus rex hoc ipso turbarum initio vitæ finem fecit) contentissima prece implorabant. Regina junctis sibi proceribus aliquot, milites Germanos sub præfectura Czenconis Wartenbergii, cum commeatu copioso, in arcem D. Wenceslai immittit, & bello Pragensibus imprimis denuntiato, minorem urbem (ann. 1420.)^{*} pene totam diripit, & igni injecto cremat. Impreterea Sigismundum, ut & Martinus P.P. adversus Bojemos acuit. His commoti plerique omnes, animo & manu prompti religionis ferro tuendæ authores, ad arma diversis sub ducibus, præcipue sub Iohanne Zizca concurrunt, * (*Praczata* vocarunt suam multitudinem) monachorum claustra invadunt, expilant, vastant, monachos, quos non fuga servavit, trucidant. Et quia Sigismundum passim per Imperium copias cogere, ac bellum Bojemis coercendis meditari audiebant, antevertendum rati, non modo arcem

.utram-

* *Behussa presb. Chron. Boj. l. 2. pag. 684.*

utramque regiam Pragæ obsidione premunt, verum etiam defensionis necessaria cuncta adversus Sigismundum, accurata quæ possunt diligentia, præparant.

VIII. Exarsit igitur de regione pariter & de religione calamitosissimum, finitimisque etiam circum quaque luctuosum, Bojemorum adversus Sigismundum Imp. bellum, quod sicut huic inglorium, ita illis famę immortalis comparatorium fuit, nec nisi Cadmea Bojemorum inter se pugna, ac cautæ Basiliensis concilii prudentiæ artibus, demum post annum quartum decimum sopiri potuit. * Cui componendo cum invigilatur, & concordiæ rationes utrinque circumspiciuntur, judicia Bojemorum, tum de pace cum pontificiis sancienda, tum de fidei articulis non paucis, discrepare sunt visa. *ann. 1433.* Discipulorum Hussi inter eos pars major, in comprehensas Compactatis Basiliensibus pacis conditiones, consentiebat, & factorum ritus Romanos, solo calycis in sacra Synaxi usu plebi etiam reservato, amplectebatur prorsus omnes, quæ postea Calixtinorum secta vocabatur; pars vero numero minor, neque pacis, ut obtendebat, insidiosæ, olimque turbis perniciosæ.

R 4

riosæ.

* *Avisamenta Sigism. ad Papam ap. Goldast. tomo Constit. III.*

264 REPUBLICAE
 tiosas causam daturæ conditionibus, seu
 Compactatis, assentiri, neque ab acceptæ
 à patribus, & jam tum ex Verbi DEI
 fontibus, & purioris vetustatis observan-
 tia, mirifice illustratæ religionis doctri-
 na, ad pontificiorum placita desciscere
 voluit.

IX. Nova igitur iterum, & jam tum
 quarta emerfit apud Bojemos religionis
 variatio, cum qua odiosa quoque & ver-
 bis contumeliosa eruperunt sectarum
 nomina, qualia necdum penitus sepeliri
 potuerunt, Papistarum videlicet, Calix-
 tinorum seu claudicantium Hussitarum,
 & Picardorum. Calamum illi omnes
 sane semper posthac alii in alios stringe-
 bant: ferrum vero plerunque, Compa-
 ctatorum socii Papistæ cum Calixtinis,
 adversus Picardos, seu (quemadmodum
 à multis vocabantur) adversus Tabori-
 tas, & hi adversus illos acuebant: Tabo-
 ritæ tandem temporis progressu, usque
 adeo sunt attriti, ut qui viam hanc se-
 quebantur, non nisi obscuri vivere, &
 in occulto rem divinam facere possent.
 Hinc factum est ut, à subterraneis late-
 bris, *Gamnjcy* & *Pivunijnjcy* per ludi-
 brium vulgo nuncuparentur. Non fe-
 riabantur tamen in latibulis suis quan-
 tumvis abjectæ sortis homines illi, sed
 quam colebant, quamque armis defen-
 dere

dere nequibant, fidei doctrinam, dissertationibus populari & Latina lingua scriptis, explicare atque ad posteros transmittere satagebant. Quæ lucubrationes cum in manus etiam venissent quibusdam ex Calixtinis, hominibus veri discendi cupidis, prodierunt in lucē Georgio regnante (*ann.* 1467.) eorum nonnulli, & suorum dogmata pleraque, non minus quam pontificiorum, ut superstuitiosa in dubium vocabant. Contulerunt ergo de omnibus non semel, cum magistro apud Calixtinos primario Iohanne Rokytzana. Verum explorata ejus animi inconstantia, & in defendendis non vetustissimis, quas cum suis tenebat, opinionibus infantia, ad commonstratam Taboritarum Scriptis religionis viam respectabant. Cumque cætus jam palam agitare, & numero augeri cernerentur, provocarunt eos, de consilio nobilitatis, ad disputationem Magistri Calixtinæ societatis. Venerunt igitur Pragam sub Eidus Septembr. (*an.* 1479.) muniti fide publica ipsorum antesignani, Michael Senex, Iohannes Chelczicius, & Procopius. Colloquio paulo post, in Carolina domo instituto, & dies aliquot continuato, post multas altercationes re infecta diversi abierunt. Ex eo tempore Fratrum nova hæc Unitas, (sic enim vocari

tari amant,) religionis doctrina & disciplina, à cæteris in Bojemia cætibus diversa fuit. Ac tamen si adversus eos, incitati ab iis qui evertere ipsos, ut Tabo-ritas, cupiebant, edictis, carceribusque detonabant, Georgius, Wladislaus, Ferdinandus, Rudolphusque Reges, per omnes tamen ii tempestatum procellas exagitationesque ad libertatis tandè portum enavigarunt. Quia enim pontificii, à tempore quo Iesuvitas, (religiosorum sectam recentem) Pragam ex Italia adduxit Ferdinandus rex, (ann. 1556.) Fratribus quidem his palam, Calixtinis vero clam, graves semper erant, necessitas ultima suavit, ut qui gravabantur, cognitis ac conciliatis inter se religionis controversiis in societatem venirent, & tuendæ certioris amicitiae causa tot modis labefactatis cum Basiliensi concilio Concordatis, renuntiarent. Quod cum esset factum, & Concordata seu Compactata illa publico comitiorum decreto (ann. 1577,) vim privilegii ac legis amisissent, tum rati æquum esse pontificii, ut pactorum (quemadmodum jactabant) desertores, tam Regis gratiæ, quam privilegiorum regni incapaces haberentur, Regem (is tum erat Maximilianus Imp.) adversus eos concitabant, dictitantes, Reges Bojemos id genus hæreticis nullo te-
meri

neri sacramento, nec ut eos subditorum numero censeant, lege ulla alligari. Deceptorum Regum exemplo, esse cogendos tales, si ex Compactatorum formula, sacra detrectent tractare, ut vel Romanæ Sedis religionem profiteantur, vel Rege defensore, privilegiisque & juris beneficiis omnibus indigni declarentur. Egisse pari, vel majore, severitate adversus contumaces, Vladislauum (*ann.* 1508.) Ferdinandumque (*ann.* 1548.) Reges, ne quis forte novi hîc quippiam agi, possit objicere. Expugnatus igitur importunis istis flagitationibus Maximilianus, Ferdinandi patris & Vladislai avi contra Compactatorum violatores cominemoratis edictis, suum quoque adversus eorundem desertores (*ann.* 1568.) Vienna emittit. *

X. Ægre id sane fuit Evangelicis, (sic enim jam tum quoque alieni à pontificum institutis in Bojemia gaudebant vocari) viris cordatis pacisque cupidis. Captata igitur diu exonerandarum coram Rege querimoniarum occasione, partim belli Turcici consultationibus, partim multa Regis à Regno absentia prohibiti, non prius eam satis opportunam, quam septennio post, potuerunt assequi

* *Sixtus.*

affequi. Venit tandem Pragæ Imp. Rex Maximilianus, & convocatis ad diem regni Ordinibus, quæ è repub. videbantur, in comitiis (ann. 1575.) proposuit. Antequam ergo ad deliberanda negotia reipub. alia est ventum, questi apud ipsum sunt ad VIII. Eidus Majas, de pontificiorum Ordinum insolentia, deque injuria, qua longo tempore gravabatur ipsorum religio, Evangelici Ordines, oraruntque ut sui ab hæreseos suspicione purgandi causa, recitaretur coram Rege & universo populo, comprehensa singulari libello sua de fide colendique DEI ratione, Confessio. Vult id Rex, & de multiplicibus inter eos, ut aiebat, sectis, atque de sociis, qui confessioni oblatæ subscriberent, cognoscere prius voluit. Ringentibus hîc pontificiis & Vertumnis quibusdam perpaucis, sancita ea de causa est plene, jam dudum incoata, inter Calixtinos & Fratres concordia; agnoverunt se mutuo fratres & fidei domesticos utrique, & publicationem confirmationemque recens conscriptæ Confessionis à Rege votis consociatis postularunt, & impetrarunt omnes. Religionem ex Confessionis ejus formula sequentibus universis, est pax atque libertas, verbo regio data. Valuit ea quoque complures per annos,

tan-

tantisper dum Iesuvitarum progenies, plumas nido maiores explicare nequibat. Sed cum ea, patri in regno surrogato Rudolpho Rege, formatos in sua schola homines, ad primarias regni dignitates familiariaque regis ministeria obtruderet, ac admooveret, visa sunt subinde sopita adversus Euangelicos odia resuscitari, injuriæque recrudesce. Tecte tamen id quoad maxime potuit fieri, & juris prætextu ac ex intervallis, peragebatur. Tempia confessionis sociis, passim vel eripiebantur, vel claudebantur, sacerdotes observantiæ Romanæ obtrudebantur, nobilitati dignitates abrogabantur, plebi ceremoniæ pontificiæ imperabantur, ac sacrorum cultus quos amplectebatur, sistebantur. Bis etiam adversus eosdem socios, ac si plerique Picardi essent, Edicta valde severa, (ann. 1584. 1602.) à Rudolpho Rege, cum superiorum ejus generis Edictorum regionum renovationibus, sunt impetrata.

XI. Quæ mala etsi diutius sane patienter tolerarunt Evangelici; cum tamen injuriæ unius impunitas, alterius esse putaretur illecebra, nec remedium ii qui debebant adhibere, Rudolphus vero Rex, annis simul & curis fractus, ministrorum fere magis, quam suo arbitrio temp. administraret, nacti iterum
tempus

tempus idoneum, conventu Ordinum frequenti, libellum Regi (*ann.* 1608.) exhibuerunt, eumque de injuriis, quas, contra translati ad superos Maximiliani Regis promissa, in religione, multis ab annis pertulissent, supplici querela certiore fecerunt. Renovarunt præterea exhibitam ante annos triginta Maximiliano regi, publiceque in comitiis recitatam illam, de qua diximus, fidei suæ Confessionem, ac orarunt perseveranter, ut secundum eam ordinatæ religioni Evangelicæ, cujus ipsi essent sectatores, cujusque exercitium sicut Maximilianus olim, ita & ipse quoque postea, verbo regio liberum esse jussisset, pax perpetua non modo daretur, sed & diplomate regio confirmaretur. Impedisse id sane sunt conati Iesuitarum gregales modis omnibus: preces tamen Ordinum indefessæ Confessionis Augustanæ principum intercessionibus adjunctæ, Regem Rudolphum, principem natura moderatum, huc inclinarunt, ut de exercenda absque omni turbatione ac impedimento, oblatæ olim Maximiliano patri Confessioni Bojemicæ congruente religione, diplomate singulari caveret, (*an.* 1609.) constitutaq; in transgressores pæna gravi decerneret.

XII. Hoc tamen nihil obstante, &
Rudol-

Rudolphi in regno successore Matthia rege ad pleraque ejus generis connivente, telam quam dudum incoarant pontificii, politici æque ac clerici, pertexere sunt redorsî. Tempia jam Evangelicis, non tantum adimebant, * sed quædam etiam à fundamentis diruebant, conventus religiosi consultationibus destinatos, & tam vetustis quam novis legibus concessos, Rege interea Viennæ valetudinem curante, turbabant, ac sub majestatis læsæ pœna vetabant. Tot igitur modis, & toties proritati, atque ab autoritate regia male abutentibus præfectis, tam atrociter offensi, religionis Bojemicæ socii Ordines, vim vi retundere, deque Adversariis, majorum se exemplo vindicare, tandem constituerunt. Non ut datam regi fidem frangerent, vel sceptrum eriperent, sed ut legibus regni, diplomatique Rudolphino, honorem ac robur integrum conservarent. Ergo concursu in arcem (an. 1618. 22. Maj.) Pragensem facto, Adversarios, qui aditu ipsos ad Regem excludere, & in religionis exercitio, præ aliis gravare, in laude ponebant, revocata ipsi ac in os lecta, de ulciscendis religioni datæ pacis violatoribus, facta ante novennium prote-

* *Apolog. Bojem. major. ann. 1618.*

272 R E I P V B L I C A E
protestatione, de regii Consistorii fenestra præcipientes egerunt.

XIII. Sequuta hoc facinus est, non modo in Bojemia cæterisque ei annexis provinciis, verum tota ferme Germania, calamitatum feracissima seges, ac belli implacabile cacoethes. Matthias namque rex, Bojemiarum genti & religioni infensorum hostium sanguinolenta, quam superioris Austriæ Ordinū pacifica consilia sequi, & ferro, quam calamo, turbas istas tentare curareque maluit. Cumque necdum anno uno à turbarum istarum exordio plene evoluto, & rebus exulceratis magis quam compositis, in vivis esse desisset, bellum incoatum, Ferdinando paulo post Imperatori creato, (*ann.* 1619.) conficiendū reliquit. Is excitis ad belli societatem Hispanis, itemque fæderatis in Germania pontificiis, prælo ingenti ad Pragam in Albomonte (*ann.* 1620.) commisso, Bojemos castris exsuit, ac Fridericum Regem ab iis sibi oppositum, & ante annum solenniter coronatum, salutem fuga redimere coëgit, atque ita Bojemos victoria ista ex gente libera, Domus suæ (ut nunc stylus est) hæreditarios fecit. Et quia ferventissimus fuit Romanæ Sedis cultor, de iis à religione Evangelica, ad ritus Italianos averrendis, consilium statim à victoria

tia cœpit. Iccirco presbyterium Pragense, Ecclesiarumque Ministros, & Scholarum magistros ubivis, ante omnia (*ann.* 1621. 1622. 1624.) est aggressus, primumque eos qui Pragæ, postmodum vero etiam eos qui aliis in locis erant, à functionibus sine discrimine deturbavit, & toto regno relegavit, quibus disciplinæ Romanæ sacerdotes scholarchasque substituit. Nec mora longa, datus ad Vicarios, aliosque omnis loci & dignitatis suos ministros, singularibus mandatis, quid cæteris incolis fieri vellet, demonstravit. Disponebantur igitur ad terrorem passim per opida milites præfidiarii, & ne cærus sacri publice usquam, sive in templis, sive in Scholis haberentur, solerter est advigilatum: Virgines viduæque, viris pontificiis vel invitæ junctæ, Evangelicis nubere prohibitæ; nemo qui non pontificius esset, in civium numerum allegi permittebatur. Ut ne vero posthac ullius, præter pontificiam, religionis professio Bojemis unquam libera esse posset, novis Imperator, (*ann.* 1627.) ab se promulgatis regni Constitutionibus, inserta lege singulari sanxit. Strenue hinc apud eum suffundebant frigidam veteres Evangelicæ religionis adversarii; quorum de numero cum is extirpando in regno ex Græ-

274 R E I P U B L I C A E
 cæ disciplinæ incunabulis ab Hufio quō-
 dam & Luthero repurgato cultui divi-
 no, Quatuor-Viros constituiſſet, eosque
 poteſtate eam in rem abſoluta inſtru-
 xiſſet, ſummis illi viribus negotium fe-
 ſtinaverunt. Summiſſis namque in omnes
 partes monachis Jeſuitis & Capucinis,
 paſſim in opidis, & ubicunque locus fe-
 rebat, primariorum primum, poſtea me-
 diocriſ, tandem promiſcue cujuſvis con-
 ditionis incolarum, in religione con-
 ſtantiam, nunc preſſando ac mulcendo,
 nunc controvertendo ac comminando
 tentarunt. Qui traditæ ſemel ſanctis in
 religione puritatis viſi ſunt tenaciores,
 iis dignitates abrogatæ, faciendæ rei ra-
 tiones intercluſæ, ſupellex continuis nu-
 meroſi militis expilationibus, vel acciſa
 vehementer, vel proſuſ direpta. Vi-
 diſſes tunc religionem, à militaribus har-
 pyiis celeriter edoctos, confertim ruere,
 monachisque ſupplicare, omnis ſexus &
 ætatis ad pontificia ſacta transfugas, qui
 verboliſ ſacrificulorum pro ſuggeſtu de-
 clamationibus, tanto in cælum ſubvehe-
 bantur altius, quanto, in majorum fide
 conſtanter perfeverantes, in Stygis abyſ-
 ſum demergebantur profundius. Nec
 expleri hoc pacto potuit monachorum
 æruſcatorum inſania. Nam quos nec
 promiſſis, nec comminationibus de ſen-
 tentia

sentia poterant dimovere, iis non tantum suppellectilem librariam theologicam, sicut & cæteris quibusvis, adimebant, verum etiam libros scriptorum suæ monetæ sophisticos, & in religionem Evangelicam contumeliosos, quin & fabulosos, obtrudebant, atque ut comprehensa iis dogmata assensu comprobarent, instabant. Sed cum nec ista tam multiplici solertia plerorumq; constantiam expugnari posse cernerent, eos vel per magistratum loci in vincula sordidosq; carceres compactos, non prius, quàm imperata fecissent, dimittebant, vel, cum humanissime egerunt, ad purpuratos illos quos dixi, Quatuor-Viros deferrebant. Quatuor-Viri ergo illi, de iis qui delati erant, Edictis constituebant, contumaces hæreticos, quin & perduelles vocabant, divisisque in certas classes, tempus, quo regno excedere jubebantur, præfigebant, bona quæ efferre vel distrahere quis permittebatur, decimabant, & ad distrahenda per Mandatarios, relicta ab emigrantibus soli bona, annum dabant. Duravit Manlianum hoc imperium & vexatio integrum fere biennium, quo pars Bojemorū indigenarum permagna, & in divinitus tradita religione confirmatior, patriis penatibus valedicere est coacta, & in omnes pro-

permodum orbis plagas dispersa. Nobilitati semestri ad emigrandum erat præfinitum. Abstraxit abalienavitque casus hîc, liberos à parentibus, fratres à fratribus, maritos ab uxoribus ! Pupilli sine discrimine ex matrum sinu, aut agnatorum manu abrepti, mares Iesuvitis, femellæ monialibus, in disciplinam sunt traditi ! Si qui malum fuga evitarunt, & cum propinquis patria excesserunt, patrimonio mulctabantur, eorumque ad quos confugerunt bona publicabantur. Tametsi vero iis, qui regionem quam religionem maluerunt deserere, distrahendis quæ reliquissent bonis, annus unus & alter fuit concessus, variis tamen quæsitis coloribus, ac speciosis machinationibus, eo res deducebatur, ut onera interea possessoribus exturbatis lueda, fructus vero primo fere occupanti diripiendi, relinquerentur, fundi denique ipsi, & quod moveri non potest, aut quam vilissimo vænirent, aut cum emptorem non invenirent, quasi res pro derelicto habitæ, fisco regio addicerentur. Obtinet igitur nunc post vetitum Evangelicæ religionis exercitium, & exturbatos ejus cultores, sola inter Bojemos Romanæ Sedi conformis factorum observantia, nec nisi in occulto restant sparsim latitantes conformatæ ad Evangelico-

gelicorū instituta religionis sectatorum, tenues quædam reliquæ.

XIV. Atque hæc sunt quæ de Bojemorum religionibus, deque insignioribus earum variationibus memorare habuimus: Regimen religiosum, pro religionum diversitate, diversum quoque fuit. Nam sicut cæteris, etiam utcumque parvis in rebus, quæ stare diu velis, ordinem te sequi, & certum gubernationis modum tenere est necesse: ita in hac ex præcipuis potissima continendæ societatis hominum ratione, numinis nempe colendi disciplina, ordinis commonstrandi tuendiq; magistros esse oportet.

Semper Bojemia, tam cum profanæ gentilium superstitioni erat dedita, quam cum ad Christianos religionis cultus traducta, ei renuntiavit, ideoque ad hoc usque tempus, certos habuit factorum Antistites, *λεῖτουργοί*, & moderatores. Gentilium tamen sicut *λεῖτουργία*, ita & Archiflamines, flamines, sacrificos, victimarios, hierophantasque Czechicos, qui, & qualescunque erant, operose describere hoc loco, non multum attinet.* Probabile est, nominibus illos à Græcorum hierurgis magis quam re ipsa, fuisse diversos. Majori absque dubio usui est

S 3

futu-

* Hagedius sub. ann. 1093.

futurus labor, quem in describendo, Bojemis Christianis frequentato gubernationis religiosæ ordine, ponere cogitamus.

Quoniam vero apud pontificios semper id genus omnia, quam apud Evangelicos (usitate illi *SVB VNA*, hi *SVB VTRAQUE* vocantur) erant hætenusque vulgo habentur, splendidiora, plausibilia, & magnificentiora, ideo de usitato in Ecclesia regimine Evangelico quidem (quamvis in Bojemia vetustiore) posteriori, de pontificio vero priori loco constituimus tractare. Ordinem autem rem, à Boleslai Lenis, Bojemix principis ætate. Is enim fuit primus, qui illatum, ut diximus, in hanc oram à Mlada sorore, sacrorum Sedis Romanæ morem, Bojemis commendavit, erectaque Pragæ in sacra D. Vito æde episcopa paulatim confirmavit.

XV. Summus igitur moderandæ religionis arbiter inter Romani moris sectatores Bojemos, seculis aliquot fuit, constitutus ab hoc Boleslao Episcopus. Huic postea successit gradu eminentior Archiepiscopus. Subordinatos is pederentim uterque sibi comparavit, augeſcente annis fere singulis beneficiorum, quæ vocant, multitudine, ordinis inferioris sacerdotes, Abbates, Præpositos, Decanos,

nos, & notos Romanis hominibus Antistites cæteros, qui & sacris operarentur, & cæteram, ut clericorum, ita plebejorum multitudinem, in disciplina religiosa continerent. * Inferioris Ordinis Antistitum, quomodo alii aliis successe- rint, nomina, neque accurate, nisi in suis fortasse cænobiis, consignabantur, neque quæ consignabantur, propter tem- porum injuriam, integra ad nos trans- mitti potuerunt. Episcoporum nihilo- minus & Archiepiscoporum series ac successio, quamvis & ipsa alicubi, ut mea fert opinio, hiulca, ad ævum hoc est con- servata.

Adspirare autem, ut ad Episcopam, ita ad Archiepiscopam, nemini qui Bojemus gente non esset, aut linguam Bojemam non probe calleret, per leges regni li- cuit; ac proinde non semel, principibus, populo homines peregrinos obtuden- tibus, motæ ab Ordinibus erant acres controversiæ. Ius porro nominando- rum ac legendorum, ut Archiepiscopo- rum, ita & Episcoporum, conferenda- rumque quarumvis Prælaturarum per- petuo principibus & Ordinibus Boje- mis, ex primorum Cleri consilio, com- perimus fuisse liberam: Investituram

* Hager. ann. 1088.

sive confirmationem, à Moguntino præsule, Episcopi hoc modo electi, (non tamen Archiepiscopi) petere habebant necesse. Successerunt igitur, hac via promoti, ac alii post alios in cathedra Pragensi sederunt, hoc ordine :

I. Diethmarus Saxo :	968
II. Wogetiechus sive Adalbert ⁹	969
III. Strachyquas	995
Hunc cum Moguntia, ab Archiepiscopo investituram accepturus, coram altari prosternebatur, spiritus malignus corripuit, pauloque post suffocavit.	
IV. Bohdalus sive Theodorus, Medicus, Saxo :	997
V. Eccardus sive Helicardus	1018
VI. Hyza seu Iso, <i>Neczsch</i> :	1024
VII. SSebyrius sive Severus :	1030
VIII. Jaromirus sive Gebhardus, Wratislai Regis frater	1067
IX. Cosmas	1091
X. Hermannus	1099
XI. Maynhardus Vaser , <i>Neczsch</i>	1122
XII. Iohannes	1134
XIII. Otto	1140
XIV. Daniel Baro à Lippa	1148
XV. Fridericus, <i>Neczsch</i>	1170
XVI. Valentinus , Obtrusus , <i>Neczsch</i>	1178
XVII. Brzetislaus-Henricus princeps	

ceps: 1182

VIII. Daniel Milicus 1197

XIX. Andreas 1214

XX. Peregrinus 1224

Hic, quia modestus, ac politicæ prudentiæ parum fuit gnarus, exauthoratus fuisse scribitur.

XXI. Iohannes 1228

XII. Burcardus seu Bernardus à Su-
levicz: 1236

XXIII. Nicolaus Baro à Rosis 1239

XXIV. Iohannes Drazicius: 1258

XXV. Tobias Bechyné 1279

XXVI. M. Gregorius 1296

XXVII. Iohannes 1301

Hagecus * præterea ubi natalia Caroli, postea Imp. ejus nominis quarti attingit, author est, infantis regii baptismo interfuisse cum aliis, Hermannum Archiepiscopum Pragensem; quem, si nullum subest mendum, quo loco reponam, non invenio.

XVI. Et hæc quidem de Episcopis: Archiepiscopi à Papa petendi ansam, Iohanni Regi præbuisse sanna quadam perhibetur Wratislaviensis Episcopus Nan-kerus. Ademit Episcopo castrum Mieliczianum Rex, (an. 1337.) (:) neque
S 5 id.

* ad an. 1316. (:) Michoviens. hist.
Tolon. lib. 4. cap. 22.

id, quamvis anathemate feriebatur, repententi restituere voluit. Videns diras nihil proficere, dictis Regem impetere cepit Nankerus, ac ad Wratislavienses Coss: inter alia dixisse perhibetur; Regem istum, bonorum Ecclesiasticorum Invasorem, esse, qui Rex habeatur, indignum. Regulam, non Regem, ipsum esse. Quæ verba cum ad Regem essent renuntiata, indignatus monacho, sciscitari scommatis causam ab eo jubet: respondente Episcopo; Bojemix Principem, quia Metropolitanum non haberet, ac inunctionis in regem suæ solennia, ab Archiepiscopo Germano, qua prece, qua pretio, emendicare cogeretur, Regem, vel omnino non esse, vel, si sit, omnium esse minimum. Convitium sana ista sibi factum dolens, ac, quam anathemate gravius offensus Rex, non quievit antequam ex invidia, qua Romæ conflagrabat Archipræsul Moguntinus, Henricus, tempus nactus idoneum, Bullam à Cemente PP. obtinuit, qua Pragensis Episcopa à Moguntinæ sedis jurisdictione eximitur, & in Metropolitanam promoveretur; * Holomucensis quoque

* *Annal. Henr. Rebdorf. Chron. M. Alberti Argemin. ann. 1346. Hagedec. ad ann. 1343.*

quoque Episcopa à Moguntina penitus absolvitur, & Lytomyslæ nova constituitur, ut ambæ Pragensi Archiepiscopæ deinceps sint suffraganeæ. Ius præterea ungendorum recens electorum Bojemiarum Regum Archiepiscopo Pragensi confertur.

Iohanne igitur Episcopo, cuius jam meminimus, vita functo, & Bulla hac Papali cum pallio Archipræsulatus insigni, in Bojemiam allata, Episcopus Iohanni nuper surrogatus, Romæque confirmatus,

I. Arneſtus Pardubicius, pallio illo primus ſollenniter induitur, ac Pragensis Metropolitanæ Ecclesiæ Archipræsul ſalutatur, 1343. Huic in eodem munere, ſuffecti à Rege & Optimatibus, ſucceſſerunt ordine;

II. Iohannes Vlk ſive Ocellus 1364. Hic præterquam quod ab Urbano Papa confirmationem obtinuit, honore etiam novo eſt auctus, & Romanæ Sedis Legatus natus cum ſucceſſoribus appellatus.

III. Iohannes Genſteinius, Patriarcha Alexandrinus & Episcopus Miſnensis 1380. Vir fuit religioſiſſimus ac precationibus intentiſſimus: qui aliquantopost, viſione quadam terrefactus, & de incumbenſibus jam jam regno cladiſbus horrendis admonitus, alimenta que
à ſuc-

à successeur nécessaire, quoad viveret pactus, Romam abiit, & cucullum indutus dignitatis cathedram reliquit

IV. Wolbramo, qui eam conscendit an 1398. Hic coronavit Sophiam Wenceslai Regis uxorem. Ei est suffectus

V. M. Nicolaus Puchnicus. 1400. Veneno intra annum extinctus. Huic surrogabatur

VI. Zbynecus Baro à Leporib⁹ 1401. Homo literarum rudis.

VII. M. Albicus Vniczovius 1411. Medicus, & vir jam tum cum magistratum iniret, ætate affecta. Cum hoc, quia sordidum & auri avidum videbat, versuram de dignitate paucis post diebus fecit

VIII. Cunradus Westphalus 1411. Hic decennio post, Evangelicorum, qui tum Hussitæ vocabantur, religionem amplexus, Consistorio Presbyterii Pragensis Evangelico, sigillum officii contulit, & jurisdictionem confirmavit, latifundiaque Archiepiscopalia, proceribus utenda fruenda pignori dedit. Quamvis autem quinquennio post ejus fata, ab Ordinibus, de assensu Sigismundi Imp. in Archiepiscopum fuit electus (ann. 1436.) M. Iohannes Rokytzanes; qui tamen is quatuor Pragensium articulos ejurare abavebat, nec confirmationem digni-

dignitatis à Papa impetrare, nec ut in numero Archiepiscoporum recensetur, à pontificiis obtinere potuit. Ab ejus morte vacavit sedes hæc, & factorum pontificiorum gubernatio penes Præpositos templi metropolitani fuit, per annos unum & nonaginta, ad id videlicet usque tempus, quo Imp. Regis Ferdinandi I. Edicto, Archiepiscopus est declaratus,

IX. Antonius Mohelnicius 1562. Hic ad Concilium Tridentinum regius Orator fuit.

X. Martinus, Antonii popularis. 1581.

XI. Zbynecus. Baro Berca 1592. Hic (ann. 1605.) Septembri mense vitæ suo ultimo, Synodum nationalem habuit Prægæ, cujus placita, exacerbantium animorum inter pontificios & Evangelicos, protitamenta, ac veluti sudes in oculis fuere; accumulata porro attentatis aliis compluribus, turbas, quæ nec dum conquieverunt, accendere. Mortuo illi est suffectus,

XII. Carolus Baro Lambergius 1606. & huic mente capto,

XIII. Iohannes Lohelius 1614. huicque mortuo

XIV. Arnestus Comes Harrachius 1623. Trium istorum nemo tria verba, lingua populi, cui docendo præficiebatur, commode proferre sciit. Postremus hic in-

hic inter exturbandæ nuper è Bojemia religioni Evangelicæ constitutos à Ferdinando Imp. Quatuor-Viros, quorum paulo ante meminimus, princeps fuit.

XVII. Reliqua est gubernandorum apud Bojemos Evangelicos factorum ratio, & administrationis ordo. Apud pontificios is perpetuo fere idem, apud Evangelicos vero pro temporum ratione varius fuit. Apud pontificios, summi moderandorum factorum præsides, per raro dignitatem aliter quam cum vita amittebant; apud Evangelicos, prout, & quotiescunque, è re videbatur, mutari erant soliti: apud pontificios gubernatio monarchiæ, apud Evangelicos aristocratiae similior, obtinebat. Verustissimi autem sui in moderando divino cultu ordinis primordia D. Cyrillo Archiepiscopo Welehradensi ferunt accepta Bojemi Evangelici. Is enim cum à Borzivogio l. Pragam esset adductus, in principis sacello ante Lætam Curiam, cum Conciones auditorio frequentissimo habebat, tum docendæ religionis Ministros populo, Ministrisque ipsis presbyterorum collegium, Leituriam, ac ceremonias sacras, more Græco ordinavit. Ordine in hoc collegio, non gradu primus, scribitur fuisse Paulus Caichus, vir ob pietatem Borzivogio Lidmilæque carissimus, qui

qui tam antequam exturbatus à Suatoplucio Rege in Bojemiam è Moravia venit, quam posteaquam ex ea recessit D. Metudius, sacro in mea gente ordini præfuit. Huic quemadmodum & presbyteris ejus collegis cæteris, ut quisque de vita decesserat, surrogabantur consilio cominuni ex Ministrorum (sacerdotes vulgus vocabat) omni numero, qui judicabantur maxime idonei. Administrata autem hac ratione, & in pietatis disciplina conservata fuit gentis meæ Ecclesia, toto Borzivogii, Zpitihnevi, Wratislai, Wenceslai, Boleslai Sævi, & aliquanto Boleslai Leni dominationis tempore, per annos præter propter septuaginta, ad eam usque tempestatem, qua Diethmarus Episcopus Ecclesiarum Bojemicarum regimini à Boleslao fuit præfectus. Neque tamen Græcæ disciplinæ illi tam infensus, abrogandoque penitus, introducto per D. Cyrillum ordini intentus, vel fuit, vel propter potestatis brevitatem esse potuit Diethmarus, ut ritus gentis Bulgaræ tum statim, velut fanciebat PP. Iohannes, antiquatos quis fuisse objiciat. Wogeriechus ejus successor, qui annos viginti quinque in dignitate transegit, natus & enutritus in ea disciplina fuit. Latinæ observantiæ sacerdotes alii, tametsi potentia opibusque ante-

antecellebant, amicitiam tamen cum Græcæ; seu, quod idem erat, cum Bulgariæ disciplinæ hominibus, non tantum colebant, verum etiam ex eorum presbyterio unum atque alterum, inter Canonicos templi D. Vito consecrati, semper allegebant, qui sacris more suo seorsum in peculiari ædícula, sub majore, ut diximus, turri, operarentur, domiciliumque apud eam suum haberent. Stetit ea ædícula, donec Wladislai II. regis ævo, à Paulo Pauczeco Doctore, & templi in arce regii Præposito, diruta, inque domum, in qua ipse habitaret, transformata fuit. *

XVIII. Et si, vero omnium, qui, & quomodo, vel quo tempore, ad sacrum opus hoc curandum adoptabantur, nomina exacte non possunt edi, rem tamen hanc Adversarii pro conficta tum demum jure poterunt habere, cum ipsi suorum, quæ nunc recens è veteribus ruinis complura excitant, cœnobiorum antesignanos priscos, nobis digno fide stylo, ac ordine imperplexo, describent. Negare nihilominus neutiquam possunt, fuisse nostros, Letomilum sub D. Wenceslao, Prostyogium sub Boleslao Leni, Iohannem Mravicum, & Henricum Lubnæum

* Bohusla. presb. Chron. lib. I. pag. 35.

Lubnæum sub Iohanne , Cunradum Stieknam, & M. Iohannem Miliczium Baronem sub Carolo , M. Matthiam de Ianova cognomento Parisiensem, M. Iohannem Hufsum, permultosque alios sub VVenceslao. Regis hujus temporibus, exarserunt in Evangelicæ veritatis indagatores ac cultores, pontificii, & statim ab Iohannis Ocelli Archiepiscopi Cardinalisque morte, persequi eos acerbissime cœperunt. Consequuti etiam id sunt rigiditate sua & violentia, ut nec in templis, nec in scholis, palam apparerent ulla ejusce cultus vestigia. M. Iohannem Hufsum, qui atrocitati se illorum opponebat, religionisque tam diu cultæ, & nuper demum suppressæ; disciplinam in lucem revocabat, acerrime insectari non ante destiterunt, quam is Constantiæ esset flammis è medio sublati. Tam multis igitur, tamque enormibus injuriis lacessiti Hussi discipuli Bojemi, inter quos permulti adhuc erant, qui Miliczio quondam & Parisiensi doctoribus fuerant usi, armata, ut diximus, manu, revocatam ex abditò Evangelicam religionis professionem, in templa passim reduxerunt, & quia diu illam absque ordine & gubernaculis stare non posse sentiebant, frequentes apud Pragam ad Nonas Iulias (ann. 1421.) ex Bojemia omni Moraviaque

T

aviaque

raviaque confluunt, & se diu ac multum excusa, quo D. Cyrillum quondam sciebant salutariter usum, exemplo illo pri-co, factorum, & tractandorum, & gubernandorum Ordinem descripserunt, & Presbyterium Pragæ novum, quod Ordini illi servando præficeret, de assensu Archiepiscopi Cunradi erexerunt, ejusque Antesignanum Archiepiscopatus Pragensis Administratorem appellarunt. Descriptus in hac Synodo, ac articulis compluribus comprehensus Ordo, circumfertur etiamnum typis vulgarus. Restitutum ergo per id tempus Bojemis à Latinorum cultu alienioribus, regimen sacrorum Ecclesiasticum, ut & ipsa religionis libertas, perpetuo deinceps viguit in mea gente, & Regibus consciis, per selectos ad id votis communibus procures fidei domesticos, (Defensores vocabantur,) prout usus fuit, innovabatur.

XIX. Præfederunt autem cum auctoritate huic presbyterio, seu (sicut vulgus loquitur) Consistorio, plerumque cum delectis ex omni pastorum, studii-que Pragensis Magistrorum numero collegis plerumque undecim, Administratores, viri ætate graves, qui legitime ad munus hoc vocabantur, & in Cœnobio Slovanensi residebant.

I. M. Iohannes Przibram 1421.
Colle-

Collegas is habuit solummodo tres, quos inter unus ex Taboritis fuit.

II. M. Paulus. 1429. Hic consilium Sigismundi Cæsaris, & indefessos in cogendo Concilio Basiliensi labores; libello singulari ad posteritatem est complexus. Sed quia multiplicandis ceremoniis, Synodi superioris Ordinem violabat, & cum pontificiis colludere existimabatur, sejunxerunt se ab ejus societate sacerdotes Taboritarum, ac constituto Tabori presbyterio, sacrorum Ordini suo præfecerunt Episcopum sive Antistitem, M. Nicolaum Peltzmovium. Horum cæribus ac doctrinæ, pacem se Sigism. Cæsar daturum, pactis ad xviii. Calend. Decemb. (ann. 1436.) initis, est pollicitus. Nati ex eorum cineribus & disciplina postea sunt, quos vulgo Fratres vocamus, qui sub Ladislao Rege primum videntur in novum quoddam corpus, quantumvis rigente Rokytzano, coalluisse, & basilicas habendis cæribus, quos *Zbery* vocarunt, Lenessici & Boleslaviæ excitasse. Quos etsi hætenus suos, sacrorum & Ordinis ac disciplinæ *nyss* habere est certum; tamen quia propter persecutiones & causas quasdam alias, res illi suas in occulto habuerunt, habentque fere hætenus, de eorum Antistitibus, certi quod referam,

192 · R E I P V B L I C A E
nondum ordinatum aliquid habeo.

III. M. Martinus Lupacius 1435.
Collega ejus primarius Wenceslaus Chocenensis.

IV. M. Christianus Prachatitius 1437.
Mediocris fuit theologus, sed inprimis Mathematicus insignis, Electus est per Sigismundum, & confirmatus etiam postea per Albertum Imp. Regg.

V. M. Iohannes Przibram. 1439.
Senior ei sive Collega est datus M. Procopius Plzenus. Ab eo tempore, quamvis constet M. Iohannem Rokytzanum se, quoad vixit, pro Archiepiscopo Pragensi gessisse, ac gubernationis prerogativam affectasse; qui post Przibramum tamen fuerint Administratores, cognoscere mihi nondum est datum. Longo tempore post, lectus est ad eam administrationem, mea numeratione.

VI. M. Wenceslaus Coranda 1471.
Vir fuit longi ævi.

VII. Augustinus Lucianus de Bessariis, Italus, & Archiepiscopus Sanctuariensis 1483. Huic sexto anno post, dati sunt Collegæ quinque.

VIII. M. Iacobus Columbus 1497.

IX. M. Paulus Zatecenus 1500.

X. M. Matthias Corambus 1518.
Dati ei sunt Collegæ Magistri tres, & pastores sex. Hic quadriennio post in
exsi.

exilium est actus, cum ante biennium esset abdicatus, revocatus nihilominus postea, factus est in nova Vrbe Cœnobii Slavici Abbas.

XI. M. Wenceslaus Litomyslenus 1520. Collegas habuit quos Corambus.

XII. M. Gallus Czahera 1523. Collegas ex Magistris & pastoribus accepit novem, quibus triennio post (*an.* 1526.) remotis, partim ex iisdem, partim ex aliis, suffecti sunt decem: Et iterum cum mors numerum hunc minuisset, aliæque etiam causæ intercessissent, biennio post, (*ann.* 1528.) collegas, aliqua duntaxat conversione facta, novos ei substituerunt Ordines. Tandem vero M. Gallo solum vertere Ferdinandi Regis mandato, intra tempus præstitutum coacto, surrogatur ei

XIII. M. Laurentius Trzebonæus 1529. Sunt ei Collegæ dati decem; quorum tamen electio intra diem quinquagesimum fuit retractata, & collegæ novi, ex Magg. quidem tres, ex pastoribus vero octo, constituti.

XIV. Wenceslaus Vnhosstienus 1531. Accepit is Collegas Magistros quatuor, & Pastores novem. Et quamvis is anno post tertio, (*ann.* 1534.) magistratu voluit abire, prorogatus tamen is consensu Ordinum publico illi fuit,

294 R E I P V B L I C A E
& collegæ novi dati undecim.

XV. M. Martinus de Clatovia , Vni-
versitatis in studio Pragenſi Rector
1539. Collegas habuit ex Magiſtris tres,
ex Paſtoribus octo.

XVI. M. Iohannes Hortenſius 1541.
Huic Senior eſt adiunctus Iohannes My-
ſtopolus, & Collegæ dati, Magiſter unus,
Doctores duo, Paſtores ſeptem.

XVII. Iohannes Myſtopolus 1542.
Dati illi ſunt Collegæ Magiſtri duo, Do-
ctores duo, Paſtores octo.

XVIII. M. Iohannes Colinus 1555.
Senior ei eſt adiunctus M. Matthias Cu-
rius, collegæ Magiſtri tres , Paſtores ſe-
ptem.

XIX. Iohannes Myſtopolus 1562,
electo ab Ordinibus , Matthiæ N. tum
apud Nimbургam Paſtori , contra mo-
rem veterem, ab Imp. Ferdinando Rege
oppoſitus. Adjunxit illi Rex mandato
ſuo , Senioreſ Martinum Mielnicium,
collegas vero Magg. duos , Doctores
duos, Paſtores ſex. Norma, ad quam in
obeundo munere alligabantur, exem-
plo novo , eſt iis à Rege quoque præ-
ſcripta.

XX. Ab hac novatione , qui , vel
quando , antequam ipſe queam memi-
niſſe in hoc Collegium fuerint allecti,
temporis locique in quo nunc ſum con-
dicio,

ditio, perdiscere me vertit. Ex quo vero ad pubertem veni ætatem ꝑ memini Imp. Regis Rudolphi autoritate munus hoc obisse, Administratores

VVenceslaum Daczicenum 1594

Iohannem Benedictum 1604

Thomam Sobieslavium 1609

Habuerunt autem collegas ii ex Pastoribus solis; nunc plures, nunc pauciores. Thomæ vero Administratori, qui pontificatus magis quam Euangelicus fuit, suffectus intra paucos menses ab Ordinibus est, cum jam Rudolphi Regis clementia Consistorii curandi potestatem recuperassent, Eliás SSudus 1609. Et huic Senior datus ex Fratrum Vnitate Matthias Cyrus, Collegæ ex utriusque disciplinæ Pastoribus, septem, & Magistri tres.

Sigismundus Crinitus 1614. Seniore[m] hic accepit ex Fratribus Matthiam Cyrum, Collegas Pastores utriusque disciplinæ septem, Magistros tres.

Georgius Dicastus 1619. Adjuverunt ejus labores, Senior ex Fratribus Iohannes Cyrillus, &, sine exemplo le. clus homo Germanus, Helvicus Garthius, Doctor. Collegæ ex observantiæ utriusque Pastoribus sex, Magistri vero tres. Administratorem hunc, intra annum à Victoria Albo-montana proximum,

rum, (ann. 1621.) regno cum Seniore & Pastoribus Pragensibus omnibus, excedere edicto jussit, Imp. Ferdinandi II. in Bojemia Legatus, Carolus princeps Liechtensteinius. Vna igitur hac litura Evangelicis presbyterium dissipatum, statimque altera eam sub Calend. Martias proxime consequuta, studiorum Vniversitas Carolina, est erepta. Via ista, eaque posterioribus, qua publice, qua privatim factis inhibitionibus, interruptum brevi in hoc regno est omne publicum Evangelicæ pietatis exercitium, & sola, quæ Romani pontificis voluntati conformatur Religio, regnum arripuit, hactenusque regnat. Sed cum de religionum tam Originibus, quam progressibus & variationibus, deque diversa sacrorum inter Bojemos procuratore, ac administratione, satis jam multa attulerimus, ad ulteriora nobis tandem procedendum esse judicamus.

CAP. VII.

De Provinciis Corona unitis.

IN corpus coronæ Bojemicæ coëserunt jam olim vinculo indissolubili, ac totæ sunt insertæ, regiones peramplæ, dites, & populosæ, quæ hodieque Regum Bojemorum ditione continentur. Sunt autem illæ (ut interea nec de Plisnensibus sive Voytlandicis, nec de Misnicis, nec de Franconicis, nec de Noricis vel Bavaricis feudis verba faciamus,) *Moravia, Silesia, Lusatia*. Rex quisque apud Bojemos novus, si earum incolas velit in fidem accipere, tenetur eas statim à sua coronatione per se ipse obire, & conventu ad diem indicto, sacramentum pro more, à Moravis quidem Holomucæ, à Silesiis Wratislaviæ, à Lusatias superioribus Budesinæ, ab inferioribus vero Soravæ exigere. Neque tamen jurare prius solent in Regis verba provinciarum Ord. quam de ratis habendis, servandis, tuendisque vetustis eorum legibus, privilegiis, & consuetudinibus, cautione data, & jramento, se quoque obstringat. Receptis in fidem solenniter, Præfectum, qui regio nomine repub. curat, provinciarum uniusque

T 5

Rex,

Rex, quem vult, præficit. Olim sane is ex Bojemis aliquis, nunc ferè, sed contra majorum morem & contra privilegium VVladislai II. Reg. ex proceribus provinciae, cui præfuturus est, legi consuevit. Onera extra ordinem, nisi in quæ comitiis publicis populus consenserit, Rex iis nulla potest imponere. Vivunt ergo sub molli Regg. Bojemorum clientela, provinciae istæ omnes, & suis quæque legibus, moribusque & institutis reguntur. Ut de iis singulis, quæ colligi possent, referamus, non fert instituti ratio nostri; breviter tantum, quæ huc facientia occurrunt, annotabimus..

II. *Moravia* igitur, quam veteres Marcomaniam dicebant, attingit Bojemiam ab ortu hyberno, & nomen accipit à Morava regionis amne primario, qui in ora ejus Septentrionali ortus, meridiem versus vadit, & Holomucen provinciae metropolin, Cromierzifam episcopi aulam, Hradistam, Ostrovum, Straznicen, Hodoninum, Scalicenque prætervectus, in Vngariæ ac Austriæ confinibus ad Cahnovum seu Hohenvarium, Danubio miscetur. Insigne regionis publicum, est aquila ressellata, alba & cærulea, capite pronato. Regnum aliquando Moravia fuit, cum terrarum amplitudine, tam populi multitudi-

dine

dine opibusque florentissimum, cujus Reges prisca, dignitatem ac à majoribus acceptam libertatem suam finesque, longo sane tempore, non modo adversus vicinos Germanorum Regulos, verum & adversus impotenti dominatu graves Romanorum Imperatores, armis animisque virilibus defendisse, ac apud posteros memoranda cum laude tenuisse leguntur.* At cum Imperii sedes postea Roma esset Constantinopolin translata, & qui illic rerum potiebantur Imperatores, Moravis ex propinquo regia aula sua jungerentur, tum paulatim alteri alteris, amicitia pariter & foederibus conciliari, æquioresque fieri assueverunt. Et quia comiter deinceps majestas Orientalis imperii colebatur à Moravorum Regibus, ea de causa, non solum pax illorum populis dabatur, sed etiam doctores pii ex quibus Christianæ religionis mysteria discerent, ex Urbe mittebantur. Tandem cum Francorum in Occidente potentia crevisset, & Caroli Magni posteritatem florens Moravorum fortuna magnopere ureret, nunquam ab hostilibus Germanorum machinationibus se-

* Vell. Patercul. hist. lib. 2. Jul. Capitolin. in M. Anton. philos. Ammian. Marcell. lib. 29.

300 R E I P U B L I C A E
bus secūrum esse potuit hoc regnum. *
Armis ipsorum belloq; vexabantur Mo-
gemirus, Radslaus, (Rastitium Germa-
ni vocant) & inprimis Svatobogius Re-
ges. Defenderunt tamen utcunque suos
fines Moravi, usque dum Arnolphus Cæ-
sar adversus Svatobogii filium Svatopluc-
um Regem, publicato ejus Regno, gen-
tes finitimas omnes concitavit. Nam
quia Svatoplucus, suas simul & paternas
injurias de Germanis ulturus, per Ar-
nolphi, ut fertur, absentiam, in proxi-
mam limiti suo Danubii Oram, popula-
bundus excurrit, & præda abacta, spo-
liisq; gravis domum rediit, simulates,
quæ odiis occultis, dudum in sinu fove-
bantur, in nervum tum eruperunt, Cæ-
sarque Svatoplucum, majestatis prius
condemnatum, hostem Imperii haberi
jussit, ac regnum ipsius omne, primo
cuique occupanti in prædam concessit.
Corripuerunt igitur arma adversus illum
Vngari, Poloni, Bavari, & ditiones ejus,
prout cujusque vires & fortuna tulit,
dilacerarunt. Rex hostibus tam multis
neutiquam viribus par, prælio ad Bo-
ni-pontem (locus ostenditur in Vnga-
ria) infeliciter commisso, vel inter suos
ceci.

* *Annal. Fuldens. Regino Abbas.
Luitprandus.*

cecidit, * vel, (ut plures perhibent) fuga elapsus, inter Soboris montis Anachoretas, vitæ tempus reliquum exegit. Quamobrem clade illa Regis sui, Moravia Regnum esse desit, & partim Vngaris, partim Polonis, partim Germanis, in manus venit. Partes ab Vngaris Germanisque occupatæ, hætenus sunt in eorum potestate; partem vero quam Poloni occuparunt, quæque sola jam Moraviæ cognomentum servat, Bojemix principes Vldricus Brzetislausque, armis in Bojemorum jura transire coëgerunt. [:] Ex eo vero tempore redacta in præfecturam Moravia, non alios hætenus, quam Bojemix principes, dominos est agnoscere solita. Erat autem principibus Bojemis fere in more, ut si plures haberent filios vel agnatos, regionem hanc fiduciæ nomine, dominio directo jureque supremo sibi nihilominus reservato, inter eos dividerent, adeoque usum fructum in ea cum dominio utili iis permitterent. [?] Inde est, quod Brzetislai Pugnacis, Iohannisque Regis filios ac nepotes, Holmucensium, Brunensium, & Znoymensium

* *Iohan. Thuroc. Chron. Ungar. part. 2. cap. 24. Cosmas Chron. Boj. lib. 1. [:] Cremer. Orig. Polon. lib. 3. [?] Cosmas ad an. 1110.*

mensium ducum titulo, eam tenuisse, eorumque nonnullos etiam ad supremos in Bojemia fasces, voce populi publica vocatos ex ea fuisse comperimus.

III. *Silesia* vero, quæ Bojemiae adjacet ab ortu æstivo, montibusque ab ea, quos vetustas Sudetos, lingua nostra *Krkonoſſe*, vocat, est dirempta, putatur olim Squadorum fuisse patria. Postea tamen seculis non paucis sub Polonis fuit, usque ad tempora Wladislai Cubitalis Poloniæ Regis. * Publicum ejus insigne est aquila nigra, pectus signo quodam *μνηοειδῆ* decorata, vetus sane nostræ gentis *ἐπίσημον*. Nomen sortita est à convenis, qui Slavis *Slezouve* dicuntur. Convenerunt enim ejus incolæ ex Winidis, Moravis, Bojemis, Polonis, Germanis, fixoque in ea pede, sub diversis Polonæ stirpis ducibus, unam in gentem coaluerunt. Factum ex hoc tot populorum concursu est, ut linguæ, quæ omnium sane Slavica erat, singularis tamen dialectus inter ipsos quoque nasceretur. Quia vero temporibus posterioribus Germanica lingua partim à mercatoribus, partim ab *ἀρπεγεύς* Slavici sermonis persecutoribus, ex Brandeburgo

* *Iodoc. Ludov. Decius, Polon. rer. l. 1.*

burgo Pomeraniaque, male consulta Ducum incogitantia excitis, atque ad aulica ministeria admotis hominibus, sensim inferebatur, accidit avorum memoria, ut popularis ille Slavicæ dialecti usus, in defuerudinem fere ac contemptum abierit, jamque non nisi in trans-Oderana regionis-plaga, ac contiguis Vngarico limiti agris, vulgo exaudiatur. Est autem Silesia satis ampla, nobilisque provincia, Odra, Bobro, Boryczoque amnibus irrigua, in superiorem & inferiorem divisa. In qua quia Boleslai Crzivousti Poloniæ Regis ex Wladislao filio nepotes, genus magnopere propagarunt ac germinarunt, ventum eo est, ut patrimonium iis in capita divideretur. Quæ cum subinde ex stirpe in stirpem sobolescerent, regionem omnē nunc in plures, nunc in pauciores portiones secari oportuit. Singulæ autem portiones illæ cum dominiis suis, ducatus sunt vocatæ, & à celebratis principū aula urbibus cognominatæ. A Polonicis sceptris non uno illæ omnes tempore, nec una ratione sunt avulsæ, ac in Regum regniq[ue] Bojemiar[um] clientelam traductæ. Aliæ enim sponte sua, aliæ metu, aliæ pactis, aliæ emptio[n]ibus, Boemos acceperunt dominos. Nostra hac ætate vasalli principes tota Silesia non multi sunt reliqui, quales sunt
ex stir-

304 R E I P V B L I C A E
ex stirpe Regum Polona, Dux Legnicen-
sis, & Dux Bregensis; ex stirpe Georgii
Regis Cunstataa, Dux Sambicensis, vel,
ut jam dici mavult, Munsterbergensis,
& Dux Olesnensis. Ducatus cæteri, ge-
nere eorum, qui primi de iis erant inve-
stiti penitus extincto, ad coronam Re-
gni paulatim sūt devoluti, & Regum Bo-
hemorum usibus attributi. Iurarunt au-
tem in principis regnique Bojemi verba;
Sua quidem sponte Duces, Cazymirus
Opotiensis & Ratiboriensis, Tieffinen-
sis & Bytomiensis; Wladislaus Cozlen-
sis, Conradus & Henricus Glogovien-
ses, hic etiam Zaganensis & ille Olesni-
censis, Bolecus seu Boleslaus Falcober-
gensis: Ex pacto, Henricus Wratislavien-
sis, & Bolecus Suidnicensis ac Iavorien-
sis: metu urgente, Boleslaus Legnicen-
sis & Bregensis, itemque Bolecus Mun-
sterbergensis: partim metu, partim ven-
ditione, Iohannes Stinaviensis & Nico-
laus Francosteinensis. * Receptis hac ra-
tione in suam fidem, omnibus his duci-
bus, instrumentisque authenticis, trans-
actionum mutuarum testibus, eam in
rem confectis, Reges Bojemi suas cui-
que

* *Hagecus ad ann.* 1289. 1320. 1327.
1329. 1331. 1335. 1337. 1348.
1368.

que ditiones, vexillis pro more redditis, solenniter conferebant in feudum. Rex quoque Poloniæ Cazymirus, pro se suisque in Regno successoribus, juri omni quod in Silesiam prætereire forte posset, primum per legatos Trencinii in Vngaria, tandem ipse per se (*ann.* 1335. 1339.) Cracoviæ in aula Regia sua, scriptis documentis renuntiavit. Carolus vero Rex, quartus ejus nominis Romanorum Imp. diplomate singulari, Pragæ (*ann.* 1355.) edito, totam illam regionem Coronæ Regni Bojemix nexu indissolubili in perpetuum univit, ac concorporem fecit. In qua Constitutione Carolina, sicut & eam antegressa, transactionis cum Henrico Wratislaviensi Duce ab Ottacaro Rege (*ann.* 1290.) factæ, Confirmatione Rudolphina, hærent quidam ex nostris & quærent quo jure subnixi Rudolphus I. vel Carolus IV. Imp. in Silesia, provincia nuper alioquin Polonis, non Imperio, obnoxia, quamquam aliis titulis, quam ipsorum beneficio, Reges Bojemi suam jam ante fecerunt, non dubitarint potestatis Imperatorix plenitudinem exercere, idque adeo quod nec in decessorum, nec in sua ditione unquam fuisse norant, aliis vel dare, vel occupatum confirmare? Eam enim esse feudorum natu-

V

ram,

ram, ut nihil, nisi quod ipse jure teneas, alii in beneficium conferre, vel utendum fruendum concedere queas. Ridiculum esse qui ex alieno est liberalis. Satis validam fuisse futuram, in Regno ornando ac amplificando Regiam Regis Bojem potestatem ac concessionem. Et cū ostendi ex diplomatis Impp. istis neutiquam possit, vel à Wenceslao Rege, vel ab Ordinibus fuisse, ut id facerent, rogatos, potuisse fortasse ipsos absque omni, cum Imperatorii honoris sui, tum Coronæ Bojemicæ incommodo, de re in qua juris nihilo sane plus quam Galliæ Reges habebant, esse securos: A qua cura si abstinuissent, nullum posteritati, quasi facti magis, quam juris via processissent, scrupulum fuisse objecturos.

IV. Omittimus tamen hanc, qualis qualis est considerationem, & (quod reliquum de corpore coronæ Bojemicæ est) de *Orientali Marchia* seu *Lusatia*, quæ dicere habemus, dicemus. Sortita autem nomen est Lusatia à saltibus seu virgultis compascuis, quæ Slavorum lingua *Lazzy* vocantur; & attingit Bojemum limitem ab Aquilonis Vukurniq; plaga. Incolæ ejus sunt confusum cum Slavis Germanisque genus: Lingua qui cultiores esse volunt Teutonica, qui agrestiores Slavica loquuntur. Vulgo Latinis Vindi,

Vindi, Germanis *Wenden*, Bojemis *Srbi*, & regio ipsa *Srby* vel *Srbsko*, appellatur. Irrigant eam Spreva Nissaque amnes. Est autem illa quoque alia Superior, alia inferior. Superioris Budesia, inferioris Zdiarum seu Sorava est caput: hujus insigne est bos, illius muri pinnati. Suis utraque olim paruit dominis, & habebatur provincia Germanici Imperii limitanea. Quæ quamvis prior multo quam Moravia Silesiaque, Bojemis principibus venit in manus, aliis tamen atque aliis de causis, ab eorum ditione aliquoties excidit. Primus in ea scribitur rerum esse potius *Wratisslaus*, *Lucensis* apud Bojemos princeps. Cujus à morte, quia *Wlastisslaus* filius furere, ac arma adversus agnatum *Neclanum* principem expedire, quam fines, patris virtutibus prolatatos, ab hostium incurfionibus defendere maluit, Germanis ea in prædā cecidit. *Wlastisslao* tandem ad *Tursecum* in prælio, & *Zbislao* ad *Postoloportam* prædagogi fraude interfecto, *Neclanus* solus tum Boemiæ toti imperans, de ea ex *Caroli junioris*, *Caroli nempe Magni* filio, potestate eripienda laborabat, missoque sub signis, ac sub *Lechi* & *Miledruhi* præfectura exercitū satis instructo, eam quidem quæ superior vocatur, recuperavit, sed inferiorem amissis (ann.

805.) in pugna, iis quos dixi, belli ducibus, hosti extorquere neutiquam potuit. Mansit nihilo minus in principum Bojemorum potestate, ut tum recuperata fuit, regiuncula Hexapolis Lusatia superior, ad id usque tempus quo à Boleslao Szvo principe, cum Daubravca filia Mieseco Poloniæ principi (an. 965.) in dotem est data. [1] Ea tamen intra annos fere centum ad dominos priores reversa, iterum cum Beatrice filia in matrimonium Ottoni Brandenburgico collocata, ab Rege Wenceslao Lusco dotis titulo est genero assignata, ejusque stirpis Marchionum imperiis, centum, præter propter, annos alios gubernata. Waldemari namque marchionis morte, qui absque liberis decessit, à Ludovico Imperatore (ann. 1319. 1328.) in Iohannem Bojemix Regem Regniq[ue] coronam translata, ejus se fidci potestatique, quantumvis fremente Gorlicii invasore Henrico Iavorii in Silesia duce haud invita submisit. Ab eo tempore arctissimo, legibusque confirmato nexu, in corpus coronæ Bojemicæ inserta, non sub aliis, quam Bojemix Regibus fuit; nuper demum ab Imp. Cæs. Ferdinando II. Saxo-
niz

Annal. Caroli M. & Fuldenses.
[1] Abrah. Hofman.

niz Electori, (ann. 1620.) ob studium operamque Bojemico bello, adversus Fridericum creatum Bojemiz Regem, conatibus magnis praestitam, ex compacto tradita.

V. *Inferior vero Lusatia*, ex quo, ut diximus, semel armis Germanicis Wlatislao Lucensi fuit extorta, non prius ad Bojemos recidit, quam esset ab Imp. Cæs. Henrico IV. rejectis Dedonis hæredibus (ann. 1075.) in præmium navata variis bellis operæ, VVratislao Bojemorum Regi primo, dono attributa.* VVratislaus tamen paulo post pecunia à VViperto mutuo accepta, pignori eam, dum redimeretur, apud ipsum reliquit. Ære igitur hoc mutuo, quod ad septingentas argenti marcas assurgebat, Cune-gundæ VViperti viduæ (ann. 1139.) representato, recuperavit quidem Regionem VVratislai Regis filius, Bojemizque princeps Sobieslaus, sed possessio ejus diuturna ipsi non fuit: Cunrado enim Misniæ Marchioni eam aliquanto post tradidit. Cunradi hujus posteriores in ea plus quam centum & sexaginta annis sunt potiti, antequam Fridericus Marchio, bello adversus VValdemaram Marchionem gesto captus, ejus ja-

stura libertatem suam redimere est co-
 actus. VValdemaro tandem intra annum
 septimum (*ann.* 1312.) absque liberis
 defuncto, Iohannes Bojemix Rex, Imp.
 Cæs. Ludovico, vel consentiente vel con-
 vivente, juris eam Bojemici iterum fe-
 cit. Quæ ne alienari posthac à Regno
 Bojemix ratione ulla posset, VVence-
 slaus Rex, (*ann.* 1411.) & mox frater
 Sigismundus Cæsar, (*ann.* 1414.) à qua-
 tuor provinciæ Ordinibus rogati, privi-
 legiis singularibus caverunt. Iis nihilo-
 minus haud quicquam motus Sigismun-
 di nepos Ladislaus Rex, Marchioni ac
 Electori Brandenburgi Friderico II. eam
 dedit. Restituit illam tamen paulo post
 Ladislai successori Georgio Regi idem
 Fridericus, sed restituit mutilam, Cho-
 tiebuzen videlicet is, Bescovum, Ster-
 covum, cum Picino, seu Peuteno pro-
 pugnaculo, cæteroque ejus oræ agro re-
 tinuit, quæ singula hodieque in Electoris
 Brandenburgici ditione censentur. Sic nu-
 per (*an.* 1620.) quoq; per Imp. Cæs. Ferd.
 II. est regio ista à radice Bojema recisa, &
 Saxonix Electori, iisdem quibus Hexa-
 polis de causis, hypothecario, ut perhi-
 bent, contractu, tradita. Hoc igitur est
 totius Bojemi Regni ac coronæ, harmo-
 nia sane membrorum petelegantia sapien-
 ter coagmentarum corpus, hæ concor-
 dia

dia admirabili, legumque vinculis mutuis, firmiter inter se connexæ provinciar, de quibus ea saltem quæ illustrandæ Bojemorum reipub. servire posse vidimus, compendio referre volumus, quæque lectoribus, ut non ingrata, ita nec inutilia fore judicavimus.

CAP. VIII.

*De Principibus Regibusque
Bohemia.*

I. **Q**UÆ apud Bojemos vel olim fuerit, vel ætate nostra, adeoque nuper adhuc viguerit, reipub. forma & administratio, jam ante, quinto capite, ut tulie ingenii imbecillitas nostri, disseruimus: nunc, si heroas illos, qui ad ejus clavum alii post alios admovebantur, quique in ea gubernanda operam ponebant, ordine enumeraverimus, nihil ab instituto alienum facturi fortasse sumus. Et quia nemo rerum nostræ gentis scriptor est, qui caput hoc historiar prætereat, ideo tanto nobis laborem hujus viæ expeditiorem fore arbitramur, quanto plures sunt à quibus eam ante nos, non inscite tritam ammadvertimus. Scribeamus vero primum de iudiciis, postea de prin-

312 . R E I P V B L I C A E
 de principibus , postremo de Regibus,
 quorum prudentia rem Boiemam, inde
 à condita gente, adhuc usque ævum cu-
 ratam fuisse accepimus: Legimus autem
 quatuor tantum Iudicibus gentem hanc
 olim obtemperasse, qui populum in sua
 regione, tum adhuc novitium, scripta-
 rumque legum per id tempus necdum
 gnarum , patria quadam *κηδεμονικῇ*,
 vel, si multum volumus dicere, Prætoria
 potius quam *Δυσκαρτερίῳ* quapiam
 autoritate, in-disciplina tenebant. Ta-
 les erant

II. JUDICES,

L. C Z E C H V S qui multitudinem
 omnis ordinis , sexus ac ætatis homi-
 num, primorum gentis Bojemix condi-
 torum, in hanc, sicut jam diximus, *
 desertam , silvis horridam, & à multo
 tempore incultam regionem, cum Le-
 cho fratre , adduxit , colendamque ac
 ædificiis exornandam sociis primus di-
 stribuit. Is dolore populi omnis perma-
 gno, posteaquam expleisset annos vitæ
 sex & octuaginta, fatis concessit, & Ci-
 novesi est sepultus. Ei mortuo longo
 quidem tempore , nemo surrogabatur;
 sed

* *Sup. cap. 4. §. 5.*

sed cum societas novellæ gentis, ab hominibus inquietis, variis contentionibus perturbaretur, suffectus tandem illi est divinationibus clarus juvenis

I I. *Crocus* Hledi filius, Toparcha Wladorzinus. Is collapsam nonnihil honestatis observantiam in populo restituit: cujus in gerendis rebus dexteritatem admirati, gens consanguinea Poloni, missa legatione solenni, eum ad ordinandam suam quoque rempub. evocarunt. Qui licet ætate jam tum erat affecta, precibus tamen victus, provinciam, quæ offerebatur, suscepit. Verum priusquam abibat, de primorum inter Czechos assensu ac voluntate, dignitatem, quam tot annis gessit, in filium cognominem transtulit, qui fuit

III. *Crocus Junior*, fundator ludi literarii in urbe Budecza. Hic totidem, quot Czechus, vitæ expletis annis, nulla sexus melioris relicta prole, in vivis esse desuit. Ex superstitibus nihilominus ejus filiabus, juri in repub. dicundo, ob vaticinandi peritiam, communi universorum sententia, maxime est visa idonea, ac propterea patri in dignitate substituta, filia natu minima

IV. *Libussa virgo*, Boëmorem *Sibylla*. Nata quinq; & viginti annos fuisse fertur, cum gerendæ reipub. præficeretur.

314 R E I P V B L I C A E
 tur. Et quamvis non ut posterioris, literis utcunque exculti, ævi, ita primorum gentis hujus temporum historia accurate distincteque ad posteritatem est conseruata, ut propterea de annis, in quos res quæque incidit, ἀποτόμως scribere, religio fere possit videri; edisserere tamen quod ex comparata cum rebus nostris accuratiore per ea tempora gentium cæterarum chronologia, ut verisimile probabileq; existimamus, piaculum vix fore ullum arbitramur. Perhibent igitur jus populo dixisse à dignitate suscepta, Libussam viraginem, antequam nupisset, annos XIII. Crocum patrem XXXIX. Crocum avum L. Czechum senem XVII.

III. Quia vero Libussæ imperium muliebre, visum postea fuit, cum viris indignum, tum gentibus aliis ridiculum, post multas ultro citroque disceptationes, placuit populo omni, ut rempub. posthac administrarent viri, cum majestatis splendore

P R I N C I P E S.

Numinis igitur, ut credebatur, suggestione, electus est, Libussæ quidem maritus, genti vero princeps ab aratro

I. P R Z E M Y S L V S Stadicii pagi dominus, Libussæ quondam in schola
 Budec-

Budeczana condiscipulus. Leges hic populo suo salutare non paucas tulit. Muerum, viros servitute infami premere onnitentium, insaniam, cunctatione rudenti fregit. Sextum quadragesimum, um ad sceptrum vocabatur, agebat ætatis annum, imperavit fere quatuor & quadraginta, mortuus nonagenario major Anno Christiano 632. Suffectus ei est filius

II. NEZAMYSLVS, cui, qui imperii primus, ætatis quintus & trigessimus erat annus. Acceptam à patre rempublice patris exemplo prudenter gubernavit. Bellum, à patre relictum, in Bavaria, Rudricho duce gessit. Administravit rem Bohemam annos novem & triginta, obiit vitæ anno quinto & septuagesimo, Christiano vero 715. Datus ei ab Optimatibus est successor filius

III. MNATA. Egit is tunc annum ætatis quartum & vigesimum; princeps edificando, & justitiæ administratione clarus. VVrřlovecios ex domesticis, Moravos ex vicinis habuit hostes. Præfuit populo suo annos viginti, vixit quatuor & quadraginta, decessit anno Christiano 735. In ejus locum necququam indignante, & se quoque principatu dignum vociferante Rohovicio, stirpe VVrřlovecio, cooptatus est annos jam tum triaginta natus filius

IV. Wē-

IV. WOGENVUS, vir bellator, & adversus Misnios Saxonasque felix, qui potitus rerum annos duodetriginta, moritur, posteaquam vixisset annos octo & quinquaginta, anno Christi 763. Ab ejus excessu, collocatus in paternum solium, principatus habenas accepit,

V. WNYSLAVS, princeps pacis & populi amans. Quattum ille & vigesimum attingebat annum, cum ei reipub. procuratio commendabatur; in dignitate vero exegit annos duos & viginti. Excessit è vivis vitæ anno supra quadagesimum septimo, Christiano 785. Creatus post ipsum est princeps filius

VI. CRZEZOMYSLVS, sagax ingenio vir, statura sane brevis, sed manu promptus. Accessit ad rempub. anno ætatis supra vigesimum quinto. Pragæ Majorem privilegiis primus ornavit, Moravos grassantes compescuit, Carolo Magno (an. 789.) in Bojemiam cum exercitu irrumpenti, conatus, opera cum patruo Wratislao viro militari conjuncta, frustraneos fecit. Vixit in principatu annos novendecim, inter mortales quatuor & quadraginta. Fatis concessit anno Christi 804. Aliàs plerique omnes ipsum cum Wnyslao confundunt, & propterea binominem faciunt. Sequutus autem ipsum in principatu est, puerum

turn adhuc filius, VVratislai patrui magni curæ à procèribus commendatus.

VII. NECLANVS, homo quidem animo pusillo, sed quem nec idem patruus magnus, quoad vixit, nec consiliarii bellis egregii viri, Lechus, Milcendruhus, Styrys, aliique, injuriar, quèis nunc Moravi, nunc Saxones, ei erant graves, inultas ferre permittebant. Crafnicus quoque & VVratislai patris successor VVlastislaus, ille Caurzimanus, hic Lucensis satrapes, despiciatui ipsum habebant, & hostiliter laceſſebant; uterque tamen irreparabili suo cum damno. Belligerabatur itaque & intra & extra Bojemum limitem per duces illos suos Neclanus, fortuna plerunque propitia. Duodecimum nondum excedebat annum cum sub magistro & tutore VVratislao patruo magno, magistratum gerere cœpit, quem annos quinque & triginta gessit. Vivendo est egressus annum sextum & quadragesimum, extinctus letho anno Christi 839. Filius ergo ejus votis populi concordibus post ipsum est electus

VIII. HOSTIVITVS princeps, humanitate celebris. Mstibogius frater, Sucoſlausque Bilnensis toparcha, regimen ipsius turbabant, sed incommodo suo semper, quam ipsius, majore. Primus hic ex Bojemiar Ducibus, à Germanorum

notum principe Ludovico Imp. paulo post mortuo in amicitiam est receptus, percussoque Francofurti (*ann.* 840.) foedere novo, Imperii socius factus. Tenuit fasces Bojemos annos septendecim, vixit. quadraginta quinque. Mortuus enim fertur anno salutis 856. Mortuo illi surrogatus est filius annos tum tres & viginti natus juvenis,

IX. BORZIVOGIVS, princeps cum religionis, tum populi, quem regebat, curantissimus. Hic cum jam longo tempore, rem Bojemam in multa pace gubernasset, sollicitabatur à Moravorum Rege Suatopluko de bello Arnolpho Imp. faciendo. Evocatus igitur capiendi de re tam ardua consilii secretioris causâ, venit ad illum Wielehradum: Vbi cum esset, à Metudio Episcopo in Christiana religione est institutus, ac cum comitatu omni suo, (*ann.* 894.) aqua salutari tinctus. Sexagenario jam tum major erat, cum profanis gentilium superstitionibus renuntiavit.

IV. Quem, posteaquam domum reversus Christianæ disciplinæ sacra populo palam commendare inciperet, neque ut ad majorum cultus rediret, procerum commonesactionibus moveri vellet, primores regionis abdicarunt, & finibus suis excedere coegerunt. Verum cum

nec

nec Stogemirus in ipsius locum princeps surrogatus, Bojemice amplius sciret, nec respub. moderatore absque perniciosis motibus carere posset, revocatus ab exilio, loco restituitur. Dignitate recuperata totis viribus in id incubuit, ut & excitatas per absentiam suam turbas omnes componeret, & religionis castitate regionem imbueret. In quo utroque cum septennium consumsisset, & molestias, quas summa in repub. potestas secum trahit, declinare cuperet, commendatis in publico populi conventu, procerum concilio suis liberis, magistratu ultro abiit, & in Tetinianos secessus se cum uxore recepit. Declaratur igitur pro eo princeps commendatus à patre

X. ZPITIHNEVUS juvenis sapiens & solers, cujus tamen regimen noluerunt fata esse diuturnum. Intra bienniū enim ab inito principatu obiit, salutis anno 906. Eo sublato offerebantur sane iterum sceptræ Borzivogio, sed quia carior ipsi, quam honores onerosi, sua fuit quies, resumere is ea inconsultum ratus, filium populo alterum proponebat. Impositus igitur rebus est, rempub. ut frater decessor, paternis consiliis gubernaturus

XI. WRATISLAVS princeps pius & à nulla viro magno digna virtute destitu-

stitutus. Hic patre ad annum 910. funerato Vngaros in Bavaria hostium comunium provincia bellum circumferentes, cum non contemnenda militum manu est sequutus, cæsoque in proelio Burcado Duce (*ann. 911.*) victor domum rediit. Mortuus est anno principatus decimo, Christiano 916. Quoniam vero is filios reliquit impuberes, frequentibus sane comitiis statim ab ejus obitu designatus est princeps natu inter illos major, puer octennis

XII. WENCESLAVS. Interea vero dum is sub pietatis literarumque magistro Caico, ac aviæ Lidumilæ disciplina adolescit, matri ipsius Draho-mitæ importune eum honorem deposcenti, reipub. cura committitur. Sed cum ea in populum, qui Christo nomen dedit, impotenter sæviret, præbuit Optimatibus causam, potestatis sibi tempestivius abrogandæ. Vix igitur quartum decimum ætatis annum ingressus princeps designatus, & populi querelis commotus, & procerum hortatibus exstimulatus, manum gerendæ reipub. (*an. 921.*) admove-re est jussus. Morum sanctitate & boni publici impensissimis studiis non tantum populo suo, sed & Romanorum Imp. Henrico I. valde illè fuit carus, à quo Rex quoque magno cum Germanorum

rum principum Wormatiæ, tum comitia habentium applausu, consalutatus, & liberaliter donatus fuisse perhibetur. Cū tamen magna omnium expectatione turbatas sub matre res Bojemas emendaret, occisus est nefario, adspirantis ad sceptrum Boleslai fratris scelere, anno ætatis trigesimo; qui à Christo nato erat 938. * In sanctorum martyrum numero, à nostra gente hodieque connumeratur. Cæde perpetrata, rapuit fasces fraternos parricida

XIII. BOLESŁAVS cognomento Sævus, princeps principio dominatu aspero subditis gravis, postea tamen utcunque tolerabilis. Acceptæ à majoribus libertatis jura, bello cum Imp. Cæs. Othone M. servitutem principibus Bojemis intentante, continuis quatuordecim annis gesto, strenue defendit. Postremo tamen belli perosus, pacem & Imperii Germanici amicitiam sempiternam, annua certi tributi pensione redimere, quam odio Impp. perpetuo, seque suoque successores involvere maluit. Repub. ad annos novem & viginti gesta, è vivis excessit, ætatis anno supra quinquagesimum octavo, Salutis 967. Successor illi est datus,

X

XIV.

* *Dithmar. Chron. l. 2. Sigebert. Gemblac.*

XIV. BOLES LAVS natu minor filius, cognomento Lenis. Hic principatu inito, sequutus in religione est patruī, in bellis gerendis patris, vestigia. Misna & Cracovia Urbibus per belli duces suos occupatis, fines ditionis late in Misniam Poloniamque produxit, & quæ occupavit, ne ab hoste sibi eriperentur, quoad vixit, cavit. Othonis II. Imp. Bavariz Ducem Henricum in Bojemiam persequentis, exercitum ad Pilznam (an. 976.) concidit.* Obiit relicto gēti suæ, filioque & nepotibus, dolore permagno, imperii anno secundo & trigésimo, salutis partæ 999. Venit post ejus fata ad dignitatis inter Bojemos culmen summum, patri æquivocus princeps, vir jam tum quadragenario major

XV. BOLES LAVS cognomento *Rufus, Avarus, & Cacus*. Hic, quæ pater virtute in Misnia Poloniaque occupavit, ignavia amisit sua; Nec enim collocatis à patre arcium præsidiis, cum hostis obsidione premebantur, auxilio veniebat ipse, nec supplementa mittebat, nec stipendia numerabat. Cracoviam tandem à Polonorum Rege avunculo blandiloquentia versuta ad colloquium de pace invitatus, in insidias (an. 1002.) inci-

* *Dithmar. Chton. lib. 3.*

incidit. Detentis enim, quos secum habuit, aulae familiaribus captivis, cæcus domum est remissus. Quem sequutus mox valido cum exercitu Polonus, in Bojemiam irrupit, urbes, arcesque, quæ ibat omnes, nemine prohibente cœpit; Pragamque adeo ipsam paulo post, Wratislaviensium prodicione, Duci oculis capto eripuit, eamque biennio per præfectos, & relictum in præsidio militem tenuit, VVyšehrado arce excepta. Quartum & quadragesimum agebat ætatis annum Boleslaus, cum princeps à Bojemis declarabatur: Obiit mortem ætatis anno octuagesimo secundo, Christiano. 1037.

V. Reverso illi ex Polonia absque oculorum, ut diximus, usu, gubernandæque reipub. prorsus inutili factò, in magistratu successit, annuente ipso, statim est datus filius junior

XVI. IAROMIRVS. Hic Poloniæ Rege Boleslao ad Pragam obsidendam, cum exercitu contendente, ne forte, ut qui necdum in principatu esset confirmatus, nec à rebus gerendo bello necessariis paratus, in ejus manus incideret, de patris consilio, ad Henricum Cæsarem in Saxoniam profugit. Cujus fugæ causa cognita, in Boleslaum Polonum jam dudum non bene animatus Imperator, ex-

peditionem decernit, & contractis Merseburgi copiis omnibus, acceptoque secum Iaromiro Duce exsule, recta in Bojemiam (ann. 1005.) Augusto mense ducit. * Iamque perruptis impeditis silvarum angustiis, in ipso regionis aditu, castellum quoddam, Iaromiro à defensoribus ultro deditum, munit. Inde ad Zatecium venienti, Urbis portæ ad primum Iaromiri conspectum, trucidatis Polonicis præsiidiis, similiter aperiuntur, Bojemorumq; ad ducem suum concursu magno, Cæsaris vires augentur. Præmittitur igitur cū manu expeditiore Iaromirus ad Pragam in potestatem redigendam. Fama tanti motus consternatus Boleslaus Rēx, periculo prævertendum videt, & convasatis sumultuarie rebus, nocte concubia, cum jam in VVyssehrado arce campana irruptionis signum civibus daret, in pedes se cum Polonis suis, Bojemisq; perduellibus, conjicit, ac in Lusatiam evadit. Ingreditur ergo Pragam Decembri ineunte ovans Iaromirus, & mox postridie ab omni populo princeps Bojemix, in patris cæci præsentia, iterum salutatur. Henricus quoque in VVyssehradum arcem invitatur, ac veniens, honoribus quibusque maxi-

* *Dithmar. Chron. lib. 6.*

maximis excipitur. Qui tamen non diu Pragæ cunctatus, ex Bojemia ad cingendam Budefinam Urbem, in quam se Boleslaus ex fuga recepit, cum suis Iaromirique copiis properat. Anno tandem ab Iaromiri restitutione septimo, (ann. 1012.) venit ex Bavaria cum exercitu improvisus frater ejus natu major Vldricus, ob prælatum sibi in principatu fratrem exasperatus, pertractisque in partes suas proceribus non paucis, & imprimis Cochano Wrslovecio Iaromiri ducis hoste jurato, ad Pragam agminibus infestis accelerat. Fratr̃is metu, imparatus ad resistendum Iaromirus, Praga pridie Paschatos excedit, & primum in Poloniam ad avunculum Boleslaum, tametsi hostem, profugit, inde vero ad Archiepiscopum Waltherdum, ipso ad Cæsarem placandum intercesstore usus, Magdeburgum venit. Abalienavit enim ab eo nuper ob cæsos Bavaros quosdam, pollicitationibusque Bojemo principi parum honorificis, suum fecit Cæsarem Vldricus, quia & astutia sua rem eo perduxit, ut frater miser Merseburgi Elhelbodo præfui sub custodia servandus traderetur. Rebus igitur sic ex voto cadentibus ingressus Pragam, invadit, ac vi armata derelictum à Iaromiro principatum occupat,

XVII. **VLDRICVS**, qui in ipsis gubernationis initiis accersitus à Cæsare, Merseburgum est profectus, ab eoq; non solum principatus per vim usurpati confirmationem, verum & fratrem captivum in potestatem accepit, cum quo Pragam reversus, non putavit se ab eo esse posse in imperio securum, nisi novandarum rerum facultatem, & de reponenda dignitate priore, cogitandi cupidinem omnem ei resicaret. Ex Vurssovicensium itaque consilio, visu privat miserum, ac in Lyssam arcem relegat. Sed quas à fratre metuebat insidias, eas ab iisdem Vurssovicensibus, vitæ honorique suo persæpe structas sentiebat, ac ægre effugiebat. Bellum adversus Polonos in Moravia Lusatiæque, adversus Cunradum, Imp. (*ann.* 1026.) servitute insolita Bojemos premere conantem, & raptum ex Cœnobio Svini-Brodano Iudithæ agnati principis filiæ (*ann.* 1031.) ulciscentem, in media Bojemia, (*ann.* 1032.) feliciter gessit. Præfuit rerum summæ in Bojemia annos quinque & viginti, mortuus, eodem quo cæcus pater anno, Christiano nempe 1037. Successit in ejus locum, patrui Jaromiri intercessionem adjutus, filius

XVIII. **BRZETISLAVS** vir pugnator, & Achilles Bojemicus. Adolefcens

vix

vix annos octodecim natus, Iuditham
 Othonis Albi filiam, virginem ἀλλόφυ-
 λον, ex cœnobio, ut diximus Svini-Bro-
 dano apud Ratisbonam (*ann.* 1031.) ra-
 puit; & præter majorum morem, qui
 conjugia hæcenus, non alibi quam intra
 fines suos quærere consueverunt, uxo-
 rem duxit. Res Bojemas in vindicata ex
 Polonorum potestate Moravia, confir-
 mavit, Vngariam ad Strigonium usque
 vastavit, Polonicas Vrbes Wratislaviam,
 Posnaniam, Gnesnam, deformato igni
 ac ferro omni circumjacente agro, im-
 perata facere coëgit, (*ann.* 1038.) & di-
 ripuit, adeoque etiam de tributo, in an-
 nos singulos Bojemis principibus pen-
 dendo, cautionem Polono principi ex-
 torisit. Ex hujus expeditionis successi-
 bus, facta est Bojemia cum populi agre-
 stis colonia & pecoris multitudine abun-
 dantior, tum thesauris supellectilique au-
 rea & argentea opulentior. Henricum
 III. Imp. manubias hæc ex Polonia,
 cum verbis nihil proficeret, vi arma-
 ta ab se repetentem, finesque Bojemos
 cum exercitu (*ann.* 1040.) ingres-
 sum, in ipso silvarum aditu, clade in-
 genti repressit. Sed ab eo tamen intra
 annum cum copiis majoribus reverso,
 graviter multatus, (*ann.* 1041.) pa-
 cem pro eo & pro eo redimere habuit
 necesse.

328 R E I P V B L I C A E
neceſſe. * Exegit in principatu annos ſeptendecim, eſſe in vivis deſiit anno Verbi incarnati 1055. Adminiſtravit poſt ejus obitum Bojemorum rempub. diligenter à patre primoribus commendatus filius primogenitus

XIX. Z P I T I H N E V U S ὁ ἐπιτελής.
Linguam populi ſui indigenam, ſolam iſ in Bojemia obtinere, Germanicam vero Germaniæ incolis remittere, æquum cenſuit: ideoque Germanos qui Bojemice nec ſcirent, nec ſcire vellent, promulgato ſtatim poſt initum magiſtratum Edicto, in Germaniam ſuam emigrare juſſit. Fratres, quibus Moravia à patre erat diſtributa inhumaniter & acerbe tractavit, admonitus tamen à ſanioribus, ne in genus ipſe ſuum ſæviret, in gratiam paulo poſt cum iis rediit. Ex duabus arcibus Pragenſis ædibus ſacris, quia anguſtiores erant, unam cathedralem, capacem ac operis elegantia magnificentiaq; egregie ornatam, fecit. Sexennio duntaxat in magiſtratu exacto, de vita abiit anno Chriſti 1061. Ejus regimen excepit frater natus proximus

XX. V V R A T I S L A V S, ex paterna diſpoſitione dux Holomucenſis, qui territorium tamen ſuum, fraternæ acerbitalis

* *Marian. Scot. Chron.*

bitatis metu deferere, & in Vngaria delitescere erat coactus. Is Germanis tanto familiarius utebatur, quanto ab eorum consortio decessor frater erat alienior.

VI. Ab Imp. Cæs. Henrico IV. Lusatiæ superiorem, navatæ adversus Saxonas perduelles operæ (ann. 1075.) præmium tulit, & paulo post cōventu Ordd. Imperij Moguntino, seu, ut quidam scripsit, Herbipolensi

EX DVCE REX,

Bohemiz Polonizq; est factus. Leopoldum Austriæ Marchionem in Moravia (ann. 1086.) fudit & fugavit. * VVysshradensem basilicam exstruxit, & liberaliter dotavit. Rempub. gessit, titulo Ducis annos quindecim, Regio sedecim. Defunctus est salutis anno 1093. Et quia personalis duntaxat fuit illa dignitatis regiz collatio, cum VVratislao quoque expiravit, & gubernandæ reipub. ut semper ante hac, Ducis titulo est præfectus ejus frater

XXI. CVNRADVS, dux ex dispositione paterna Brunensis Znoymensisque. Sed perbreve ejus fuit regimen. Octavo siquidem ab inito magistratu mense, morte est extinctus, eodem quo

X 5

frater

frater Rex anno 1093. Ad famam mortis ejus advolavit ex Vngaria VVratislai Regis filius

XXII. BRZETISLAVS princeps ejus nominis secundus, qui patris offensi indignationem declinans, haftenus istic apud avunculum exsulabat. Substituitur ergo is à populo in patrui ducis defuncti locum. Gubernationem suam est auspicatus ab hariolis, incantatoribus, divinis, sagis, veneficis, & cæteris infames id genus artes tractantibus, quos omnes è vestigio regione omni jussit excedere. Poloniamque ferro ignique late est depopulatus. Occisus à Loreco Vurslovecio ex insidiis, amisit vitam anno principatus septimo, Christiano 1100. Successit in illius locum frater consanguineus, jam pridem Ratisbonæ à Cæsare & Brzetislao, Ordinibus inconsultis, Bojemæ princeps designatus

XXIII. BORZIVOGIVS II. Varie cum hoc principe fortuna luisse, & aliis ipsum quasi speculum, in quod intuentes ad vigilantiam modestiamque excitentur, proponere voluisse est visa. Principatus enim solium is ter conscendit, sed ter de eo quoque est deturbatus. Nam quia à Cæsare prius quam à populo Bojemo magistratum accepit, nunquam subditorum animos ad obsequia

fideique,

fidemque, ultro propendentes habuit.* In Germanos quoque quam in Bojemos major propensio, odium ipsi apud Bojemos creabat. Dejicere ipsum de solio tentarunt Vldricus Cuntadi, (an. 1101.) & Svatoplucus Othonis, (ann. 1104. 1105.) patruorum filii. Quibus etsi res initio non ex voto succedebat, cum tamen paulo post etiam VVladislaus frater ab eo se alienasset, eruperunt occultata adversus ipsum populi odia. Deferebatur igitur, suffragiis Optimatum consentientibus, reipub. gubernatio ad VVladislaum. Sed cum is tergiversaretur, & in agnatum pro se votum conferret, accitus is est ex Moravia, Borzivogii nempe æmulus, de quo diximus,

XXIV. SVATOPLVCVS, quem cum populi magna gratulatione adventare cognovisset Borzivogius, cum suis primo ad Boleslaum cognatum in Poloniam, & mox ad Henric. IV. Imp. in Saxoniam (ann. 1107.) profugit. Imp. itaque Svatoplucum ad se accersit, & venientem in vincula conjicit, proceresque qui cum eo venerant, Borzivogium reducere, ac dignitati restituere jubet. Sed ii tamen in itinere ab Othone Svatopluci fratre, ad Doninum arcem sunt dissipati, & Borzivogius Poloniam repetere

COA-

* *Cbron. Bolislazica cap. 54.6* ;.

coactus. Svatoplucus vero promissa Cæsari ex vinculis, si liber in Bojemiam remitteretur, pecuniæ vi permagna, & Othone fratre interea, dum promissis satisfiebat, obside dato, libertatem pariter & ducatum recuperavit, Borzivogio cum Polonis frustra in Bojemos fines irruptionem faciente. Militavit Cæsari Svatoplucus adversus Colomanum Regem in Vngaria, & adversus communes tum hostes, Polonos in Silesia, ubi in GlogovI obsidione, cum ex Cæsaris papilione vespertinus rediret à Ieseco-Tista Vurslovecio VViperti Marchionis instinctu, ex insidiis est trucidatus, principatus sui anno secundo, salutis vero 1109. * Mortuo illi statim istic in castris, VVaceco Comite postulante, successorem designavit, & Pragam, cum instructo mandatis Dietrisseco, ad ineundum magistratum misit Cæsar, Othonem fratrem. Sed quia principem neque VVaceco soli legere, neque Cæsari pro arbitrio obtrudere, per leges licuisse videbant procures Bojemi, [:] ideo frustratus spe est Otho, & concordibus suffragiis, in solio est collocatus VVratislai Regis natu quintus filius

X X V.

* *Cosmas, Prag. Monach. Pegav. in vita VViperti. [:] Chron. Bolesla. c. 57.*

XXV. WLADISLAVS, qui ab inita dignitate mense tertio Ratisbonam ad comitia invitatus à Cæsare, Praga excedens, Borzivogio fratri principatus denovo invadendi occasionem præbuit. Is enim quam primum comperit VVladislaum iter Ratisbonense meditari, collecto in Serbia seu Lusatia apud VViperum affinem armatorum globo, in Bojemiam, cum jam frater Dux Plznæ esset, irrupit, & Pragam ad IX. Calend. Ianuar. nemine resistente est ingressus. Edoctus de Borzivogii VVladislaique fortuna Imp. Henricus, movet ipse cum exercitu, qui tumultuario contrahi potuit, in Bojemiam, & diem fratribus, quo Rokytšanæ sibi uterque præsto sit, constituit. Vtroque (ann. 1110.) ad diem præsentem, Borzivogium sub custodia detinuit, VVladislaum vero Pragam ad capeßenda reipub. gubernacula remisit. Sed pacate tamen officio fungi neutriquam sinebant VVladislaum, cum Sobieslaus frater turbata per Polonos iterum atque iterum (ann. 1110. 1115. 1116.) patriæ pace, tum Rex novus Ungariæ Stephanus, incommodo tamen uterque suo, quam VVladislai, graviore. Motibus istis tandem utcunque sedatis, & recepto in gratiam Poloni ducis intervenit Sobieslao fratre, misertus

Borzi-

Borzivogii fratris vicem Vladislaus, (dimissus namque is nuper à Cæsare, vagus ac egens hinc inde errabat) Pragam ad se illum, accessit, venientem in Ordinum frequenti concilio ad colloquium, admittit magistratu sponte abit, eumque fratri (ann. 1117.) restituit.

Iuvit sumpta Ducem, juvit dimissa potestas.

Sed non diuturnum fuit hoc Borzivogii gaudium. Offensi namq; Germanorum in aula ejus multitudine procures Bojemi, magistratum ei denuo abrogant, & Vladislao res suas iterum (ann. 1120.) submittrunt. Depulsus igitur de dignitate Borzivogius, quadriennio post

*Exsul in Vngaria carnis cōpage soluta
Ad Christum migrat.*

Sequutus ipsū mox anno proximo quoque est longi morbi pertinacia absumptus Vladislaus, anno principatus sextodecimo, Christiano 1125. Vivo adhuc illi, sed graviter tamen decumbenti, filiis ejus prorsus neglectis, designabatur successor, ab aliis quidem Otho Niger, ab aliis vero Sobieslaus, Regis Wratislai, ille ex Othone filio nepos, hic minimus natu filius. Svatavæ vero reginæ matris prensationib⁹ adjutus, exclusit post Vladislai obitum Othonem

XXVI. SOBIESLAUS, quem
cum

cum Otho, adducto in Bojemiam cum exercitu ingenti Lothario Imp. de dignitate conaretur dejicere, vitam in praelio amisit. Conscripto enim ad sui defensionem milite Sobieslaus, processit Imp. obviam, & conferta cum eo (*an. 1126.*) ad Chlumecium manu, stragem ingentem in ejus exercitu edidit. Strzibrum seu Misam in Bojemia, Gorelicium in Lusatia Vrbes, ædificavit. Cladscum propugnaculum instauravit, Regnum totum legibus, Pragam privilegiis singularibus exornavit. Vicinum Wratislaviae Cracovizque agrum est depopulatus. Exactis egregia cum laude in reipub. administratione annis quindecim, obdormivit anno 1140. Cooptatus in ejus locum est post altercationes multas decessoris sui VVladislai Ducis filius

XXVII. VVLADISLAVS. Hic quamvis principia gubernationis habuit pacata, cum tamen comperissent proceres Bojemi, ipsum non expectata ipsorum designatione, dignitatem Sobieslai patrui commendatione à Cæsare ambisse, in factiones abire, & à VVladislao pleriq; ad Cunradum Znoymensem (*an. 1142.*) declinare cæperunt. Quia vero Cunradus Imp. à VVladislao, ut pote sororio, stabat, vel inviti ejus imperia ferre sunt coacti. Benevolentia tamen ille
ac cle-

336 R E I P V B L I C A E
ac clementia sua conciliavit postea sibi,
& arctis obsequiis devinxit universorum
animos, ut nemo esset, qui non libenter
ei obtemperaret.

VII. Cum à Christianis expeditio
(*ann. 1149.*) ad recuperandam terram
sanctam esset decreta, nomen militiæ
illi, cum Henrico fratre, & Zpitihnevo
agnato, dedit. Reversus vero ab ea mili-
tia, Friderico Cæsari in Insubria (*ann.*
1159.) adversus Mediolanenses rebelles,
strenuam navavit operam. Ab eodem
igitur Cæsare Ratisbonæ principum Im-
perii conventum agente, creatus propte-
rea est

R E X,

& pro Aquila Leonem in insignibus ge-
standum accepit, tametsi, ut jam tum
fuerunt, ita hodieque sunt, qui censeant,
gentis suæ gloriæ illum multo^o melius
fuisse consulturum, si D. VVenceslai
exemplo fuisset contentus accepta à ma-
joribus dignitate, ac insignibus; nec co-
ronæ & insignis novi acceptione an-
sam gloriandi Germanis dedisset, quasi
nihil habeant Bojemi principes, quod
non Germanis Cæsaribus acceptum, fer-
re debeant. * Belligeratus quoque hic
Rex

* *Chronic. Boleslav. cap. 66.*

Rex est cum Constantinopolitano Imp. Manuele in Vngaria, & composita tandem inter eum Vngariæque Regem controversia, affinitatem cum eo per Helenæ neptis nuptias contraxit. Postremo vero cum ætate jam esset affecta, & onus administrandæ reipub. gravius quam ut ferri ab se solo posset, experiretur, de assensu Optimatum suorum, Filium Fridericum in regni curarumque consortium (*ann. 1173.*) assumpsit. A quo cum id factum rescisset Cæsar, præter officium & Cæsarium jura factum esse censuit, remque inique tulit. Nam quia qui de Bojemicis fascibus persæpe contenderunt Przemyslai sanguinis principes, opem adversus rerum summæ, populi suffragiis præpositos, suos agnatos, à Germanis Cæsaribus petere, quin & investituras plerumque accipere meminerat, judicavit Imperio, aliquot istis actibus, jam necessario jus accrevisse, principum Bojemorum, non nisi Cæsarium beneficio creandorum: Ideoque se inconsulto VVladislao Regi successorem, à populo Bojemo designari nequaquam debuisse. Abrogavit igitur Friderico dignitatem, & deprecante Sobieslai senioris filio Vldrico, ad administrandam Bojemam rempub. ereptum ex diuturno VVladislai Regis carcere, principem Sobieslaum

bieflaum juniorem, ex aula fua mifit, qui nihil procrastinandum ratus, affumpto Vldrico fratre, in Bojemiam contendit. Factus ea de re certior VVladiflaus Rex, non judicavit è re fua, expectare dum adverfarius veniret. Itaque cum Iutha uxore, Elifabetaque nuru, & paucis, quos fideliores norat, miniftris, in dotalem arcem fuam Meëram in Srbia evadit, ubi quarto mense poft, ex dolore defecit, anno ab inito inter Boemos magiftratu quinto & trigefimo, falutis reparatae 1174. Attripuit ergo collata fibi à Cæfare fceptra princeps *μικροζέμης*

XXVIII. SOBIESLAUS II. Friderico interea nunc in Vngaria, nunc apud Cæfarem de injuria conquerente. Et quia contra majorum morem, à Cæfare, non à proceribus Bojemis, delatum honorem apprehendit Sobieslaus, neque diuturnum habere potuit imperium. Populus enim, ficut voluntatibus ad Fridericum propendebat, ita ad movendum loco Sobieslaum occasionem quærebat. Sobieslaus interea in Sturmo Przindæ præfecto, quem manu fua occidit, inque Vngariæ Regis fratre, quem ratione inhonesta cepit, & in Cunrado duce agnato, quem in Moravia armis infelicibus vexavit, dominationis impotentis fpeciem

ciem edidisse est visus. Vnde arrepta occasione Bojemii proceres, cum de obtruso domino ingrato, ~~et~~ de ~~terminata~~ per factam Vladislao Regi injuriam Bojemæ gentis libertate, cum Cæsare expostularunt, ita ut abaliciatus is à Sobieslao, magistratu ipsum decedere jussit, & Friderico resumendæ dignitatis potestatem fecerit. Cœgit igitur copias raptim Fridericus, & duxit in Bojemiam, cui cum se Sobieslaus resistendo animadvertit imparem, quadriennio vix in principatu exacto, in Silesiam profugit anno 1178. Venit igitur in vacuum principatus possessionem

XXIX. FRIDERICVS princeps, vulgo vocatus *Bedrlich*. Fuit is naturalis ac ingenio moderato; sed quia in eundem cum Sobieslao impegit lapidem, & prolato in Ordd. conventu Cæsaris decreto ac investituræ diplomate, magistratum Cæsaris magis quam populi gratia, resumere est visus, non potuit principatûm sine controversia diu tenere. Licet enim rempub. ipso denuo capeffente, neque Cæsaris diplomati palam obnuntiabant, neque animi ab novo duce averfi signa ulla dabant Ordines, militis tamen potius, qui ob oculos armatus versabatur, metu, quam sponte ipsos tum quievisse est manifestû ex eo, quod,

340 R E I P U B L I C A E
 quam primum liberiores se esse putarunt, plerique nunc ad Sobieslaum fugarunt; nunc ad Cunradum Znoymensem, ambos Friderici æmulos, respectare maluerunt. Defendit se nihilominus inter varios motus Fridericus, & dignitatem vel invictis adversariis, quoad vixit tenuit. Mortuus est anno regiminis duodecimo, Christiano 1190. princeps populo, post mortem, quam cum viveret, carior. Surrogatus illi est in dignitate, Theobaldi agnati & populi omnis applausu unanimi, Cunrado avo cognominis ex Moravia princeps, Friderici defuncti æmulus

XXX. CUNRADVS II. Hic sub ipsa initi magistratus auspicia, rogatus à Barbarossæ filio Henrico, in bellum pro recuperando Apuliæ Siciliæque regno proficiscente, ne opem sibi ista in necessitate ferre abnueret, valida manu collecta, illuc cum eo est profectus. Sed in Neapoleos obsidione, ut & Otho patruelis, interiit peste, anno principatus primo, Christi vero 1190. Ab ejus morte per integrum fere annum dubia fuit & fluctuans reipub. Bojemæ gubernatio. Nam primum eam invasit

XXXI. WENCESLAVS, Sobieslai senioris minimus natus filius, qui quamvis gratia apud Pragenses cives
 mul.

multum valuit, quia tamen Wladislai Regis filio Przemyſlo urbem viribus magnis oppugnanti, reſiſtere ſe diu non poſſe intelligebat, fortunam periclitari noluit, ſed æquo conſenſu Pragam dereliquit, & comitatu parvo ad Imp. Cæſ. Henricum VI. Bambergam conſugit. Quamvis autem derelictum ab eo principatum, armis ſuum fecit Przemyſlus, quia tamen ſuam pecuniam Cæſari, ſi loco reſtitueretur, promittebat Wenceslaus, & ipſe quoque Przemyſlus interea ob arma (*ann. 1193.*) cum Alberto Comite de Pogen in Bavaria vaſtata ſociata, pacis in Imperio turbata reus declarabatur, pacatum non potuit eſſe ejus imperium.* Remittebatur enim ex comitiis Wormatiensibus in Bojemiam à Cæſare Wenceslaus, & Przemyſlo, ut de provincia decederet, aſpera comminatione imperabatur. Cum vero contendens in Bojemiam Wenceslaus in itinere ab Alberto Luſariæ Marchione interceptus, in vinculis teneretur, obtinuit reipub. Bojemæ procurationem, data Cæſari de repræſentanda promiſſa à Wenceslao pecunia, cauſione idonea, ortus ipſe quoque ex Przemyſlæo genere Episcopus Pragenſis

* *Chronic. Auguſtenſe.*

XXXII. BRZETISLAVS-HEN-
RICVS. Gessit is per delegatos suos bel-
lum in Moravia Lusariaque adversus
Przemysli æmuli amicos. Sed tercio
procurationis anno Hebum sive Egram
valetudinis ergo delatus, exstinguitur,
paulo post, quam Przemyslus, interces-
sione Alberti Comitis Pogensis, cum
Imp. in gratiam redisset, Verbi incarnati
anno 1196. Ab ejus excessu multa de
novo duce orta est inter Bojemos proce-
res disceptatio. Multis sane, verum te-
nuioribus, plaevit, ut restitueretur Prze-
myslo abrogatus, sed nuper quoque red-
ditus à Cæsare principatus. A potentio-
ribus vero vocatus ad regimen est, di-
missus ex carcere, in quem Przemysli
fratris caussa fuit conjectus,

XXXIII. WLADISLAVS, qui
tamen cum ob præreptam dignitatem
bellum à fratre merueret, advocata po-
puli omnis concione frequenti, fratrem
procerum multitudini commédavit, de-
que universorum assensu, legatione ad
eum missa, colloquium ejus expetivit.
In eo ita se erga fratrem gessit, ut magi-
stratum, quem gerebat, ipsi in manus re-
signarit, & Moravia se deinceps conten-
tum esse velle significarit. Administrata
igitur ab eo fuit respub. menses duntaxat
quinque, & in ejus locum, bona populi
gratia, successit princeps . . . XXXIV.

XXXIV. PRZEMYSŁVS, cognomento Victoriosus & Aureus. Multa is bella, nunc contra, nunc pro Cæsaribus gessit, magna cū virtutis opinione.

VIII. A Cæsare Philippo comitiis Moguntinīs impetravit privilegium solenne, ut qui posthac rerum in Bojemia potituri essent, suffragiis populi liberis legerentur pro more omnes &

R E G E S

essent: estque ipse statim data corona aurea, Rex Bojemix (ann. 1199.) declaratus, ac ab universis, qui aderant, acclamatione festa salutatus. Philippo tandem proditorie trucidato, Othoni, ejus absq; controversia in Imperio successor, constanter adhæsit, & ob egregia sua in eum studia, Ottacari cognomentū tulit. A Friderico Othonis successore, (an. 1212.) privilegium Philippæo consonans, de libera Regum Bojemorum à populo suo electione, Bojemix genti obtinuit. Omnes igitur principes qui post Przemyślum hunc, rerum in Bojemia deinceps ad hoc usque ævum sunt potiti, regio nomine ac autoritate Bojemis præfuerunt. Etenim qui post Vratislaum Regem, ante, & post Vladislaum similiter Regem, rempub. gesserunt, partim mutuis inter agnatos concertationibus

344 **R E I P V B L I C A E**
 inapediti, partim populi sui, beneficium
 hoc Germanicum aspernanti, consilia se-
 quuti, vetere à majoribus usurpata Du-
 cum dignitate, quam nova hac & sum-
 ptuosa, gaudere maluerunt. Regnavit
 autem in Bojemia Przemyslus-Ottaca-
 rus permagna sua, & totius gentis glo-
 ria, ab inito iterum magistratu, annos
 duos & triginta, obiitque anno Chri-
 stiano 1230. Successit ei mortuo filius
 jam ante, ipso vivo, consentientibus pro-
 cerum votis designatus, & Coronatus
Rex

XXXV. V V E N C E S L A V S. An-
 num is tum cum regnare cœpit ingre-
 diebatur quintum & vigesimum, ab eo
 quod oculi unius usum in venatione
 amisit, Luscus, à plerisque etiam Otta-
 carus cognominatus. Austria à Cremsis
 usque ad Vngaricos fines depopulata,
 Fridericum Ducem iterum iterumque
 fudit, Tataros ex Moravia fugavit: Fi-
 lium, qui conspiratione cum proceribus
 quibusdam facta, arma adversus ipsum
 sumsit, & regnum rapere tentabat, coer-
 cuit, delictique veniam petere cœgit.
 Cui etsi Regiam dignitatem paulo post
 in manus tradere cogitabat, tamen cum
 ipsum juvenili petulãtia furere, & domi-
 natu impotenti subditis gravem fore ani-
 madverteret, sententiam mutavit. Ra-
 tus an-

tus autem coronæ meditata hac in filium translatione, Regem se esse desisse, anno à Coronatione sua prima, qui ei vitæ quoque primus fuit, quarto ac quadragesimo, coronam iterata inauguratione solenni (*ann. 1250.*) resumpsit. Vixit annos septem & quadraginta: obiit regni anno quarto & vigesimo, Christiano 1253. Cujus decessu regnum, frustra reclamantibus primoribus non paucis, adeptus est filius

XXXVI. PRZEMYSŁVS OTTACARVS II. Duces hic Regesque omnes qui antehac Bojemis præfuerunt, gloria, virtute, opibusque superavit. Bojemi ipsum nomenclaturâ ab hospitalitate desumpta Hostimilum vocitabant. Impius quidem olim in patrem fuerat, sed castigatus ab eo resipuit postea, culpamque est deprecatus. Vivo patre, post defunctum absque sobole Przemyšlum patrum, factus est Moraviæ Marchio; fratre Vladislao, qui per Gertrudis matrimonium Austriæ dux fuit factus, intra sesquiannum ab adita provincia extincto, nec hæredem relincente, à provincialibus est ad Austriæ Stiriaque principatus jure propinquitatis vocatus.*

Y 5

In cu-

* *Chronic. Australe, & Augustensæ.
Henr. Stero. An. Silvius.*

In cujus utriusque possessione, ut titulum de jure alio quoque haberet, FridERICI ultimi Austriæ Stiriaque Ducis sororem Margaritam, uxorem duxit, & à Ricardo Rege Romanorum electo, investituram ceremonia solenni, quin & à Pontificibus Romanis concessionem multiplices accepit. Quia vero Bela Rex in Stiria acquirenda jure se, quam is, meliore putabat niti, armis rem finire oportuit, & victus aliquoties Vngarus, pacatam Bojemo provinciae possessionem relinquere est coactus. Emit præterea Carinthiam, Carniolam, Naonisque portum, ab amitino suo Vldrico principe, Przemyflus. In quarum possessione, cum jam quatuor vigintique annos exegisset, sumptusque in eas permagnos gravi cum anxietate fecisset, reposcit eas ab eo tanquam nullo jure infestas, creatus nuper ex Habsburgi Comite Romanorum Imp. Rudolphus. Res sane tum statim ad arma spectabat, nisi astu circumventus Przemyflus, provincias quas diximus, Cæsari resignasset. Onerabatur enim illa spe, resignationem illam nulli sibi fraudi futuram, siquidem filiz, per id tempus Regis filio à Cæsare desponsæ, dotales provinciae istæ essent futuræ. Sed cum nec Rudolphus, ut qui Austriam Stiriamque statim Alberto fi-

llo, Ca-

lio, Carinthiam vero & regiones vicinas Maynhartho Tyrolensi, Augustanorum comitiorum decreto dabat, fidem servaret, nec proceres Bojemi Regis sui in amissione tam nobilium provinciarum, præposteram incogitantiam, animis æquis ferre vellent, renuntiavit amicitiam Cæsari Přemyslus, & aut reddi sibi ereptas compositis dolis provincias, aut bellum exspectare jubebat. Restitutionem negante Cæsare, conscribit militem Přemyslus Rex, quem cum postmodum in Austriæ campum quendam (Marchfeld vulgus vocat) adduxisset, Rudolphum Cæsarem in armis offendit. Confertum igitur est ad VII. Calend. Septemb. ardore partis utriusque acerrimo, prælium cruentum, in quo desertus à suis occubuit, strenue pugnans Rex Přemyslus-Ottacarus, anno regni sui quinto & vigesimo, partæ vero salutis
1278.

IX. Sequuta hanc luctuosam cladem est gentis Bojemæ calamitas numquam sine lacrymis memoranda. Non habuerunt enim, quem Regem sibi gerendæ Reipub. idoneum legerent Bojemi, & impuberem adhuc occisi Regis filium à sceptris, nisi ingrati esse vellent, arceri haud posse videbant. Accidit ergo eis, quod aliis regnis, quandoque accidisse legimus,

legimus, ut interea dum regius puer adolescebat

I N T E R R E G N V M

esset, & cum immani militis Cæsariani insolentia primum, mox etiam cum fame rerumque omnium inopia extrema conflictaretur Bojemia tota. Testis ejus rei tum locuples erat Turingia Misniaque, in quam triennio fere integro commigrabant relictis laribus, expilati Bojemi, ac consumpti inedia miserabili in plateis corruebant mortui. Tutor interea Regis designati ingratus, Przemyſli occisi ex sorore nepos, Otho Longus Brandenburgi Marchio, regnum exactio-nibus gravabat, expilabat, diripiebat, & Germanos homines, opum dignitarumque nidore illectos, in regno multiplicabat, usque dum anno demum tyrannidis suæ sexto, emuncta prius pecunia ingenti, Regem adolescentulum, ex Marchia sua, in Bojerniam reduxit, & populo calamitoso (*ann. 1284.*) reddidit. Exceptus ergo est & maxima quavis lætitia ad Regni gubernacula admissus, princeps

XXXVII. WENCESLAUS II.
Rex sextus, adolescens annos tum demum natus quatuordecim. Assumptionem diadematis solennem ille distulit
ad an-

ad annum ab magistratu inito tertium decimum. (*ann. 1297.*) Moderate sapienterque regnum administravit, ita ut & Poloni cum sibi Regem adversus Wladislaum Loctecum crearint, & Silesiæ Duces quidam, dominum præfecerint, & Vngari Regem postularint. Polonos quidem is, & Silesiæ Duces illos, accepit in fidem, sed Vngaris se excusavit honeste. Albertum Lusum Imp. decimas ex argenti fodinis ab eo, in Bojemicæ libertatis fraudem, ausu novo exigentem, & regnum manu militari turbantem, finibus suis ejecit. Pietate vitæque moderatione, promeruisse est visus, ut Sanctus cognominaretur. Exstinctus est, vel tabe lenta, vel ex propinato, ut quidam prodiderunt, ab Albertinis hominibus veneno, ætatis anno quinto & trigésimo, regni supra vigésimum primo, Christiano 1305. Surrogatus ei est filius cognominis, adolescens annum ætatis septendecimum ingressus, princeps

XXXVIII. | WENCESLAVS III. Rex septimus. Inauguratus antehac erat, & triennium regnarat in Vngaria; verum voluntatum lubricitate in proceribus Vngaris perspecta, regno ipsorum excessit, & ad patrem rediit. Cum in Poloniam, regnum auspicaturus, contenderet, Holomucii in itinere, cum in Decani domo veste

veste exsuta meridiaretur, ab iisdem, à quibus pater sublatus esse putatur, perficarium vulneribus tribus est confossus, anno ætatis duodevigesimo, Verbi incarnati 1306. Fuit cum corpore formosissimus, tum lingua promptissimus. Regnando non exegit nisi annum unum.

X. Rege hoc cæde festinata perempto, & regia prole sexus melioris nulla exstante, excitata est inter procures, de Regis electione in comitiis concertatio gravis & perniciofa. Eligebatur enim à parte populi majore, Alberti Imp. filius Dux Aultriæ Rudolphus, à reliquis vero, quos Regis occisi sorores prensabant, Annæ Wenceslai Sancti filia natu majoris maritus, Henricus Dux Carinthiæ. Variantibus sic in deliberatione, & in suspensio hærentibus suffragantium sententiis, supervenit cum filio Candidato, & militum vi valida, Imp. Cæsar Albertus, effecitque ne filius, qui priores partes in suffragiis tulerat, posteriores in acquirendo regno ferret. Consequutus itaque summam apud Bojemos dignitatem est princeps

XXXIX. RUDOLPHVS cognomento Mitis, Rex octavus. Is quoniam multos Regni procures cum Henrico Carinthio sentire, eamque ob causam electioni non adfuisse sciebat, uti omnium sibi

sibi animos conciliaret, Viduam Wenceslai majoris, cui ob vitæ morumque probitatem Bojemi addicti erant, uxorem duxit. Cumque ne sic quidem, quod voluit, consequeretur, sed per contumeliam ab iis Rex *Kasse*, scommate à pulticula tracto, appellaretur, armis eos cogere statuit. Assumpto ergo milite cinxit obsidione Horazdiejovicium : ubi cum hæreret, incidit in profluvium alvi immodicum, ejusque pertinacia medicorum diligentiam omnem superante, intra tempus breve sub pellibus est extinctus, anno regni primo, Christiano 1307. Ejus morte recruderunt in coactis de Rege optando comitiis procerum acres contentiones. Multi enim in Henricum Carinthium vota conferre pergebant, nonnulli Fridericum Austriam, Rudolphi defuncti fratrem, volebant, quidam neutrum probabant. Vicit tandem suffragiorum numero, & ad reipub. gubernacula, fremente ac reluctante Alberto Cæsare, est admotus, princeps

XL. HENRICVS, sed regio tamen nunquam solenniter est inauguratus. Quia enim Germanos in capiundis de repub. consiliis, non Bojemos adhibebat, & argento Curnensi in Carinthiam suam exportando, potius quam regno

352 R E I P V B L I C A E
regno pacando attendebat, anno ab initio magistratu tertio, in conventu Ordd. publico, est abdicatus, anno Christi 1310. & Rex pro eo, ea lege si Elissam Wencefflai Regis filiam, de tribus natu minimam, uxorem yellet ducere, est declaratus Imp. Henrici VII. filius

X L I. I O H A N N E S, Rex decimus. Natus is tum erat, cum regnum inibat, annos quatuordecim. Vt ob fortitudinem virtutesque dignas viro principe, Bojemis fuit carus, ita ob Lucenburgii patriæ, & Germanorum hominum, amorem quam terræ Bojemix, majorem, emundationesque populo graves ac frequentes, intolerabilis. Inde oriebantur non raro inter ipsum & Optimates, periculosa simulata. Bella ille gessit per multa cum Regibus principibusque vicinis, fortuna semper fere propitia. Silesiam regno conjunxit, & Lusariam superiorem recuperavit. Henricum Austriam, Friderici fratris castra adversus Ludovicum Imp. sequutum, in prælio cepit, & non prius, quam imprudenter olim Alberto Cæsari à Bojemis factas obligationes ab eo recepisset, liberum dimisit. Occubuit in prælio Philippi Galliarum Regis, cum Eduardo Angliæ Rege, anno Regni sexto & trigesimo, ætatis quinquagesimo, Christiano 1346.
Oculo

Oculo utroque fuit captus, quorum alterum amisit ex aere nebuloso in Litvania, alterum ex dolore & medici imperitia in Bojemia.

XI. Successit ei in Regno, eo adhuc vivo designatus princeps

XLII. CAROLVS, Rex undecimus, & Romanorum paulo post Imp. ejus nominis quartus. Hic cum lateritium à patre relictum invenisset regnum, sapientia effecit marmoreum. Hoc unicum in eo nostri quidam improbant, quod quamvis patriam legibus & decoribus insignibus, splendidissimam faciebat, caritarum tamen interea domesticarum, & familiae suae apud Boemos exaltandae rationum, quin eas ornamentis regni publicis anteponeret, nullo modo oblivisci volebat. Emporium mercium omnigenarum, & literarum liberalium studium universale, Pragae constituit, Vultavam ponte lapideo junxit, Marchiam veterem emit, de Silesia Lusatiaque, ne à Corona Regni Boemiae alienari unquam posset diplomate edito cavit. Gentem linguamque Bojemam ac praecipue regni sui urbes praeter ceteris dilexit. Obdormivit Pragae regni cum laude gesti, anno supra trigésimum secundo, ætatis climacterico magno, tertio & sexagesimo, Christiano 1378. Venit ab
Z ejus

354 R E I P V B L I C A E
ejus excessu ad reip. fastigium summum,
filius, princeps

XLIII. WENCESLAVS Ebriosus, Rex duodecimus, per importunas patris prensationes flagitationesque jam olim & designatus & coronatus. * Ignavum quidem ipsum vocant Germani, sed quæ pro repub. egit nonnulla, non solum hominis haudquaquam ignavi sunt facta, verum &, si à vino temperasset, iudicio ipsum Regibus aliquot Germanis præstissimè, non obscure innuunt. A proceribus Bojemis Sigismundi fratris instigatione bis captus & severe habitus fuit, sagacitate tamen sua in libertatem se bis quoque vindicavit, & regnum recuperavit. Sanguinis fundendi avidior fuit; & scelerum vindex inexorabilis. Ob excitos Pragæ ab Iohanne Zizca motus, Senatumq; per fenestras præcipitatum consternatus, immodiceque indignatus, apoplexia est percussus. Ex isto itaque morbo decessit, vitæ anno octavo & quinquagesimo, Bojemici post patrem gubernari regni, primo & quadragesimo, Verbi incarnati 1419. Imperium administravit annos duos & viginti, quod ei tamen ante undeviginti, quam obiret annos,

* *Lege Recognitiones Civitatibus extortas.*

nos, per Septem-Viros erat abrogatum.

XII. Morte ejus, motus, quos diximus, non modo non conquieverunt, verum à Sophia regina Sigismundoque fratre Cæsare, multo majores sunt facti. Ambo enim illi exacerbantur ob Hussi, Hieronymique supplicia indigna Bojemum populum, armis, quam verbis ad quiescendum perducere satius esse, infortunio suo non levi censuerunt. Nulla igitur via permoveri poterant Bojemi, ut Regem habere vellent. Imp. Sigismundus sane, perruptis omnibus obicibus, in arcem Pragensensem cum militari manu irrupit, & coronam sibi regiam præter Ordinum voluntatē imposuit; sed exercitibus suis aliquoties fuis fugatisve, non nisi quinto decimo anno post, in regni possessionem venire potuit. Ergo ab Regis Wenceslai obitu

INTER REGNUM.

Fuit bellis civilibus calamitatibusque horrendis per annos sedecim perturbatissimum, donec armorum successu desperato, verborum clamorumque lenociniis, in obsequia sua collectis potentioribus, ad regni clavum admissus fuit ille ipse

XLIV. SIGISMUNDVS, Caroli Imp. filius alter, & Rex in Bojemia ter-

tus decimus. Fuit princeps literis humanioribus non leviter tinctus, eruditorumque Mæcenas. Marchiam & Electoratum veteris Brandeburgi, primum oppignoravit, tandem ære quo eam gravavit dissoluto, Burggravio Noribergensi Friderico in feudum ab Imperio tenendum concessit, ac ratione ista à Bojemiarum regno penitus avulsi. Bello adversus Turcas Bojemumque inglorius. Cum Hussi disciplinæ sectatoribus Bojemis, varias de religionis pace, Brunæ, Iglaviæ, Oegtæ, Pragæ, tractationes habuit, quos quamvis in sectas divisos reperit, utroque tamen cautionibus scriptis, Calixtinum nempe Compactatis sive Concordatis Basileensibus, Taboritas vero regio diplomate suo, aliquo modo placavit. Praga, motus ob Rohacii Baronis supplicium exoritur metu, valetudine dubia digressus, in itinere Vngarico ex ignis sacri uredine defecit, annu ætatis septuagesimo, regni Bojemi, ab arrepta corona, septendecimo, Christiano 1437.

XIII. Ab ejus obitu turbulenta iterum erant de Rege creando comitia, aliis commendatum sollicitè à Sigismundo generum, Albertum Austriæ ducem expectantibus, aliis Wladislai Poloni regis fratrem adolescentem Cazymirum. Ambo illi factionem suam armis in Bojemia juvabant,

vabant, ita ut regnum civili bello denuo ardere videretur. Quia tamen potentior erat factio Albertina, inauguratus regno est delectus ab ea princeps

XLV. ALBERTVS, cognomento Claudus, Rex decimus quartus. Perquam rara, sed perquam inconstanti fortuna, tria regna intra annum unum est consequutus. Bojemi nihilominus non pauci, iique authoritatis præcipuæ, nullo modo, regem ipsum ut agnoscerent, potuerunt adduci. Et quamvis necdum biennio regnavit, bellicæ tamen suæ virtutis specimen adversus Moravos, Polonos, Bojemos, Turcas, haud contemnendum edidit. Dysenteria est ex melonum esu nimio exstinctus in Vngaria, anno 1439. Regis morte ad Bojemos renuntiata, conventus regi creando, iterum altercando, est actus. Quoniam enim uterum gerens ab Alberto relicta, & paulo post marem posthumum enixa erat uxor regina, quidam Regem illum habere, regnumque, dum pubesceret, per delectos curari volebant; quidam vero Albertum Baviaræ Ducem in regnum vocabant. Sed cum is distractum religionibus regnum suscipere abnueret, placuit universis Ladislaum (sic enim vocavit mater) Regem designare, & ac quis motus, priusquam is per ætatem

358 R E I P V B L I C A E
regnando evadat aptus, suboriri, vel juris
populo dicendi cursus negligi queat rem-
pub. Eparchis, ex procerum corpore de-
lectis, duobus committere. Tertium igitur
post Reges in Bojemia creari coepit, hoc
jam fuit

I N T E R R E G N V M.

Duravit autem id ad ætatis Ladislai
annum quartum decimum; quem cum
ageret idem

XLVI. LADISLAVS, imponeba-
tur ei ritu solenni regni corona (*ann.*
1453.) & factus erat apud Bojemos Rex
quindecimus. Is cum exspectatione om-
nium permagna regnare incipiebat, mor-
te immatura, in ipso nuptiarum appara-
tu, & ætatis flore, est extinctus. Alii
peste, alii veneno sublatum censuere,
vitæ anno duodevigesimo, salutis nostræ
1457. Nunquam majore quam tum
ambitu comitia regis creandi in Bojemia
caluerunt, adeo multi magnique com-
petitores erant, qui ea calefaciebant! Ex-
cussis tamen ultro citroque diligenter
omnibus, electus est cunctorum votis,
qui Ladislao nondum ad reipub. clavum
collocato, regnum ejus nomine guber-
narat

XLVII. GEORGIVS, Podiebra-
dius cognomento, Rex sextus decimus.
Natus

Natus hic cum regnum inibat erat, annos octo & triginta. Sapienter animoseque dignitate regia est usus. In Misnia, Silesia, Moraviaque, imo & cum contumacibus adversariis in Bojemia suis, qui obsequia ipsi pertinaciter negabant, Ungarumque regem æmulum opponebant, difficilima gessit bella, conatus tamen eorum omnes semper elisit ac elusit. Fridericum Imp. obsidione arctissima in Viennensi arce à suis cinctum, quemque ope omnî ab Imperio destitutum dolebat, liberavit. Operæ ejus pretium à Cæsare tulit, cum luculenta regno Bojemo data privilegia, tum filiis additam dignitatis excellentiam. Imperii enim principes ii tum sunt creati. Obiit ex hydrope, ætatis anno supra quinquagesimum primo, regni tertio decimo, Christiano 1471.

XIV. Eo in conditoriis Regum funerato, comitiisque Pragæ novi Regis creandi causâ institutis neutiquam conveniebat inter Ordines. Nam alii Wladislaum Polonum, alii Matthiam Ungarum, alii Imp. Fridericum, cupiebant; nonnulli Henricum Georgii defuncti filium, alii alios malebant. Re diu Pragæ agitata, & ad extremum comitiis ad Curios montes translatis, renuntiatur Rex à Bojemis, Cazymiri Poloni filius.

XLVIII. WLADISLAVS, qui Cracovia Pragam veniens, honore Ordinum omnium summo est exceptus, tertioque ab adventu die coronatus. Quindecim annos erat natus cum regnum auspicabatur: princeps fuit comitate munificentiaque singulari, & inprimis pacis confectator. Privilegia immunitatesque insignes cum regno toti, tum Ordinibus singulis, adeoque familiis procerum & civitatibus plerisque, benigne dedit. Rempub. cum Optimatum consilio in multis ordinavit, & legibus correctioribus exornavit. Fatis concessit post completum ætatis annum sexagesimum, regni anno quinto & quadragesimo, reparata salutis 1516. In ejus locum successit in regni administratione, patre adhuc vivo regno inauguratus filius, adolescens annum ætatis cum agens decimum

XLIX. LVDOVICVS, Rex octodecimus. Hic Maximiliani Imp. & Sigism. Poloniae Regis patruus consiliis regebatur, & propter Turcicas in Vngariam irruptiones frequentes, in Vngaria fere itam transiebat, perraroque in Boheam veniebat. Ea propter turbæ ex urbis, vitia ex vitiis per ejus absentiam in regno germinabant. Etsi vero Eparchum Rex, qui cura vicaria rempub. gubernava.

bernaret, populo constituit Regis olim Georgii nepotem Carolum Minsterbergi ducem, malis tamen sanandis imbecillior quam oportebat, ejus fuit auctoritas. Decimo regni ejus anno, vi, quam unquam majore imminebat Vngariæ Turcicus Sultan-Soleiman. Cujus furori reprimendo, conscribebat ex regnis suis, qua potuit celeritate copias Ludovicus, & ab Imperii principibus etiam comitiis Noribergensibus subsidia exposcebat. Sed quia nec Archistrategū belligerandi gnarum habebat, nec ab Imperio opem quam sperabat consequebatur, & modico exercitu cum ingentibus Turcarum copiis ad Mohacium confligere est coactus, fuso dissipatoque à Turcis exercitu suo, ipse fuga quidem ex prælio est elapsus, paludis tamen voragine, in rivo Celeporoco, cum equo haustus interiit, non multum vicenatio major, salutis anno 1526. Regi huic omnia fuerunt præmatura. Etenim, ante Diem NatVs, ante diem coronabatur, ante diem barbescebat canescebatque, ante diem regni curam suscipiebat, ante diem uxorem ducebat, ante diem occumbebat.

XV. Ab hoc luctuoso Regis interitu, convenerunt Pragæ Regis creandi causa Ordines, & cum alii Ferdinandum Austriam Ludovici sororium, alii

Sigismundum Polonum, alii ex Bavaris fratribus vel Ludovicū vel VVilelmum, Regem habere vellent, * ultimo placuit omnibus imitari majorum, post Alberti Regis mortem, eadem in caussa observatum exemplum. Delectis igitur ex singulis Ordinibus numero pari viris prudentibus quatuor & viginti, iisque iurjurando adstrictis, Regis ex quatuor, quos diximus, Candidatis eligendi potestatem dederunt. Ab iis itaque re deliberata, Rex Bojemiae est renuntiatus

L. FERDINANDVS Austriae Archidux Rex novendecimus, à vulgo ob labiorum magnitudinem vocatus *Hubaczek*, Erat princeps hīc cautus, solers, vigilans, vigore ingenii atque animi praestabat, adversus humanos casus omnes sese obfirmabat. Annus ætatis quartus & vigesimus, regnorum ei filius primus. Legibus patriis conformis, & salutaris fuit illius in Bojemia regni gubernatio, sed quam postea bellum in vicina Germania Smalcaldicum vocatū, perturbavit. In quo cum adversus confœderatum fideique domesticum Saxoniae principem Electorem, arma cum Rege conjungeret

* *Ioh. Herbart. histor. Polon. lib. 20. cap. 3. Bodin. de Republic. lib. 6. cap. 5.*

jungere abnuerent Bojemi, (ann. 1547.)
 nec militem, quem domi in auctoratum
 in limite regni septentrionali tenebant,
 ipso operose mandante, dimittere vel-
 lent, indignatus propterea Rex, majesta-
 temque suam conculcari ratus, post de-
 bellatum à fratre Saxonem, Pragam cum
 copiis irarum plenus redit, formatoque
 tribunali judicum singulari, potentiores
 ex Ordinibus omnibus, in jus vocat,
 condemnat, poenas irrogat, quibusdam
 supplicio ultimo affectis, ceteros gravi-
 ter, & in primis civitates, multat ac bo-
 nis exsue, leges regni consuetudinesque
 pro arbitrio, quasdam interpolat, quas-
 dam abrogat, calamitate incolarum re-
 gni permultorum, necdum satis deplo-
 rata. Iratamen cum tempore, sed sen-
 sim ac tarde, defervescente, quædam
 quibusdam vicissim est gratificatus ac
 restituit. Appellationum tribunal, (ann.
 1548.) ad quod ab opidanis iudicibus
 provocaciones fierent, in arce Pragensi,
 & suos quosdam quasi Ὠ'πεκρυς in
 Urbibus, instituit, de non evincendis
 alienatis quovis titulo per decessores suos
 Reges bonis ecclesiasticis, Interdicto pe-
 culiari cavit. Obiit, die mortis suæ au-
 lico concionatori suo, trimestri prius
 quam obibat, nominato, ætatis anno se-
 cundo & sexagesimo, regni supra tri-
 gesimo m

364 R E I P V B L I C A E
gesimum septimo, Christiano 1564.
Successit illi, jam pridem regnis destina-
tus, & ante sesquiannum coronatus,
maximus natus filius princeps

L I. M A X I M I L I A N Ū S. Septem
& triginta annos natus, & jam tum mul-
torum liberorum pater erat, cum re-
gnum ipse administrādum accepit. Prin-
ceps fuit pietatis, publicæ tranquillitatis,
æquitatis, ac subditorum suorum aman-
tissimus. Conscientiis hominum de DEO
non impie sentientium, patris exemplo
pacem dabat, & religionum dissidia ver-
bis, non ferro, sopiebat, filiumq;, quem
sibi successorem de populi assensu de-
signabat, ad eandem moderationem
commonefaciebat. Ipso regnante Boje-
mia bellum nullum vidit. Valedixit ter-
ris Rex hic anima pia, cum ætatis esset
ingressus annum quinquagesimum, regni
post patrem administrati anno decimo
tertio, restauratæ salutis 1576. Excepit
ejus regnorum curas annos jam tum
quatuor & viginti natus filius princeps

L II. R V D O L P H V S II. Paterna
hic premens vestigia, pacem diligenter
consectabatur, ac Pragensis urbis deliciis
contentus, perraro alibi quam in Boje-
mia degebat. Turcarum tamen rabies,
ac Vngarici regni calamitates, bellum
tandem ipsum moliri cogerunt, quod
per du-

per duces diversos , continuos annos quatuordecim, ab eo est fortuna ambigua in Vngaria gestum. Quo per inducias cum hoste pactas utrunque remittente , inquietarunt ipsum excitati ob turbatam religionem, primum in Moravia Botscajiani, (*ann.* 1605.) postea in Bojemia (*ann.* 1608. 1609.) populares motus bellici. Botscajianos Rudolphus Rex, partim pacis, partim Martis remediis, Bojemicos vero data conformatae secundum exhibitam olim ab Ordinib. Maximiliano patri Confessionem in regno religioni , solennique privilegio ac tabulis confirmata pace, accurate composuit. Verum regni quietem labore multo comparatam , brevem ei fecit Matthias frater. Videns enim is fratrem curis multiplicibus languidum, ætateque vergentem, cum fratribus ac agnatis contra ipsum (*an.* 1606.) paciscitur, & scientibus conniventibusq; Imperii principibus, armata manu illi, primum Austriacas provincias, mox (*ann.* 1608.) Vngariæ regnum & Moraviam, postremo etiam Bojemiam (*ann.* 1611.) cum provinciis concorporibus extorsit. * Injuria tam enormi, & ab Germanis prorsus ne-

* *Querela Rudol. Imp. ann. 1610. Elect. Praga proposita.*

sus nequelecta, affectus à fratre Imp. Rex Rudolphus, mœtore angi non defuit ante, quam è vita excederet, ætatis anno sexagesimo, regni sexto & trigesimo, Christiano 1612. Cœlebs hic vitam traduxit, legationibus splendidissimis à Turco, Persa, Mosco, Tataro, honoratus. Regnum ergo Bojemix, armis pariter & populi non satis acute perspicacis consensu, à fratre acceptum, apprehendit ejus frater, de quo diximus,

LIII. MATTHIAS, qui quamvis majorum more regnum gubernaturus credebatur, sanguineis tamé fervidorum religionis ad Romanæ sedis disciplinam institutæ sectatorum suggestionibus, ab instituto salutari est aversus, & sopitas Rudolphi prudentia simultates, arque religionis Euangelicæ turbationes, sensim in Bojemia recrudescente passus. Quas dum in herba ipsa negligeret, & specie valetudinis curandæ, regno in factiones distracto excessisset, bello accendendo occasionem præbuit. Mali, immanitate ac diuturnitate perniciosissimi, principium fuit, duorum ex regni Optimatibus & Actuarii unius, (qui consiliorum perniciosorum turbatæque pacis publicæ authores esse arguebantur) ex sublimi Consistorii regii fenestra deorsum præcipitatio. Eam sequuta statim sunt,

sunt, à Rege majestatis vindicandæ, à Bojemis religionis tuendæ caussa facti apparatus bellici ingentes, bellumque exitiale, quod tam late postmodum serpsisse vidimus, ut non tantum Bohe-
miam, verum & Germaniam totam corripuerit, & meo, innumeræque bonorum multitudinis infortunio maximo, hodieque ardeat. Quod cum inter spes dubias inchoarat Mathias Rex, commutavit cum morte vitam, ætatis anno climacterico supra sexagesimum tertio, regni octavo, & Christi 1619.

XVI. Et quamvis eo adhuc vivo, (ann. 1617.) regno inauguratus fuit frater patruelis FERDINANDVS Austrius, Stiria, Carinthiaque Dux; quia tamen eum à paucis, iisque magnam partem vel metu adactis, vel pretio corruptis, contra majorum morem, Regem acceptatum, non electum, querebantur Ordines plerique omnes, arcebat ille post Matthia Regis mortem à repub. regnoque ei frequentissimo Ordd. & ex unitis coronæ provinciis delegatorum conventu solenniter abrogato, optabatur Rex alius, à quibusdam Fridericus Comes Palatinus, à quibusdam Iohannes-Georgius Saxo, Electores, à quibusdam denique Victor Sabaudia Ducis filius. Vicit tamen suffragiorum numero, & veniens

368 R E I P V B L I C A E
veniens non tantum honoribus summis
exceptus, sed etiam sexto ab adventu
die, festa cum congratulatione corona
regia redimitus est princeps

LIV. FRIDERICVS Comes Pa-
latinus Rheni, Rex tertius & vigesimus.
Agebat is tum, cum regnum adibat, æta-
tis annum quartum & vigesimum. Fuit
princeps pietati deditissimus, pace quam
armis felicior, in utraque, ut ridente, ita
& tonante fortuna, æquabiliter mode-
ratus, multorum liberorum pater. Vbi
alterum regni Bojemi inchoabat annum,
cum Imp. Cæs. Ferdinandi II. & Maxi-
miliani Bavarix Ducis copiis, ad Pra-
gam in Albo-monte, (ann. 1620.) Mar-
tē adverso de regno dimicavit. Sed par-
tim fuso exercitu suo, partim dissipato,
fuga cum uxore prægnante liberisque,
salutem querere, & regnum victori re-
linquere est coactus. Perfugium ejus
primum fuit urbs VVratislavia, & mox
sororij urbs aulaque Berlinum. Cum ve-
ro & hæreditariis provinciis suis ab Hi-
spano regio, Bavaricoque exercitu, eo-
dem quoque tempore esset exsitus, &
à Cæsare præterea proscriptus, vidit se
apud sororium non posse esse periculi se-
curum. Profugit itaque exsul in Hol-
landiam ad avunculum Auriaci princi-
pem Mauricium, ejusque & soceri Ma-
guz

gnæ Britannia Regis munificentia, postea vero, cum mortui essent illi ambo, avunculi alterius Friderici-Henrici Ordinumque Hollandorum, & affinis Regis Britanni subsidii, tædia exilii longa superabat. Recuperato tandem, Gustavi-Adolphi Sueci Regis armis, magnam partem suo in Palatinatu Rheni patrimonio, cum & reliqua ditionum honorumque decora recuperaturus videretur, exstinctus est letho, veneni, ut ferebatur, virulentia accelerato Moguntia, ad I I. Calend. Decemb. anno ætatis septimo ac trigésimo, exilii aliquanto plus quam duodecimo, Christiano 1632. Post victoriam, quam adversus Fridericum Regem ad Pfagam, ut diximus, in Albo-monte obtinuit Imp. Cæsar, princeps

L V. FERDINANDVS, misso statim Prorege Carolo Luchtensteinio, regnum belli jure comparatum apprehendit, & affectis ultimo supplicio viris partis adversæ primariis fere triginta, quibusdam vero ad carceres perpetuos condemnatis, opulentioribus perquam multis patrimonio omni multæ tatis, suffragiorumque jure in regibus creandis, populo penitus erepto, regnare pro arbitrio, dominatuque absoluto in Boemia cœpit, hodieque adhuc regnat.

A a

XVII.

XVII. Cæterum quum lubricus locus sit, & à viris intelligentibus ubique fere vitatus, de superstitibus Regibus scribere, & ne quis forte arbitretur, me qui ab hoc Imp. Cæsare, fortunas omnes & patriam ob religionem deserere sum coactus, dolori plus quam oportuit, in scribendo indulgisse, ea propter facta bel-
lis toto Imperii tempore, in Germania, Italia, Prussia, hætenus gestis, celebra-
tissimi hujus Monarchæ, sicut alia, ita Bojemica, posteritati liberiori disertiori-
que, relinquo describenda. Stylum au-
tem jam meum converto ad principes
reginasque Regg. Bojemorum uxores,
experturus si, quod lectoris animo nec
injudicandum sit, nec inutile, aliquid for-
te de iis quoque queam observare.

C A P. I X.

*De Principibus Reginisque
Bojemia.*

- I. Icut cæteris quibusque suis
vitæ rationibus principes Re-
gesque præbent subditis vel
virtutum vel vitiorum inci-
tamentum, ita inprimis ab illicita Vene-
re abstinentia, conjugiiq; vagæ libidinis
nescii custodia, dant iisdem castitatis ac
conti-

continentiæ exemplum. Dignissimum laude hoc institutum, servarunt quoque studio accurato Bojemi principes, & vita pudice acta, ductisque domum uxoribus legitimis, hac quoque in parte exemplo ad honestatem populo plerique omnes præire necessarium judicarunt. Verutissimi autem inter eos, uxores ex sua, non alienigena, posteriores contra ex alienigena, non ex sua gente habere maluerunt. Et sane quò lingua, moribus institutis propinquior viro est uxor, eo jucundior, concordior, necessariisque omnibus gravior esse solet eorum consociatio. Iam quia in quovis hominum ordine uxores ex virorum fortuna fortunam similiter suam amant metiri, videtur, neutiquam esse importunum hoc loco, de principibus Reginisque uxoribus non nihil afferre, & eorum in Bojemia jura, ac quas propter nuptias ex more prisco legibusque consequuntur prærogativas, tum etiam quæ ex ipsis cum quo principe matrimonio cōjuncta fuerit, obiter investigare. Etsi ergo Bojemi jam dudum dedidicerunt esse *γυναικον-αγαπῶντες*, neque principes ipsorum fascis suos cum uxoribus ullo modo communicant; eorum tamen uxores jam olim principatus regnique insignibus, solenniter ac iisdem fere quibus Reges

ipsi ceremoniis ornati, inaugurari, ære coronario donari, & à populo omni, honore quovis maximo ac prorsus regio, ut & obsequiis promptissimis coli consueverunt. *Æs coronarium* quod more prisco iis sub inaugurationem solet decerni, & ex oblationali Ordinibus intra semestre proximum, debita, ab agrestibus pensione cogi, ad quinquies mille marcas argenti dicitur excrecere.

II. Luculenta illæ quoq; semper habuerunt in regno tuendæ dignitatis adminicula. Dos enim ipsis certa cōstituebatur, ex qua sumpt⁹ ordinis suo necessarii affertim suppetere. Fuit autem dos hæc olim sane pecuniaria, argenti nempe puri marcz vices mille; * post tempora vero Regis Rudol. I. fundis, urbibusq; & prædiis certis definita. Ex ista igitur definitione, consuetudo obtinuit, ut Reginarum in hoc regno dotales sint, quemadmodum jam ante [:] diximus, urbes, Hradecium ad Albim, Jaromierza, Trutnovum, Dwurum, Bydziovum; Chrudima, Alta-Myta, Policzca; Mielnicum cum arce prædiisque, ac amplissimis latifundiis vini frumentique feracissimis. Omnium horum ususfructus, redditusque ac proventus

* *Hagec. ad an. 1305. [:] Supr. cap. 2. §. 4. §. 15.*

ventus ordinarii omnes, cum dominio utili, ad Reginas, quæ corona Regni legitime insigniuntur, quam diu vivunt, jure pleno spectant. Et quamvis ex suis dotalibus istis fundis nec alienare, nec ære alieno gravare quicquam potest Regina; hypothecam tamen ad vitæ dies in iis, si libet, constituit, quin & si onere quo, de Ordinum assensu à decessoribus gravatos invenerit, æreque id suo excusserit, neutiquam fraudi ei esse æquitas fuit, nec quo minus Rex, qui per tempus id fuerit, hæredibus ei mortuæ superstitibus de refundendo teneatur, leges impediunt. Sic pro Hyneco & Zdeneco Rozmitaliis, Iohannæ Reginæ hæredibus, adversus Wladislaum Regem olim de legata testamento pecunia fuit pronuntiatum: Sic cum datam antehac pignori ditionem Trutnovianam repeteret, æreque mutuo, quadringentis nempe & quadringenta septem sexagenis grosso- rum Pragensium, liberare eam ipsa vellet Ferdinandi uxor Anna regina, recusanti Adamo Zylvaro creditori, fuit iudicium sententia imperata pignoris restitutio, ditioque ipsa cum agro omni satisfaciendi de debito reginæ assignata. ann. 1544. Sic Annæ Matthiæ Regis uxori de redimenda à Wilhelmo Wchynicio per Rudolph. II. oppignorata ditione Miel-

nicana, in comitiis (*ann.* 1614.) assensum. Suum præterea in his usufructum emolumenta que, siue versura, siue venditione, siue alio contractu quovis, potest, siue in Regem, siue in alium, pro arbitrio transferre. Sic Elisabetha Wenceslai II. Rudolphique, (si non hallucinatur Cromerus) [a] Barbara Sigismundi Regg. viduæ, de hoc talium bonorum usufructu olim paciscebantur: huic Albertus gener aureum nummum duodecies mille ex fisco persolvenda dabat; illi Iohannes Rex privignæ maritus, ad Brunnam in Moravia possessiones alias, pecuniæque nonnihil offerebat [b] Si qua vero Regis uxor corona regni non fuerit insignita, Regi tamen interea decedenti supervixerit, dotem Bojemicam perire more prisco prohibetur. Sic Vladislai Regis uxor Anna, si marito regi superstes fuisset, dotem in Boemia nullam habitura fuisse iudicatur. [c] Si qua ab Regis mariti obitu popularibus se nuptiis illigaverit, & ex nobilitate domestica cupiam pupserit, quia id infra ordinis dignitatem est, & legibus Regum priscis

[a] *Cromer. hist. Pol. lib. 21. Germ. Rœ. hist. Austr. lib. 5.* [b] *Dubr. hist. Boj. lib. 20.* [c] *M. Daniel Cædend. ad 26. Iul.*

priscis prohibetur, dotem quam ex prior-
 e cum Rege matrimonio est consequu-
 ta, facto ipso amittit statim, cumque ma-
 rito qui eam duxerit, & omni ejus ad-
 tertium usque gradum stirpe, regno to-
 to excedere jubetur. * Sin vir aliquis
 princeps matrimonio eam sibi conjun-
 xerit, regno quidem eam tenetur expor-
 tare, plene tamen nihilo minus uterur
 fructur bonis ejus dotalibus tantisper
 dum jus istud uxoriarii, repræsentatis
 argenti decies mille marcis, Rex Boje-
 mus redimat. Regi alioquin nulli licet,
 Reginam, quæ coronata fuit, Regis de-
 cessoris viduam, vel de possessione bo-
 norum istorum dotalium dejicere, vel
 ratione quavis alia in pleno eorum usu
 fructu turbare. Oppignoravit sane ditio-
 nem Trutnovianam Christophoro lan-
 dosio Ferdinandus Rex. & Mielnica-
 nam primum Georgio Lobcovicio, po-
 stea vero Ioachimo Colewtatæo, Imp.
 Rex Rudolphus, verum id ab illo Ordi-
 nibus inconsultis, contractu invalido, &
 post reginæ uxoris mortem, ab hoc ve-
 ro non nisi de usu fructuariæ reginæ ma-
 tris Ordinumque universorum assen-
 su, esse factum, judicii provincialis sen-
 tentiæ, comitiorumque decreta pro-
 bant.

* *Andr. Baro de Daba, MS. vetus.*

bant[:] Dotatibus porro hisce suis emolumentis reginae viduae, sicut dignitatem honeste possunt tueri, ita contentae quoque esse tenentur, id quod ex eo liquet, quod cum post Maximiliani patris excessum, Rudolphus Rex ab Ordinibus Mariae matri ex cerevisiariis obventionibus, quas *Posudné* vocant, grossum Pragensem unum rogasset, decreta quidem (ann. 1577.) in comitiis fuerit nova id genus contributio, sed neque citra obmurmurationem, neque sine cautione. Conferebatur nempe illa in publicum Ordd. ætarium, & tum demum cum ad manum esset, reginae representabatur, honorarii, non contributiois titulo, hacque cum cautione, ne de cætero simile quid ab Ordinib. vellet petere.

III. Per magno autem in honore sunt apud populum Bojemum reginae omnes, praesertim quae comes, & linguae gentis vernaculae amantes esse sentiuntur. Blandiuntur iis suaviter ac obsequuntur certatim viri æque ac foeminae, munetaque oportuno quovis tempore reverenter offerunt. * Feruntur vero huc cum innata genti Regum suorum amatrici, singulari quadam animorum inclinatione, tum
 priva-

* Comit. an. 1579. & 1595. Indic. an. 1590. [:] Comit. an. 1569. 1614.

privatis de causis, ut nimirum testatam
 iis faciant suam qui s; voluntatem prom-
 ptissimam, & in necessitatibus apud Re-
 gem habere queant adjutores & patro-
 nas. Præter cõmunia hæc populi omnis
 obsequia, habent Reginæ suos quoque
 aula domesticos, ac omnis generis mi-
 nistros, Curia magistrum, SubCame-
 rarium, & alios. Et quamvis nec in con-
 sistorium consilii regii, nec ad judicio-
 rum tribunalia venire per leges sinantur,
 nihil tamen id vel splendori ipsarum de-
 rogat, vel adversarios, si qui fortunæ ea-
 rum vel in minimo, præter fas & æquum
 tentent obnuntiare, juvare potest. Etenim
 & huic quoque rei opportune prospexit
 prudens vetustas, constituto præfecto,
 (vocatur *Vrzednik Kralovve Gegj milo-
 sti*) qui inter Minoris subsellii iudices
 provinciales ad tabularium regni, ac ubi-
 vis in consilio, quasi Reginæ Procurator
 federet, suffragium cum cæteris pariter
 haberet, & quoties Reginæ quid in re
 quaque interfuerit, protinus interce-
 deret.

IV. Cæterum quibuscum sive domi
 sive peregre, per matrimoniorum vincu-
 la cognatione affinitateque, hodie æque
 ac olim conjuncti fuerint principes Bo-
 hemi; quo cum principe vixerit uxor
 princeps recensere, ac Lector ubi velat

in tabula proponere, si non necessarium, saltem non incongruum opinamur. Ante annum Christi fere millesimum, ignotæ principibus Bojemis fuerunt nuptiæ peregrinæ. Bojemas illi, ac domi inter suos natas optabant uxores: quidam amissâ primâ, alteram non quærebant, quidam ad secundas, tertias, quartasque transibant. Vixerunt autem cum Viris in Boemia principibus, conjuges,

I. Borzena [fatidica] cum Croco seniore,

II. Niva corporis præceri, & formæ elegantis fœmina cū Croco-juniore,

III. Libusla [vates] cum Przemyſlo;

IV. Hruoba, & post eam Lidomira, cum Nezamyſlo:

V. Strzezyſlava [circumspecta] cum Mnata,

VI. Banta cum VVogeno,

(VII. VVnyſlai conjux quæ fuerit ignoratur)

VIII. Libuska cum Crzezomyſlo.

IX. Ponislava cum Neclano:

X. Miloslava cum Hostivito,

XI. Lidumila cum Borzivogio:

(XII. Zpitihnevus vixit *α' γαμ*)

XIII. Drakomira cum VVratislao.

(XIV. D. VVenceſlaus cœlebs vixit)

XV. Brzena cum Boleslao Sævo.

XVI. Hemma ex domo Saxonica,
prin-

princeps ex alienigenis omnium prima cum Boleslao Leni;

XVII. Czernislava cum Boleslao Cocco.
(XVIII. Jaromirus uxore caruit)

XIX. Boziena, [honeste morata] cum Vldrico,

XX. Iutha, Orthonis Albi Comitis ad Rhenum filia, cum Brzeslao I.

(XXI. Zpichnevas II. habuerit necne uxorem non est certum)

XXII. Arabona prima, Adleta Andree regis Vngari vel soror, vel filia secunda, & Svatava Cazymiri Polonorum regis filia tertia, cum VVratislao Rege primo.

XXIII. VValpurgis cum Cuntado I.

XXIV. Lucarda Alberti Comitis Palatini ad Rhenum filia, cum Brzeslao II.

XXV. Helbirga, Leopoldi III. Marchionis Austriæ filia cum Borzivo-
gio II.

XXVI. N. cum Svatopluko I.

XXVII. N. cum VVladislao I.

XXVIII. Adleta [pia] Almi Vngariæ regis filia, cum Sobieslao seniore.

XXIX. Gertrudis prima, & Iutha-Cæcilia secunda, illa Leopoldi IV.

Marchionis Austriæ, hæc Ludovici III. provincialis Comitis Thuringie filia, cum VVladislao Rege.

XXX.

XXX. N. Meczislai Ducis Poloni filia, cum Sobieslao juniore.

XXXI. Elisabeta Geysæ Regis Vngarorum filia cum Friderico.

XXXII. N. prima, & Maria secunda; prior Belæ Cæci Vngariæ Regis, posterior Henrici Cæsaris filia cum Cunrado II.

XXXIII. N. cum VVenceslao II.

(XXXIV. Brzetislaus-Henricus vixit cœlebs)

XXXV. N. cum VVladislao II.

XXXVI. Abda prima, & Constantia secunda; hæc Belæ III. Regis Vngariæ, illa Othonis Divitis marchionis Misniæ filia cum Rege Przemy-slo-Ottacaro I.

XXXVII. Cunca seu Cunegundis Philippi Svevi Imper. filia cum Rege VVenceslao Vniusto.

XXXIX. Margareta vetula, prima, & ducta intra octiduum post Margare-tæ mortem Cunca, secunda; illa Leopoldi VIII. Ducis Austriæ, hæc Rostislai Bulgarorum ducis filia cum Przemy-slo-Ottacaro II.

XXXIX. Iuta seu Gitca prima, & Rich-sa-Elisabeta secunda; illa Rudolphi Habsburgici; hæc Przemy-sli Polo-norum regis filia, cum VVenceslao Rege Sancto, ac posterior etiam cum Rege Rudolpho.

XL.

- XL. Viola Mezeci Tiefsinensium Ducis filia cum VVenceslao III.
- XLI. Anna VVenceslai Sancti Regis filia cum Henrico Carinthio.
- XLII. Elissa ejusdem quoque VVenceslai Sancti, & Beatrix Ludovici Bourbonii filia, cum Iohanne Lucemburgico.
- XLIII. Blanca prima, Anna secunda, Anna-Iohanna tertia, & Elisabeta quarta, cum Imp. Rege Carolo IV. Fuerunt autem filiae, prima Caroli Valesii, secunda Rudolphi Comitis Palatini ad Rhenum, tertia Henrici Iavoriensis Suidnicensisque, & quarta Bogislai Stetinsium Ducis.
- XLIV. Iohanna prima, & Sophia secunda, cum VVenceslao IV. Illa Alberti, hæc Iohannis Bavariae Ducum filia.
- XLV. Maria Ludovici Vngariae Regis, & Barbara Hermanni Siciliae Comitis filia, cum Imp. Sigismundo Rege.
- XLVI. Elisabeta Sigismundi Cæs. filia cum Rege Alberto Claudio,
- XLVII. Magdalena Caroli VII. Regis Galliae Ladislao Regi uxor desponsa.
- XLVIII. Iohanna Rozmitalia cum Rege Georgio.
- XLIX. Anna Iohannis Comitis Engolismen-

382 R E I P V B L I C A E
lisimensis filia, cum Rege VVladislao II.

L. Maria Philippi Austrii Hispaniarum
Regis filia cum Ludovico Rege.

LI. Anna VVladislai II. Regis filia cum
Ferdinando Austrio Rege.

LII. Maria Philippi II. Hispaniarum
Regis filia cum Imp. Maximiliano
Rege.

(LIII. Imp. Cæs. Rudolphus II. *αζα-
μ* vitam traduxit)

LIV. Anna Ferdinandi Archiducis Au-
striæ filia cum Imp. Cæs. Matthia.

LV. Elisabetha Iacobi Magnæ Britan-
niæ Regis filia cum Friderico.

LVI. Maria Anna, & Eleonora, cum
Ferdinando II. Imp. quarum illa
fuit Wilelmi V. Baviariæ; hæc est
Vincentii Gonzagæ Mantuæ, Du-
cum filia.

Ex his principibus fœminis, octode-
cim, ut minimum, maritis suis supervi-
xerunt, & quod sciam, quatuor dunta-
taxat secundis nuptiis memoriam matri-
monii prioris restinxisse leguntur. Cæ-
teræ omnes solæ, partim in cœnobiis,
partim apud cognatos, partim in dotali-
bus suis Urbibus vitæ reliquum tradu-
xere. *

Sic

* *Virg, Æn. 4.*

*Sic illis animo fixum immotumque se-
debat*

*Ne cui se vinclo vellent sociare iugali,
Postquam primus amor deceptas mor-
te fefellit.*

CAP. X.

De Regum Bojemorum liberis.

I. **R**EGVM principumque li-
beris tam maribus quam
fœminis permagnus si-
militer honor à populo
Bojemo semper est habi-
tus. Vocabantur autem illi, non princi-
pes Bojemix, ut in compluribus regnis
fit, sed, quemadmodum apud Polonos
hodieque est in usu, solummodo *Wy-
vodicoune* & *Wyvudinky*, hoc est,
δρχηγέτταυ; vel *Kralouvicoune* &
Kralouvicouny seu *Kralouvinky*, hoc
est, *βασιλειαυ*. [:] Habuerunt nihilo-
minus semper quam promptissimas po-
puli omnis voluntates, quamdiu nec le-
ges regni ipsi convellebant, nec tranquil-
litatem patriæ publicam commodis pri-
vatis posthabebant. Nihil quod augendo
ipso-

[:] *Chron. Boleslav. capp. 66. 93. 94.*

ipsorum splendori serviret prætermis-
sum, nihil quod noceret commissum, à
Bojemis de universitatis cōsilio unquam
fuit. Vurssovicensium, qui de excin-
dendis à stirpe, Przemyślæi sanguinis
principibus olim conjurarant, sceleratam
perfidiam populus omnis semper est ex-
treme detestatus. Assassini, qui pecunia
corrupti, necandis sive regibus nostris
sive regum filiis quandoque ab gentis
hostibus vicinis subornabantur, *exteri*,
non Bojemi, fuerunt, quorum parrici-
diales fidas ac venena, exsecramur ha-
ctenus nos omnes.

I I. Studii voluntatisque quam dedi-
tissimæ majores nostri non leve erga
prolem regiam dederunt documentum,
cum quod nulli diversæ stirpis principi
fasces suos rerumque summam com-
mendarunt, tum quod de necessariis ali-
mentis, honestisque vitæ tuendæ me-
diis, quibus pro loci ac ordinis dignitate,
principum regumve suorum filii ac fi-
liæ alerentur, disponendi ordinandique
potestatem gerentibus rempub. princi-
pibus suis integram relinquebant. Etenim
præterquam quod pecuniæ paternæ ii,
supellectilisque pretiosæ omnis ex regis
proventibus ac obventionibus quibusque
in regno comparatæ, absque controver-
sia sunt hæredes, terræ quoque pars ali-
qua

qua ex Optimatum consilio solet ab rege coronato maribus singulis, nonnunquam in Bojemia, plerunque in Moravia, quandoque etiam in Lusatia vel Silesia, cum usufructu pleno, & dominio utili assignari; fœmellis vero dum elocantur, mundus muliebris, & argenti signati dos luculenta repræsentari. Et quanquam quo minus obtinens regnum Rex, poscente sua, vel reip. necessitate, factam semel ab se territorii assignationem, vel revocare penitus, vel de ea quovis modo statuere queat, neque lege ulla, neque moribus prohibetur; plerunque tamen non solum illi ipsi regum filii, fratresve, qui primi in aliquam id genus possessionem veniebant, quamdiu in vivis erant, ditione eam sua tenebant, & titulos ab ea sibi ac cognomentum sumebant, verum etiam jus, semelque usucaptam possessionem, ad filios mares trans mittebant. Si qui vel maribus non reliâis decedebant, vel fortunis facultatibusque, ex quibus pro dignitate possent vivere, alibi augebantur, tum demum territorium, quod ditione tenebant, ad regnum, utpote cujus est proprietas, omnino redibat. Sic agrum territoriumque certum assignavit de consilii sententia Wnysslaus princeps Wratislao fratri in provincia Lucensi; sic Hostivitus Mstibogio

bogio in dynastiâ Caurzimana; sic D. Wenceslaus Boleslao in provincia Trans-Albina: sic Brzetislaus Pugnax filiis, Zpitihnevo primogenito provinciam Lucensem; Wratislao Moraviæ partem alteram in qua est Holomuce; Cunrado & Othoni alterâ in qua Bruna est & Znoymum; Jaromiro denique sacris destinato Episcopam Pragensem, & provinciam Hradecensem: sic Wratislao, postea Rex, cum fratri Zpitihnievo in Bojemia successisset, Moraviam fratribus est dispartitus, & Holomucensem quidem Othoni concessit, Znoymensem vero Cunrado Brunensi dynastæ seu Duci adjecit: sic Wladislaus Rex (*ann.* 1143.) Theobaldo fratri in Bojemia, sic ex eadem familia principes aliis alia alii. Sic tempore longo post, Moraviam dedere Lucemburgici, Iohannes Rex Carolo filio postea Imperatori, Carolus vero Iohanni-Henrico fratri, qui eam ad filios quoque transmisit: sic Carolus idem Gorlicium cum vicino agro omni, similiter attribuit Iohanni filio. Id porro quod *Imp.* Rex Sigismundus, (*ann.* 1423.) Moravia Alberto genero data fecit, ut novo exemplo, ita præter morem patrium factum, improbarum, retractatumque fuit. Nec præteriri fortasse debet, quod quidam ajunt, Sydnicensensem in Silesia Ducatum

Catum ea lege à Boleco Duce, Bojemici iuris olim esse factum, ut filius Regis Bojemii natus maximus, vivo patre Rege, ex ejus proventibus vivat, famulitiumque alat.

III. At vero sicut filiis usufructu terrarum ac territoriorum, ita filiabus quoque regiis pecunia dotali prospiciendum putavit sapiens vetustas. Dos autem illa saltem fuit argenti puri pondo sive marcarum olim quingentarum,* postea decies mille, cui corradendo ac conflando quoties nubunt regum filiae, ab Ordinibus universis, eadem, quae in filiorum nuptiis similiter observatur, ratione, confertur de more expensione, quae à suis cuique glebarum adscriptitiis semestri utrolibet praestatur, ordinaria semissis. Sic dotem genero dedit, Sobieslaus senior cum Maria filia Leopoldo Austrio, argenti marcas quingentas; [:] sic pacti sunt, (an. 1292.) cum Agniete filia Ruperto Adolphi Imp. f. Wenceslaus Sanctus, cum Elisabetha sorore Cazymiro Polono Ladislaus Rex, (ann. 1454.) marcas decies mille: sic uxorem Maximiliano filio postea quam dedisset, & filias Elisabetham Poloniae regi Sigismundo Augusto, Annam Alber-

Bb 2 to Ba-

* Hagec. an. 1311. [:] Hagec. ad ann. 1138.

ro Bavaro, Mariam VVilhelmo Clivenſi elocaſſet, ſubſidia Ordines Bojemos in comitiis poſcebat in dotem Ferdinandus Rex. * Verum enimvero, quemadmodum regii ſanguinis principes illi, qui, quod erant, eſſe voluerunt, quique fortunis ab obtinente apud Bojemos ſceptra principe, patre; vel fratre, agnatove, aſſignatis contenti, nec opes majores concupiſcebant, nec ad altiora, quam per leges licuit, adſpirabant, facultatibus quas acceperant abſque moleſtia, etiam cum ſexus melioris poſteritate, uti frui permittebantur: ſic qui ambitione immodicove habendi cupidine in contrarium abrepti, vel in principem, cui opes ſuas acceptas ferre debebant, hoſtilia machinabantur, vel publicam patriæ tranquillitatem ſeditioſe, aliave ratione quacunque pernicioſa perturbabant, de poſſeſſionibus, ut ingrati ac perduelles, morte haudquaquam exſpectata deturbabantur. Sic mulctatos his cauſis, adeoque in vinculis quoque habitos à Sobieſlao ſeniore accepimus, [:] VVratiflaum ex Vldrico, & Cunradum ex Leopoldo, Cunradi I. nepotes;

* *Comit. ann.* 1549. [:] *Hagecius ad ann.* 1126. 1128. 1184. 1235. 1237. 1250.

res; sic à Friderico Cunradum juniorem; sic à Rege VVenceslao tam Przemyslum fratrem, quam Przemyslum Ottacarum filium, itemque alios ab aliis. Ex quibus omnibus haud inepte tritum illud in proverbio apparet usurpari, fabrum suæ quæque esse fortunæ. Modestis ac præsentis bono contentis, quantumvis in modico, beatis, ambitiosis contra & turbulentis, aut exsulibus, aut captivis, ideoque calamitosus esse dedit fortuna.

CAP. XI.

De Ordinibus Regni Boemia.

I. **M**ODVS aliquis certus ratioque in hominum omni con-
sociatione potest manifesto
observari, qua vir viro præ-
stare, par vel impar esse cognoscatur. Hic
virtute, hic generis splendore, hic opum
magnitudine, hic loci, in quo collocatur
eminentia alteri antecellit. Inoleverunt
ex his fere principiis certi in politia quo-
que, ac omnis generis rerum pub. statu,
honoris dignitatisque gradus, conditio,
discrimen, quo populi universitas sub
magistratus summi imperio certos in

Bb ; ordi-

ordines ac veluti classes distincta, & ab ultima vulgi promiscui turba secreta habetur. Sic & in Bojemia nostra fecit inter homines incolas jam olim gradus certos provida antiquitas, &, rudi vulgo ad servilia abjecto, populum naturæ melioris, ad constituendum reipub. corpus delegit, eumque perinde ac in rebuspub. cæteris, *STATUS IN REGNO* nuncupavit. Voluit autem Status illos suos, alios quoque ab aliis esse discretos; ut videlicet alii in templis dignitaris locum caperent, alii in curiis: illi ut procurarent religionis, hi vero hujus, ut ajunt, seculi negotia, & ut nec illi civilia attingerent, nec hi rebus se sacris immiscerent. Sicut ipsa re, ita & significatione diversi erant *Rzadovve & Stavrovve.*

II. Vnde duplex in Bojemia Status proprie fuit semper, Ecclesiasticus nempe & Politicus. Ecclesiasticus sive sacer constat ex sacerdotibus, in quibus sunt Archiepiscopus, ejusque, quem vocant, Suffraganeus & Officialis, Capitulares Arcis Pragensis, Cœnobiorum Abbates, Præpositi, Priores, & si qui sunt alii, inter eos qui Romanæ Sedis disciplina reguntur, quique *SVB VNA* cognominantur; itemque Administrator cum presbyterio omni suo, Archi-Decani Cur-no-Montanus & Hradecensis, Urbiumq;
in re-

in regno populosiorum Decani, inter eos qui Evangelicæ disciplinæ instituta sequuntur, quique *SUB VTRAQUE* dicuntur. Omnes illi more prisco à Rege, regnique Senatu partis suæ, nominantur; ac suis functionibus præficiuntur, omnes Regi Senatuique obtemperant, omnes à consiliis subselliisque politicis penitus arcentur. Nulla Hagecus, nulla cæteri, qui contrarium vel opinati sunt olim, vel opinantur hodie, documenta, quibus opinionem suam de Prælatorum inter Ordines politicos loco, rerum peritis approbent, idonea produxisse cernuntur. Leguntur quidem adhibiti nonnunquam fuisse obeundis publicis regni legationibus ex Antistitibus disertiores Viri, sed tanquam Legatorum ex Nobilitate Referendarii, & *ὑποδεσποδαμονίας* *ὑπο*, non tanquam universitatis politicæ membra. Circa Regem frequentes quoque esse consuêrunt, sed ut de pietatis exercitio monitores, non ut politici procures. Vocabatur præterea in Senatum quandoque Archiepiscopus, & Cancellarius regni creabatur Præpositus VVysshehradensis, sed nec semper, nec necessario. Ille ob muneris reverentiam & in iis saltem rebus, quæ tam sacras res quam profanas concernebant; hic ex privilegio, quod jam olim

expiravit, neque adversus vetustissimum gentis morem legis vim habere diu potuit. Et sane quia in sacris plus quam in saecularibus, quod agat, habet sacerdos, & ex homine natura politico, factus consecratione est homo theologus, æquissima Bojemi veteres ducti ratione, à profanis illum studiis ac cogitationibus remorum esse, statusque gradum non nisi propter aram tenere voluerunt.

III. Politicus autem seu sacris Solus Status, vocatur inter Bojemos Ordo, & vetustissimo, nec Georgii regis ævo nemum introducto more triplex est, Baronum, Equitum, Civitatum. * Per magna est horum Ordinum in regno libertas. Etenim quamvis Regem agnoscunt dominum supremum, eique & fidem omnem, & obedientiam honoremque debent, ideoque singuli & perquam multis gradibus sunt inferiores: universi tamen propterea quod rempub. repræsentant, plerisque in rebus majestatem quodammodo cum eo habent communem, ejusque potestatem ac splendorem adæquant. Bona ipsorum tota Bojemia pleraque omnia hæreditaria sunt seu allodialia, per pauca feudalia. Possidet quisque, quod habet, cum minore & majore, quam capitis vocant, jurisdictione: ve-

nandi

* *Ius provinc. A. 9.*

nandi etiam aucupandique ac piscandi in suo habet potestatem liberam, nullis nisi in quas comitiis frequentibus fuit consensum, exactionibus novis aut vectigalibus à Principibus gravatur. A privatis hisce rebus, ad publica quoque regni negotia late porrigitur Ordinum libertatis magnitudo, in quorum procuratione ex veteri instituto (id quod jam ante * recensuimus) aliquot jurium majestatis, validam habent cum principe participationem; in justitiæ administratione, præmiorumque & poenarum distributione amplissima est illorum auctoritas, quæ loco suo clarius explicabitur. Nemo extra regni fines natus, vel in Ordine quoquam censeretur, vel agri glebam jure domini habere, vel gerere se pro regnicola potest, priusquam, Nobilis à Nobilitate conventu frequenti; [:] Civis à sedente pro tribunali magistratu loci civico, eâ de re assensum impetret, & priusquam, data de colenda tuendaque coronati Bojemorum regis tanquam domini sui unici & magistratus supremi majestate regia, deque servandis Ordinis legibus fide ingenua, Ordini, quem gesturus est, adscriptus publice

Bb 5

ac

* *Sup. cap. 5. §. 10. & 11. [:] Comit. ann. 1615.*

394 R E I P V B L I C A E
ac confociatus fuerit. Duces, Marchionesque Bojemia nullos habet, Comites perpaucos. Si quis Dux, vel Marchio, vel Comes, inter regnicolas cooptari atque agrum intra regni fines habere cupiat, Baronis loco eminentiaque contentum esse oportet. Decus altius ambire per leges non potest. Veteri autem instituto, nemo in Baronum Ordinem, qui non ab abavis Equitibus, nemo in Equestrium, qui non à proavis, integræ famæ hominibus, procreatione legitima descendat, majoribusque exceptione documentis demonstrare rem queat, admitti cooptarive solet.

IV. Distinguendis porro isthoc modo Ordinibus occasionem veteribus objecit posita ob oculos reipub. necessitas. Apparebat siquidem eam neutiquam duraturam diu, vel salvam futuram, nec principem oneri muneris sui ferendo solum fore parem, nisi legum & libertatis custodes tum rogatos tum armatos, mercaturæque, & commerciorum ac opificiorum curatores domi haberet. Iuris ergo patrii legumque interpretationi, libertatis ac privilegiorum custodiæ, & capiendis de reipub. consiliis, (si quidem peregrini omnes à tractandis rebus Bojemicis, lege prisca, moreque semper accurate servato, prorsus repelluntur) Barones

rones sunt præfecti; militiæ verò eque-
stris studiis, armorum tractationi, fini-
bus defendendis, hostibus à limite arcen-
dis, pacisque publicæ turbatoribus, &
acceptæ à majoribus libertatis legumque
violatoribus ferro coërcendis, Equites
destinati; * vitæ deniq; commode agen-
dæ mediis comparandis, commerciis
quæstuosis, negotiationibusque quibus-
vis curandis, ac opificiis discendis Cives
instituti. Ea propter habitantibus spar-
sim in arcibus, castellis, villis, ager Boje-
mus Baronibus primum, & postea Equi-
tibus quoque à Nezamyflo Principe pro-
portione Geometrica fuit distributus, &
manuum mortuarum sive colonorum
glebæ adscriptitiorum, certus numerus
datus, ut abducti à sollicitis in quærenda
re familiari occupationibus, cum famu-
litium operis præstandis necessarium,
tum ordinarios, qui vitæ luculenter tuen-
dæ affatim essent, redditus ac proventus
inde habere, & pro vocatione quisque
sua, reipub, principisque sui commodis,
invigilare toti possent. Civibus vero, ut-
pote membro Communitatis regni Boj.
insigniori ac firmiori, loca condendis
Vrbibus oportuna sunt assignata, immu-
nitatibusque prærogativis & exemptioni-
bus

* Hagec. sub. ann. 678. 720. 752.

nibus permultis ornata, * in quibus, adversus vim externam communis tuti, larem figere, augendæ commerciis quæstuque honesto rei familiari operam dare, opificia manuarum & lucrosas operosasque cujuscvis generis artes exercere, principi denique ex quæstu suo canonem annum in fiscum pendere possent atque jus haberent. Feliciter cessit, utilisque reipub. magnopere olim fuit Nezamylæ hæc ordinatio. Etenim tam cives ordoque equester, quam procures officium solerter faciebant; principem colebant, partiam ornabant, colonos quisque suos amabant, ministeria ab iis, operas, præstationesq; cæteras, non nisi moderatas exigentes. Quæ tamen ne gratuitæ prorsus essent, vel manu invita præstarentur, agelli ex quo ipsi etiam coloni rem pro se familiarem possent comparare, portiunculam cuique de suo assignabant. Lene igitur tum ac perquam moderatum erat, sicut principis in nobilitatem, ita nobilitatis in agreste vulgus imperium. Quod vero procures equestresque hujus ævi pleriq;, colonos suos, erepta iis penitus omni querelæ facultate, acerbissimo dominatu asperrime ac
impo-

* *Wladisl. Reg. Indicat. ann. 1502.*

impotenter divexare, immodicis præstationibus exorbitanter gravare, inhumaniusque non raro quam jumenta tractare nihil pensi habent, id hercle & à Nezamyfli mente, & à more prisco, & ab humanitate omni alienissimum, barbarū, publice perniciosum, ac propterea legibus coërcendum temperandumque merito est. Sic quia τὸ κερηλεύειν, cauponatione vivere, lucto quæstuique inhiare, sicut recepto apud vicinas gentes more legibusque, nobilitati interdictum, * ita viris generis splendore antecellentibus indecorum & illiberale esse videbatur, ideo non modo magnates, verum & nobilitas omnis, ab id genus studiis prorsus est remota, ac institoria quæcunque Civibus solis relicta. Ex agri quidem hortorumque cultura rei familiaris accessiones facere, Ordini nulli lege est interdictum; sed præterquam quod nobilitatis ager *Spupny*, civium vero (loquor de personis, non de communitatibus,) *Sfosni* fere est, indecorum ac infra Ordinis naturam existimatur, si ex nobilitate quis rusticis id genus, in cultura ista necessariis operis, se defatiget ipse. Oculis quisque eam in curam vigilans, vernis suis vel colonis ac meritoriis opus hoc imperat.

V.Or-

* *Cod. lib. 4. t. 63. l. 3.*

V. Ordinum ista distinctio , leges quoque gentis diversas jam olim peperit. De Regis assensu suas sibi rogavit ac fixit leges & jura nobilitas , suas Civitates ; regunturque hactenus, ut hæ suis, ita illa quoque suis, & est utrisque liberum, pro re nata, Regeque conscio, de voluntate ac consensu publico, legibus, quod opus videatur, vel addere, vel detrahere. Abhorruit videlicet gens hæc semper à jure in Germania usitato, nec ei se unquam voluit submittere. * Ius quod nobilitati est scriptum, provinciale, quod civibus, municipale , *Pravva Zemška, Pravva Miestška*, vocatur. Ob juris diversitatem istam, suum habet forum nobilitas, suum civitates. Quam late autem cum provincialis tum municipalis codicis vis sese extendat, & quibus in causis, sicut civitates provinciali, ita nobilitas municipali jure alligetur, (altercatum enim hac quoque de re perniciose diuq; olim fuit) pactis Suato-Waczlavianis (ann. 1517.) diserte est cautum. Interea vero Ordo quisque inter se suis etiam tenetur institutis. Quem Barones inter se, quem Equites, tam Ordini quisque suo toti, quam singulorum, vel generis vetustati, vel munerum dignitati, vel denique ætati ho-

* Comit. ann. 1557.

ti honorem, cum publicis, tum privatis in congressibus, debeant servare, tabulis regni publicis, Barones sub Wladislao II. & Ferdinando I. Equites sub Rudolpho II. ex observantia perpetua definiverunt. (*ann.* 1501. 1502. 1542. 1609. 1610.) Civitates similiter, & civitatem, quibus volunt, dant pro arbitrio, & ab iis quos, post exactam de natalibus legitimis inquisitionem, in suum adsciscunt Ordinem, stipulantur manu conferta coronato Bojemorum regi, patriisque legibus subjectionem, magistratui urbico & senioribus reverentiam, in rei familiaris procuratione opificiove justitiam, civitati toti in techna, si quam uspiam cudi cognorint, patefacienda vigilatiam, fidem omnem & pro virili curam solemtem, aliquot vero in locis etiam in religionis professione consensionem. Civis autem plus quam unus civitatis nemo esse potest. Neque temere est, quod diximus generis vetustati peculiarem, inter Equites perinde ac inter Barones servari honorem. Voluerunt enim majores etiam ea in causa aliorum ab aliis haberi rationem. Sunt videlicet in nobilitate Bojemica, cum Baronum, tum Equestrium familiarum quædam, quæ orrus sui Ordinisque decus non ita pridem, quædam quæ ante hominum memoriam omnem,

omnem, quædam quæ ante, quædam quæ post datos Bojemis Reges, quædam quæ ante, quædam quæ post plantatam religionem Christianam, in patria ex rebus præclare gestis acceperunt; sunt quædam quæ generis clarissimi splendorem, cum primis gentis conditoribus in hanc oram attulerunt. Et quamvis fatorum invidentia stirpes splendidissimæ complures vel nostra memoria defecerint, penitusque sint extinctæ; non pauca tamen adhuc utroque in Ordine sunt reliquæ, quæ patriæ gentique meæ permagno sunt ornamento, quarum tamen si velle omnium nominatim meminisse, captum superat nostrum, nihilo minus, si sicco propterea pede, quas tenemus, præterire vellemus, non arbitramur nos declinatuos permultorum hominû non iniquorum reprehensionem. Sua igitur familiæ cuique salva splendoris prærogativa, usitato literarum ordine, & nomenclatura vernacula (licet ea, lingua alia quam Bojemica dedigneretur commode scribi) ad Latini sermonis formulas utcunque inflexa, recenserebimus quoad fieri poterit, primum Magnatum seu Baronum genera, postea Equestrium quoque progenies pervulgatiores investigabimus.

VI. Baronû illustri de stemmate sunt;
Berkæ

Berkæ Dubenses & Lippenses, * Bibr-
steinii, Borzitz Martinicii, Budoveci:
Czernini Chudionicii, Czertoregii.

* Eicyngeri.

Felsii.

Guttensteinii; qui alioquin, ut &
Hohenloii, sunt Comites, Haranti Be-
zdruzicii Palzicique;

* Hersteinii Welharticenses, Hodiego-
vii, Hrzani Harafovienses.

* Kafunci Chlumenfes, Krzinecii Ro-
novienses, Klenovæi Ianovicenses,
Kurczpachii Trachemburgenses &
Milczenses.

Lescovecii, Liceci Rysenburgii, Lipen-
ses, Lobcovicii, * Logi Albersdorfii,
Lokfsanii.

Miczani Clinsteinii Roztocensesque,
* Metichi Czeczovienses, Mracscii
Dubæi.

Opprstorffii Dubenses & Fridsteinenses.

* Plansstii Egerbergenses, Purgrabii
Doninenses, Pruscovii.

Raupovii, Rederii, RozdraZiovii Co-
mites, * Rychnovii, Rziczanii.

Sadovii Slaupnenses, Sezymæ Austenses,
Slavatz Chlumenfes, Coslumbergen-
sesque, Strzelæ Rokycenses.

* Sselnbergii Costéses, Sflikii Holeycen-
ses Comites Pasaunii & Cubitenses,
Ssleinicii, Sspanovii Lisslovéses, Sspetle

Cc

Iano-

Ianovicii, Ssternbergii, Sstossii Can-
nicenses, Sstubenbergii, Ssuanbergii,
Ssvihovii Ryzimbergenses Przemy-
słæa stirps.

Talmbergii, * Teyrzovii Enzydenses,
Trzcæ Lippeneses, Turnæi Comites.

* Vgezdecii Cunicensesque.

Waldsteinii, ex quibus fuit Dux Frid-
landius, VVartembergii, VVchynicii
Tettoviani, VVratisłai Mitrovicen-
ses, VVrtbani, VVrzesovecii Dau-
bravio-montani.

Zagici seu Lepores Hasenburgii, Croci
veteris sanguis, * Ziampachi Potten-
steinii, Zarubæ Hustirzanæ, Zietoti-
næi, & familiæ omnes sex & sexaginta,
aliique si me qui fugiunt.

VII. Equestrium vero familiarum
perquam multæ, & plures quam quis
fortasse credat, sunt stirpes, quas quia
omnes neque exacte scire, neque quas
scimus absque lectoris tædio percensere
possumus, aliquas saltem, quas casus po-
tius quam accuratio suggeret commemo-
rabimus. In permulta illa generosi
sanguinis turba sunt,

Amchæ Borovznicensés, Audrcii

Baubinii Vgezdensés, Bechynæ Laza-
nenses, Benedæ Nečtinenses, Berzco-
vii Ssebirzovensés, Binæi, Bilæi, Bo-
reni Lhotenses, Borzanovii Bytiscá-
ni, Brau-

ni, Braumi Minzeticii, Brzezii Plo-
scovicenses, Bubnæi, Bucovanii Pin-
tæ, Bucovii Hustirzanenses, Bzenii
Prorubenses.

Cetenii, Czabelicii Sauticenses, Czašto-
lari Dlauhowenses, Czerto regii,
Czeycæ Olbramovicenses, Chanovii
Dlauhowenses, Choteci Choczco-
venses, Chotauchovii Nebovidenses,
Chrti Ertinæi.

Daupovecii, Deymi Strziticzêses, Dobr-
zenii, Dorbzicovii Malegovenses,
Dohalii, Dworzecii Olbramovicêses.
Elfnicii.

Gelbelii Geyfingenses, Genisseci Vgez-
denses, Gerstorfii Gestrzibii Rysum-
burgenses, Gezovii Lubenses.

Hauguvicii Biscupicenses, Homuti Ha-
rasovani, Horæ Ocelovicenses, Hor-
czicæ Prostenfes, Hornatecii Dobro-
govicenses, Hostacovii Arclebicen-
ses, Hrabaniæ Przerubenicenses,
Hrobczicii, Hruscæ Brzeznenfes,
Hyfslæ Choduvini.

Kameycii Lstiborzenfes, Kapauni Suog-
covani, Kaplirzi Sulevicenses, Karli-
ci Nezieticenses, Caroli Suarovenses,
Kekulæ Stradonicenses, Kocorzove-
cii, KonecChlumii, Kordulæ Slau-
pnenses.

Lazanii Bucovæi, Loreci Ekustenses, Lu-
cayecii, Luticii, C c 2 Malp-

Malovecii Chynovenſes , Marquardi
Hradecani, Maternæ Quietnicenſes,
Mieſyczezi Wyſſcovenſes, Mitrovii
Nemyſſenſes, Mladotæ Solopiſcani,
Myſſcæ Zlunicenſes.

Negepinii, Netvorii Brzizenſes.

Odcolci Vgezdecenſes, Otta Loſenſes.

Pauzari Michnicenſes, Pecyngari Bydzi-
nenſes, Peſſici Comarovenſes, Picti-
peſcii, Przedenicæ, Przichovii.

Raſſini Ryſumburgenſes , Robmhap-
Suchenſes, Rodovii Huſtirzanenſes,
Ruti Dirnenſes , Rzepicii Sudomir-
zenſes.

Saci Bohunoviçenſes, Salavæ Lippenſes,
Scuhrovii, Sekercæ Sedczicenſes ve-
ruſtiſſimus Vuſſloveciorum Comi-
tum ſanguis, Slachi Hrzivicenſes, Šlu-
zii Chlumenſes, Smrczæ Mnichen-
ſes, Solhausii, Stracæ Nedabylicen-
ſes, Strogeticii, Strzelæ Rokycenſes,
Sudliczkæ Borovnicenſes , Summ-
feldi aliâs Czafli Tumnicenſes.

Šſiçi Drahenicenſes, Šſmuhaſzi Rocho-
venſes, Šſpulirzi Gitrenſes, Šſtampa-
chii, Šſtitnæi.

Talaczcones , Tiemini Tiemicenſes ,
Trmali Tauſſicenſes , Trmicii Mili-
nenſes, Trzemefſii,

Walcauni Adlarenſes, Wambergii Rö-
hatecenſes , Wanczuræ Rzechnicen-
ſes,

ses, Wanecii Gemniczcani, Wach-
li Pantenovenfes, Welemyſloveſen-
ſes, Wëncelici Wrchoviſtiſenſes,
Wieżnicii, Vulci Quitcovenſes, VVli-
nii VVlinoveſenſes, VVodieradii,
VVoraczicii Pabienicenſes, VVoſtro-
mirzii Rokytņicani, VVoſtrovecii
Cralovicenſes, VVrabii, VVrchoti-
cii Lautcovéſes, VVržeſoveci, VVte-
lenii, VVythæ Zerzavenſes.

diarii, Ziacavecii, Zylvari Sylbſteinen-
ſes Pilnicovenſesque, & per multi quos,
ut diximus, recensere non poſſet non
eſſe tædioſum, ex quibus præcipuos
quosque ad panegyres regni publicas co-
nſtitutu ſplendido confluentes Pragæ non
ſemel tacita cum animi oblectatione ſpe-
ctavimus.

V.III. Nec minus Civitates inter ſe
quoque ſua habent inſtituta Ordinis pe-
culiaria, conſuetudines unaquæque ſuas
ſingulares ac privilegia, ſuas aliæ præ-
ſtitiis prærogativas. Praga caput regni Ve-
nus nempe & Nova, anteit urbibus cæ-
teris abſque controverſia, olim etiam
Equitibus anteibat. Cutna ei dignitate
eſt proxima, hinc Pilsna, Hradecium
Reginæ, Zatecium, Budiegovicium, poſt
eaſque tres & triginta reliquæ, certare
etiam de loci prærogativa inter ſe non-
nunquam viſæ.

C c 3

Præter

Præter tres Ordines hosce liberos, habet Bojemia quosdam Ordini nulli adscriptos colonos prædiorum liberos, sive Scultetos, plus minus trecentos & quadraginta, qui *Suvobodnjcy, Diedinjcý, Napravunjcy*, vulgo vocantur. * Prædia illorum hæreditaria quoque sunt & permultis immunitatibus ornata.

Tributa nulla, nisi quæ pro prædiorum adæratione veteri, majorum more ipsis comitiorum decreto solent imponi, tenentur pendere. Onus unicū est quod, cum cœnobiorum glebæ adscriptitiis, subire habent necesse, quod nempe bello in regno excitato, subvehendis æneis tormentis, globis, pulveri nitrato, & cætero id genus instrumento, equos, operasque præstant. [:] Forum ipsorum est regni Dicasterium supremum, & ἀμύντωρ atque vindex in plerisq; Procurator regius. Erant ii quondam multo, quam nunc, plures, sed à potentioribus ex nobilitate jam pridem, artib⁹ iniquis, sensim sunt oppressi. Verum de introducta à majoribus populi nostri in Status distinctione, deque politicorum Ordinis cujusvis institutis diversis, hæc sunt, quæ Lector tibi explicanda habuimus.

C A P.

* *Ius provinc. E. 12. Ordinatio Reg. Rudol. II. 1585. [:] Comit. an. 1596. 1598.*

CAP. XII.

De Bojemorum Comitibus.

I. **I**Nter salutaria, procurandisque in repub. socialis vitæ commodis media prorsus necessaria, non est postrema comitiorum cura. Etenim cum persæpe in populosa hominum societate, qualis respub. omnis est, negotia incidunt complura ardua, difficilia, ea deliberatione communi, & consensu populi universi peragi atque expediri est æquum. Libere autem, sed sobrie quoque, dicendi in iis, quæ quis è repub. esse existimat, facultas est membro non temerario cuique danda, & postulata cujusque citra impeditionem audienda, tam ut quod omnes tangit ab omnibus peragatur, & qui in magna sunt potentia, horum comitiorum metu contineantur in ordine, quam ut libertatem populo priscam superesse, illibatamque conservari, hoc modo appareat. Viguit semper vigetque hætenus, in Boemia hoc quoque jus & comitiorum libertas. Restricta namque in hoc regno; ut diximus, usque adeo est Regum potestas, ut ubicunque de repub. vel arduo reipub. quocunque negotio, sit statuendum, in comitiis id, & de populi

puli voluntate, fieri oporteat. * Indicendorum porro comitiorum, & populi de profanis rebus ad deliberationes communes convocandi jus, præter Regem, vel in Interregno, præter Senatum regni, concessum est nemini.

I I. At quia ardua hæc, quæ vocavimus, negotia, ita sunt comparata, ut nunc coronæ corpus universum spectet, nunc provincias ejus corporis singulas attingant, ea propter ad comitia, nunc membrorum coronæ unitorum universitas omnis, nunc Bojemi soli, convocari commodum in locum, & ad diem certum, publico Regis programme solent, clausula hac programmati fere adjecta, quod, siue quis veniat, siue non veniat, Rex cum iis qui vocati deliberationi interfuerint, quod æquum & ex reipub. usu futurum videbitur, sit decreturus, & is nihilominus qui comparere neglexerit, decreto obtemperare necesse habiturus. De provincialibus Moravorum, Silesorum, Lusatorumque comitiis loqui, hoc loco non est locus. Ad Bojemica vero comitia, si universalia sint, excitæ provinciæ concorporales omnes, per legatos solent comparere, & apud majores usitato more, de communibus

* *Supra cap. 5. 6. 10. 11.*

nibus Coronæ totius negotiis , capita cum Ordinibus Bojemis, alii post alios in concilium honorifice acciti & sententiam rogati, conferre ac consentire; sin particularia, Bojemi Ordines soli rem omnem arbitrato suo expedire. Hic cum frequentes conveniunt ad diem, Rex (nisi quod si quando extra regni fines degit, per Legatos rem omnem potest expedire) cum Senatu Bojemo, aulicoque comitatu suo, pompa Regia, præferente districtum gladium aulae Marescalco, in comitium (vocatur *Saudna Svietnice*) per confertissimam populi turbam, venit ipse. Venienti illi assurgunt universi cum demississima veneratione, qui posteaquam, in sublimiore splendidiorique cæteris solio regio, sub uranisco confedit, agit per interpretem lingua Bojemica de præstito mandatis suis obsequio, concioni omni gratias, & mox rem in qua ope populi sui consilioque, sibi sit opus, proponi jubet. Legit de suggestu propositionem ex scripto Regni Vice-notarius, vel Declamator. Qua absoluta consurgens Burggravius Supremus, populi omnis nomine, verba ad Regem facit, & precatus illi felicissima quæque, quoniam Ordines ex clementissima jam publicata Regiæ Majestatis suæ propositione, quæ Regi ac rei-

Cc 5 pub.

pub. sint opus, prolixè cognoverunt, de iis se quamprimum diligenter deliberare, ac gratum, quoad maxime fieri poterit, Regi obsequium præstare velle, respondit. His auditis consurgit Rex, & comitatus ut prius, cum regni Senatoribus, tum aulæ suæ familiaribus, in regiam redit.

III. Deducto in Regiam Rege, revertuntur in comitium, regni Senatores, & Burggravius Supremus, (ut qui præcipue comitiis solet moderari) exclusis prius omnibus, qui more patrio comitiis deliberationibus interesse vetantur, convertit ad Ordines sermonem, & vel, si diem longius processisse ac inclinasse videt, commonefactis ut postridie redeant ad horam universis, concionem dimittit; vel, si per tempus diei commode fieri posse cernit, actionem inchoat. Rogat autem principio sententiam omnes, & cognoscit velintne expendendis postularis regiis facere initium, aut habeant nec ne aliquid, quod deliberationem de iis, non temere nec immerito, possit remorari? Dicunt sententiam rogati ordine, Barones quidem & Equites viritim, Civitates vero (nisi quid incidat quamobrem à Baronum vel Equitum sententiis dissentire oporteat) post collata inter se capita, collectim, per Veris

eris Pragæ Cancellarium. Et quanquam negotia reipub. non nisi post expeditam et postularis Regiis deliberationem tractari, lex nova jubet, * usus tamen, & ante, & post natam legem hanc obtinuit, ut si quid occurrat quod vel reipub. populû universam, vel Ordinem aliquem seorsim contingat, cujusque nec difficultas facile expediri, nec iniquitas levius ferri queat, anteponatur ejus explicatio propositorum à Rege negotiorum tractationi, Regique supplicetur, ut ante omnia morbo, qui populi omnis iudicio, vel reipub. toti, vel Ordini huic aut illi perniciosus est ac gravis, mederi non dedigneretur, ita ut eo remoto, tanto posthac alacrius securiusque proposita negotia Regia, deliberatione matura tractari atque expediri queant. In his omni- bus prout Rex facilis est vel difficilis, facilis quoque vel difficilis est expeditio, quæ aliquando non nisi post multas Ordinum cum Rege disceptationes conficitur.

IV. Remotis demum his obstaculis, ac ordinatis populi rebus, legitur denuo propositio Regia in concilio, ejusque descripta ex prototypo aliquot exempla posterioribus inter Ordines distribuuntur.

Nec

* Comit. Ann. 1610.

Nec mora longa , descenditur ad capiendum ordine de propositis comitiorum indictorum causis , regisque necessitatibus, consilium publicum. Suus autem his quoque consiliis est mos antiquus. Vocantur in deliberationem postulatorum regionum capita, prout usus est, vel conjunctim si sint pauca , vel singulatim alia post alia si sint plura , vel ardua. Deliberat de iis Ordo unusquisque seorsim. Barones omnium primi in cōclavi quod, ut diximus , *Saudna Svvietnice* appellatur. Qui cum soli in commune consuluerunt inter se, quodque è re est visum scripto comprehenderunt , de eo Equites cunctos, per delectos Ordinis sui, faciunt certiores , eosque ut & ipsi accurate rem inter se expendant , & in medium consulant, cohortantur. Equites cognita Baronum animi sententia in conclavi, quod *Zeleny Pokog* nominamus , frequentes consilium capiunt , & expensis diligenter, cum postulatis regis , tum ea consequitis Baronum placitis , sententias invicem similiter conferunt , & complexi scripto communem suam de capite unoquoque voluntatem , in comitium ubi Barones adsunt frequentes , confertim veniunt , communicaturi cum iis quod inter se ut populo tolerabile , nec regi incommodum censuerunt, & colloquuntur
ri pl-

ri plenius de iis, si qua forte restent, quibus indagine majore esse sentiant opus. Excussis tandem ac conciliatis utrinque quæ dissentientia erant omnibus, per selectos ex utroque Ordine suos, confestim ad Pragenses, (consentientis utrinque suæ voluntatis scripto comprehensa formula iis reddita) quod mutuo placet enuntiant, & à Civitatibus quoque, quid & ipsæ fieri velint, sententiam exposcunt. Convocant ergo Pragenses ad diem, qui utilis sequitur, proximum, cunctos Civitatum ad comitia legatos, & post maturam cum iis, eorum quæ Rex postulavit, quæque Barones una cum Ordine Equestri pro se facere velint, considerationem, decernunt & ipsi quod majorum more ac consuetudine vetusta ab Ordine suo præstari conveniat. Ab hac deliberatione per, delectos Ordinis sui Supremo Burggravio, paratos se esse ad exponendum, quæ ad proposita respondere velint, significant, id quod etiam, ut primum commodum vident, Cancellario Pragæ veteris perorante, in concilio frequenti faciunt.

V. Collatis in hunc modum Ordinum sententiis voluntatibusque conjunctis, concipitur ac scripto comprehenditur reddendæ Regi responsionis formula. Quæ cum facta accurate, jam est in promptu,

pru, abeunt, in regiam ex comitio Regni
 Senatores cum delectis ex Ordinibus
 singulis numero compluribus, eamque
 Regi venerabundi offerunt. Ea Rex ac-
 cepta, & lecturum quæ respondent, &
 scripto se posteaquam deliberaverit, quid
 de iis sentiat, declaraturum recipit. Ex-
 spectatur itaque biduum plerunque vel
 triduum, dum Rex, ut placeat responsio,
 declaret. Qui cognitis quæ de postulatis
 comitialibus facere velint Ordines, scri-
 pto (Replicam vocant) quæ placeant, quæ
 displiceant, complectitur, idque per evo-
 catos ad se Regni Optimates concilio
 mittit. Legitur, exponitur, discutitur,
 ac cum responsione diligenter confertur
 regia ista replicatio; excussisque momen-
 tis rerum omnibus, & collatis denuo in
 medium sententiis, fit comitiorum de-
 cretum, cui in scripturam redigendo de-
 liguntur statim ex Ordine unoquoque
 prudentiores aliquot, una cum Primi-
 cerio. Quod cum conscriptum est, legi-
 tur formula coram universis, & rogan-
 tur iterum sententiam omnes, ut si quid
 in ea desiderent, proponant. Audiu-
 tur omnes, formulaque tam diu limatur,
 quam diu nihil occurrat quod castiga-
 tione videatur egere. Hoc peracto, re-
 nuntiant Regi Optimates Regni, esse jam
 actum ab Ordd. comitiorum decretum,

orare-

orareque Ordd.omnes prece submississima, ut Rex in comitium velit venire, ac decreti publicationi interesse. Recognita Rex, eodem splendore Regio, eadem pompa, eodem comitatu, quo ad propositionem edendam veniebat, ad hunc actum quoque venit. Qui cum inter lætos populi omnis fremitus regali, pro more, confedit folio, descripta pure ac legibiliter formulæ exemplaria dantur, Regi unum, & Ordinibus alterum, ex tercio vero publicatur patentibus comitii foribus, ex suggestu à Regni Vice-Scriba factum recens comitiorum decretum, & hoc absoluto, qui id tabulis Regni, de Regis Ordinumque voluntate jubeant inferi, ad Archivi custodes, ex nobilitatis Ordine utroque, nuntii destinantur.* Peractis denique hisce omnibus, & actis concilio, de servato Regi honore debito, deque exantlato comitiorum labore molesto, composita voce gratiis, conventum dimittit Burggravius Supremus. Rex vero postea quam Regiam clementiam suam omnem populo universo, brevi quoque alloquio ipse detulit, consurgit, & è comitio discedens à Regni Senatu, populique primoribus, ac cæteris aulae familiaribus in Regiam, cum festa vulgi

* Comit. ann. 1545.

C A P. XIII.

De Muneribus seu Officiis publicis in Boemia.

- I. N ordinanda apud nos repub. necessarium quoque censuerunt veteres, ut non minus in soluto sacris, quam in sacro ejus Statu, munera seu officia publica, quibus magistratum summum adjuvari oporteret, tam majora, quam minora, prudenter essent distributa. Voluerunt autem ea dignitate esse alia aliis potiora honoratioraque, quin & sua Ordini cuique propria. * Ab indigenis illa, non ab alienigenis geri debere statuerunt. Vulgo ea distinguimus in Superiora & Inferiora. Hæc & illa, vicissim gradibus quoque suis disparantur, & singula præterea, sub se, pro functionis necessitate, introducta usu, & Regis Wenceslai privilegio, vel plura, vel pauciora ministeria diversa habent. Quæ tum in his, tum in illis notatu non indigna animadvertimus, percurrere

* Comit. ann. 1526. 1545.

currere nunc pro nostra infantia constitutum habemus. Superiora officia illa videmus à Viris generis splendore claris geri, & quædam esse hæreditaria, pleaque vero omnia, ut sic dicamus, dativa. Illa certis nobilium stirpibus jam olim sunt alligata, & non nisi cohonestandæ in solennibus inaugurationibus, curiæque Regiæ diebus bonis, regum majestati inservire videntur: hæc quoties opus est Regis arbitrio, ex accurata regii consilii sententia, viris idoneis virtute rerumque usu spectatissimis conferuntur. Inter hæreditaria in hoc Regno munera sunt Mareſcallatus, Pincernatus, Dapiferia, Præguſtatoria, & si qua sunt alia, quæ ex ea stirpe, cui sunt hæreditaria, natu maximus solet obire. Sunt autem propria, primum stirpi Baronum Lippensi, secundum Wartenbergiæ, tertium Hasenburgiæ, quartum Sezymæ. Est illis Regi usus, Mareſcallatu in gestando gladio, Pincernatu in poculis, Dapiferia Præguſtatoriaque in dapibus ministrandis.

II. Dativa porro quæ appellavimus munera seu officia superiora, ut majoris sunt dignitatis, ita tum sacramentis ætioribus alligantur, tum majoris momenti in rebus versantur, & quotidie fere in quibus vigilent exerceanturque,
D.d. habere

habere possunt. Non prius munus majus quisquam, nisi minus susceperit, gerere potest. Semel hoc alicui collatum, non nisi urgentissimis, gravissimisque de causis aufertur. Ambire tamen ab Rege ullum hoc honoris munus, capitale est, & infamat. Et quoniam, qui iis funguntur, Regi nostro in concernentium totam rempub. negotiorum procuracione inprimis adsunt, quicquid in promovendis, cum populi universi, tum membrorum singulorum commodis ex officio faciunt, Regis ac reipub. autoritate faciunt. Sanctus etiam quodammodo est ipsorum locus laborque. Vendicat autem pro suis jure sibi suo ex his, quædam Regnum ac respub. præcipue, quædam vero Rex magistratus supremus. Prioris generis sunt inprimis illa, quæ terrestria vocantur, quæq; qui gerunt *Νευνυςβι* *Urzednjcy Zemstj*, Optimates, Ephori, & Primores Regni habentur; item ea, quæ juri dicundo, custodiendis reipub. *κειμελίαις*, curandæ pecuniæ in usus publicos collatæ, & tuendæ indistrictibus incolarum tranquillitati, sunt excogitata.

III. Terrestre munus Supremum est Burggraviatus, Curia magisterium seu prætorii præfecturæ, Marescallatus, Camerariatus, Prætura, Cancellariatus, quæ
nemo

nemo nisi Baro potest obire; Protonotariatus, & SubCamerariatus, quæ Equeſtri Ordini lege jubentur dari. Ex his primo, ſeundo, quarto, & ſeptimo, addixit vetuſtas, proventibus opima prædia nonnulla, & agrû haud contemnendum.

BURGGRUVIATVS Pragenſis Supremus, tenendo fere opera vicaria ſive abſentis, ſive morte ſublatis Regis loco, prohibendis repentinis hoſtium in regnum irruptionibus, coercendis juris contumacibus prævaricatoribusque; * cognoscendis regundorum finium, vel natis ex literarum obligatione cõtroverſiis, eſt ordinatus. Dependent ab hoc munere ſupremo, tum Burggravius arcis Pragenſis, quem Minorem vocant, cum ſuo conſilio & conſilii miniſtris quibusque; tum *Holomey*, h. e. lictores, accenſi omnes. [:]

CURIAE vero ſive palatii ARCHIMAGISTERIUM dirigendo regio, quod Camereale dicitur, iudicio, ornandis pro dignitate regis cœnaculis habitationibusque, moderandis pompis publicis, ſuſcipiendis hoſpitibus illuſtribus & legatis externis, continendo in ordine

D d 2 ac diſci-

* *Ius provinc. Leg. 1.36. & 37. D.49. D.19. & 22. [:] Viſſerin. de Viſſegrad. lib. 2.*

ac disciplina aulico Regis comitatu administrisque mensæ regiae, quæque id genus in Regia sunt opus cætera, occupari solet. *

ARCHIMARESCALLATVS terrestris, licet sit, ut diximus, munus hæreditarium, tantæ tamen est dignitatis, ut, qui illum obit, inter regni Ephoros connumeretur, & honore locoque, secundus à Supremo Curia-Magistro esse amet. [:] Vocati in jus ab actore, regis quicumque ministri & aulæ familiares homines ἀνέστοι & peregrini, tenentur se ejus cognitioni sistere causamque dicere, & jus in hoc foro accipere. Condecoratur hoc munus à fecialibus sive caduceatoribus, qui ei apparere ac præsto esse jubentur.

ARCHICAMERARIATVS præest sartæ rectæque conservandæ Regg. majestati, & in regni tabulario moribus introducto ordini bono, ac decoro; apparitoribus ad arcessendos in jus reos, remque judicatam exsequutioni mandandam legitime; dimittendis possessionibus litigatoris condemnati, peræquatione pro rata, (*Odhad* nostri vocant) ei qui in causâ est superior, addicendis. In
aditu

* *Ius provinc. D. 3.9.11. [:] Ius provinc. A. 36.37.*

aditu ad Regem, iis, qui opus habent, procurando, illius est interventio. Ab supremo hoc munere dependet Vice-Camerarius, *מזכיר* five Decempedator, *Starosta Komorniczj*, h. e. Apparitorum-Magister, & *Komornicy*, h. e. Apparitores vel Pedelli terræ duodecim.

Iam vero ARCHIPRAETURA in moderando regni tribunalis iudicio supremo, rogandis concludendisque in consilio collegarum sententiis, eloquendis quæ ad partes litigantes pro tribunali opus est dici, nuncupandis ad enuntianda S. Senatoribus, (Senatus-consulta *Potazovve* dicuntur, semperque jubentur Barones ex Senatu duo, & Eques unus, ad ea promulganda consurgere) & cæteris, quæ prætorix sunt dignitatis, pro more expediendis versatur. Muneri huic esse præsto antiquitas iussit, Vice-Iudicem & Declamatorem.

ARCHICANCELLARIATUS constitutus est conscribendis, signandis, subscribendis Regiis diplomatibus, edictis, mandatis, epistolis; accipiendis legendisque quæ ad Regem mittuntur, verbis plerunque nomine regio faciendis & responsis dandis, cavendo ne quid à Rege contra jus reipub. rescribatur, edicatur, decernatur; custodiendo sanctiori illi, quo publica monumenta signantur, regis signo.

Hoc igitur qui fungitur munere, os fere Regis est & oculus, aulamque sectari semper & circum Regem esse deber. Permagna itaque est ejus ad Regem pariter & populum autoritas. Venit cum eo in sollicitudinis partem Pro-Cancelarius, quo cum ille, consistorii regii ac sanctioris consilii secretariis, actuariis, libellariis, & quibus vis ministeriis moderatur.

P R O T O - N O T A R I A T V S five Primiceriatum quis vocare velit, occupatur in scriniorum & tabularum Regni sigillique terrestris, fideli ac secretiore custodia, tam publicis quam privatis actis, contractibus quibusvis nominatis & innominatis, rebusque omnis generis memorabilibus, scripto comprehendendis, atque suo loco vel in minores vel in majores tabulas referendis. Sub illo sunt dicto audientes, Vice-Notarius, Ingrossatores, tabelliones ceteri omnes seu Scribæ.

S V B C A M E R A R I A T V S datus est Civitatibus in consiliis Regis secretioribus, adversus potentiores defendendis, Baronum Equitumve contra eas querimoniis controversiisque cognoscendis, & absque fori strepitu, quoad fieri potest, arbitrario jure componendis, multis civibus ob enormia delicta irrogatis
à Sena-

à Senatu, exigendis, & magistratibus annuis in urbibus regiis, pro uniuscujusque urbis consuetudine innovandis. Et quamvis munus hoc vendicet sibi Ordo Equester, liberum ramen Regi jura relinquunt, si velit aliquem ex Civibus Pragæ Majoris idoneum ei præficere. Sic à Sigismundo Imp. (ann. 1436.) Iohannes Cunwaldius, à Wladislao Rege (ann. 1471.) Samuel de Hradecco Walleczovius, eo fungi olim est jussus. Huic muneri subest vicarius, quem vocant, SubCamerariatus præfectus, & judex aulicus, Scribaque Cameralis.

IV. Atque hæc sunt Optimatum seu primorum Regni dignitatis honoratissimæ munera. *Κεμηλίοις* porro reipub. hoc est Regalibus ornamentis ac privilegiis gentis custodiendis, institutus est **BYRGGRAVIATVS CAROLOSTEINENSIS**. Funguntur hoc officio semper nobilitatis vetustæ Viri duo, Baro unus, & alter Eques, qui arcuissimo sicut Regi Regnoque, ita mutuo ipsi inter se, devincti sacramento, non alibi quam intra regni fines esse perpetuo, domiciliumque habere tenentur. Hi quamvis pariter obstringuntur ambo ad providendum ne quid Arx Carolosteina, vel quæ in ea sunt recondita, detrimenti capiant, emolumenta tamen ac fructus ex

ejus ditione tota, (dotata videlicet est arx hæc magnifice vicis & agro multo, cum à Carolo fundatore primo, tum in primis à Wilelmo Dubio de Trzebo-mysslicz) non nisi ab uno, tantisperdum de vita vel functione decedat, percipi ex assè lex jubet. Vsfufruituario collegæ præmortuo succedit demum, nemine inturbante, collega superstes, & similiter, ut decessor, quoad vivit, redditibus illis, solus fruitur. Si qua alterutrius vel utriusque culpa conringat arcem hosti in manum venire, vel damnum aliquod reipub. noxium accipere, convictus de culpa, sive alteruter sive uterque capitis famæque & bonorum amissione pænas luit. Cognoscendis vero litibus tam civilibus quam criminalibus, juriq; dicundo sedet pro tribunali statis diebus, tum Major tum Minor R E G N I - S E - N A T V S, de quo plenius dicendi alius se non ita multo post offeret locus. * Pecuniam reipub. collatitiam procurant lecti semper in comitiis ex Ordinibus singulis Triumviri, Vulgus eos *Ney-vvysssi Bern. ky* vocat. Hi ex decretis in Ordd, conventu contributionibus, collectam ab omni populo pecuniam, ita
ut co-

* *Ius provinc. A. 35. L. 60. Infra. cap. 15.*

ut comitiis frequentibus convenit, dispensant. Incolarum autem publicæ securitati in territoriis districtibusq; conservandæ, institutæ sunt PROVINCIALES PRAEFECTURAE. Singulis eas annis renovari ab Rege leges volunt, & binis ex locupletioribus in uno quoque districtu incolis demandari, Baroni nempe uni, & Equiti alteri, id quod sub Majum fere mensem fieri quotannis consuetudo est. Muneris hujus est usus, * in præcavendis periculosis viciniae malis quibusque fortuitis, in describendis necessariis defensioni plebejorum hominum telis ac armis, exercendo in armorum usu, habendaque in procinctu, opportuna adversus hostium repentinæ irruptiones, selectorum ex omni numero vicinorum juventute armata, increpandis otio torpentibus, [:] comprehendendis grassatoribus, & sistendis cura pervigili cujusvis generis latrociniiis, in relaxandis immerito conjectis in vincula tenuioribus, abrumpendis, in repræsentando opificibus opidanis hostimento vel operarum pretio familiaribus nobilitati tergiversationibus, in prohibenda denique vi privata homi-

D d 5 num

* Hagecius in ann. 1442. [:] Comit. ann. 1547.

num petulcorum omni. Hujus quoque olim fuerat muneris, conventus cum provincialibus pro re nata agitare, & necessariis districtui suo de rebus consultationes habere: Sed posteriores Reges facultatem hoc genus ipsis eripuerunt.

V. Hæc igitur, de quibus hætenus differuimus, sunt quæ terrestria vocantur, & Regno toti vendicantur Munera Superiora: Rex similiter sua habet varia, dignitatis neutiquam spernendæ munera. Vtitur autem iis jure majestatis suo, in rebus partim seriis, partim oblectabilibus. Serii rebus occupantur, quæ defudant in justitiæ administratione, in fisci Regii, & quæ ab eo dependent, procuratione, in feudorum, quæ ultra Bojemum limitem sunt, moderatione, inque ordinaria domus & corporis regii custodia. Expeditius porro obeundis muneribus his fere singulis adjuncta etiam est numerosa secretariorum, actuariorum, scribarum, viatorum, ministeriorumque cæterorum turba. Administrantur justitiæ Rex cōsiliarios sibi arbitrato suo legit, per eosq; definitis lege diebus, controversa nunc Curialia, nunc Cameralia negotia quævis, juris via cognoscit ac decidit. Præfident autem tribunali consilii hujus regio, directores duo diversi, quos ambos vocamus Supremos:
in Cu-

in Curialibus quidem IVDEX CVRIÆ, in Cameralibus vero CVRIÆ vel PALATII MAGISTER. Fiscī Regii, *Statkuvu Stelnjchy komornjch*, sive patrimonii agrique Regii procurationi, PRÆFECTVRA ÆRARIA, seu ut cum vulgo loquar, CONSILIVM CAMERÆ est ordinatum; cui qui præsidet BARO PRÆSIDENTS CAMERÆ appellatur, habetque ex Equestri Ordine adjunctos collegas ut plurimum quinque. Horum dicto sunt audientes Fiscalis, quem Regis Procuratorem vocant, ærarii QVESTOR, LOGISTESQVE, & ditionum patrimonialium Præfecti omnes, Libripens, passimque in limite & urbibus, vectigalibus exigendis constituti exactores. Fiscī procurationi affinis quoq; est METALLICORVM-MAGISTERIVM supremum. Commendare hoc munus Rex per leges potest, tam ex Civibus quam ex Nobilitate, Viro bono quem rei peritum, & ob-eundæ functioni idoneum judicavit. Visitare autem is, prout opus est, tenetur auri & argenti fodinas toto regno omnes, in eaque quæ istic geruntur diligenter inquirere, & quicquid præter ordinem juraque fodinaria agi, vel à fundi domino, vel officinarum metallicarum hominibus peccari cognovit, emendare; compell-

compellatus, ab iis quorum interest, de redimendo à fossoribus auri argenteve emolumento, mature id facere, & ut verbo dicam, omnia quæ promovendæ rei metallariæ opportuna senserit, accurate prospicere. Iam vero quia multas in Germania, ideoque ultra Regni sui fines, Rex Bojemus habet clientelas, feuda & beneficia, quæ jam olim coronæ & Regibus Bojemis sunt obnoxia, iis in officio continendis, ac tuendæ apud clientes, qui ea possident, Regum & Reipub. Bojemæ majestati, instituta est, * quam vocant, Germanicorum F E V D O R V M P R A E F E C T V R A, qua Baronemne an Equitem fungi oporteat, lis est nondum plane decisa. Meminimus nos certe Baroni munus hoc, non Equiti, hætenus fuisse collatum. Regiæ porro domus, hoc est A R C I S P R A G E N S I S, ut & C O R P O R I S R E G I I C V S T O D I E N D I P R A E F E C T V R A, probatissima fide Equestris Ordinis viris semper solita est demandari, quorum ille arcis præfidiariis, hic Regis stipulatoribus cum imperio præest. Verum quia à rebus seriis respirare nonnunquam & animi recreationi tempus largiri amant Reges, oblectabilibus etiam rebus proca-

procurandis , officia quædam deputarunt. Equos siquidem generosos agitare, ferasque venatu fatigare, Magnates plerique omnes ponunt hac tempestate, in prima oblectatione ; cui rei , & hominibus & instrumento multo est opus. Omnibus his scienter accurandis, habet Bojemus Rex Equitii seu STABULI, & VENATIONIS MAGISTERIUM. Quæquod Equorum, venatusque cura, cum succenturiatis omnibus occupentur, suis ipsa nominibus aperte ostendunt.

VI. Etsi vero plura adhuc variaque Cubiculariorum, dapiferorum, & cæterorum officia in Regis aula familiaria esse non ignoramus, quia tamen singulare nec protritum fere nihil secum trahunt, ab iis percensendis supersedere, quam minutis id genus, Lectores obtundere malumus, & ad explicanda quæ in repub. nostra pro Officiis Inferioribus, habentur, transimus. Sunt autem illa præcipue continendæ in disciplina plebis promiscuæ multitudini, vitandis popularibus turbis, & plantandæ etiam inter vulgus obscurum, concordia inventa. Solent illa quotannis exquisitis prius ex loci cujusque incolis delectorum suffragiis, à magistratu superiore opidatim vicatimque conferri. Magistratus

rus autem ille superior, qui ea confert in
 liberis Urbibus, & in regii patrimonii
 opidis, est Rex, (sic enim rarius quidem
 per se ipse, usitatus vero per suos cum
 auctoritate ad id pro more deputatos,
 hic ea solet distribuere,) in cæteris loci
 cuiusque dominus. Nam quia experien-
 tia ipsa docebat, nullum etiam minimum
 vicum, nedum civitatem, stare diu
 absque incommodo posse, nisi habeat
 cujus consiliis auctoritateque gubernentur,
 eapropter, sui cuique vico, cuique
 opido, cuique Urbi præfecti sunt antesi-
 gnani, ac boni communis curatores. De
 iis quorum modica est potestas, & ob
 hominum infrequentiam rarius functio-
 nis usus, vulgoque nota tenuitas, verba
 multa facere, res esset nihili; ea duntaxat
 munera, seu officia, quæ in opidis Ur-
 bibusque populosioribus publice ac per-
 petuo obtinent, & quorum non vulgaris
 est auctoritas atque jurisdictio libet com-
 pendio commemorare. Munus igitur
 præcipuum in Urbibus municipiisque
 est, quod **SENATVM CIVITATIS**
 vocamus, consilium nempe in Majore
 Novaque Praga OctodecimVirale, in
 cæteris Urbibus & opidis DuodecimVi-
 rale, itemque **PRAETVRA**. Senatus
 hic sive consilium, armatum est tam
 majore, quam minore, in criminalibus
 pariter

pariter & civilibus causis, jurisdictione. Allegi in hoc consilium nemo potest per leges, qui non prius triennium post jus civitatis acquisitum, in civium numero transegerit, intereaque consuetudines patrias familiariter condidicerit. Et quamvis, tam in capiundis, quam in obeundis his muneribus, singulare aliquid inde à tempore, cujus non est memoria, locus fere unusquisque ex consuetudine inveterata observet, in jure tamen dicundo, ubique est pro norma jus patrum municipale, quod Praga matrix amplectitur, quodque propter usum in municipiis communem *Pravvo Miestské* dicitur. In Senatu hoc Urbico, primus quidem absque controversia ordine est, qui commodata nobis à Latinis voce *Trymas* & *Hospodarz Miestá* salutarur, quiq; in consilio, omnium primus sententiam solet rogari, & à multitudine omni, præ aliis honorari; cogendo tamen Senatui, tractandis ordine negotiis, dirigendis consiliis, rogandis concludendisque sententiis, nominando ex collegis, ac (quod coram, eo cujus res agitur, solet fieri,) ad dicendum invitando Senatusconsultorum promulgatori, clavium & sigilli publici custodiæ, moderatur Consul sive Civium magister. Menstruum autem saltem est apud nos Consulare hoc officium,

cium, quo defungi alij post alios ordine solent, singuli duodecim Viralis consilii illius Senatores. Vfus magister, ut olim, ita & nuper, docuit nostros homines, diuturniorem hujus generis in civitatibus magistratus administrationem, five semestrem, five annuam; non perinde in nostra repub. ut in aliis, esse civibus accomodam. Est autem tanto splendidior hujus functionis ac Senatus civici dignitas, quanto Vrbs alia præ alia privilegiis immunitatibusque est ornatior, amplior, populosior. Ac propterea quod quædam, præsertim regiæ, Vrbes, tam sunt populo abundantes, ut cognoscendis in tempore expediendisve cunctis communitatis omnis & incolarum singulorum negotiis, Consules haudquam possint esse pares, magno illi Senatui, subordinatus est Præagæ Decem-Viratus, alicubi Octo-Viratus, alicubi vero Sex-Viratus. Asserendæ porro à concussionibus promiscuæ civium multitudini, constituti sunt seniores populi, quasi Tribuni plebis, hîc plures, ibi pauciores, qui si quando Senatus muneris fiducia in communitatis fraudem velit quicquam tentare, intercedant, eumque ad saniora commoneant, vel, si emendare abnuat, ad Subcamerarium regni, aut ad Regem ipsum deferant. Cæte-

rum

rum **PRAETURA** est alterum inter civica officia munus publicum, quod cognoscendis dirimendisque controversiis minoribus, cohibendæ cuivis plebejorum proterviæ, comprehendēdis & in vincula compingendis male feriatis, & mandandis exequutioni concilii Majoris placitis, est institutum. Gerendo autem utrique huic muneri civico, necessario serviunt publica quoque ministeria diversa; Consulatui astynomi, quæstores, ædiles, notarii, actuarii, scribæ, viatores; Prætoræ, latrunculator, Commentariensis, statores, lictores, & si qui alii sunt id genus accensi.

VII. Præter communia hæc urbibus, municipiis, opidis quibusvis munia, inter singularia referri, & neutiquam silentio præteriri est dignum Oenoptæ munus, quod metallicorum opidorum quadam, ni fallor, imitatione, Pragæ (ann. 1358.) instituit Imp. Cæs. Carolus IV. & collium Vitiferorum cultoribus jus reddere jussit. Vocatur munus hoc, voce non nostra, *Vrzad Pergmištrsky*. Conferendo gerendoque huic muneri latas, à Carolo Leges, illustravit atque auxit Wladislaus Rex. ann. 1497. Collium-Magister hic præcipuæ est inter Seniores populi existimationis, & in coacta civitatis universitate, multitudinis

E e omnis

omnis nomine, verba ad Senatum foret facere. Ex Majoris Pragæ Civibus, ab ejusdem urbis Senatu olim, nunc ob Novæ urbis cum Majori intempestiva jurgia, ab Regio fisci consilio legi, eique consiliarii muneris collegæ octo, terni videlicet ex Veteri, terni ex Nova, & bini ex minore Praga, Senatus quique sui arbitrio, adjungi consueverunt. Institutum autem est, munus hoc, cum cognoscendis coortis ob vineta litibus sicut diximus, tum curando, ne ferendis apta vitibus loca, suis careant cultoribus, describendis, meriendis, ab omnique venatu tutis præstandis, quotquot ubicunque circa urbem coluntur, collibus, puniendis deprehensis pendentium adhuc fructuum furibus, statuendo præterea, quod sub hedera vænum quis dare velit, vini cujusvis pretio, solvendæque operariis diurnæ mercedis modo; providendo necubi pendulum vinum vel vappa per imposturam væneat, &, ut dicamus compendio omnia, procurando, decernendo, faciendo, quicquid culturæ isti vineariæ viderit futurum ex usu. Circum urbem quaqua versum libera omnino est ejus jurisdictio. Cæterum quia melior fere munerum istorum pars, in publica justitiæ administratione exercetur, ac propterea, quum iis respub. nostra

non

nōn possit carere, plenius, quæ mox habemus dicere, declarabunt, supervacaneum est in iis diutius hīc immorari ac hærere.

CAP. XIV.

De Consilio seu Consistorio Regio.

I. **D**ifferentes in superioribus, * partim de politico apud Bojemōs regimine, partim de muneribus publicis terrestribus, diximus Regem nostrum non solere absque regni Optimatibus, consilioque suo, de repub. ac gravioribus reipub. negotiis, quicquam statuere. De privatorum petitionibus quotidianis, querelisve quibusvis, quas absque iudicii strepitu expediri est æquum, cognoscere sane potest ille solus, jubereque vel vetare arbitrari suo; plerasque tamen omnes illas, ad idem suum consistorium similiter rejicit, deque amplissimi concilii sententia, in iis quoque, quod placuit, rescribit. Præcitat igitur ipsa rerum series, ut de Regio illo Consistorio, seu Concilio sanctiore, verba quoque faciamus. Est autem id Bojemis unicum, et à vulgo nostrate, non aliter quam

CANCELLARIA

Ec 2

RIA

* *Supr. cap. 5. §. 11. & cap. 13. §. 2.*

436 R E I P V B L I C A E
 R I A R E G N I vocatur. Rex quidem,
 ne contra ipsum disputetur, abstinere fere
 ipse à publico hoc concilio, more He-
 bræorum regibus olim usitato, nec deli-
 berationibus, nisi rarissime, solet inter-
 esse; quæ tamen res, quo tempore, sint
 tractandæ, expendendæque, ArchiCan-
 cellario, de more, dat in mandatis. Ar-
 chi-Cancellarius igitur Regis nomine,
 quæ consulto opus sunt, in consilio pro-
 ponit, sententiâs rogat, & actioni toti
 ordinè patrio moderatur. Postea vero
 quam sententiam rogati dixerût omnes,
 reversus ad Regem vel solus, vel cum
 uno atque altero ex Optimatibus, rem
 ei exponit omnem, & quid fieri is velit,
 jubeatque, mandata accipit: quæ in Se-
 natu tandem explicata, qui à Secretis est
 Actuarius, in actâ diligenter refert. Da-
 tur in hoc Consistorio locus non solum
 Optimatibus; hoc est, iis qui terrestri-
 bus officiis supremis funguntur, (quales
 sunt Burggravius Pragensis, Curia-Ma-
 gister supremus, Archi-Camerarius, seu
 Magnus regni Admissionalis, ArchiDi-
 castes, Scriba regni Supremus, & Sub-
 Camerarius) sed & Senatoribus Regni
 indifferenter omnibus, qui tam vocati à
 Rege, quam non vocati, in concilium,
 quoties libet, possunt venire, in com-
 mune consulere, interfari, & quæ ex re
 publi-

publica esse censuerint, admonere.

II. Pro-Cancellarius præterea & Secretarius interfunt necessario deliberationibus omnibus. Quoniam veto negotia, quæ hic tractantur, non omnia æque sunt ardua, ea de causâ receptum jam olim usum est, ut concilii hujus Senatus, pro re nata, alius alio cogatur frequentior, & propter eam Senatorum frequentiam, vel infrequentiam, aliud hîc Augustius, aliud Angustius concilium dici queat. In augustiore concilio illò, deliberationes de reipub. statu, deque Regis ac populi universæ necessitatibus ac salute, instituuntur; quandoque etiam exemplo olim nocitura, & explicatu difficilia, incolarum singulorum negotia, attinguntur ac disceptantur. Advocat autem, quoties opus est, augustum hoc concilium Rex ipse, excitis ad diem Senatoribus, cum iis qui Pragæ per tempus sunt præsto, tum selectioribus cæteris, qui hinc inde per districtus administrandis privatis atque domesticis rebus intenti, domi quisque suæ tempus rusticando terunt; imo, si casus id deposcat, aliquando etiam aliis ex privatorum numero, viris rerum peritis. Advocant similiter concilium hoc magnum ac augustum, regni Optimates, sed non nisi tum, cum de Regis assensu, comitiis regni

calatis,

E c 3

calatis, ejus cogendi illis copia est facta. Adfunt autem concilio sic coacto, inter Optimates, non modo Senatores regni omnes, regique consiliarii, verum & descripti plerumque comitiorum decreto, ex privatis nunc plures, nunc pauciores, delegati. Agitur in eo ac consultatur, iis duntaxat de rebus, de quibus, exclusi tempore Ordines universi, in comitiis decernere non potuerunt, & de quibus statuendi potestatem huic concilio, verbis disertis fecerunt, * Ferdinando, Maximiliano, Rudolphoque regnantibus, concilium hoc legimus fuisse coactum aliquoties, de publica patriæ defensione, exiundoque ad bellum viritim populo omni, de recognoscendis ac regundis regni finibus, de relaxandis redimendisque sitis ultra limitem, oppignoratis Coronæ latifundiis, de viis recens à finitimis manifesto accolarum incommodo in regnum apertis, emporioque salis inusitato; de monetæ cudendæ valore & legibus, de collatitia pecunia ex reipub. usu prudenter dispensanda, de fæderibus hæreditariis cum principibus vicinis majorum exemplo renovandis, deque id genus rebus aliis.

III. In

* *Comit. an. 1545. 1557. 1569. 1575. 1585. 1586. 1596. 1604. 1610.*

III. In angustiore porro Regii Consistorii concilio, neque tanta requiritur Senatus frequentia, neque de universæ reipub. Statu consilia capiuntur. Singulorum hîc, vel, ut plurimum, paucorum, pauperum pariter & opulentorum, postulata querimoniarum, vulgariore ac quotidianæ, expenduntur, & quidem duntaxat eæ, quas decidi absque fori strepitu æquitas ipsa, atque ii, quorum interest, ferant. Prodeunt ex hujus loci sanctiore concilio, privilegia quævis, & concessionem regis, investiuntur hîc, tam de nobilibus quam ignobilibus feudis, Regum Coronæque vasalli ac clientes quique; legati ad Reges exteros, principesve ac provincias dimittendi, mandatis instruuntur; præscripti, vel aliis de causis Regis aulam judiciumve tribuna- lia adire prohibiti, fide publica muniuntur; Regis nuntii speciales, (vocantur vulgo Relatores) de citatis ad diem causæque cognitionem extraordinariam sive in provinciale sive in Regium judicium partibus controvertentibus, in impatientibus moræ negotiis; de inserendis rotulandisque variis (modo ne sint de regni patrimonio.) ab Rege factis contractibus; de datis pupillo tutoribus vel ætatis venia; de testibus producendis; deque rebus similibus, ad tabularii cures

stodes amandantur ; eduntur denique hîc Regia interdicta, Ediâta, Decreta, Rescripta, cujusvis generis, quæ ut de plenitudine potestatis regiæ in Bojemia edi esset fas, Regum majestati à populo legibusque priscis, jam olim est permissum.

IV. Expediebantur autem Regii hujus concilii negotia, quicquid Bojemis, Moravis, Silesis, Lusatisve Rex mandabat, olim quidem non nisi lingua populi Bojemi vernacula; vel Latina populorum omnium communi, quoties cum exteris agendum constituendumq; quippiam erat : provinciales etiam ipsi Silesi ac Lusati, Slavica populari, quoad maxime fieri potuit ad Bojemam dialectum conformata lingua, res suas in hoc Consistorio proponebant, & quod plus est, legatos suos, scriptis Bojemice mandatis instruebant. Stetit his moribus institutisque, & floruit, pacatum longissimo tempore ex ὁμογλώττοις nationibus diversis coagmentatum olim * regni nostri corpus. Avorum vero memoria, postea quam Silesi, Lusatique indigenæ cum hominibus peregre advenientibus commixti, peregrina, quam sua, lingua loqui

* Legat. Silesica an. 1547. item Ordd. Opoliens. & Ratiboriens. anno 1536.

loqui maluerunt, contemptum capit patrius sermo haberi, VVasser-Polacissimusque vocari, ac Germanicus pro eo, in sacris pariter & profanis locis, frequentari. Hinc nata postea quoque est, Linguae Bojemorum nostrae valde perniciofa, in sacratione hoc Regis nostri consistorio, Expeditionis, quam Germanicam vocant, institutio. Ideoque allegebatur eam in rem ab Regni Archi-Cancellario Secretarius Germanicus, qui, quod illa lingua esset expediendum, curaret. Sed non constitit hic, nec eo contenta diu fuit hostium nostrae linguae arrogantia. Extremis namque Rudol. II. & omnibus fere Matthiae Regum temporibus, (an. 1610. 1614. 1615. 1619.) ProCancellarium Germanum tentarunt Concilio huic obtrudere Silesiae Lusaticaeque incolae. Optato tamen successu haecenus novatio ista caruit.

Iam ergo quaecunque ab huius loci Senatu conclusa regis calculo comprobantur, iis, si Bojemos Moravosve contingant, Bojemice; sin Silesos, Lusatos, Cladscanos, Hebanos, Cubitensesve, Germanice in scripturam redigendis, formularii sunt ordinati, qui simul ac vel ArchiCancellarius, vel ProCancellarius, vel Secretarius injunxit, ea in forma materiae convenienti describant. Va-

let autem ac fit authentica, tum demum hæc scriptura, cum, non modo ab Rege, verum etiam ab ArchiCancellario, ProCancellario, & Secretario propria manu est subscripta. Necesse præterea est, ut, & in forma Privilegii fuerit vel diplomatis de plena testamenti condendi potestate, aut arduo negotio quopiam alio, Regis sigillo majore seu sanctiore; sin protitis ac minuioribus de rebus cæteris, minore seu vulgatiore, signetur ac muniatur. Verbis porro mandatisque regis sua ubique constat autoritas semper, fidesque ab omnibus habetur & honor maximus, usque adeo, ut si quis vel morem iis detrectet gerere, vel in aliquo ausit derogare, impune id neutiquam fit laturus. Constare illa sibi ipsa quoque perpetuo, nec alterari, retractari, aut revocari, nisi urgentissimis de causis ac exacta cum accuratione, vel solent vel possunt, ita ut (similiter quemadmodum Regium apud Medos Persasque jus fuit) ob immotam eorum firmitudinem, veteres proverbio locum dederint, *Kralovska Slova negdau na Zpatek*, hoc est, *Regis verba nescire regressum*. Vixnam nihil hoc ævo sit, quamobrem diversum quis merito possit sentire! Ipse deniq; Regii consistorii illius locus, cum ob Regis ipsius majestatem, tum ob re-

rum,

rum, quæ in eo tractantur, magnitudinem, multitudinem, & dignitatem, facer quodammodo est, & asyli alicujus instar omnibus perquam venerabilis. Veteri, autem instituto is ubicunque Regis aula est, usitatissime vero Pragæ, ut in metropoli, in arce Sancti-Wenceslai regia solet designari, nec transfertur alio, nisi cum Regis aula, & fonticis de causis, quales sunt grassans maligna contagione pestis, & hostis, bello imminentis justus metus. Liberum cuivis est, etiam tenuissimo cuique, in hoc consistorio rem suam ac animi desiderium libelli forma proponere, opemque Regis implorare. Rex quoque nisi officii atque juramenti neglecti velit accusari, concilii hujus, sicut usum intermittere, ita dignitatem imminuere, prisco more prohibetur. Eapropter quemadmodum Matthiæ Corvino, contra Georgium Wladislaumque pro Rege se Bojemorum gerenti, Bojemicæ hujus generis Cancellariæ usus accuratus ac diligens, commendabilis olim apud Procere Bojemos etiam post mortem; ita ejusdem vel ad breviculum tempus intermissio Wladislao Regi legitimo (*ann. 1511.*) probrosa fuit, nec absque obmurmuratione ab Ordd. dissimulari diu potuit. Intolerabile similiter majoribus videbatur, si
quando

quando Rex Bojemus aliunde quam ex Cancellaria Bojemica mandata Regia de re quacumque dabat, vel potestatem Regiam extra Regni limitem exercebat. Possunt curiosis esse exemplo mandata, cum Iohannis Regis Lucemburgica, tum Sigismundi, Wladislaique Budensia, quæ authoritatis modicæ apud populum fore, ejus temporis Optimates palam sunt protestati. Optimatum tamen ævi recentioris conniventia, discessum in plebisque est ab illa moris prisca observantia, exceptaque legibus novis sunt perquam pauca, de quibus Rex ex potestate Regia nisi intra Regni fines statuere vetatur. Quæ cum ita sint, nemo tam rudis poterit rerum esse æstimator, qui, quam Consistorii hujus bene ordinata administratio, cum Regi ipsi sit gloriosa, tum incolarum multitudini omni fructuosa, videre non queat.

CAP. XV.

*De tribunalibus juri dicundo in
Bojemia constitutis.*

I. **P**Lus quam semel dictum à nobis est * in hoc opusculo, Bojemos habere suos peculiare inde à majoribus acceptos mores, instituta, iura, & leges, quibus tum à suis principibus ut homines liberi, non ut servi, moderate regitur, ne vaga prorsus, ac infranis videri possit libertas ista, absque obluctatione parere accurate assueverunt. Res enim ipsa visa illis est loqui, perinde ut corpora nostra sine mente, sic civitatem sine Lege, neutiquam vim aliquid prudenter agendi, nedum nervis suis ac sanguine membrisque cæteris probe utendi, habere posse. Quoniam vero lingua pariter & natura à Germanorum moribus institutisque erant alieni, ideo nec leges, nec jura cum illis voluerunt habere communia. Domi itaque sibi ipsi paulatim, accommoda genis genio, ex longi temporis ac usus disciplina, consensu populi omnis, sanxerunt jura ac leges. Quæ sane an

* *Supr. cap. 3. §. 13. & cap. 8. §. 3.
& cap. 11. §. 5.*

ne ante Przemyſſi principatum nullis literis comprehenſæ, ſolo uſu diſcebantur, & quia per paucæ erant, à iudicibus memoria haud difficulter capi poterant. Emergentes temporis progreſſu caſus varii, & homines uſu multo tandem facti eruditiores, genuerunt ex legibus illis paucis alias novas, numero haud paulo plures, eaſque in literas retulerunt: quibus bono publico emendandis, illuſtrandis, explicandis, multiplicandis, ut prior, ita nec noſtra hæc poſterior ætas, ſegnīs vel imperita videri voluit. Idem videlicet quod patribus licuit, filiis licere quoque exiſtimabat. Libertas hæc patriis moribus ſubnixæ, nec Wladiſlao Regi diſplicuit olim, qui Ordines Bojemos, quia liberi ſint, in leges ſuas, quod publice placuit, referendi, quod diſplicuit, antiquandi, habere ſemper poteſtatem, alicubi * eſt iudicio maturo teſtatus. At quia inutiles alioquin nec vim ullam habituræ fuiſſent hæ leges, niſi miniſtros illis & interpretes datos, ac erecta iuricum authoritate reddendo tribunalia intelligerent reuerenturq; homines pravis affectibus ſuis, quam legibus, obſequentiores, ea propter occurſum malo
iſti in

* *Wladiſ. Reg. Decision. ann. 1502.*
§. 5.

isti in Bojemia est prudenter, magistratusque & judicia unicuique negotio sua, religioso videlicet religiosa, profano, profana, sunt constituta.

II. De religiosis, quæ opus videbantur, diximus jam ante: Profana seu politica distinguimus vulgo in superiora & inferiora. Superiora vocamus, coram quibus inprimis nobilitas: inferiora, coram quibus Cives plebsque promiscua convenitur. Utraque ex jure gentis patrio, illa quidem provinciali; hæc vero municipali de causis judicant; utraque moribus priscis approbatum ordinem processumque servant; utraque habentur apud omnes perquam venerabilia; utraque sunt vel ordinaria vel extraordinaria, dignitateque & auctoritate aliis eminentiora. Latæ ab iis sententiæ, præsertim cum in rem judicatam transit, oblucri impune nemo potest; alioquin exsequutorialia decernentur statim, & contumax, prout meruit, vel mulcabitur, vel vinculis, aut, si casus id deponat, manu militari coercetur. Exercendis judiciis superioribus iudices, non nisi ex nobilitate, Inferioribus, non nisi ex civibus maxime idonei quique, & famæ integrioris viri alleguntur.

* *Supr. cap. 6. §. 15. 17. 18.*

gunfur. * Locum ii in concilio tenent suo quisque ordine, illi ex ætatis familiaræque prærogativa, hi ex coryphæorum classis suæ assignatione. Vti omnes vestitu decoro, & incessu viris digno jubentur. [:] Superiorum res judicatæ ac decisiones, ratæ sunt & validæ absque provocatione omni: ab inferiorum sententia, nisi malefici nebulones, provocare nemo prohibetur. Cursus porro illorum, neque à Rege, neque ab ejus ministris impediri, nec homo quisquam, quo minus jus suum via legitima persequi audeat, absterri mandatis ullis debet. Interruptus nihilo secius fuit cursus hic & conticuerunt leges pleræque omnes, ab Wenceslai Regis excessu totos octodecim, post Sigismundum è vivis sublatum, totos quatuordecim plus minus annos, verum iniquitas temporum illorum non incolarum truculentia ordinem hunc tunc conturbavit ac pervertit. Instauratus tamen is fuit, cum ab Imp. Sigismundo. (*ann. 1437.*) tum à Ladislao Regg. (*ann. 1454.*) simulac respirasse à turbis aliquantulum respub. est visa. Sunt porro magistratus isti ac judicum subsellia, quæ dici superiora diximus,

* Comit. ann. 1575. Hagec. an. 1250.
[:] Comit. an. 1615.

ximus, propriæ quædam Regia, quædam popularia seu terrestria, ideoque capiunt jurisdictionem, hæc quidem à populo, illa vero à Rege. Occurrentibus causis difficilibus, quæque altioris sunt indaginis & intricatæ, habent ad Magnum Regni Senatum, præsides cæterorum tribunalium omnes, in definiendis dubiis recursum, ex ejusque responsis, sententiam liti decidendæ ferunt. Regia judicia, pars ex Baronibus constant, pars ex Equitibus, eorumque numerus Regis arbitrio, major esse potest, vel minor; terrestrium, ut qui legibus est definitus, non potest. Certe quoque sunt ac definitæ causæ, quas ab his vel illis cognosci majores voluerunt. Consulta utrorumque per consurgentes Barones concilii collegas duos Equitèmq; unum promulgari mos est; strictissimaque est ac perquam diligens hujus moris observatio.

III. Quoniam vero causas tam horum quam illorum cognitioni attributas, compertum est natura sua & qualitatibus, ut plurimum, alias ab aliis distare, neque Rex, neque populus, tribunalia iis disceptandis erecta, indistincta relinquere diu potuit. Discrevit igitur ea quoque, post maturam disquisitionem, cum Rex, tum populus opportune.

FF

Vnde

450 R E I P V B L I C A E
 Unde Regium iudicium duplex in hoc Regno habemus, prætorium nempe, si-
 ve, ut vulgus loquitur, Camerale, *Sand Komornj*, & Curiale seu clientelare, *Sand Duvorsky*. Neutrum alibi, præter quam in Conclavi quod Viride vocatur, potest legitime peragi. * Onus functionis in utroque obeundæ, ab Rege demandatum defugere, nemini est integrum, nec nisi post exantlatos hujus loci labores annuos, renuntiare muneri per leges collega quisquam potest. Etsi vero Regi cooptare pro arbitrio in hoc cōcilium licet iudices ex nobilitate nunc plures, nunc pauciores, duodenario tamen pauciores esse, & de lite, quæcumq; ea sit, nisi concilio frequenti & decem, ad minimum, collegarum præsentium suffragiis, pronuntiare vetantur. Prætorio seu Camerali iudicio singulis annis definitum legibus est tempus certum, quater nempe anno unoquoq; per continuos dies quatuordecim, primum ad sextum Calend. Februar. secundum postridie Misericordias, sic vocati, diei dominici, tertium ad septimum Calend. Septemb. & quartum ad Eidus Novembr. Moderatur illi in omnibus, magnus prætorii sive palatii Magister. Disceptantur
 in illo

* *Comit. ann. 1575.*

in illo actiones, de calumnia sive injuria verbali non contumeliosa, ex stipulatu pro dote repetenda, pro mutuo, de multa, ei qui testimonium perhibere recusavit, aut ei per quem factum est quominus quis judicio sistatur, irroganda, de revocandis impetratis in aliorum fraudem privilegiis vel vacantium bonorum ecclesiasticorum largitionibus, vi bonorum raptorum, vi quavis privata, & si qua sunt similia. Consumptis porro in hujus generis litium cognitione quatuordecim diebus illis, octiduum aliud superadditur, quo permotus supplicum precibus Rex, in causis moram non ferentibus, jus iis extra ordinem reddi jussit. Rex similiter ipse non raro litigantes, ex conjunctis regno provinciis, huic se judicio jubet sistere causamque dicere.* Vbi de disputatis ultro citroque id genus controversiis, nomine & auctoritate regia pronuntiari tandem consuevit, ac decerni. Haud absimiliter Curiale seu clientelare Regis judicium certa itidem, quibus peragatur, habet constituta tempora, quæ unoquoque anno duntaxat sunt utiles dies quatuor, utilis nempe quisque ante quatuordecim illos, qui habendo judicio Camerali sunt

Ff 2

solen-

* Comit. ann. 1575.

- 492 R E I P V B L I C A E
solennes, proximus. Causas in eo nul-
las mos est agitari alias, præterquam de
quibus, aliis in locis coram Paribus cu-
riæ experiri mos est, & quæ clientes re-
gios, bonaque ac controversias feudales
attingunt. Præsidet huic tribunali, resq;
ejus moderatur Iudex curiæ Regiæ su-
premus, in cujus custodia sunt tabulæ,
quas aulicas seu Curiales vocant, feudo-
rum descriptiones, investituræ monu-
menta; & acta publica id genus omnia.
Nostra adhuc memoria similibus in cau-
sis locus simili judicio fuit in Tachovo
arce, sed antiquavit id de Ordd. assensu
Rudolphus Rex. *

IV. Regiis hisce judiciis æquipollent,
vel in nonnullis fortasse quodammodo
antecellunt terrestria, quæ vocant, sive
Regni dicasteria, à quibus nobilitas ve-
terum Bojemorum omnis, non tantum
ipsa sibi, nemine excepto, sed & princi-
pi, supremo magistratui suo, in maxi-
mis æque ac minutoribus negotiis qui-
busque, quæ absque fori strepitu com-
positionem respuerent, jus dici voluit,
quæque potestate tanta atque authorita-
te armavit, ut nemo è regni incolis ei se
per contumaciam eximere queat. Exem-
plo sunt Comites Slicchii, qui cum fo-
rum

* *Comit. ann. 1608.*

rum hoc declinare obstinatius olim (an. 1505.) pergerent, bello se difficili, incommodisq; gravibus involverunt. Primum inter illa est tribunal judiciorum Burggraviatus *Sand Burkrabsky*, quod & ipsum est geminum; prius Burggraviatus Pragensis supremi, posterius Burggraviatus in provincia Hradecensi. Sedent in hoc perinde ac in illo secundum concilii omnis moderatorem Burggravium, *συμβουλῆται* ex Equestri ordine ut minimum sex, cognoscuntque de quibusvis propositis in iudicio, & ad formulam jure præscriptam conceptis litterarum contractibus, deque revocandis ex eorum contractuum genere natis satisfactionibus, de factis sub pæna voluntaria tabulisque hujus iudicii insertis obligationibus, de confusis ac illegitimis atestationibus, de compellendo post rem judicatam creditore ad rationes de nominibus cum debitore conferendas, deque cautionibus post solutionem factam dispungendis. In provincia Hradecensi, vel potius urbis dotalis primariæ arce ipsa Regia, ob reginarum honorem, lites præterea quasdam alias disceptari, ac peculiari provinciæ iudicio finiri consuetudo est, cujus Iurisdictio quam late pateat, leges, ex quibus discamus, nullas dum scriptas vidi-

mus. * Optantur porro Iudices in huius loci collegia, Pragæ quidem à Burggravio Pragenſi ſupremo, (à quo ſimiliter & ipſe conſilii præſes arcis Pragenſis Burggravius, qui minor cognominatur, legi ſolet) Hradecii vero à conſtituto per Reginam Burggravio provinciali. Iudicio huic neutri, contra quam in aliis obſervatur, tempus certum legibus eſt præfixum. Burggravii, utpote Præſidis, arbitrato id, quoties & quamdiu eſt opus frequentatur. Affine huic iudicio Burggraviatus Pragenſis, eſt iudicium finium regundorum, *Sand meznj*, quod vetus equidem ſed ambulatorium eſt, & ordinarium ex extraordinario demum ab Imp. Cæſ. Rudolpho Rege an. 1600.) factum, pauloque poſt (ann. 1601.) ab Ordd. univerſis in publicis regni comitiis comprobatum. Regitur illud repetitis ex vetuſtiſſimo uſu, ſimiliterque nuper demum in ordiné à Iacobo Menſſico redactis legibus ſingularibus, rigiduſculis ſane illis & ſeverioribus. Ei exercendo quoties opus eſt, & per anni tempus licet, [:] Magnus Regni Senatus ab eo cujus fines per vicinum turbantur interpellatus, Burggravium arcis Pragenſis delegat, qui junctis ſibi duobus ejusdem ſubſellii

* Com. an. 1600. [:] Com. an. 1585.

subsellii consiliariis, excitisque præterea ad diem, ex vicina Ordinis utriusque nobilitate viris idoneis duodecim, de finibus controversis præsens pro more cognoscat, terminosque vel veteres restituat, vel si illi non appareant, novos statuat. Cognitio in tentorio, quod in actoris agro finibus controversis proximo, tendi lex jubet, haberi de lite solet.

V. Tribunal Iudiciorum terrestrium alterum est quod Minus, *Saud Zemsky menßj*, vocatur. Vocatur autem minus, cum quod de minoris momenti causis cognoscit, tum quia Senatui Magno præsto, & inprimis Optimatum Regni iussis audiens esse tenetur. Sedent in illo omnes ex Equestribus, loco primo arcis Pragensis Burggravius, secundo Vice-Camerarius, tertio Pro-Prætor, seu Vice-Iudex, qui consiliis tribunalis hujus & actionibus omnibus moderatur, quarto Vice-Scriba, quinto Regina-Mandatarius, sexto Succamerarii-legarus. Adhibetur etiam consiliis, tabularum Regni minorum Scriba, qui propterea Scriba iudicii minoris solet audire, verum is locum habet in cathedra, non in subselliis: notat conscribitq; quæ aguntur pro tribunali, sententiam non dicit. Inauditorantur autem ii, & ad minus hoc admoventur, itemque exauditorantur, ex

Senatus magni sententia ab Regni Optimarib⁹ singulis singuli, Burgravius nempe, sicut diximus, à Burgravio Pragensi supremo, ViceCamerarius ab ArchiCamerario seu Admissionali magno, Proprætor ab ArchiDicaſte, Vice-Scriba à Proto-notario, eodemq; modo à cæteris cæteri. Frequentes quidem illi in regni tabulario officii cauſſa utilibus quibusq; diebus eſſe, & occurrentia quotidie fere varia interventorum negotia promovere expedireque pro more tenentur; quia tamen multiplices quoque cauſſæ veniunt hoc judicio diſceptandæ, anniverſariis illorum ſeſſionibus locum in Regni dicaſterio, à parte Regii ſolii ſiniſtra, non à dextra, lex designavit, diesque juri dicundo ſolennes, temporibus certis diſtinxit. Cognitioni actionum quibus ageretur de debito ex alio quam literarum contractu, quodque centum ſexageſas Pragenſes non excedit, vel de exhibendis tabulis, fidei commiſſis, ſervis mercenariisve fugitivis, de familia herciſcunda, tutelæ adminiſtratione, emancipationibus uſurpatis, venationibus veteris, cæterisque rei vel pænæ perſequentorius; dedit poſt Invocavit vulgo vocatam diem dominicum, Martis, Mercurii, Jovisque; item poſt Pentecoſten, Mercurii & Jovis dies proximos, ut & pridie

pridie Calend. Octobr, Quoniam vero in jus quoque vocatur plerumque reus, ut aëtori, alius sane intra trimestre, alius intra mensem, alius intra diem quartum decimum se sistat, prætereaque multorum actiones exceptionibus exclusæ, quin & probationes per multas ad causas producendæ, à tribunali majore huc remittuntur, vacare horum omnium cognitioni jubentur * hujus subsellii iudices ex cujusque anni die septimo Ianuar. ad vigesimum, & ex die Iunii trigesimo ad Iulii tertium decimum. Examinandis porro post sententiam, quacunque in causa, & quocunque sive regio, sive terrestri judicio latam, factis in litem expensis, statuendæque de iis parti victrici à parte victa refundendis modo, tabularum regni procuratori, & aliis cum primis multis, quæ consuetudine magis quam legibus nituntur, perficiendis, descripti sunt dies Mercurii post octavas Paschatis proximus, Iulii quartus decimus, Novembr. septimus, & Ianuarii primus & vicesimus. [:]

VI. Tertium terrestrium judiciorum Tribunal, & quidem amplitudine ac dignitate omnium princeps, est Iudicium

Ff 5 quod

* Comit. ann. 1596. [:] Hagecus in ann. 1321.

quod Majus vocatur. Vulgo *Sand Zemsky vvietsj*. Sedent in illo, Rex in folio Regio trabeatus, vel, (si quis est) regni gubernator, & ad akerutius pedes, gerens majestatis insigne virgam, Burggravius Regni supremus, cincti ab latere utroque Optimatibus & magno Regni Senatu. Constabat autem magnus hic Senatus olim ex Baronibus tantum, ut qui soli in Regno essent patriæ patres & primores. Sed cum post Alberti Regis fata, simultates propterea ex invidia inter Barones Equitesque accensæ, flagrare non desinerent, quarum acerbitate rempub. jam tum plures quam quindecim annos concuti doluerunt boni cives, iis sapiendis primus Georgius Rex Equites aliquot, quorum Ordo antehac pro patria arma ferre jubebatur, in ordinem hunc allegisse, & Vladislaus postea, ut perpetuo octo allegerentur, lege nova diplomateque cavisse legitur. Pro tribunali igitur in magno hoc ArchiDicafterii Senatu, ab eo tempore solent sedere ad la- tus Regis sinistrum ex regni Optimatibus, Admissionalis Magnus, seu Archi-Camerarius, & ArchiDicafter, qui Ordinis hujus loci est princeps, & actionum omnium arbiter. Assident illis, pars folio Regio dextri, pars sinistri, per Regem exemplissimi concilii sententia in locum hunc

hunc cooptrati regni Senatores & *συμβουλευται*, Barones decem, itemque præter Regni Sub-Camerarium, Carolo-steinensemque & Hradecensem Burggravios, Equestres viri quinque, ætate omnes & gravitate spectatissimi. Palatii Magister magnus, Archi-Cancellarius, Curia Iudex supremus, Burggravius Carolo-steinensis alter, quia ex Optimatibus regni sunt, locum pro munere quisque suo habent quoque in hoc Senatu, sed in ipsorum arbitrio est concilio intervenire excedereque. Regni Marescallus, Rege præfente, cum ense districto stat propter solium, absente proximus à magno palatii Magistro locum ad latus dextrum capit. Archigrammateus cum tabulis sedet in cathedra. Sessionibus in hoc iudicio habendis, causis que via juris disceptandis, dies statim, iique ter unoquoque anno, sunt constituti, primum à die Veneris post Invocavit, sic vocatum diem Dominicum, proximo, per dies quatuordecim continuos, secundum à proximo post Pentecosten similiter Veneris die, per dies totidem, tertium à Calendis ipsis usque ad pridie Ejdus Octobr. Post dies illos dari lex iussit semper pupillis viduisque dies quatuor proximos in quibus solæ illorum causæ, ut quas nefas esset protelare, disceptentur

ac cognoscantur. Vendicant autem leges tribunali huic soli cognitionem, de nobilis cujusque capite, fama, & fortunis; de injuriis contumeliæ atrocis, termino moto, violētia quovis modo exorbitante, obligationibus hypothecariis, purgationibus à crimine, per supplicio ultimo affectos objecto; &, quod palmarium est, absolutam cognitionem de remissis à cæterorum judicum tribunaliis, quodvis genus litibus, sive ob Regis iter longinquum & à Regno absentiam, sive propter nodos difficulter solubiles, indecisus. Senatus hujus consultum, de causâ quavis publica privatave semelfactum, resque judicatæ omnes, neque sub incudem revocari, neque in concilio Regis privato vel alio, ullo modo retractari per leges possunt.*

VII. Restat adhuc ut post usitata hæc atque ordinaria regni judicia superiora, de extraordinario, quod unum est, & à cujus fere usu jam est recessum, verba breviter faciamus. Vocatur id, quia à provinciarum præfectis est peragendum, *Saud kragsskych Hegtmanuvv*. Duumvirale igitur saltem est, & nec locum illi ordinarium nec tempus certum, placuit designari. Convenitur eo vocatus in
jus,

* *Comit. an. 1575.*

jus, in alterutroque provincialis præfecti domo, parique, quæ in causâ cecidit, quoties gravatam se ejus sententia arbitratur, * habet querelæ in Regio Cameræ judicio instituendæ potestatem, quod re plenius examinata, prout æquum videbitur, statuēt. Subjiciuntur huic judicio, controversiæ non adeo multæ, quales sunt ob conjectum inique in vincula, neque petenti domino relaxatum, itemque ob quovis modo receptum fugitivum hominem, legibus irrogatæ multæ persecutio; [:] ob non exhibitum convictum de vetitis in agro Regio ageris venationibus, colonum rusticorum edita adversus dominum actio; ob negatum opificibus urbanis operæ pretium, vel mercenariis hostimentum conditio; exortæ propter fodinas minerales ob denegata post oblatum pretium justum apta ædificando ligna, inter fundi dominum fossoresque offensæ; & si qua sunt similia, quæ coram provinciæ cujusque præfectis disceptari, diserta legum verba jubent.

VIII. Loquuti ergo hæcenus de judicium tribunalibus superioribus, loquamur sub-hujus loci finem, oratione breviter.

* *Ius provinc. R. 16. [:] Ius provinc. R. 14. T. 2. X. 13. W. 4.*

viter repetita, de inferioribus, seu (utamur hoc verbo) de civitatensibus. Erigi illa coeperunt Mnatae principis ævo, * posteaque sensim cum civitatibus creverunt, & sicut olim dicebant, ita nunc quoque ordinis sui hominibus, ac plebi promiscuæ, quin & nobilitati quandoque, in casibus certis, jus dicunt. Vocantur autem in hoc iudicium, descriptoque legibus, & recepto ordine disceptantur ac deciduntur causæ sine discrimine quævis, cum civiles tum criminales, editur ab actore actio, decernuntur ab iudice processus necessarii, citatur ad tribunal adversarius, libellus producitur, litis fit contestatio, probationes à litigantibus causæque merita allegantur, disputantur, concluduntur, ultimoque tandem iudicium lata ab iudice sententia finitur. Tractantur autem hæc iudicia; Ordinaria quidem, passim in singulis Regni Urbibus, Opidis, municipiis, ubi Consul cum Senatu suo itemque cæteri (qui Consulari collegio alicubi subordinantur,) subselliorum minorum iudices, in senaculo, consecrato nempe habendo senatui loco, frequentes, prout populosa est civitas, vel quotidie, vel alternis, vel singulis consuetudine loci sessionibus reservatis

* Hæc. ad an. 791. 8, 5.

servatis uniuscujusque hebdomadæ diebus, teneantur justitiæ petentibus administrandæ advigilare: Ea vero quæ sunt extraordinaria in actoris, ut plurimum, peraguntur domicilio vel agro. De ordinariis, (præterquam de montensi, & mangonario, quod aliis scientioribus explicandum relinquo,) egimus jam ante loco alio; [:] extraordinaria quædam etiam in usu quamvis rariore, in usu tamen esse observamus qualia sunt *Saud hraničný*, seu judicium corrogatum; & *Saud Mlynarzsky*, judicium ripense. Iudicium corrogatum, ex eo vocamus; quod actor, cum adversario quem in potestate habet experturus, iudices ex diversis tribunalibus ad cognitionem privatim in domo sua instituendam corrogare consuevit. Et quamvis juri magis est consentaneum, ut coram ordinario tribunalis proximi iudice, jus suum actor ille persequatur, si tamen causas, quamobrem secus fieri oporteat, idoneas iudicibus rogatis demonstraverit, iudicesque juris reddendi causa ad ejus domum convenerint, accurate est danda opera, ut & in disceptando cognoscendoque processus legitimi servantur, * & quæ ab utraque parte pro causa fuerint

[:] *Supra c. 13. §. 6. * Jus civit. A. 43.*

xint vel dicta vel producta, ordine describantur, legantur, expendantur, descriptantur, custodiantur. Ius ripense cognomentum ex eo sortitur, quod in eo de fluminum eluvionibus, alluvionibus, molendinis, pontibus, aquæductibus, derivationibus, sepimentis, immisfluris, operibusque aquaticis cæteris, in finitimorum injuriam factis, cognosci statuique consuetudo est. Adhibentur huic iudicio adstricti sacramento speciali, molitores Pragenfes, & de causis id genus, ex opificii, quod tractant, disciplina, experientia, consuetudinario jure suo, & majorum judicatis, in loco ubi innovatum quid est, quod æquum videtur, pronuntiant. Sententia nihilominus iudiciorum cujusvis generis inferiorum lata de causa non criminali, non transit in rem judicatam nisi litigantes ei vel verbis expressis, vel duorum & quadraginta dierum silentio acquiescant.

IX. Quoniam vero experientia docuit iudices horum locorum in definiendo nonnunquam per imprudentiam labi, ac propterea partem controvertentium, vel utramque vel alterutram eorum sententia gravari, ideo jam olim introducta consuetudine est, à iudicio uno ad aliud provocatio. Fuit itaque apud majores mos, ut ex civitatibus regni plerisque
omni.

omnibus, à domesticorum judicum sententia ad tribunal Senatus Pragæ Majoris appellaretur, paucæ tantummodo civitates, ut Litomierzicza, Launa, Slana, Nymburgum, Ostia cis-Albina, cum opidis vicinis, ad tribunal Scabinorum Magdeburgensium appellabant. Post cladem demum, quam belli Smalcaldici occasione Bojemia accepit, Ferdinandus Rex, ut Pragensium sive authoritati obrogaret, sive quemadmodum aiebat, fastum nimium retunderet, Appellationum tribunal (*ann. 1548.*) in Regia arce sua Pragensi, primus excitavit, ad quod non modo, ut antehac ad Senatum Pragensem, ex civitatibus illis plerisque, sed ex cunctis etiam unitis coronæ Bojemicæ provinciis provocaciones fierent. Collocavit in eo judices tres ex Baronum, tres ex Equestrium ordine, quatuor ex juris doctoribus, & quatuor ex Veteris Novæque Pragæ civibus. Est hætenus in usu Ferdinanda isthæc sanctio, & sedent pro tribunali id genus provocacionibus cognoscendis constituti judices, qui impugnatas à provocantibus sententias ad juris normam examinant, ac vel confirmant judicio suo, vel reformant. Provocare prohibenti, vel provocando judicibus convitium facienti, quinquaginta aureorum multa est.

Gg. consti-

466 - R E I P V B L I C A E
constituta. Valet autem Ferdinandeus huius tribunalis iudicium & statum est ubique, præterquam in iis causis, quibus de capite, fama, vel hæreditate agitur, in quibus ab hoc quoque tribunali permissæ cuique est supplicationis provocatoriae Regi offerendæ, deque iudicii vel iniquitate vel nullitate modeste querendi licentia. Cui supplicationi cum delictum ab Rege est, remittitur ea cum causæ actis omnibus, ad tribunal Regii iudicii Camerale, ibique tandem post examen accuratum, decisione ultima finitur, exsecutioni à primo litis cognitore quam primum mandanda. Sola ripensium iudicum sententia cum iniqua parti damnatæ est visa, ad Minoris iudicii terrestres subsellia rejicitur. Evidentius igitur est quam ut possit negari, Bojemiz Regnum, sicut optimis legibus est institutum, ita esse iudiciorum cum æquitate, tum ordine accurato in primis commendabile.

C A P.

CAP. XVI.

*De Opulentia & Potentia Regni
Bohemia.*

BOHEMIAE Regnum, si Re-
gnis ceteris in regionum,
provinciarum, ideoque cer-
tarum amplitudine confe-
ratur, modicum sane & ter-
minis angustis conclusum est. Negare
id neque possumus, neque volumus. In
angustia tamen loci hac tanta, tanta est
cum incolarum multitudo, tum opum
viriumque vis, ut longe lateque re-
gnantibus populis, admiratione multo
quam contemptu fuerit semper visa di-
gnior. Eapropter ante hominum me-
moriā omnem, maluerunt vicinae gen-
tes, amicos semper quam hostes habere
Reges nostros, cum Bojemisque officiis
potius quam armis certare. Rei huius ar-
gumento sunt percussa olim compluries,
que innovata nobiscum ab Ungaris, Po-
lonis, Bavaris, Saxonibus, foedera aeternā,
& pacta hereditaria: (Ann. 1258.
1374. 1459.) quae quamvis nonnun-
quam vel parum integre ab alia parte
custodiebantur, vel calamitatis causā
regno dabant, quia tamen verbo regio
& bona populi omnis fide erant sancita.

violari illa vel rescindi, nomini gentis indecorum iudicaverunt homines nostri hactenus. De cetero tempus ipsum rerumque magistra experientia, documenta dabit. Nunc cum de opibus patriæ viribusque, verba facere cogitamus, confitendum nobis esse videmus, avorum, patrumque & nostra memoria opibus comparandis, quam viribus exercendis augendæve potentia multo illam fuisse deditiosam. Nam quia Iagellonicæ Austriacæque stirpis Regum temporibus, bella intra Regni fines vel nulla gerebantur, vel brevissima erant, homines alias bellicosi abducti à militaribus laboribus ad otium, pace multa illa & profunda ad comoda privata abuti didicerunt. Belli interea & armorum cura elanguit omnis, & otium illud diuturnum partem maximam augendo patrimonio & rei familiaris impendebatur à plerisque omnibus. Reperti nihilominus interea quidam sunt, qui, quod rarum in nostra gente antehac fuit, excolendo literis mansuetioribus ingenio, condiscendisque artibus liberalibus, studio non vulgari incubuerunt, & magno inter doctos viro Hassensteinio nostro, scribendi causam dederunt, *Bojemos videlicet veteres à Græcis Romanisque, (ut quibus facile fueris vincere non repugnantes)*

studia

studia literarum hactenus vinci esse solitos, suatumen tempore nonnullorum doctrina factam esse victoriam nutantem. *

II. Opes igitur regni omnes, consistunt hic propemodum in folis privatis singolarum fortunis. Thesaurarium Regni publicum, sicut ignotum majoribus nostris fuit, ita nec dum ullum hactenus est comparatum. Modica duntaxat, eaque ex viritim collatis Bernis, quas vocamus, contrasa quandoque pecunia à Triumviris ærarii publici curatoribus, ad inopinatos reipub. usus comparcitur. Etenim quia apud majores nemo reperiebatur, qui non, quoties casus ferret, ut vitam, ita facultates suas omnes pro patria impendere esset paratus, supervacaneum fuit visum, gazophylacii alicujus peculiaris habere curam. Nunc cum privata publicis anteferre, & in auro caritatibus domesticis, non reipub. congerendo, industrii esse plerique omnes ament, nemo tamen est, qui patriæ hac in parte penitus neglectæ necessitatibus, ob oculosque versanti inopiæ medicinam circumspiciat, nemo qui de rerum gerendarum nervo pecunia, quæ seculis illis aureis in expedito semper erat, unde

G g 3 1 • de in-

* *Bohusl. Baro de Hassen. epist. ad Rodericum Dubravium.*

deinceps quoque ævo hoc degeneri sic
 sumenda in medium consulat, ut nihil
 mirum esse debeat, bello extremis Mar-
 thiz regis temporibus adversus religio-
 nis hostes excitato, nam subito nostros
 (ann. 1618.) ad conflandam æs alienum
 confugere fuisse coactos, Vtut tamen
 est, dum modo Regem habeamus ex
 voto, vigilantemque, & Ordinibus Re-
 gni bene inter se conveniat, qui uno
 omnes animo, atque studiis concordi-
 bus reipub. tuendæ manum admoveant,
 nec pecunia res nostras destituet, nec ca-
 tera hosti, si quis irruerit, ab aris & fœ-
 cis artendo necessaria, deesse compertie-
 mus. Tempus hoc luctuosis nostris ca-
 lamitatibus infame, ducit nos in rem
 præsentem. Sextus decimus hic jam est
 annus, ex quo cara patria nostra bello
 portas aperuit invita, militisque malefe-
 riati & harpyjarum ex variis orbis regio-
 nibus convolantium libidini, prædæ, ra-
 pinis, expilationibus continuis atque
 æerbis patuit, cui tamen nunquam fa-
 mes, nunquam annona gravis magnope-
 re, nunquam reconditor nobilitatis arca
 ære prorsus omni vacua reperta fuit. Si
 sapere scissemus, & vim istam aut ar-
 gentique, quæ tempore hoc toto in pere-
 grinas oras per sceleratos prædones est
 exportata, ad bellum semel pro religione
 liber-

libertateque avita sumptum, ultro ac per
vices, majorum exemplo, * contulisse-
mus, remque omnem prudentia accura-
tiore administrassemus, næ hostis nul-
lus, nedum Episcopi Romani complices
ulli essent, qui de nobis nunc triumphar-
ent, & patriam dulcem servitio tam pu-
dendo premerent. Res namque est, quæ
vocari in dubium vix à quoquam de-
beat, permultos in nobilitate nostra ante
viginti annos proximos fuisse qui immo-
bilia bona sua plus quam ducentis, quos-
dam qui plusquam quam quingentis, imo
& nongentis sexagenarum monetæ no-
stratis millibus, supellectilem vero cæte-
ram, cum pecunia signata & nominibus,
tantidem æstimare poterant, quosdam
similiter qui homines suos glebæ adscri-
ptitios, canonemq; annum pendere so-
litos, plures quam bis, ter, quater, mille
numerabant. Vnde facilis est conjectura,
incolarum Regni omnium opes tempore
illo fuisse sane ingentes: quæ tamen si ra-
pinis tam immanibus & diuturnis, vehe-
menter nunc sunt attritæ, quia tamen
uberrimum hîc est, rerumque omnium
incredibiliter ferax terræ matris solum,
jactura hæc, si bellum domi nullum, &
Regem sapientem dederit DEVS, intra

G g 4 homi-

* Haged. ad ann. 1336.

hominum ætatem unam creditur esse reparabilis, etiamsi in publicos Regiosq; usus pecuniam quæ ex comitiorum decretis Maximiliano Regi quondam contribuebatur, conferri ab omnibus post hac quoque oporteat.

III. Vires gentis domesticæ, non videntur sane viribus, quæ ante annum quintumdecimum erant, posse æquiparari. Populi namque multitudinem permagnam, partim flamma belli lachrymabilis, quæ accensa in hoc orbis angulo Germaniam jam totam pervasit, hodieque adhuc depascitur, misere absumpsit, partim religionis trāsformatio acerba exturbavit. Spes tamen bona est, & illas similiter posse recuperari. Nam quia juvenus generis Bojemici, quæ sive intra, sive extra patriam ubivis sub sole potuit inveniri, abducta nuper à studiis cæteris, ad arma est convocata, & pleraque omnis toto gliscentis hujus belli tempore militaris scientiæ exercitiis dedita, in castris vixit, alienum à ratione est existimare, eam, si animos post hac ad patriæ defensionem opera concordi conjunxerit, futuram vel bello inutilem, vel sustinendæ hostis externi potentiae ob paucitatem forte imparem. Illa nec castra aliud quam patriam, nec pugnam aliud quam victoriam ducet. Ve-

tera.

tetanos quam tyrones in bello certius ac fortius in hostem ire, virosque sæpius quam turbam hominum magnam vincere, usu longo est exploratum. Alexander Magnus * exercitum adversus hostes nunquam majorem duxit, quam adversus Persas. Constabat is peditum triginta duobus, equitum vero quatuor millibus & quingentis, navibusque centum octuaginta duabus. Darium tamen Regem bis adversum se cum quadringentis millibus peditum, & centum millibus equitum, ut & alios, quantumvis magnis cum exercitibus in aciem progressos, non modo aggredi ausus fuit, sed etiam fugavit feliciter ac debellavit. Bojemi veteres ante Wratislaum I. Regem externo milite nullo sunt usi. Ante Boleslai cognomento Sævi ætatem, adversus hostes & in primis Misnios, Noricosque grassatores, nunquam mille viris plures ad arma concurrisse, & tamen prohibendis illorum latrociniis semper pares fuisse leguntur. Armare viros pugnandi gnaros mille, genti tum infirmæ, radicesque in hac terra primum agere incipienti, operosus labor fuit.

IV. Temporibus posterioribus, cum jam & populus esset multiplicatus, &

ma

Gg 5

prin-

* *Justin. hist. lib. 11.*

principes haberet hostium vicinorum irruptionibus in provinciam crebris ac repentinis, factos eruditiores, sicut ab exercitiis militaribus armorumque cura & potentia domi firmanda, ita nec à cæteris colligendarum, augendarumque virium rationibus, unquam fuit cessatum. Comparabantur arma, principio defensioni, aliquanto vero post etiam offensioni servitura, juvenus corpore robusta manuque prompta legebatur, describebatur, bello præparabatur, impunitatum concessionibus variis animabatur, & ad omnes casus subitos expedita esse jubebatur, arces munitæ in limite excitabantur, & stationarii disponebantur, atque ita in ipsa etiam pace bellum populus noster meditabatur. Enituit prudentia hæc & vigilantia cum primis in Wogeno, Boleslao I. & II. inque Brzetislao pugnace ducibus; in Przemyslo utroque, Iohanne & Georgio, Regibus. Factum igitur hac via est, ut pro regionis modo, temporisque circumstantia, & vires reipub. magis magisque crescerent, & principes gentis, domestici militis virtute, victorias ex hostibus memorabiles per multas sempiterna sua cum laude reportarent. Sic, ut neque priscorum principum partas ex Imp. victorias (qualis Brzetislai I. (an.

1040.) adversus Henticum ad Domazliceam, itemque Sobieslai senioris (ann. 1127.) adversus Lotharium ad Chlumecium fuit) neque bella civilia, quibus non raro vires populi communes inter se collidebantur, interim commemorantur, scimus Wpatislaw Regem* adversus Ungaros armasse Bojemorum supra sex decies mille, scimus Wladislai I. Przemysli utriusque, & Iohannis Regum nostrorum vires bellicas, ob rerum gestarum magnitudinem Italis, Germanis, Ungaris, fuisse perquam formidabiles, Huillarum similiter potentiam, & in bello felicitatem, vicinis regionibus terribilem, remotioribus admirabilem, Wladislaus (ann. 1158.) Friderico I. Przemyslus I. (ann. 1204.) Philippo, Iohannes (ann. 1316.) Ludovico IV. Impp. cum quinque vel sex suorum milibus ad victorias in Insubria, agro Aquileiensi Saxoniaque & Suevia, vel invictorum ipsorum confessione, plurimum attulerant momenti. Przemyslus-Ottocarus mediocri cum manu Prussiam totam victor (ann. 1254.) perambulavit, militum Belæ Regis Ungari, ex gentibus barbaris collectorum, ducenta fere milia. (ann. 1260.) partim cecidit, partim dissipavit.

* Hagec. ad ann. 1091.

disparavit, à Rodolpho vero Imp. non nisi per astutiam, & proditus à suis atque desertus (an. 1278.) vinci potuit. [a] Iohanni Regi in subsidium adversus Austrios decies mille viri sunt à Pragensibus sollemniter triduum armati.

V. Hussitæ ἀπερὶ ἑξῆς illi nunquam majores copias quam ad Budesinam Gorliciumq; coëgerant. [b] Fuisse enim eorum ferunt ad Vstam viciesquingies, ad Tachovum tricies, ad Gorlicium non multo pauciores quam quadragies mille. Sigismundus Imp. centum quinquaginta millibus bellatorum stipatus adversus illos (an. 1420.) ad Pragam venit. [c] Rejēctus est gravi cum damno. Electores Principesque & Ordd. Imperii, cum ducentis armatorum millibus Zarecium obsederunt. Profligati sunt. (an. 1421.) [d] Vilhelmus Landgravius Thuringiæ, Catharinæque Friderici Marchionis Misniæ uxor, ad Vstam obsidione liberandam virorum in armis supra septuagies mille adduxerunt. ann. 1426. Horum propter Przedlicen pagum, edita strage ingenti ad quinquagies, vel, sicut alii volunt,

[a] *Chron. aula Regia* c. 20. [b] *Anal. Budesinens.* M. S. [c] *Ioh. Dabrav. hist. lib. 24.* [d] *Chron. Mansfeld. cap. 310.*

voluit, ad duodecies mille in praelio occubuit. [e] Martini decessoris premens vestigia Eugenius Papa, cum legato Juliano Cardinale, sub Imperio Frederici Marchionis Brandenburgici, centum triginta militum millia in Boemiae fines ex Bavaria immisit. Omnes illi sunt ad Tachovum (ann. 1431.) [f] in silvis salutem quaerere, & amissa copiarum parte non exigua, impedimentisque cum instrumento omni bellico, multaue & pretiosa suppellectili, victori in praedam relictis, palantes diffugere coacti. Georgius Rex, quamvis distractum factionibus regnum & potentiores quosque ex procetibus adversarios habuit, subnixus tamen nobilitatis tenuioris & opidanorum viribus ad tuendam dignitatem domi utcumque collectis, expeditivis se ex difficultatibus omnibus, conatibusque maximis concatenatas hostium molitiones quasque, magno animo contempsit, & prorsus fecit irritas. Etenim Paulus II. P. P. (an. 1465. 1466.) preterquam quod evibrata in illam fulmina dirarum sua, regnum etiam, quod nec

[e] (*Chron. Lantgr. Thuring. cap. 162.*

M. Daniel. Calend. ad 16. Jun.)

[f] *Silvius hister. Bojem. cap. 48.*

M. Daniel Calend. ad 14. Aug.

478. R. V. E. I. F. X. J. D. A. C. A. E. O.
 nec dedit, meditare potuit, ei labrogabat,
 & sollicitus ad defectionem regni pro-
 vinciarumque incolis, pervalidas cruce
 signatorum copias Zedeneco Sternber-
 gio in centore ac duce, in Bojemiam im-
 mittebat. Varia fuit omnis hæc Pauli ira,
 & signati isti prædones, posteaquam
 crudelitate plus quam Scythica plebi mi-
 seræ, inermi, ac innoxia, tempore ali-
 quanto graves fuissent, ad Negirzscum à
 regis (ann. 1468.) sunt fusi ac profliga-
 ti. Elatus Turcicis victoriis compluribus,
 & militari scientia clarissimus dux, Mat-
 thias Ungariæ Rex, tametsi gener, de
 Regno illum armis deicere conabatur:
 præliis tamen aliquot levioribus (ann.
 1467. 1468. 1469.) socer illum terruit
 ac fugæ ad Lavam vero, pugnam defu-
 gere, posteaque conclusum omni cum
 exercitu in Bojemiam intra ferreorū mon-
 tium fauces, vitam partim auso, partim
 indigna tanto bellatore impostura redi-
 mere. Silesos denique & Lufatos, quin
 & præceteros in Bojemiam Moraviaq; con-
 tra datam fidem rebelles, ad officium re-
 dire, ac imperata facere, coegit. Unde
 colligi non absurde potest, siquidem op-
 pugnati à parte suorum potentiore de-
 fectique Regis, tantæ nihilominus erant
 vires, quantæ futuræ fuissent, si concors
 populus Bojemorum omnis, fideliter uni
 illi adhæsisset.

VI. Ab

VI. Ab Georgii Regis obitu, Wladislai Ludovicique & cæterorum Regum temporibus, quia pax alta usque ad ætatem hanc nostram in regno semper fuit, nec, nisi bis vel ter, motus potius quidam bellici, quam bellum oriebatur, neglecta jacuerunt militiæ & armorum exercitia, ideoque quanto divitiarum opumque multitudine abundantior, & literarum studiis excultior evaderebat respub., tanto reddebatur potentia infirmior, * & ad fortiter audendum remissior, adeo ut, nec populus Bojemus militiæ jam magnopere aptus, nec regni potentia vicinis metuenda videatur. Reviviscebant nihilo secius redibatque aliquando in præcordia Czechicæ juventuti virtus avita, &, quod in submissis multoties in Ungariam copiis auxiliaribus, rerum periti animadverterunt, faciem hosti, non terga miles noster ostendebat, manumque cum eo, dum pugnandi fuit facta copia animo intrepido conserebat. Vires non prorsus nullas in Boemia esse, reperiri; in ea viros bello gerendo non ineptos docuerunt superioris seculi milites nostri persæpe, cum alii, tum imprimis septies mille Boemi illi qui Wladislao Regi adversus Imp. Cæs. Maximilianum

* Comit. ann. 1593.

num I. Albertumque Poloniæ Regem, (ann. 1491. 1492.)* itemque illi qui, Bartholomæo Munsterbergensi & Bocze-
co Cunstato ducibus, adversus cruce-
signatos Leonis. X. Papæ, (ann. 1514.)
militabant. Viri similiter fuerunt illi qui,
tametsi numero pauci, ac plurimum tan-
tummodo prodromi in prælio Mohacensi
infelici ac luctuoso illo, Ludovico Regi
corporis custodes adstiterunt, cum eo-
que mortem (ann. 1526.) oppetiverunt.
Viriles animos promptasque manus ap-
probarunt Ferdinando Regi, conscripti
ex Bojemis milites illi, qui pro eo, sub
aliquot signis, prælio Toccajiensi adver-
sus Iohannem de Zapolia (ann. 1537.)
dimicarunt, [:] itemque illi qui ad Exe-
chiam sub Petro Rassino duce strenuo,
Turcorum telis obruti occubuerunt.
Maximiliano regi operam similiter non
inutilem navarunt Bojemi milites ad-
versus Turcos, (ann. 1566,) cum in Te-
mesuvari defensione, tu. in illa adver-
sus Solymannum arcem Zigethanam ob-
sidione arcta prementem, instructissima,
sed serius quam oportuit promota, ex-
peditione. Sub Rudolphi Regis signis
ex rebus præclare gestis nomē egregium
invene-

* *Bonfin. decad. 5. lib. 2. [:] Paul. Iovius histor. lib. 36.*

Invenerunt longe plurimi ad Hatvanum, Agriam, Albam regalem, Strigonium, Iaurinum, Budam, quales erant qui cum Wilhelmo Trczka, Iohanne Wchynicio, Alberto Pietipescio, Iohanne Pernsteinio, Petro Woco Rosenfi, cumque aliis (ann. 1601.) in castris erant.

VII. : Conscribebatur autem de Ordd. assensu subsidiarius hic miles à Regibus nostris, & in Vngariam mittebatur, numero prout periculi poscebat magnitudo, nunc major, nunc minor. Stipendium illi Ordines quoque dabant semper, quod tamen non nisi de populi omnis voluntate, & in comitiis decernebatur. Nam, præterquam quod sic est mos majorum præscus, nemo scire melius potest, quæ reipub. sint vires, quæ facultates, quod denique vicinis sive ex fædere, sive ex necessitate debitum officium, quam Senatus Regni, & populus universus. Ex quibus Ordinum decretis comitialibus, & potentia regni universi deque censu veteri, & ordinariis, populo non multum onerosis, ad bellum collationibus, iudicium ratiocinatione non inanimè ferre cuius est facile. Vltimum nostris fuit, * mittere in Vngariam auxilia

H h pedi-

* Comitatum 1553. 1565. 1567.
1571. 1596. 1598.

pedum sexies, equitum vero bis mille,
 quibus cogendis dari jubebatur, in sin-
 gulas bonorum soli quinquies mille sexa-
 genas nostrates, eques unus, & trigesi-
 mus quisque glebae adscriptitius, armis
 necessariis accurate instructus. Si peri-
 culum domi sit, bellumque pro aris & focis
 geri oporteat, duplicatur ex more tam
 miles stipendiarius, quam pecuniarum
 collatio publica. Si Rex ipse in hostem
 proficiscitur, viritum nobilitas omnis,
 ex instituto gentis veteri, ad arma cum
 famulatio omni vocatur, Regemque se-
 quitur, ita tamen ut ad expeditionem
 ultra regni limitem cogi non possit. Ad
 necessitatem vero ultimam casusque ex-
 ternos, quintus quisque ex colonis ad-
 scriptitiis, & quartus ex Urbibus arma
 vel ipse corripere, vel mercenarium pro
 se idoneum adducere, jubetur, qui qua-
 tuor ceterorum stipendio Regi militet,
 Quo si quando descendere casus cogat,
 onusque majorum more ferant ex aequo
 universi, verisimile est Bojemiam pedi-
 tum supra tricies mille sub signis habi-
 turam. Equitum extrema in necessitate
 millia decem colligi posse creduntur.
 Optandum equidem est ut belli porta
 claudantur, & sagum togae cedat, neque
 delectus istos haberi oporteat, quia ta-
 men homines nunc sunt, quam olim,
 turba-

turbarum multo amantiore, vicini fortunæ & libertati invidentiore, alienique appetentiore, vigilantia magistratui attentissima virisque fortibus, qui ad occasiones omnes sint præsto, semper est opus. Ea propter optandus inprimis est regno nostro Rex, qui virtute armata æque ac togata præstet, quique prisorum illorum Boemiarum Regum revocato in memoriam exemplo, etiam in pace media bellum meditetur, gnaros rerum gerendarum duces atque magistros habeat descriptos, residesque jam dudum populi sui animos resuscitare, ac certaminum militarium simulacris, disciplinaque cætera hostibus cunctis terribiles facere sciat. Optanda denique est militibus nostris (qui quam olim fuerunt æque nunc esse possunt pugnaces ac numerosi,) eadem quæ in majoribus quondam fuit, non sane consueta & damnata à bonis ad rapinam proclivitas, sed collaudata illa prudens tractandorum armorum scientia, eadem in præliis virtus & felicitas cum primis vero eadem in patriam Regemque fides, obsequium, & amor. Instructo his oportunitatibus regno, nec potentia, nec cæteræ conservandæ reipublicæ paci ac dignitati servientes rationes, mediaque decesse unquam poterunt.

CAP. XVII.

De Re numaria, & computandi ratione.

I POLITICI prudentiores, majestatis jura, reipub. seu populi universitatis esse judicant usque adeo propria necessariaq; ut spiritum ejus vitalem, cor, & animam, in iis collocent, illis salvis reip. vivere, sublati interire, censeant. Referunt autem inter hoc genus jura, etiam *ius numismatis*, in materia publice electa, valore ab aliis diverso percutiendi. Et merito. Ut enim linguae idioma populum à populo, sic legum ac monetae usus dispar, universitatem ab universitate, regnumque à regno discriminat, & vicissim, quemadmodum illius, ita & hujus sive confusio, sive perturbatio, populum cum populo, reip. cum reipub. confundit, & conversiones perniciosas secum trahit. Providere igitur cura per-
vigili debet populus omnis, cui cara est sua salus, & imprimis jurium majestatis dispensationi praefectus à populo princeps vel magistratus summus, ut linguam pariter & monetam, à majoribus in reipub. in-

ppb. introductam, olimque publice usitatam, à depravatione, & cum peregrinis confusione omni, constanter tueatur, & fartam ac testam conserveat. Attenti in eam curam præcipue quoque erant principes Bojemiz veteres, populusque noster omnis, qui quamvis commercia cum Germanis, Moravis, Pannoniisque vicinis habere communia non abnuebat, numos tamen suos & illorum, nec pretio, nec computandi ratione eosdem esse unquam voluit.

II. Variavit sane cum tempore non semel numus noster, signabaturque cum principis & regionis inscriptione in auro vel argento, bonitate, pondere, valore, alius ab alio diversus. Vetustior recentiore fere fuit melior. Homines gentis nostræ repperunt quidem in hac provincia aurum statim Croci junioris temporibus, & prius sane quam argentum, sed id tamen non statim ac inventum fuit, numo cudendo adhibuerunt. Ex quo vero jus numi cudendi usurparunt, ex puro vel auro vel argento fiebat pecunia principum Regumque nostrorum omnis, nec ante Iohannis Regis ætatem fere cupri quicquam auro vel argento miscere consuetudo fuit. Signavit autem apud nos argentum primus Przemyssus, aurum Libussa princeps. Argentei numi

H h 3 funde-

fundebantur alii majores, alii minores, referebantque, illi quidem utrinque Præmyſſi ſolius, hi vero, una ex parte Præmyſſi, ex altera Libuſſæ in ſella ſedentis imaginem: * Majores illi, æquabant pondere ſinguli didrachmum, minores quinq; & viginti numero unciam unam. Aureus porro Libuſſæ numus, ſignabatur utrinque Libuſſæ ipſius in ſella ſedentis, columque ad manum habentis imagine. Valor ejus & pretium eſt in incerto, magni tamen unumquemque fuiſſe pretii, ex eo poteſt colligi, quod Libuſſæ, cum mortua humabatur, quinque tantum, ignoto DEO munus, à Præmyſſo ſunt in manus dari. Servata autem eſt conſtanter fundendi cudendique hoc Præmyſſæo pondere numi ratio, atque lex, à poſteriorum temporum principibus cunctis, uſque ad ætatem Wenceſlai hoc nomine Regis Bojemix ſecundi, niſi quod numi cudebantur, ut diximus, ſuorum quique

----*inſcripti nomina Regum.*

III. Wenceſlaus II. Rex, pondus numi in argento à patribus frequentatum, primus immutavit, & accitis Florentia monetariis, [:] groſſos, obolosque ſimiliter

* Hagec. in an. 725. & 1040. [:] Hagec. ad ann. 1300. Siſrid. preſbyt. Epitomes lib. 2. ad an. 1296.

liter absque omni æris cum argento temperatura cudi, ut pondere, ita & , forma nova præcepit. Grossus erat drachmalis, ex antica parte circulis parallelis tribus insignis, quorum in intimo, erat corona Regia, in medio literæ, WENCESLAVS SECUNDVS, in extimo, DEI GRATIA REX BOHEMIAE. in parte vero postica stabat Leo Regni insigne, & propterea quod veteri instituto Pragæ officina monetaria fuit, scriptum in orbem erat, GROSSI PRAGENSES. Vulgus *zmrljky* vocabat. Obolus porro erat grossi istius pars duodecima, similiter Leonis insigni & Regis nomine expressio notatus. Pendebat itaque pondo sive libra numularia quæ Germanis *Marck*, nobis *Hrzivna* dicitur, Pragenses Grossos hosce sexaginta, obolos septingentos & viginti. Gerner hujus Wenceslai Iohannes Rex, (ann. 1311.) æris paululum quiddam argento primus admiscuit, & grossos obolōsque fecit soceri grossis & obolis *tuš xěpua* atque figura similes, sed cum bonitate, tum pondere, aliquanto inferiores. Quatuor & sexaginta ejus grossi, septingenti sexaginta octo oboli, pondo dabant. Cudebat etiam numos grandiores, qui singuli habebant pondus uncia duas partes tertias, ideoque li-

bra pars duodecima erant. Cudebat præterea numos minusculos, alios ex auro qui libræ argenti paulo plus quam sextantem leguntur valuisse, alios ex ære, expilandæ plebis multitudini exco- gitatos. Iohanne Rege (ann. 1377.) Ca- rolus filius paululo, Wenceslaus nepos, perquam multo deteriore fecit numum. Argenti namque libris centum Carolus miscebat æris duodecim libras: libram- que pendebant grossi ejus septuaginta, oboli octingenti quadraginta. Wence- slaus vero IV. (an. 1407.) miscuit gros- sis suis æris $\frac{1}{4} \frac{6}{1}$, hoc est partes unas & quadregimas sexdecim, obolis $\frac{3}{5}$. hoc est partes tres quintas, prout promul- gata eam in rem utriusque diplomata plenius docent.

IV. Sequuta postea sunt bella in no- stra gente civilia, horrida illa, & quam rerum gestarum, tam calamitatum ma- gnitudine memorabilia, quibus sævien- tibus numi publici arbitrium in Pragen- sium fuit potestate, & monetariorum fraudulentia, diutim fere longius recede- batur à veteri illa numi bonitate, donec post Alberti Regis excessum in interre- gno, signati Frider. Imp. caractere numi
 pror-

prorsus adalserini, (vulgus nostrum nigros vocabat) ex Austria in provinciam vi magna infusi, depravandæ confidentius monetæ domesticæ exemplum hominibus avaris dederunt. Regno tandem inauguratus Rex Georgius, motus coorta inde annonæ, cæterarumque rerum omnium caritate inaudita, manifestisque, nec minoribus quam quanta sub Iohanne olim fuerunt, populi ac regni totius damnis, & permotus Austriacorum procerum magnis hac in causâ de Cæsare querelis, numum Bojemicum (ann. 1460.) fecit paulo meliorem. Sed quia & hic quoque multum à veteri bonitate abesse fuit deprehensus, procereſque Bojemi qui Regem illum averſabantur, inter alias rebellionis suæ causas (ann. 1465.) ex conventu Viridemon-tano de imminutis ab se Regum præſcorum legibus monetariis erant questi, coactus ultimo fuit hac in re Wenceslai II. vestigia sequi, & numum ex argento drachmalem, obolosque quorum quatuordecim numum illum valerent, (an. 1469. eudere, *Podvovognj*, vulgo vocabantur illi tum grossi tum oboli. At quoniam nec diu postea vixit Georgius, nec amplius tanta ut sub Wenceslao argenti erat copia, Wladislaus Rex numi legem ad Georgii decessoris rationem illam prior-

rem revocavit. *Plechacz* illos hodieque appellamus. Nec is tamen perpetuo in hoc sibi potuit constare, quemadmodum clamores publici, & nata ex hac causa (ann. 1491.) caritas annonæ anno Regni ejus vigesimo deincepsque docuit. Ludovici porro Ferdinandique numismata, vicissim sunt, quam *Wladislai*, deteriora, quemadmodum ex eorum (passim enim in usu sunt hactenus) inter se comparatione peritis est obvium. Vnciales numi in regno nostro ante Ludovici Regis ævum non sunt signati. Sub *Wladislao* percussi, Vngarici sunt, non nostri: Æstimati autem apud nos fuerunt chalcis ducentis decem. Tamen si vero pondus bonitasque & pretium nummi apud nos sic, ut diximus, non semel variavit, in forma tamen seu figura *Wenceslao* II. Regi usitata, ante bellum in Germania Smalcaldicum vocatum, nihil unquam fuit mutatum. Semper illa in parte numi antica coronam regiam, in postica Leonem, cum inscripto Regis Pragæque nomine referebat. *Iohannes Baro Pernsteinius* in Comitatu Cladscano (ann. 1540.) grossos regis æquivalentes, solus caractere peculiari signavit. *Ferdinandus Rex* post bellum illud, (ann. 1548.) imaginem suam ex una, & aquilam Romanam ex altera parte, numo nostro

nostro impressit. Causa oculatos non fugit. Percussit autem illum multiplicem, & cuique prout magnus vel parvus fuit, ex collatione cum Philippico, Hispanorum plusquam unciali numo, pretium vel auxit vel diminuit. Erant alii qui valebant Philippici tres partes quartas, alii qui octavas tres, alii qui unam. Minuta ejus moneta similiter fuit diversa, & non unius generis. Vna chalcus chalcus Wladislai accommodatus, qui sub Regis inscriptione constanter priscam Leonis imaginem retinuit, & apud Germanos nunc usitati numi uncialis erat pars ducentesima decima, *Czesky* vel *Welky* & *bjly Teniz*; altera chalci semis, *Sfart* vel *kaczenka*, *maly Teniz*; tertia, grossus diobolaris cognomento albus, valens chalcos septem, & quarta grossus sestertius *Hubaczek* dictus, valens chalcos novem.

V. Ferdinandi filius Bojemæ Rex, Imp. Cæs. Maximilianus, ut cæteris quibusque in rebus, sic & in numi cudendi rationibus, gentis Bojemæ honorem utilitatemque quæsit vigilanter. Ille igitur, quanquam in generibus monetæ figuraque quam pater usurpavit, solum genus quartum obolis (vulgus *Sedmaky* vocat) permutavit, meliorem tamen aliquanto quam pater nobis pecuniam dedit;

dit; deque numi valore & signando tum auro, tum argento, leges exactiores, Ordd. universis * assentientibus, paulo ante quam de vita decederet, & prius quoque, in comitiis (ann. 1576.) tulit. Ex auri pondo Pragensi, caratas viginti tres & creinos octo pendente, signari iussit, vetusto Imp. Alexandri Severi, decessorumq; Bojemiar Principum more, ducatos, quos vocant, sive solidos $72\frac{3}{6}\frac{5}{4}$ Argento similiter definitam artis temperaturam constituit; partes nimirum sexagesimas quartas, talero septem, grosso diobolari triginta septem, obolo triginta novem, chalco dimidiato quinquaginta tres, chalco denique partes sedecimas undecim. Vnde temperati hac proportionem argenti libra Pragensis, *die Marck*, producebat illi taleros $8\frac{3}{4}$ grossos diobolares $126\frac{2}{7}$, Obolos 240. chalcos 659. Chalci-semisses 733. Leges ad istas signatis numis pretium quoque est ab hoc Rege decretum, [:] taleris oboli sexaginta, grossis ante bellum Smalcaldicum Pragæ signatis veteribusq; Austriacis chalci novem, diobolaribus recentioribus chalci septem, obolis chalci tres cum

* Comit. ann. 1572. [:] Comit. ann. 1573.

cum dimidio. Philippico $\frac{3}{4}$. $\frac{3}{8}$. $\frac{1}{8}$.
proportione respondentes, & ante hoc
tempus signati numi, etsi non remove-
bantur ab usu, quia tamen computandi
rationibus Germanicis, non nostris,
erant apti, cautum lege est, ne posthac
apud nos fignentur.

VI. Has Maximiliani patris leges mo-
netarias, quam studiose servavit Rudol-
phus, tam negligenter habuit Matthias,
cum alius post alium ei in Regno suc-
cesserunt. Matthia videlicet Imp. & Re-
ge, primum in Germania vicina, & mox
apud nos quoque, tam licenter argen-
teum numisma publicum, est depra-
vatum, ut solo unciali numo excepto, si-
gnata per id tempus pecunia omnis, du-
plo quam Rudolphina evaserit deterior.
Sublato è vivis Matthia Rege, quia bello
Regnum ardebat, Ordines ipsi, reipub.
cura delectis ex omni numero quibus-
dam quasi Ephoris commendata, na-
mum publicum (ann. 1619.) (admixtis
argento æris septem fere partibus sedeci-
mis) veterum exemplo, corona Regia
Leoneque coronato, insigniverunt. In
hoc tamen sui sunt quasi oblitæ, quod
peregrinum illi & à patribus sub Maxi-
miliano, consensu publico vetitum, va-
lorè attribuerunt. Accomodarunt enim
illum, non, ut veteres, ad chalcos; vel
diobo-

424 . R. E I. P V B L I C A E
 diobolares Bojemicos, sed ad cruciatus
 Germanicos. Neque excusabilis in ne-
 geleſto hoc majestatis jure majorumque
 exēplo, videtur ista inconsiderantia, quod
 quidam ajunt, propter stipendia militi
 danda, Germanis conformem numum
 domi tum habere fuisse necesse. Et Gallo-
 rum & Belgarum stipendia Germani so-
 lent merere, in eorum tamen gratiam,
 neque in Gallia neque in Belgio à veteri
 numi usu unquam est discessum. Vt
 tamen est, secabant Ordines pondo sic
 ut dixi commixti cum ære argenti, vel in
 partes triginta, vel in sexaginta, statue-
 runtq; pretium partibus illis primis cru-
 ciatos Germanicos quatuor & viginti,
 secundis duodecim. Retinuit in numo
 signando probatam populi silentio ra-
 tionem novam istam similiter Fridericus
 Rex, nisi quod de ejus bonitate argenti
 fere semiunciam detraxit, & imaginem
 numo suam impressit; pondoq; præterea
 etiam in partes duodecim secare jussit.
 Valor cujusque id genus particulæ fuit,
 cruciati octo & quadraginta. Cudit si-
 militer certa constituta æri & argento
 proportionem, Bojemicos chalcos, obo-
 los, itemque grossos diobolares sive al-
 bos, ita ut si pacare regnum turbatum
 potuisset, veteres Maximiliani leges mo-
 netarias restitutus crederetur. Quem
 cum

cum armis de Regno dejecisset, & ferro sibi viam ad sceptræ Bojemica aperuisset Imp. Ferdinandus, tam procul est sub eo à majorum exemplo discellum, ut numi apud nos facti plerique omnes argenti plus quam parum haberent. Chalcus Wladislai Georgique, Ferdinandico ejus temporis sestertio, bonitate antebat. Sestertii siquidem quales olim plus quam altera parte sua erant argentei, tum vix argenti: $\frac{3}{16}$ habere videbantur. Vulgus imperitum, fraudem istam an fucum dicam, non ante potuit deprehendere, quam argento fere omni fuit emundum. At cum multo tempore post, magna rei familiaris jactura, cuncti essent facti eruditiores, admirabilem subito vidimus in commerciis confusionem. Etenim, annis (1621. 1622. 1623.) non sterilibus, decuplo quam antehac, pluris væniebant res omnes. Effluxit nobis in his vexati numi flagellis triennium totum, & experti tum demum credidimus, vere juxta & sapienter ab gentis nostræ principe Boleslao Leni, cum morti esset propinquus, dictum olim fuisse, * *neque pestem, neque bellum, neque hostiles in provinciam irruptiones, direptiones & incendia quantumvis atrocias, bonis tantum posse*

* Haged. in ann. 999.

posse nocere, quantum crebra numi variatio & attenuatio. Simples videlicet ad paupertatem extremam redigi id genus impostura.

VIII. Hæc igitur & domi percussit, & in usu olim nuperque adhuc habuit numorum genera gens Bojema. Propter necessaria tamen semperque frequentata cum exteris commercia, permisit quoque illa suis usum importari ex vicina Germania, Vngaria, Polonia, numi peregrini, cum aurei, tum argentei: valorem tamen ejus ad leges monetarias domesticas attemperavit. Hinc notum apud nos est monetæ non nostrum genus, floreni, taleri, decusses, baci, seltertii, crucigeri, *Dudry, Ssestacy, Kralouvsstj, Sfarapatky, trognjcy, babky, halcy.* Et quemadmodum Hebræi siclis, Græci drachmis, Romani denariis, Germani florenis, cæteræque gentes sui quæque numismatis genere, pecuniam supputabant, sic & homines nostri aurum argentumque, elaboratum nec tamen signatum, libris numulariis, (non Romanis vel tabernariis) *na Hrzivny*, librarumq; quadrantibus, *na Fertony*: signatū vero, aurum quidem solidis sive ducatis, argentum grossis Pragensibus, grossos denique, si summa crescebat, sexagenis, *na kopy*, si decrescebat, *chalcis*, *na*

Penjle

Penjze uvelke, supputabant, hæcenusque, quicumque non sunt à patribus degeneres, supputare amant. Grossi igitur nostri sexaginta, vocantur *Kopa*, qui prout tempora erant, Regique & populo placebat, constabant ab Regis Wenceslai II. ævo chalcis duodecim, vel quatuordecim obolo Maximiliani non plus quam una parte tertia deterioribus, nunc constant Maximiliani chalcis septem. Unde inconcinni sunt, qui cum in Annalibus nostris scribunt ante Wenceslai II. tempora * potuisse uno numo emptis panibus famem sedare ventres virorum sex, avenæque modium vèniisse aliquando numis quinq;, aliquando grosso uno, cæteraque omnia pretio consimili, pretium se vile putant dicere, habentque id instar miraculi, cum ipsi testentur, numum temporum illorum minurû fuisse argenteum, & unciaë partem vigesimam quintam : sicut protervi vicissim sunt, qui contra, cum legunt ante ejusdem Wenceslai Regnum [:] frumenti modium pluris quam centum viginti numis, par ovorum numo uno emptum, annonam difficilem fuisse non credunt. Supputatio numi per florenos cruciatosque,

li quæ

* *Hagec. in ann. 1027. 1172. 1213.*

[:] *Hagec. in ann. 1263. 1281.*

quæ jam præcæ illi à nostratibus præfer-
tur, est genti nostræ probrosa, & jam
pridem patrum judicio repudiata, in qua
côhibenda neque magistratus summus
neque populus deberet tam esse securus.
At quia fieri non potest, ut vel nullo hîc
modo offendamus, vel ἐπιχρῶν in qui-
busdam ipsi quoque desinamus, ideo
manum de tabula.

C A P. XVIII.

De Regis Reditibus.

Vivere cum dignitate princeps
nemo potest, qui non sit fortu-
natus, hoc est qui non nervo
rerum gerendarum pecunia opi-
busque luculentis abundet. Etenim ut
virtute ad conservandam in statu felici
rempub. ita ad tuendam in splendore
majestatem, opibus illi est opus. His au-
tem honeste ac citra tyrannidem com-
parandis, reditus partim ordinarii, par-
tim extraordinarii magistratui summo
in repub. quavis, jure communiter re-
cepto, populi que omnis consensu tacito
solent permitti. Reges Bojemi similiter
neque mediis id genus sunt destituti, ne-
que à populo suo unquam usque adeo
deserti, ut dummodo ne sint prodigi vel
deco-

decoctores, de inopia aut ærarii tenuitate jure possint queri. Non alia fortasse de causa ab ærario peculiari reipub. constituendo, populus noster hætenus abstinuit, quam ut Reges, magistratum summum, haberet opulenniores. Opum ergo quærendarum vias omnes non iniquas, redditusque qui in Regno provenirent, illis reliquit solis. Qui tametsi magnitudine redditibus Regum regnis cæteris dominantium pares fortasse esse nequeunt, quia tamen in Regno nostro, non tam prodigiosas ut alibi, impensas facere est necesse, ob mediocritatem illæque contemni debent, neque ad dandandum Reges nostros pro invalidis censeferi. Wenceslaus II. & ejus nepos Carolus, Bojemix Regg. Regnum acceperunt valde perturbatum, exhaustum, atque prorsus exsuccum, recuperatis tamen postea redditibus à Regum usu alio jam pridem averfis, administrataq; prudenter re familiarii, opibus tantopere sunt aucti, ut hujus redditus ordinarii, cum aliquando legatis Imperii Electoralibus ob oculos ab illo essent positi, ipsorum judicio ac confessione, majores fuerint visi, quam essent quos Imperator ex toto Imperio Germanico caperet; *

Ii 2

illius

* Hagee. in ann. 1370.

illius vero fortunæ opesque, Alberto Lusco Imp. invidia tantum non illa ruperint. * Wenceslaus IV. cui Germani ignavo, nos ebrioso cognomentum damus, auri argentique vim permagnam ex redditibus suis corrasit, quam in arcibus, S. Wenceslai, Carolosteiniana, & Crzivocladena conditam, Sigismundus frater postea (ann. 1420.) intervertit & militibus divisit. De exorbitantibus Iohannis Regis extorsionibus, [:] quibus Regnum emungebat, & ut intra menses duos à populo Bojemico pecuniæ ad nonagies quinquies mille libras, exigere aliquando nihil pensi habebat, dicere hîc nec placet, nec expedit.

II. Sunt autem Ordinarii in Boemia Regum redditus alii ex cœnobiorum Civitatumque liberarum canone annuo, alii ex auri argentique fodinis, alii ex vectigalibus, alii ex ditionibus cum fiscalibus, tum iis quæ de tabula vulgo, & quaternatæ à quibusdam dicuntur: quos ad aureorum Germanicorum millia quadringenta, hoc est grossorum nostratium sexagenas centies septuagies semel mille, quadringentas & triginta, ascendere curiosi quidam prodide-

* *Idem in ann. 1302. 1304. [:] Chron. Aula Regis cap. 14.*

diderunt. [?] Canon annuus qui ex Cænobiis penditur, non assurgit supra sexagenas quinquies mille trecentas, qui ex Civitatibus ad quatuor mille trecentas. Vladislai II. regis ævo, quia Praga urbs æ alienum grande conflavit, ei dissolvendo fuit de plebis assensu imposita Zythopoeis in urbe omnibus, temporaria collatio, in singula videlicet cerevisiæ dolia, grossus septem chalcorum unus. Hunc Ferdinandus Rex à bello Smalcaldico, ex arbitrario uniusque Pragæ urbis usibus ad tempus, voluntaria largitione, à civibus decreto, ordinarium fecit, & sub cognomento grossi hæreditarii, civitatibus omnibus extorsit. Unde redditus Regii quotannis plus minus quindecies mille sexagenis sunt aucti. Auri argentique fodinæ, quamvis non semper æque feliciter, & multo quam olim tenuiore copia proveniant, * pars tamen illa emolumentorum vicesima, quæ vi transactionis ab Rege Ferdinando cum Ordd. olim (ann. 1534.) factæ) Regi ex auro argentoque in nobilitatis ditionibus eruto [:] debetur, ut & lucrum omne ex fodinis regis quæsitum,

I i 3 fisco

[?] Nicol. Bellus rerum politic. tomo I. discut. 31. * Comit. ann. 1586.

[:] Ius Provinc. W. 2.

901 R E I P U B L I C A E
 fisco regio haudquaquam est infructuo-
 sum. Vestigalia portoriaque, & in his
 institutum ab Iohanne Rege vestigal
 Pragæ passim in Urbibus, quod *Vngelt*
 dicitur, luculentam conficiunt pecuniæ
 summam. Reditus ex ditionibus cum
 quaternatis tum fiscalibus, præterquam
 quod mensam regi aulicoque ejus mini-
 sterio omni pro dignitate instruunt, &
 aulam Regio splendore nitidam præstant,
 grande ærario adjiciunt incrementum.*
 Nam ut demus ex piscinis, molendinis,
 Zythopociis, prædiis, silvis, quæ omnia
 permulta sunt & proventibus uberrima,
 post expensas quotidianas, raro aliquid
 superesse, canon annuus, quem coloni
 glebæ adscriptitii (universi illi in his di-
 tionibus fere ter decies mille censentur)
 prout agri quisque plus minusve colit,
 vere & autumnno Regi pendunt, solus
 sexagenas grossorum circiter novies mil-
 le dabit. Regni onera, quemadmodum
 diximus, non tam sunt, ut alibi, impen-
 diofa nec sumptus publice necessari
 modum excedunt. Illis faciendis feren-
 disque, reddituum istorum ordinariorum
 partes quintas quatuor, hoc est $\frac{3}{4}$ abun-
 de esse judicant homines non imperiti,
 & annis singulis, ut minimum, sexage-
 narum

* *Comit. ann. 1608.*

natum tricies quinquies mille in thesauros Regis recondi posse credunt.

III. Iam quod ad indictiones, contributionesque extraordinarias, quæ *Bernie* & *Zbjrky* à nobis vocantur, porro attinet, eæ & luculentæ & frequentes à populo omni Regibus solent conferri. Quoties enim cunque causa prægnans urget, Ordines Rex convocat ad diem, & in Comitibus frequentibus, propositis reipub. periculis, occurrentibusque per tempus rebus aliis necessariis, opem illos ac subsidia poscit. Esse regni sui cauponi, tributumque imperare pro arbitrio Regi nunquam licuit. Ordines ipsi post accuratam maturamque deliberationem, subsidium sententia communi, prout opus esse vident, alias majus, alias minus decernunt. Ejus colligendi ratio hominibus nostris non est ignota. Ferunt hoc onus, ut plurimum agricolæ, & Cives. Nobilitas non nisi rarius, & ultima fere tantum necessitate, pariter id cum colonis sustinet. Subeunt etiam parte aliquantula onus hoc Sculteti in Regno liberi, hoc est *Svobodnicy*, *Diedinicy*, *Naprauvnicy*, & parochiarum pinguiorum sacerdotes, itemque opiliones & eorum magistri. Agricolæ glebæ adscriptitii, censentur in hoc Regno supra centies quinquagies; cives vero plus minus duodecies mille.

Sculteti ccc xxxviii. Parochæ c l o-
 ccc xl. Opilionum magistri c l o lxxviii.
 Opiliones c l o l o ccc lxxv. Vſitatiffi-
 ma contributionum extraordinariarum
 eſt, quæ caſis ruſticanis, & ædibus ci-
 vium Urbanis imponitur. Ruſticis illis
 glebæ adſcriptitiis in caſas ſingulas indi-
 cuntur, nunc deni, nunc quindenī, nunc
 vicieni noſtrates groſſi annui; Civibus
 non ſane nova, ſed non video quam æ-
 quabili proportionē, nunc triceni, nunc
 quini & quadragenī, nunc ſexagenī. Vo-
 carur id genus indiſtio *Bernie Domovu-
 nj*. Ex cujus inveterata atque haſtenuſ
 obſervata proportionē, quia omnis fere
 de conferendo inter nobilitatem & cives
 proportio ſumitur, dicere non inepte
 poſſumus, illam in hoc Regno conferen-
 darum Regi pecuniarum eſſe quaſi nor-
 mam quandam & cynoſuram. Conficit
 illa, quoties vicenum groſſorum eſt, *
 ſexagenas Bojemicas plus minus quin-
 quies & ſeptuagies mille. Accedunt ad
 indiſtionem iſtam contributiones aliæ
 genere multiplices, pro numero agre-
 ſtium, partim ex nobilitatis, partim ex
 colonorum, adeoque civium ſimiliter
 ipſorum loculis corradendæ, itemque ex
 uſurarum decimis, rotis molaribus, fu-
 mariis,

* *Comit. ann. 1569.*

mariis, aurea suppellectile, unionibus, vino, frumento, pecoribus, piscibus, lana, mercibusque quibusdam aliis, Iudæorum deniq; capitibus cogédæ. Peculiaris præterea est contributio, quæ ab Ordd. universis in salaria ministrorum Regiæ aulæ, & dissolvendum creditoribus in Bojemia Regiis fœnus usitatum, ex cerevisia præstatur. Vocatur vulgo *Posudne*, grossi nempe nostrates in singula dolia, quatuor, quinque vel sex. Ejus pars tertia in usuras, duæ reliquæ in salaria distribuuntur. Existimatur illa, quoties quaternum grossorum est, excedere sexagenas nostrates centies mille.

IV. Non legimus autem unquam majora Regi ab Ordd. subsidia fuisse decreta, quam (*ann. 1610.*) comitiis sub Rudolpho II. penultimis, & (*ann. 1614.*) sub Matthia primis. Supputant videlicet nonnulli, tam ad reddendum ab Rege conflatum æs alienum, quam ad usus privatos, obvenisse ex his Matthiæ Regi præter propter sexcenties sexagies, Rudolpho vero ex illis circiter septingenties octuagies bis mille Bojemicorum grossorum sexagenas. Excitato & magis magisque exundante in Vngaria bello Turcico, decretum fuit ab Ordd. * Rudol-

Ii 5

pho

* *Comit. an. 1593.*

pho Regi mediocri subsidium sunt tamen nihilominus qui id plusquam trecenties duodecies mille sexagenas grossorum nostratium produxisse testantur. Quisquis igitur omnia hæc attentus leget, cum redditibusque regnorum vel rerumpub. cæterarum ex adverso conferret, videbit usque adeo studiosam esse Regum suorum gentem Bojemam, ut non facile, hoc in genere, ab alia quavis possit superari. Nec libertas perampla; nec locorum quibus constringitur angustia facit, quominus magistratum suum summum ex fortunis suis, manu liberali juvare, eique quantum ad administrandum rempub. opus est, sumere consentiat. Amici in vicinia illi tantummodo sunt optandi qui non ἀνίστασθαι, ut hætenus, esse porro velint, quique bonis eam suis absq; molestia permittant frui, nec vel sedes ei à patribus acceptas, atque fortunam prosperiorē invident, vel servitutem miserabilem excidiumve letum machinentur. Boni omnis largitor, regnorumque & rerumpub. conservator DEVS, quem Bojema gens, patriæ dulcis Statorem semper invocavit, nos vero ejus progenies, ingratitude scelerata ex Statore vindicem iratum fecimus, offensarum tandem cladiumque tot & tam acerbarum finem propitius faciat, & dispersu

persis immaniter nobis, fortunam statumque quem secundum sub Imp. Rege nostro Rudolpho II. experiebamur, laeto quodam postliminio restituat.

CONFIRMA DEVS
BENE COGITATA!

Benevolo Lectori Ἀγαθὲν!

His ita de Regno gentis mea compendio & minerva pinguiore dictis, (quoniam, quae me fugerunt, non pauca esse est necesse,) monendus mihi es, Lector amice, & orandus. Monendus, ut ne sis nescius, me ob improbatos ritus in religione Romanos patria injuriose profligatum, latere certo oportunisque adminiculis compluribus destitutum, inter armorum strepitus & horrores bellicos, hac qualiacunque sunt, esse meditatam. Orandus vero, ut quod tenuius quam oportuit, nec satis exacte, hic est descriptum, vel quod imprudentius forte excidit, ingenii imbecillitati potius, cujus mihi sum conscius, quam voluntati, temporum injuria, quam desidia, imputare, excusatum habere, imo vero vel eorum in quibus hallucinor amice me commonefacere, vel quod reipub. gentisque Bojema illustrationi plenius atque accuratius inserviat, cum hominibus rerum id genus cupidis & amantibus, communicare ipse velim. VAL. E.

INDEX RERV M,

In hoc Libro præcipuarum.

A.

Academia Pragensis Evangelicis eripitur.	296
Administratorum religion. series.	290
Albertus Luscus Imp. Bojemia ejicitur.	349
Albertus Claudus Imp. & Rex.	357
Albertus Bavarus vocatur ad regnum.	ibid.
Albis 3. ejus fontes; ibid. ostia 4. navigabilis.	ibid.
Alta Myta.	30
Aluminis officinæ.	80
Appellationum tribunal Pragæ. 363. 465. ab eo provocatio.	466
Archiepiscopus Pragensis. 174. regem solet co- ronare. 178. eorum series.	283
Archiepiscopa Pragensis quomodo erecta.	278
Argentifodinæ.	33. 58. 78. 80. 86. 109
Arx Pragensis in suillo monte.	15
Aurum & argentum in Bojemia.	9. 485
Aurifodinæ. 9.amenta.	51. 53. 58
Aureus Bojemicus.	492
Austria Stiriaque Bojemis adimuntur.	345

B.

Barones in Bojemia.	395. 400
Bechina arx.	37. 45
Bellum Smalcaldicum. 220. religiosum in Boje- mia.	260. 272
Bellici motus in Bojemia.	355. 365
Berauna Vrbs. 48. unde dicta; ibid. fictilibus præstat.	ibid.
Bernie Bojem. 503. earum indicendarum con- ferendarumque ratio.	504
Bessovvca rivus.	4
Bilina amnis.	4 74
Blanice amnis.	5, 51, 54
Blato piscina.	16
Bojemia 1. ejus situs, longitudoque & latitudo; ibid. insignia & figura; 2. Sudetis montibus cincta; ibid. limites ejus; ibid. non habet aquam peregrinam: ibid. habet thermas & aquas medicas. 6. lacus & piscinæ; frugum vinique ferax; 7. sale caret; 9. mineris gem- musque abundat; ibid. 10. ejus divisio vetus:	12. novæ

INDEX RERVM.

72. nova; ibid. districtus octodecim; sit necne
 feudum Germanicum, vel in Germania. 112,
 114. 121. pensionem Cæss. pendebat. 116, 140,
 321. olim vasta & inculta. 126, 147. à Czechis
 absque controversia occupata. ibid. Imper.
 Germanico foederata. 138. ducatus Germani-
 co Imperio vetustior. 135. suis legibus mori-
 busque semper usa. ibid. 138, 398. ejus incol-
 læ veteres. 143. interregnum. 348. 355. 358.
 bello concutitur. 355, 365. Duces non ha-
 bet. 394
Bojemix Reges archipincernæ imperii. 119. non
 habent locum inter Osdd. Imperii. 137. sunt
 liberi. ibid. eorum potestas limitata. 145.
 eorum coronandorum ritus. 171. Juramen-
 tum. 179, 181. hæreditatene an electione re-
 gnum adipiscantur. 185. ex Przemyſlo orti.
 187 213. eorum reditus. 498
Bojemi. 125. habent liberum regem. 137. linguæ
 excolendæ negligentes. 149. eorum mores.
 150. reguntur temperato unius imperio. 154.
 quale id fuerit olim & nunc sit. 155. eorum
 leges. 165. privilegia de regibus creandis.
 189, 190, 214, 222. regibus dignitatem ab-
 rogabant. 205, 318, 331. 334. dominos hæredi-
 tarios natura averſantur. 209. *διδασκαλο-*
 785. 247. religionem non semel mutarunt.
 247, 252, 255. gentiles. 248. Christiani. 252. in
 sectas scissi. 255. edictis regis terrentur. 267,
 269. patria ejiciuntur. 275. regimen apud eos
 ecclesiasticum. 278. inter pontificios; ibid. in-
 ter Evangelicos. 285, 289. eorum foederati.
 467. virtus bellica elanguit. 468. nullum ha-
 bent publicum thesaurarium. 469, 498. bellica
 virtute præstantes. 474, 475, 479. iis usitatus in
 milite conscribendo mos. 481, 482. nomen. 485.
 numi usus & supputatio singularis. 492, 496,
 497
Bojemici Senatus authoritas. 168. juramenta.
 193
Boleslavia vetus. 97. nova. 99. ejus conditor.
 ibid. basilica & presbyterio clara. 109
Boreca opidum cerevisia salubri nobile. 80
Borzislaus dynasta Caurzmanus. 21
Bornvogius dux Christo dat nomen. 318
Bradavvca amnis. 61
Braumovii conobium. 27. causa belli Boj. 28
Broda Bojem. 25. unde dicta. ibid. libertatem
 à Sigism. Imp. accepit. ibid. Teutonica. 36
 Bracu-

INDEX

Brzetislaus-Henricus in Boj. & Episcopus & Dux.	342
Bucquogius Comes.	35.45
Budiegonicz urbs. 37. unde dicta. 38. religionis pontificiæ. ibid. celebris. ibid. falsis emporium.	39
Burggraviatus Pragensis supremus. 419. ejus procuratio & administri.	ibid.
Burggraviatus Carolosteinensis. 423. ejus procuratio.	ibid.
Burggraviatus Hradecensis.	453
Burggravius Pragensis supremus.	174, 409
Burggravius Carolosteiniani.	49
Burggravius Hradecensis.	454
Burggravius Pragensis Minor.	419
Bydzovum. 26, 29. ejus conditor.	ibid.

C.

Cadana. 71, 77. ejus conditor & religio.	ibid.
Cadburze annis.	61
Calixtini.	263
Callus aureus.	56
Camerariatus regni supremus. 420. ejus procuratio & administri.	ibid.
Cancellariatus regni supremus. 421. ejus auctoritas ibid. procuratio.	436
Cancellaria regni. 435. ejus usus. 436 consuetus ex Optimatib. 437. consilium diversimodum. ibid. expeditio alia Bojemica, alia Germanica. 440. 441. locus venerabilis.	443
Carolus Rex. 16. fundat Pragam novam. 17. ejus Bulla declaratoria. 190, 216, 217. gentis sume amantissimus.	353
Carolosteina arx. 49. <i>καρλοστείνων</i> regni conditorium.	ibid.
Cassei Plzennenses.	60
Caurzima. 20. unde dicta. ibid. ejus conditores. ibid. conflagrat. 22. instauratur alio loco. 23. diripitur.	23
Cerevisiæ Bojemicæ.	8
Cives in Boemia. 395. urbes incolunt. ibid. mercaturæ opificiorumque jura soli habent. ibid. utuntur suis institutis & jure. 398, 405.	
Cladscum urbs & propugnaculum. 103, 104. ejus fortuna. ibid. unde dicta.	105
Clatovia urbs. 61. unde dicta, & à quo condita. 64. principibus fidelis.	ibid.
Clemens PP. dat Bojemis de Regg. coronandis Bullam.	222
Colina urbs. 24. unde dicta.	ibid.
Comitia Bojemorum. 407. indicuntur à rege. 408. vel	

R. E R V M.

408. vel generalia vel nationalia. ibid. quo-
modo celebrentur. ibid.
- Comitia Bojem. de rege creando. 206, 209, 211,
214. turbulenta. 350, 351, 356, 357, 358
- Comites in Bojemia. 394-401
- Compactata Basileensis. 263. antiquantur. 266
- Confessio fidei Ordd. Bojem. 268. confirmatur.
270
- Consilium regium angustum vel angustum. 437.
439. Camera seu fisci. 427
- Consistorium regium. 435
- Consistorium Evangelicorum Praga. 290. dissi-
patur. 296
- Consul. 431. ejus officium. ibid. 462
- Copa quid Bojemis. 497
- Corkonosæ montes. 3
- Cors Pragensis. 16
- Chablovvca amnis. 4
- Chalcus Bojem. 490, 491. ejus temperatura. 492
- Chodovve. 67. unde oriundi. ibid.
- Chomutovia opidum cerevisiæ bonitate celebre.
79
- Chrudima. 30. equis abundat. 32
- Chrudimca amnis. 3
- Grasnicus Caurzine dynasta. 23. Neclanum armis
lacet. ibid. fugatur. ibid.
- Crocum Bojemicum. 8
- Crocus præficitur rerum summæ. 157, 203. ejus
posteritas hætenus superest. 204
- Crumlovvia arx. 57
- Cugeba homo stupidus. 31
- Cunradus SStieknz. 258
- Guria magisterium supremum, 419. ejus procu-
rario. ibid.
- Guria magister supremus. 427
- Gurna urbs. 32. unde dicta ibid. argenti cupri-
que fodinis excellit. 33. ejus immunitates. 34
- Cydina amnis. 3
- Cyprianus Leovitius. 29
- D. Cyrillus, religionem apud Bojemos ordinat.
253. 286
- Crzozomyus princeps. 16
- Cizivokladu arx 81. Burg-Leys Germanis. ibid.
silvosa. ibid. carcer magnorum virorum. 82
- Czastlavia Vrbs. 35. ejus conditor. ibid.
- Czechus in judicem electus. 202
- Czechii, vide Bojemi & Bojemia.
- Czechii 147. unde in Bojemiam venerint. ibid.
ubi primum larem fixerint. ibid. unde se
Bojemos vocent. 148. eorum lingua. ibid.

Dicci-

INDEX

D.

D iezzinum propugnaculum.	88
Diplomata regia. 440, 441. aliunde quam ex Cancellaria Bojemica non eduntur.	444
D istrictus, Pragensis. 13. Caurzimanus. 18. Hradecensis. 26. Chrudimensis. 30. Czaflavienfis. 32. Bechinenfis. 37. Vultaviensis. 47. Podbrdscensis. ibid. Prachensis 50. Plzenfis. 61. Racovnicensis. 80. Slanensis. 82. Zatecenfis. 69. Litomierzicenfis. 86. & Boleflavienfis. 96. Item, Cladiscanus. 102. Hebanus. 106. Cubitanus.	108
D olifius Caurzimæ dynasta.	23
D omazlicæ urbs. 61. unde dictæ. 66. oppugnata & deditæ.	68
D ucum Bojemiarum series.	314
D uces inter Ordd. Bojem. nulli.	394
D ucatus seu solidus Bojemicus.	491
D uvurum.	26, 30

E.

E piscopa Pragensis erecta.	256
E piscoporum Pragensium series.	280
E queſter Ordo in Bojemia.	394, 403

F.

F erdinandus I. eligitur Rex 362. ejus de Bojemia proteſtatio. 125. Recognitio. 192, 208. Bojemos domat. 363. obit. ibid.	
F erdinand. II. Imp. jus ſuum in Bojem. gladio probat. 180, 272. in Regem Boj. aſſumit vult, non eligit. 367. regno à Bojemis deſtituitur. ibid. occupat regnum & Bojemos compellit.	
369.	
F erri fodinæ.	10, 50
F eudorum origo.	136
F eudorum Germanicorum præfectura.	428
F idrolets ſilva.	20
F ratres Bojemi. 265, 291. Edictis terrentur. 266	
F ridericus Palatinus. 368. eligitur & coronatur Rex. ibid. factò prælio adverſo proſtigatur. ibid. in Hollandiam evadit. ibid. moritur.	369

G.

G abreta ſilva.	3
G emmarum fodinæ.	87
G eorgius Rex. 358. geſſit bella varia. 359. paupti-	

R E R V M.

- Vilegia regno obtinuit. ibid. dignitatem asse-
ruit. 477. obiit. 319
Germani gens gloriosa. 121. Bojemos infestant.
128. eorum scriptores plerique Bojemis in-
qui. 120
Gizera amnis. 4, 100
Grossus Pragensis. 487. ejus forma. ibid. 489.
valor. 487, 492, 497
Grossus albus. 491. ejus valor. ibid. diobola-
ris. 491, 492

H.

- Hæredis vox homonyma. 212
Hebum seu Oegra urbs 107. conventibus &
medone celebris. 108
Henricus Carinthius Rex electus. 351, abdicat-
ur. 352
Horzesslaus Caurzimæ dynasta. 22
Hosivitus dux, primus cum Germanis foedus
icit. 317
Hradczana opidum. 15
Hradecium reginæ. 26. ejus conditor & situs. 28.
viduarum reginarum domicilium. 29. equis
præstat. 32
Hradecium Henrici. 43
Hussitæ. 260, 263. *ἀμυνόμενοι*. 476. eorum
victoriæ. ibid.

I.

- Interregnum in Boemia. 348, 355, 358
S. Ivan cremita. 5
Iaromirus Dux Boj. 131, 323.
Iaromierza. 26. ejus situs & conditores. 29
Iesuvitzæ. 58, 266
Ioachimi vallis opidum. 109
M. Iohannes Colonius Administrator. 24, 294
M. Ioh. Hussus. 57. Bethlehemi a sacris. 259.
repurgator religionis. 260, 289, crematur. 260
M. Ioh. Miliczus. 258
Iohannes Rex. 352. occumbit; ibid.
Iohannes Zisca Hussit. belli dux. 35. 362. ejus
sepulcrum. 35
Iordanis piscina. 42
Iudices Bojemiz. 312
Iudicia apud Bojemos. 447. ordinaria vel ex-
traordinaria. ibid. eorum autoritas. 448.
regia quæ. 449. terrestria. 452. inferiora. 462
Iudiciū Burggraviatus. 453. ejus jurisdictio. ibid.
Iudicium Camerale. 450
Iudicium Curiale. 451

INDEX

Judicium terrestre Minus. 455. ejus Senatores.	
456. jurisdictio. ibid. Majus. 458. ejus Senatus.	459
Judicia extraordinaria.	460
Judicia civitatum.	462
Judicium corrogatum 463. ripense.	ibid.
Judex Curiae supremus.	427
Ius Bojemorum aliud provinciale, aliud municipale.	398
Iura Bojemica à Germanis diversa. 445. unde sumpta. 446. Ordinum arbitrio figuntur rescunturque. ibid.	

L.

Ladislavus posthumus. 358. moritur inopinato.	
ibid.	
Lantica frumenti feracissima.	70
Lauczna annis.	3
Launa urbs 71, 76. ejus conditores. ibid. civitates seu incolae quales.	ibid.
Leslaus toparcha Caurzimanus..	23
Libra numularia Pragensis, seu pondus.	492
Libussa. 13. princeps creatur. 159. maritum legit. 160. numum signat.	455
D. Lidmila.	49
Litomierzica urbs. 88. ejus situs & conditor.	
89. habet jus Stapulae. 91. pontis sui incendium luget. ibid. vini copia & murinae bonitate celebris. 91. religionum tenax.	91
Litomyslae arx cum opido.	33
Loctum seu Cubitum urbs. 109. probe munita.	110
Lutsko.	70
Lutensis ducatus. ibid. ejus divisio. ibid.	
Lutenses quales. ibid.	
Ludovicus Rex. 360. ejus regnum turbulentum.	
361. occumbit.	ibid.
Luna silva.	455
Lusatia. 11, 297. unde dicta. 306. superior & inferior. 307. utraque diversis paruit dominis. 308. à regno nuper alienatur. 309. 310.	
Lutnicka annis. 5, 40, 42.	

M.

Malice annis.	
Marescallatus regni supremus. 420. ejus procuratio.	ibid.
Marchiae Germaniae limites.	124
Marobudus Moraviae rex. 123. regni ejus finis.	ibid.
ibid.	144
Martha	

R E R V M.

Martinus de Huerda. 52. Evangelicorum persecutor.	ibid.
Matthias Rex & Imp. 366. religionis turbas negigit. ibid. arma in Bojemos expedit. 367. moritur.	ibid.
M. Matthias Parisiensis.	258
Maximilianus Rex & Imp. 364. pius & pacis sectator. ibid. moritur	ibid.
Melnicum urbs. 95. ejus situs & nomenclatura.	ibid.
Metallicorum magisterium supremum. 427. ejus procuratio.	ibid.
D. Metudius Boj. Apostolus.	252, 287
Metuge amnis.	3
Miza amnis.	5, 65, 81
Mnata princeps. 14. fundat Pragam Majorem.	22
14. Moravos domat.	22
Monasterium Aulae regim. 50. S. Coronae. 58. Doxanense. 84. Ofecanum. 87. D. Procopii. 19 Sedlecense.	37
Moneta publice recepta non mutanda. 484. Bojemica. 486. ejus genera legesque. 491, 492. in Boj. adulterina. 488, 495. peregrina. 495	
Mons Gunaci.	31
Mons Cutnaus.	32
Mons pinifer.	4
Mons suillus.	15
Moravia. 11, 297. ejus metropolis & insigne. 298. regnum. ibid. dilaceratur. 301. Bojemis acquiritur. ibid.	22
Moravi Bojemiam vastant. 22. eorum reges. 299	
Motta urbs. 71, 74. unde dicta. ibid. religionis in ea vicissitudines.	75
Mrlina amnis.	3
Mstibogius dynasta Caurzimanus.	21, 23

N.

NObilitas Bojemica. 393. removetur ab artibus quaestuosis. 396. instituta habet inter se sua. 399. opulenta est.	471
Notariatus regni supremus. 422. ejus procuratio.	ibid.
Nunus in Bojemia. 484. uncialis in usu non adco diu. 490. ejus valor.	ibid.
Nymburgum urbs & propugnaculum. 97. ejus conditor.	98

O.

O Boli Bojemorum	487, 491, 492
O:gra seu Ohrze amnis.	4, 71, 84, 107
K k 2	Ocnoq

I N D E X

Oenoptæ munus.	433
Officia Ordd. Boj. publica.	416. quotuplicata.
ibid. hæreditaria quæ.	417. dativa. ibid. eorum authoritas.
418. alia terrestria, alia regia. ibid. regia quæ.	426. inferiora 429. quamobrem & à quo instituantur.
ibid.	467, 469
Opes Bojemæ.	418
Optimates regni apud Bojemos.	389. politici tres. 392. eorum libertas. ibid. quæ cuiusque prærogativa. 394. ager Bojemus eis distributus. 395. sua quisque habet instituta.
Oïho M. Slavorum hostis.	398
Oïho Brandeb. VVenceslai tutor.	130
	348

P.

Pardubicium arx cum opido.	31
Paulus Caichus primus sacrorum apud Bojemos minister.	286
Paulus Pauczecus vetustiss. Evangelicotum ædiculam diruit.	389
Peldrimovum urbs. 42. unde dicta.	43
Peregrini quomodo inter regnicolas apud Bojemos recipiatur. 394. arcentur à repub. ibid.	60. unde dicta. ibid. bene munita, & privilegiis ornata. 61. obseffa. ibid. expugnata.
ibid.	62
Piseca urbs. 51. unde dicta. ibid. ejus clades.	14
ibid.	26
Plaucznicæ annis.	30
Podiebradæ ditio regia.	5
Policzka urbs.	389
Pons Pragensis.	56. expugnatur.
ibid.	14
Populi Bojemi genera.	428. satellitii regii. ibid.
Prachaticæ urbs. 50, 55. salis emporium.	425. earum procuratio. ibid.
expugnatur.	427. ejus succenturiati. ibid.
Praga. 4. regni caput. 13. unde dicta, & à quo condita. ibid.	421. ejus dignitas & procuratio. ibid.
Præfectura arcis Pragensis.	430. ejus officium. 432
ibid.	34
Præfecturæ provinciales.	431
Præses Camerae.	437. diplomata regia subscrit.
Prætura regni suprema.	442
Prætura in civitatibus.	Pron
Presbyterium Catnense.	
Primas civitatis.	
Prothancellarius.	

- P**ron Slavorum omnium Deaster. 249. ejus In-
cus. 250
Provincia coronæ Bojemica unita. 297
Przemyſlus. 13. vocatur ad principatum. 161.
 inauguratur. 162. leges Bojemis fert. ibid.
 dividit curas cum Optimatibus. 163. ejus
 poſteritas continue apud Bojemos rerum ſum-
 mæ præſuit. 187

Q.

- Q**ueſtura regni ſuprema. 424
Quatuor-Viri Evangelicis caſtirpandis con-
 ſtituti. 274, 286

R.

- R**acovnicum urbs. 80. unde dicta. ibid. ce-
 reſſia celebris. 81
Radſlaus Moravia rex. 115
Regum in Bojemia origo. 165. poteſtas limita-
 ta. ibid. 407. eorum coronandorum ritus.
 171. juramentum 179, 181. hæreditatene an
 electione regnum adipiſcantur. 185. ex Prze-
 myſlo oriundi. 187. conferunt in regno ſuo
 beneficia eccleſiaſtica. 278, 283. eorum ſerſes.
 343. redditus. 498. mediocres. 499. ordinarii.
 500, 501. extraordinarii. 503
Rex Bojemica elector. 191, 220
Regium diadema Bojem. Delila. 165
Reginæ Bojem. 371. earum dos. 26, 30, 87, 96.
 dos & prærogativæ. 372. habent ſuos mini-
 ſtros. 377. quæ cum quo principe vixerint.
 378.
Regum liberi. 383. non vocantur Bojemica prin-
 cipes. ibid. coluntur à Bojemis ſtudioſiſſime.
 ibid. pecuniæ ſupelleſtilisque paternæ hære-
 des. 384. à rege Bojem. coronato pro digni-
 tate opibus ornantur. 385. inquieti ac ſedi-
 titioſi compeſcuntur. 388
Religionis in Boj. vices. 247, 252, 254, 257, 269,
 270, 273, 290.
Rokyſana urbs. 61. unde dicta. 68
Rozhonius Caurzimanus homo inquietus. 31.
 Nezar-yſſum irritat. ibid. capitur & naſo
 truncatur. ibid.
Rudolphi I. Imp. Atteſtatio. 191, 219
Rudolphus Dux Auſtriæ. 350. regnum occupat.
 ibid. moritur. 351
Rudolphus II. Rex & Imp. 364. bellum diutur-
 num cum Turco gerit. 365. Botſcajianis &
 fraternis armis turbatur. ibid. regnis redit
 & moritur. 356

S.

S Almo piscis.	43, 91
Sazava amnis.	5
Sculcreti apud Bojemos.	406
Senatus regni. 424. civitatum. 430. ejus jurisdictio. ibid.	431
Sestertius Ferdinandi.	491
Sigismund. Cæs. 355. coronam arripit. ibid.	
bello infelix. ibid. cum Bojemis paciscitur.	ibid.
356. moritur.	ibid.
Slana urbs. 83. unde dicta. ibid. scommate notata, & cerevisiæ bonitate præstans.	ibid.
Slavicæ gentes magistratus sibi eligunt.	203
Silesia. 11. 297. ejus lingue & denominatio. 302. in Polonorum ditione. ibid. Bojemis inferitur.	303, 305, 349, 352
Sobieslaj senioris Constitutio.	214
Stabuli magisterium.	429
Stanni fodinæ.	78, 86
Statos in regno Boj. duo. 390. ecclesiasticus. ibid. politicus.	392
M. Stephanus de Colonia. 24 Bethlehemi à concionibus. ibid.	260
Straconicæ opidum.	59
Strzibrum urbs 61. ejus situs, conditores & nomenclatura. 65. cerevisiæ bonitate clara. ibid.	
SubCamerariatus regni. 422. ejus procuratio. ibid.	
Sudeti montes.	2, 86
Svevica lingua.	145
Sussice urbs.	51, 53
Svviæt piscina.	44
Svanto-VVjt Slavorum Deaster. 249. crematur.	250
Sumava silva.	1, 2
Syncretismus Bojemorum.	75

T.

T Aborum urbs. 37. ejus conditores. 39. unde dicta. 41. ejus fortune.	ibid.
Taborinæ.	264
Teplicæ h. e. thermæ Bojemicæ.	6, 111
Tribunalia judicum apud Boj. 445. superiora vel inferiora.	447
Tribuni plebis in urbibus. 432. eorum officium. ibid.	
Trutnovum.	26, 30
Trzebona propugnaculum. 43, 44. deditur.	45
Tyna ad Vultavam. 43. unde dicta.	ibid.
	Vldricus

Vldricus Dux Bojemie.	332, 336
Vpa annis.	3
Vlla urbs. 93. ejus conditores. ibid. unde dicta.	94.

Venationis magisterium.	429
Vinum Bojemicum.	7
Vires Bojemie.	467, 472, 482
Vitri officinar.	10, 32, 46
VValdi discipuli in Bojemia.	255
Vvatava annis.	5, 51, 58
VVelvari opidum.	84
VVenceslaus Dux & martyr.	320
VVenceslaus II. Rex veneno sublatu. 204. san-	486
ctus. 394. numum publicum alterat.	350
VVenceslaus III. Rex 349. necatur.	350
VVenceslaus IV. Rex. 354. captus à suis bis.	ibid. Imperio privatur. ibid. moritur. ibid.
VVilelmus Rosenfis.	210
VVindi ex Sarmatia.	145
Vladislaus creatur Rex.	336
VVladislaus II. Rex 360. regno utilis. ibid. ejus	de liberis Dispositio. 172, 208, 221
VVlastislaus princeps Lucensis.	70
VVodniana urbs. 51. ejus clades.	54
D. VVogetiechus disciplina Græca imbutus.	287
VVoliti & VVzyti Krale opponuntur.	212
VVorlice annis.	3
VVratisslaus II. princeps creatur Rex Boj. 164,	328.
VVratisslaus princeps Lucensis.	70
Vvatava annis. 4. 59. ejus fontes.	4
VVydriduch filia.	69
VVyšehradum arx.	13

Zatecism urbs. 69, 70, unde dicta. 71. à quo	
condita. ibid. religionis Evangelicæ tena-	
cissima. ibid. cerevisiæ bonitate clara. 72.	
ejus clades.	ibid.
Zbislav princeps Lucensis obtruncatur.	70
Zvicozum propugnaculum.	19

Summa Privilegii.

Illustrium & Prapotentium D. D. Ordinum faderatarum Belgia provinciarum decreto cautum est Bonaventuræ & Abrahamo Elseviriis, Academia Leydensis typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excusum inferat vendatve librum hunc, cui titulus, Respublica Bojerna. Quod si quis contempta auctoritate, directe vel indirecte, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc sive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impressum alibi in has oras inferre & vendere præsumserit: confiscatione exemplarium, multaque insuper sexcentorum florenorum damnas esto: uti latius patet in ipso privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium, xv Maji, MDCXXVI.

G. V. HERTEVELT V^r.

Ad mandatum Prapotentium D. D.
Ordinum General. Ss.

I. van G O C H.

